

Riksdagens protokoll

1999/2000:47

Onsdagen den 15 december

Kl. 9.00 – 18.00

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 9 december.

2 § Meddelande om arbetsplenium torsdagen den 16 december

Förste vice talmannen meddelade att ett meddelande om arbetsplenium *torsdagen den 16 december* delats ut till kammarens ledamöter.

3 § Hänvisning av ärende till utskott

Föredrogs och hänvisades
Motion 1999/2000:N20 till näringsutskottet

4 § Förnyad bordläggning

Föredrogs men bordlades åter
Näringsutskottets betänkanden 1999/2000:NU1–NU3 och NU7

5 § Beslut om utskottsbetänkanden som slutdebatterats den 14 december.

SfU5 Vilande förtidspension

Mom. 1 (rätten till vilande förtidspension, m.m.)

1. utskottet
2. res. 1 (kd)

Votering:

281 för utskottet

38 för res. 1

30 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Prot.
1999/2000:47
15 december

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 125 s, 73 m, 36 v, 16 c, 16 fp, 15 mp
För res. 1: 38 kd
Frånvarande: 6 s, 9 m, 7 v, 4 kd, 2 c, 1 fp, 1 mp

Mom. 2 och 3

Kammaren biföll utskottets hemställan.

SfU1 Anslag inom socialförsäkringsområdet (utgiftsområdena 10, 11 och 12)

Mom. 1 (principer för socialförsäkringarna)

1. utskottet

2. res. 1 (m)

3. res. 3 (c)

4. res. 4 (fp)

5. res. 5 (mp)

Förberedande votering 1:

18 för res. 4

15 för res. 5

289 avstod

27 frånvarande

Kammaren biträdde res. 4.

Förberedande votering 2:

17 för res. 3

16 för res. 4

288 avstod

28 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Förberedande votering 3:

75 för res. 1

17 för res. 3

230 avstod

27 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

162 för utskottet

74 för res. 1

86 avstod

27 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 125 s, 37 v

För res. 1: 74 m

Avstod: 39 kd, 16 c, 16 fp, 15 mp

Frånvarande: 6 s, 8 m, 6 v, 3 kd, 2 c, 1 fp, 1 mp

Mom. 7 (sjukförsäkringens utformning)

1. utskottet
2. res. 14 (c)

Votering:

164 för utskottet
16 för res. 14
142 avstod
27 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 125 s, 8 v, 1 kd, 15 fp, 15 mp

För res. 14: 16 c

Avstod: 74 m, 29 v, 38 kd, 1 fp

Frånvarande: 6 s, 8 m, 6 v, 3 kd, 2 c, 1 fp, 1 mp

Charlotta L Bjälkebring (v) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Prot.

1999/2000:47

15 december

Mom. 10 (samverkan och finansiell samordning)

1. utskottet
2. res. 17 (kd, m, c, fp)

Votering:

177 för utskottet
145 för res. 17
27 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 125 s, 37 v, 15 mp

För res. 17: 74 m, 39 kd, 16 c, 16 fp

Frånvarande: 6 s, 8 m, 6 v, 3 kd, 2 c, 1 fp, 1 mp

Mom. 11 (utvärdering av FRISAM m.m.)

1. utskottet
2. res. 18 (v)

Votering:

285 för utskottet
37 för res. 18
27 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 125 s, 74 m, 39 kd, 16 c, 16 fp, 15 mp

För res. 18: 37 v

Frånvarande: 6 s, 8 m, 6 v, 3 kd, 2 c, 1 fp, 1 mp

Mom. 12 (rehabilitering)

1. utskottet
2. res. 19 (kd, m, c)

Votering:

179 för utskottet
142 för res. 19
28 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 125 s, 37 v, 1 c, 1 fp, 15 mp
För res. 19: 73 m, 39 kd, 15 c, 15 fp
Frånvarande: 6 s, 9 m, 6 v, 3 kd, 2 c, 1 fp, 1 mp
Birgitta Sellén (c) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Mom. 14 (utredningsdirektiv m.m.)

1. utskottet

2. res. 21 (v)

Votering:

268 för utskottet

54 för res. 21

27 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 125 s, 74 m, 37 kd, 16 c, 16 fp

För res. 21: 37 v, 2 kd, 15 mp

Frånvarande: 6 s, 8 m, 6 v, 3 kd, 2 c, 1 fp, 1 mp

Mom. 16 (närståendepenning)

1. utskottet

2. res. 24 (c, fp)

Votering:

289 för utskottet

32 för res. 24

1 avstod

27 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 125 s, 74 m, 37 v, 38 kd, 15 mp

För res. 24: 16 c, 16 fp

Avstod: 1 kd

Frånvarande: 6 s, 8 m, 6 v, 3 kd, 2 c, 1 fp, 1 mp

Ester Lindstedt-Staaf (kd) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Mom. 17 (förtidspensionssystemet)

1. utskottet

2. res. 26 (c)

Votering:

272 för utskottet

17 för res. 26

32 avstod

28 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 125 s, 74 m, 3 v, 39 kd, 16 fp, 15 mp

För res. 26: 1 v, 16 c

Avstod: 32 v

Frånvarande: 6 s, 8 m, 7 v, 3 kd, 2 c, 1 fp, 1 mp

Mom. 23 (pension till gift eller ogift pensionär)

1. utskottet
2. res. 32 (c)

Votering:

304 för utskottet

16 för res. 32

29 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 125 s, 74 m, 37 v, 39 kd, 15 fp, 14 mp

För res. 32: 16 c

Frånvarande: 6 s, 8 m, 6 v, 3 kd, 2 c, 2 fp, 2 mp

Mom. 26 (efterlevandepensioner)

1. utskottet
2. res. 33 (kd, m, fp)

Votering:

178 för utskottet

128 för res. 33

15 avstod

28 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 125 s, 37 v, 1 c, 15 mp

För res. 33: 73 m, 39 kd, 16 fp

Avstod: 15 c

Frånvarande: 6 s, 9 m, 6 v, 3 kd, 2 c, 1 fp, 1 mp

Mom. 28 (yrkesskadelivränta och samordningsregler)

1. utskottet
2. res. 36 (v)

Votering:

284 för utskottet

37 för res. 36

28 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 125 s, 74 m, 39 kd, 16 c, 16 fp, 14 mp

För res. 36: 37 v

Frånvarande: 6 s, 8 m, 6 v, 3 kd, 2 c, 1 fp, 2 mp

Mom. 29 (familjepolitikens inriktning)

1. utskottet
2. res. 37 (kd)
3. res. 38 (c)
4. res. 39 (fp)

Prot.

1999/2000:47

15 december

Prot.
1999/2000:47
15 december

Förberedande votering 1:
16 för res. 38
17 för res. 39
289 avstod
27 frånvarande
Kammaren biträdde res. 39.
Förberedande votering 2:
39 för res. 37
16 för res. 39
267 avstod
27 frånvarande
Kammaren biträdde res. 37.
Huvudvotering:
180 för utskottet
39 för res. 37
103 avstod
27 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 125 s, 3 m, 37 v, 1 c, 14 mp
För res. 37: 39 kd
Avstod: 71 m, 15 c, 16 fp, 1 mp
Frånvarande: 6 s, 8 m, 6 v, 3 kd, 2 c, 1 fp, 1 mp

Mom. 33 (mamma- och pappamånaderna)

1. utskottet
2. res. 42 (mp)
Votering:
306 för utskottet
15 för res. 42
1 avstod
27 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 124 s, 74 m, 37 v, 39 kd, 16 c, 16 fp
För res. 42: 15 mp
Avstod: 1 s
Frånvarande: 6 s, 8 m, 6 v, 3 kd, 2 c, 1 fp, 1 mp

Mom. 34 (överlåtelse av pappans tio dagar med tillfällig föräldrapenning)

1. utskottet
2. res. 43 (m, v, fp, mp)
Votering:
141 för utskottet
131 för res. 43
50 avstod
27 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 125 s, 2 kd, 14 c
För res. 43: 74 m, 2 v, 37 kd, 2 c, 16 fp
Avstod: 35 v, 15 mp
Frånvarande: 6 s, 8 m, 6 v, 3 kd, 2 c, 1 fp, 1 mp

Prot.
1999/2000:47
15 december

Mom. 43 (underhållsstöd i övrigt)

1. utskottet
2. res. 50 (v)

Kammaren biföll utskottets hemställan med acklamation.

Mom. 44 (höjning av adoptionsbidraget)

1. utskottet
2. res. 51 (kd, m, c, fp)

Votering:

178 för utskottet
143 för res. 51
28 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 124 s, 37 v, 1 kd, 1 fp, 15 mp
För res. 51: 74 m, 38 kd, 16 c, 15 fp
Frånvarande: 7 s, 8 m, 6 v, 3 kd, 2 c, 1 fp, 1 mp

Stefan Attefall (kd) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Mom. 46 (vårdbidrag m.m.)

Yrkanden:

1. utskottet
2. utskottets hemställan med den ändring däri som föranleddes av bifall till mot. Sf275 (mp)

Votering:

268 för utskottet
15 för mot.
38 avstod
28 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 125 s, 74 m, 37 v, 16 c, 16 fp
För mot.: 15 mp
Avstod: 38 kd
Frånvarande: 6 s, 8 m, 6 v, 4 kd, 2 c, 1 fp, 1 mp

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Prot.
1999/2000:47
15 december

SfU6 Statlig förvaltning av premiepensionsmedel

Mom. 1 (femprocentsregeln)

1. utskottet

2. res. 1 (v)

Votering:

282 för utskottet

37 för res. 1

1 avstod

29 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 123 s, 74 m, 38 kd, 16 c, 16 fp, 15 mp

För res. 1: 37 v

Avstod: 1 kd

Frånvarande: 8 s, 8 m, 6 v, 3 kd, 2 c, 1 fp, 1 mp

Chatrine Pålsson (kd) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Mom. 2 (ideella fonder)

1. utskottet

2. res. 2 (v, mp)

Votering:

250 för utskottet

53 för res. 2

18 avstod

28 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 124 s, 73 m, 29 kd, 11 c, 13 fp

För res. 2: 37 v, 1 c, 15 mp

Avstod: 1 s, 1 m, 10 kd, 3 c, 3 fp

Frånvarande: 6 s, 8 m, 6 v, 3 kd, 3 c, 1 fp, 1 mp

Mom. 3

Kammaren biföll utskottets hemställan.

SfU2 Utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar

Mom. 2 (Invandrarverkets medelstilldelning)

1. utskottet

2. res. 1 (kd)

Votering:

266 för utskottet

39 för res. 1

16 avstod

28 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 125 s, 57 m, 37 v, 16 c, 16 fp, 15 mp

För res. 1: 39 kd

Avstod: 16 m

Frånvarande: 6 s, 9 m, 6 v, 3 kd, 2 c, 1 fp, 1 mp

Mom. 3 (insatser i vissa förortsområden)

1. utskottet
2. res. 3 (c)

Votering:

182 för utskottet
16 för res. 3
124 avstod
27 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 125 s, 3 m, 37 v, 1 kd, 15 fp, 1 mp

För res. 3: 16 c

Avstod: 71 m, 38 kd, 1 fp, 14 mp

Frånvarande: 6 s, 8 m, 6 v, 3 kd, 2 c, 1 fp, 1 mp

Marianne Samuelsson (mp) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Prot.

1999/2000:47

15 december

Mom. 4 (Diskrimineringsombudsmannen)

1. utskottet
2. res. 5 (mp)

Votering:

307 för utskottet
15 för res. 5
27 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 125 s, 74 m, 37 v, 39 kd, 16 c, 16 fp

För res. 5: 15 mp

Frånvarande: 6 s, 8 m, 6 v, 3 kd, 2 c, 1 fp, 1 mp

Mom. 5 (asylsökandes boende)

1. utskottet
2. res. 6 (v)

Votering:

231 för utskottet
52 för res. 6
39 avstod
27 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 125 s, 74 m, 16 c, 16 fp

För res. 6: 37 v, 15 mp

Avstod: 39 kd

Frånvarande: 6 s, 8 m, 6 v, 3 kd, 2 c, 1 fp, 1 mp

Prot.
1999/2000:47
15 december

Mom. 6 (hälso- och sjukvård för asylsökande)
1. utskottet
2. res. 8 (mp)
Votering:
306 för utskottet
15 för res. 8
28 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 125 s, 74 m, 36 v, 39 kd, 16 c, 16 fp
För res. 8: 15 mp
Frånvarande: 6 s, 8 m, 7 v, 3 kd, 2 c, 1 fp, 1 mp

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

6 § Förstärkt skydd för avvecklingen av förpliktelser på finansmarknaden

Föredrogs
finansutskottets betänkande 1999/2000:FiU12
Förstärkt skydd för avvecklingen av förpliktelser på finansmarknaden
(prop. 1999/2000:18).

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 11 §.)

*Samhällsekonomi och
finansförvaltning*

7 § Samhällsekonomi och finansförvaltning

Föredrogs
finansutskottets betänkande 1999/2000:FiU2
Utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning
(prop. 1999/2000:1 delvis).

Anf. 1 ANNA ÅKERHIELM (m):

Herr talman! Det är vid sådana här tillfällen man märker att ett år går väldigt snabbt, och än en gång står vi vid slutet av en långt utdragen budgetprocess, som inleds tidigt på våren och vandrar i flera steg ända fram till julen. Det mesta känner vi igen. Det är därför lätt att konstatera att det som sades förra hösten i samma ärende är lika aktuellt ett år senare. Därför ska jag hålla mig mycket kort.

Budgetramarna ligger fast sedan den 18 november. Eftersom vårt förslag till ramar ej vunnit majoritet har vi i form av ett särskilt yttrande övergripande och kortfattat redovisat våra alternativ. Mot bakgrund av detta deltar vi därför inte i det nu aktuella beslutet om anslagsfördelning.

Vi har i våra motioner Fi209 och Fi507 redogjort för en besparing och fördelning på utgiftsområdet som vi anser rimliga mot bakgrund av behovet att allmänt minska statens utgifter.

Jag vill bara nämna två områden speciellt. Det ena är förslaget att sammanföra Riksrevisionsverkets och Riksdagens revisorers granskningsresurser till ett nytt oberoende revisionsorgan som underställs riksdagen. Det ska bli intressant att till våren få ta del av vad den nu sittande Riksdagskommittén har att komma med i den riktningen. Sverige avviker på olika sätt jämfört med t.ex. andra EU-länder, bl.a. genom att Riksrevisionsverkets oberoende eller verksamhet inte är reglerad i lag eller grundlag. Riksrevisionsverket är den enda statsrevision i Europa som styrs av en regerings årliga anvisningar för verksamhetens inriktning och rapportering.

Det andra området är besparingen på SCB. Detta är kopplat till kostnaden för den registerbaserade Folk- och bostadsräkningen och inrättandet av ett yrkesregister, som vi avvisade så sent som för ett par veckor sedan.

Över huvud taget borde vi det kommande året inleda en mer principiell diskussion om den offentliga statistikens omfattning och nytta. Majoriteten anslår för nästa år närmare 385 miljoner kronor till SCB, vilket är en mycket stor summa. Det finns anledning att återkomma till detta.

Till slut, herr talman, har vi moderater även en reservation under mom. 5 som handlar om analys av pensionärernas ekonomiska och sociala situation. Utskottet för ett långt resonemang som borde ha landat i något annat än ett rent avslagsyrkande.

Jag yrkar bifall till reservationen.

Anf. 2 PER LANDGREN (kd):

Herr talman! Ekonomi är hushållning. Viktiga redskap för en effektiv hushållning av de offentliga resurserna utgör de myndigheter som finns under detta utgiftsområde. Det gäller allt från SCB och Konjunkturinstitutet till Riksrevisionsverket och Statskontoret.

Ekonomisk politik handlar också i stor utsträckning om prioriteringar mellan statsbudgetens alla utgiftsområden. Genom en avvägning mellan alla utgiftsområden vill vi kristdemokrater ytterligare öka resurserna för kommuner och landsting och därmed förstärka sjukvård, äldreomsorg och skola. Detta föranleder oss kristdemokrater att föreslå riksdagen en generell besparing på 5 %, som gör 79 miljoner kronor. Denna besparing föreslås dock mot bakgrund av de budgetförutsättningar som en passiv socialdemokratisk näringspolitik skapat.

Samtidigt som myndigheterna inom detta utgiftsområde bidrar till en god förvaltning finns det fog för en viss oro för överlappningar och dubbelarbete mellan myndigheter men också för brister vad gäller uppföljning och utvärdering. Det måste helt enkelt till krafttag från riksdagens sida för att få en konkret återrapportering om vad som görs med eller av investerade resurser.

En särskild utvärderingsgrupp inom finansutskottet har med all säkerhet, herr talman, lyckats påskynda en sådan översyn av regeringen där effektmålen konkretiseras, för att riksdagen lättare ska kunna bedöma vad som blir resultatet av våra prioriteringar. Riksdagen måste vara mycket försiktig med ytterligare anslag så länge resultats- och kvalitetsuppföljningen är bristfällig.

Det är ett faktum att t.ex. etik och regeldisciplin behöver stärkas på finansmarknaden, men här behövs ett paket av åtgärder, inte minst från finansmarknadens egna aktörer. Det duger inte att bara skjuta till pengar utan att veta vad som rent kvalitativt kommer ut av det.

Nu skriver utskottsmajoriteten i år igen i betänkandet att man inte kan tillstyrka ”sådana opreciserade och svepande besparingar”, vilket även i år enligt min bedömning är enkel retorik. Besparingar kan vara av osthyvels- eller tårtspadekaraktär, som jag också sade förra året. Vi föreslår osthyveln, och så får myndigheterna själva peka ut vad som ska sparas i den egna verksamheten. Det som majoriteten nu lite nedlåtande betecknar som oprecist och svepande är ju en teknik som de själva tillämpat här i riksdagen och i andra sammanhang, t.ex. det kraftiga sparbetinget i konsolideringsprogrammet för några år sedan på bl.a. just de här myndigheterna.

Vi har tidigare i höst och andra år i parti- och kommittémotioner lagt fram våra förslag till inriktning av den ekonomiska politiken och av budgetpolitiken. Riksdagen har även i år valt en annan inriktning, och därmed är vi fortsatt bundna av en stundom passiv och ibland kontraproduktiv näringspolitiks effekter, som permanentar dåliga eller i alla fall långt sämre förutsättningar för Sverige än vad Sverige förtjänar. Vi deltar således inte i detaljbesluten och avstår från reservationer och yrkanden i det här ärendet.

Anf. 3 LENA EK (c):

Herr talman! Ledamöter, åhörare! Liksom myntet har två sidor kan man se på verkligheten från olika håll. Vi har i den här talarstolen talat om att den svenska ekonomin är god, men det finns också en baksida, som ser annorlunda ut. Det är en verklighet där mer än 100 000 människor har varit arbetslösa mer än ett år och har hamnat i en ovärdig karusell av åtgärder och kamp för att inte bli utstämplade, där 200 000 människor under 90-talet uppburit socialhjälp under mer än fyra år sammanlagt och där svenska pensionärer får sitta bredvid och se på medan köpfesten pågår. 210 av 289 kommuner i landet tappar folk.

Vi närmar oss en lågkonjunktur – när och hur djup vet ingen i dag, men vi vet att den kommer. Nu, i högkonjunktur, finns möjligheten att göra de strukturförändringar som behövs. Centerpartiet har lämnat förslag på flera sådana, och regeringen väljer att inte göra några.

Herr talman! Riksdagen har den 18 november 1999 i ett första steg av budgetprocessen ställt sig bakom regeringens, Vänsterpartiets och Miljöpartiets budgetförslag för år 2000. Det innebär att riksdagen nu har låst såväl utgiftstak som ramar för de 27 utgiftsområdena samt fattat beslut om de skatte- och avgiftsförändringar som ska ske nästa år.

Centerpartiets förslag till utgiftstak överensstämmer med regeringens, men vår fördelning på utgiftsområdena skiljer sig däremot rejält. För budgetåret har Centerpartiet i motion Fi509 på utgiftsområde 2 lagt förslag som innebär att den samlade anslagsnivån understiger den ram riksdagen lagt fast med 84,9 miljoner. Det är i detta läge inte meningsfullt att driva våra krav vidare, men vi vidhåller vår uppfattning.

Centerpartiet har i sin ekonomisk-politiska motion visat att det är nödvändigt att i framtiden minska statens utgifter. Det får inte vara så, mot den bakgrund jag nyss inledde med, att den offentliga administrat-

ionen växer organiskt och automatiskt samtidigt som ensamma mammor inte klarar sin grundläggande ekonomi och pensionärerna får sitta där med tomma plånböcker.

Centerpartiet har därför föreslagit ett moratorium som är avsett att ge tid att värdera och prioritera. Avsikten är alltså att stoppa den automatiska utgiftsökningen på myndighetssidan. Vi har därför föreslagit att ett antal myndigheter inte ska få sina anslag automatiskt uppräknade inför år 2000. Det innebär en real besparing under året.

Det innebär inte ett stopp för all utgiftsökning på området. Vissa särskilt motiverade ökade anslag kan medges mot bakgrund av t.ex. ökade arbetsuppgifter eller nya arbetsområden. Men generellt sett finns det möjlighet att man t.ex. genom gjorda datorinvesteringar effektiviserar arbetet. Vidare bör varje myndighet se över sin verksamhet för att rensa ut eller förenkla arbetsrutiner. Enklare regler är av värde för hela samhället och innebär också en besparing.

Majoriteten har valt att avslå vårt förslag med motiveringen att det inte innebär några reallt ökade anslag för myndigheterna. Men vår avsikt var ju att så inte skulle vara fallet. Det är synd att vi inte har fått majoritet för det här förslaget.

Med detta vill jag påpeka att vi fortfarande står bakom det som vi har motionerat om, men vi har inga yrkanden.

Anf. 4 BIJAN FAHIMI (fp):

Herr talman! Jag kan också konstatera att riksdagsmajoriteten har valt en annan riktning för den ekonomiska politiken. I och med att budgetramarna nu är fastställda finner vi ingen anledning att reservera oss, utan vi redovisar våra synpunkter i form av ett särskilt yttrande.

Folkpartiet anser inte att en registrerad folk- och bostadsräkning ska genomföras. Vi vill därför inte att SCB ska tilldelas medel till yrkesregistret. Vi vill dra in anslag för genomförande av folk- och bostadsräkningen och de nya anslag som föreslås i budgeten för området A7. Vi vill också minska SCB:s budgetanslag A6 med 6 miljoner som ska gå till det ändamålet.

Herr talman! Det är viktigt att den ekonomiska politiken inte blir för kortsiktig. För att man ska motverka detta krävs att debatten när det gäller dessa frågor blir långsiktig och att det finns källor och kunskap. Konjunkturinstitutet bidrar med en stor del av de viktiga underlagen för en ekonomisk-politisk debatt. Det är därför angeläget att Konjunkturinstitutets arbete med att utveckla medelfristiga prognoser prioriteras. Det medelfristiga underlaget kan användas för mer operativt politiskt arbete.

Herr talman! Under den senaste tiden har chefstillsättningar uppmärksammats i debatten. Chefstillsättningar får inte vara eller kunna misstänkas vara partipolitiskt motiverade. Det måste betonas att det är kompetensen som är avgörande. Vi tycker inte att det har gjorts tillräckligt i det här sammanhanget. Det är viktigt att Regeringskansliet och regeringen ändrar sitt sätt att arbeta med chefstillsättningen.

Sverige har en i ett internationellt perspektiv svag granskningsmakt. Konstitutionsutskottets granskning av regeringen är starkt partipolitiserad. Riksdagens revisorer har förhållandevis små resurser. Det organ som har det personellt och ekonomiskt starkaste granskningsmaterialet är Riksrevisionsverket. Men vi vet att Riksrevisionsverkets oberoende inte

Prot.
1999/2000:47
15 december

*Samhällsekonomi och
finansförvaltning*

är grundlagsreglerat. Regeringens detaljstyrning är förhållandevis omfattande. Riksrevisionsverkets generaldirektör tillsätts och avsätts av regeringen. Hon eller han kommer därför i en stark beroendeställning till regeringen.

Herr talman! Folkpartiets slutsats när det gäller detta är att ett nytt starkt revisionsorgan, riksrevisionen, ska inrättas. Det bör ligga under riksdagen och tillföras resurser från Riksrevisionsverket men också från Riksdagens revisorer. Det bör ges en ställning liknande den som Riksbanken nyligen har fått. Det är viktigt att riksdagens och Riksdagskommitténs arbete leder fram till en sådan förändring. I avvaktan på en nödvändig omstrukturering av riksrevisionsorganisationen accepterar vi, herr talman, de framlagda budgetarna för såväl RRV som ESV.

Riksgäldskontorets huvudsakliga uppgift när det gäller in- och utlåningsverksamhet avser andra statliga myndigheter och aktörer på penningmarknaden. Riksgäldskontoret bör ej bedriva verksamhet riktad direkt mot privatpersoner. Denna verksamhet är dyrbar per kund och ligger inte inom ramen för riksgäldens primära uppgifter utan innebär en olämplig konkurrenssnedvridning.

Anf. 5 LISBET CALNER (s):

Herr talman! Samhällsekonomi och finansförvaltning låter inte särskilt spännande, men jag vill påstå att det är ett viktigt utgiftsområde som rymmer 23 olika anslag till verksamheter som är inriktade på att planera, underlätta och kontrollera att statliga åtaganden sköts på ett så korrekt och effektivt sätt som möjligt, som kd så fint uttrycker det i sin motion. Jag skulle bara vilja tillägga: och till medborgarnas fromma.

Några exempel är Finansinspektionen, som någon redan här nämnt, Europeiska utvecklingsbanken, Konjunkturinstitutet och Riksgäldskontoret. Målet för utgiftsområde 2 är att statsförvaltningen ska bedrivas effektivt och i det allmännas intresse.

Finansinspektionen har till uppgift att bidra till stabiliteten i det finansiella systemet genom tillsyn av enskilda finansiella institut och verka för ett gott konsumentskydd. Det är viktiga uppgifter som också är bra, och det är av intresse för medborgarna att inspektionen får resurser för att göra ett bra jobb. Det tycker inte Centern, som Lena Ek redan har talat om för oss. Centern föreslår i sin motion att man ska minska anslaget till Finansinspektionen med hela 17 miljoner. Vill verkligen inte Centern och Kristdemokraterna, som vill ge 7 miljoner mindre nästa år, ha en bra och effektiv kontroll av den finansiella sektorn? Centern föreslår att hela utgiftsområdet ska minskas med nästan 85 miljoner i jämförelse med regeringens förslag utan att, som Lena Ek själv sade, redogöra för konsekvenserna i form av mindre verksamhet och förmodligen personalnedskärningar.

Centern säger i sin partimotion att man inte vill ha en svällande statlig förvaltning. Nu hävdar utskottet att det inte är reallt höjda anslag utan fastmer ersättning för, som i Konjunkturinstitutets fall, ökade utgifter för premier till avtalsförsäkringar för nästa budgetår. Och detta gäller merparten av de resurstillskott som utgår till övriga myndigheter. Det är bara Statistiska centralbyrån, Kammarkollegiet och Finansinspektionen som av olika skäl får resurstillskott.

Moderaterna föreslår 75 miljoner mindre än regeringens förslag. Det beror mycket på att man vill ha en ändring av revisionsverksamheten, som vi har hört av Anna Åkerhielm. Riksdagskommittén har, som också har sagts tidigare, tillsatt en arbetsgrupp som ska titta på hur budgetprocessen fungerar och en arbetsgrupp som ska arbeta med revision och uppföljning. I den grupp som behandlar budgetprocessen, där jag själv deltar, har vi talat mycket om att det utförs väldigt mycket dubbelarbete i detta hus. Det skulle förvåna mig mycket om man inte också i revisionsgruppen skulle ha upptäckt detta. Ändå, herr talman, skriver moderaterna motioner om att man ska ändra revisionsverksamheten just i dag. Det kan ju bara bli ett svar på dylika motionsyrkanden: avslag. Det är inte realistiskt att tro att riksdagen mitt under pågående utredning, dessutom ledd av en moderat, skulle fatta ett beslut i denna fråga innan arbetsgruppen har gjort sin redovisning.

Herr talman! Jag började med att påstå att det här är ett viktigt utgiftsområde. Vid en genomläsning av propositionen, motionerna och de överväganden som finansutskottet har gjort i sitt betänkande med anledning av dessa blir det en klar bild av att det är viktigt för medborgarna på olika sätt att de här utgiftsområdena fungerar.

Det är bra att vi har ett riksgäldskontor som ges förutsättningar att på ett för Sveriges del bra sätt handha statsskulden. Det är bra att vi t.ex. har Riksrevisionsverket, Konjunkturinstitutet och Statistiska centralbyrån som ges resurser för att skapa bra underlag för de beslut som ska fattas av riksdagen och regeringen. Det är beslut som berör hela svenska folket.

Någon kanske undrar varför jag inte har nämnt Folkpartiet. Det beror på att det, precis som Bijan Fahimi sade, är samma motionsyrkande som vi har behandlat i åtskilliga år, nämligen att Statistiska centralbyrån inte ska göra någon folk- och bostadsräkning. Riksdagen har emellertid gång på gång uttalat sig för att SCB ska göra folk- och bostadsräkningen. Så är förslaget även denna gång.

Herr talman! Med denna enkla rapsodi om vad som rör sig inom samhällsekonomi och finansförvaltning yrkar jag bifall till hemställen i finansutskottets betänkande nr 2 och avslag på reservationen, där moderaterna i ensamt majestät anser att regeringen, när det gäller statistik och konsekvensanalyser i ett genusperspektiv, redan vidtar en mängd åtgärder på området. Med den motiveringen avstyrker man motionerna.

Utskottets majoritet tycker däremot att det är bra att jämställdhet och genusperspektiv är ett prioriterat område i regeringens politik.

Nämnden för offentlig upphandling ingår också i detta utgiftsområde. I går lämnade den parlamentariska upphandlingskommittén ett delbetänkande som heter *Effektivare offentlig upphandling för fortsatt välfärd, trygghet och tillväxt* – en rubrik som ger en bild av den målsättning som man i fortsättningen bör ha för offentlig upphandling. Vet ni att den offentliga sektorn gör drygt 200 000 upphandlingar till ett värde av ca 400 miljarder kronor?

Sådana siffror inger respekt, och man förstår att det här verkligen finns möjligheter att påverka samhällsutvecklingen. Det har också Åke, Per, Göran, Owe – ja, nio herrar förstått som i går på DN Debatt tog avstånd från förslagen i Upphandlingskommitténs betänkande. Man säger att miljökrav är okej – sådana kan man ställa på företaget – men att tillämpa en viss jämställdhetspolitik eller att uppfylla vissa arbetsmark-

Prot.
1999/2000:47
15 december

*Samhällsekonomi och
finansförvaltning*

nadskrav, nej, se det går inte för sig, det leder in på fel väg, enligt de nio herrarna, företagsledare och vd:ar i SAF och olika branschförbund.

Herr talman! Det skulle vara intressant att veta vad kvinnliga företagare och mina meddebattörer här har att säga i denna fråga. Så nog behövs det att vi är många i både riksdag och regering som arbetar med och tycker att det är viktigt med jämställdhet.

Anf. 6 LENA EK (c) replik:

Herr talman! Talaren kritiserar Centerns besparingsförslag på utgiftsområde 2, som innebär en besparing på 85 miljoner kronor för de myndigheter som ingår i detta utgiftsområde.

Samtidigt är anslaget totalt sett enligt förslaget 1 578 345 000 kr, och detta i en budget där man t.ex. har valt att inte höja pensionstillskottet till pensionärerna.

Det är viktigt att myndigheter har ett besparingskrav på sig och att det inte sker en automatisk uppräknings av myndigheters olika anslag. Därför tycker jag att det är ett väldigt vettigt förslag som Centerpartiet har lagt fram när det gäller utgiftsområde 2.

Anf. 7 LISBET CALNER (s) replik:

Herr talman! Det hoppas jag innerligt, att Lena Ek tycker att hennes egna förslag är vettiga. Det vore ju förfärligt konstigt annars.

Nu har vi socialdemokrater tillsammans med Vänstern och Miljöpartiet gjort en annan bedömning. Att de myndigheter och institutioner som Centern vill dra ned på kan sköta sina verksamheter är väl så viktigt för medborgarna. Det är viktigt för att hela det finansiella systemet och framtagandet av underlag för beslut ska fungera. Så vi har kommit till olika uppfattning där, och det får vi väl leva med, Lena Ek.

Anf. 8 LENA EK (c) replik:

Herr talman! Självklart är det väldigt viktigt att det sker en effektivisering och en utveckling av statens förvaltning och att det finansiella systemet fungerar. Men det är ju inte samma sak som att man med automatik ska ha uppräknade anslag år efter år. Effektivisering kommer inte alltid till stånd på grund av att det finns mera pengar, utan effektivisering handlar om hur man leder verksamheten.

Anf. 9 LISBET CALNER (s) replik:

Herr talman! Självklart motsätter vi oss inte effektivisering och att arbetet kan göras bättre. Det finns många bevis på detta i budgeten. Det är många olika grupper och enskilda människor som arbetar med det. Som tidigare har nämnts här har vi Riksdagskommittén som tittar på budgetprocessen och möjligheterna att göra uppföljning och revision just för att rätta till sådana saker som kan betraktas som felaktiga, så det har vi ingalunda glömt bort.

Men jag vänder mig emot att Lena Ek upprepar detta med automatiska resurstillskott. Det är inte på det viset, utan det finns skäl för att vi tillstyrker de reala resurstillskotten.

Anf. 10 PER LANDGREN (kd) replik:

Herr talman! Lisbet Calner frågar om inte Kristdemokraterna vill ha en bra finansinspektion. Självklart vill vi det. Jag tror inte att någon i denna kammare, inklusive Lisbet Calner, menar att några miljoner mer i ökade resurser för Finansinspektionen skulle betyda att just socialdemokraternas siffra skulle vara den optimala.

Finansutskottet har en utvärderingsgrupp, och den har ju visat att effektmålen och resultatstyrningen behöver förstärkas. Då ska man inte falla i farstun med en gång så fort det behövs en uppstramning. Vi kan gott invänta det utvärderingsarbetet. Det tycker jag verkar klokt.

Det faktum att det behövs etik och disciplin på finansmarknaden betyder ju inte nödvändigtvis att Finansinspektionen omedelbart ska ha mer resurser, även om det säkert är angeläget. Det behövs ju en uppräckning på finansmarknaden över huvud taget. Men det har jag inte hört Lisbet Calner säga någonting om.

Anf. 11 LISBET CALNER (s) replik:

Herr talman! Jag har suttit i Finansinspektionens styrelse i många år, och jag vet att det behövs resurstillskott just för att klara av det sista som Per Landgren nämnde. Det behövs många kunniga och kompetenta människor som kan alla turerna inom det finansiella systemet för att vi ska kunna utöva den kontroll som behövs och för att man ska klara av konsumentskyddet som är viktigt för de enskilda medborgarna.

Jag glömde bort att i mitt anförande kommentera det som Per Landgren sade om att den socialdemokratiska regeringen för en passiv och kontraproduktiv näringspolitik. Mitt svar är att resultatet talar för sig själv. Arbetsmarknadsverket räknar med att det blir nästan 200 000 nya jobb under 1998–2000.

Anf. 12 PER LANDGREN (kd) replik:

Herr talman! När det gäller den sista saken tror jag att i morgondagens debatt – och även i dagens – kommer säkert affären med Telia–Telenor att tas upp. Vi har också bl.a. kärnkraftsfrågan som visar att ni har svårigheter med näringspolitiken.

Men om vi håller oss till Finansinspektionen vill jag bara fråga: Om nu Lisbet Calner har suttit i dess styrelse så länge, hur kommer det sig då att resultat- och kvalitetsuppföljningen behöver förstärkas i så stor utsträckning? Varför finns inte en sådan redan nu? Hur kommer det sig att just när vår utvärderingsgrupp inom finansutskottet driver på regeringen verkar det hända saker och ting? Varför har inte någonting hänt tidigare?

Anf. 13 LISBET CALNER (s) replik:

Herr talman! Det var väl ändå överdrivet. Jag tror inte heller att Per Landgren menade att det inte har hänt någonting tidigare. Per Landgren är naturligtvis också väldigt medveten om att de finansiella systemen, inte minst sedan vi kom med i EU, har internationaliserats enormt mycket. I dag talar man även mycket om en globalisering och att vi måste delta i det internationella arbetet. Där har resurserna inte varit tillräckliga.

Dessutom är det inte så alldeles enkelt att sätta siffror på vad det kostar per timme att kontrollera bokslut och sådant från banker eller ett finansiella institut. Men jag är övertygad om att med ett resurstillskott, med goda mål och förutsättningar att uppfylla dem kommer Finansinspektionen att göra än bättre ifrån sig.

Anf. 14 BIJAN FAHIMI (fp) replik:

Herr talman! Det är mycket bra att Riksgäldskontoret har hand om statens in- och utlåningsverksamhet, det är inte det som är frågan. Frågan är om det är riktigt att Riksgäldskontoret orienterar sig mot privatpersoner. Vi anser att den verksamheten mycket bättre kan skötas av privata aktörer.

Här har vi olika synsätt. De statliga och kommunala organen – och den frågan återkommer vi till i andra sammanhang – ska syssla med sin kärnverksamhet och överlåta det som marknaden kan sköta till marknaden. Det är detta som är frågan.

Anf. 15 LISBET CALNER (s) replik:

Herr talman! Vi tycker inte att det är fel att Riksgäldskontoret sysslar med detta, och resultatet av avvecklingen av allemanssparandet blev ju att man fortsatte med hushållsinlåningen. Här får de privata aktörerna ännu en konkurrent, och det tror jag är bra för medborgarna.

Anf. 16 BIJAN FAHMI (fp) replik:

Herr talman! Som bekant är konkurrensen ganska hård, så jag tror inte att man kan använda konkurrensskäl för att Riksgälden ska ägna sina krafter åt den typ av verksamhet. Jag vidhåller att den bästa lösningen är att Riksgälden koncentrerar sig på sin huvuduppgift och att man låter den del av verksamheten som riktar sig mot privat sektor skötas av privata aktörer.

Anf. 17 LISBET CALNER (s) replik:

Herr talman! Jag är övertygad om att Riksgäldskontoret har kompetensen och resurserna för att klara av att sköta statsskulden på ett bra sätt likväl som att klara av hushållsupplåningen på ett mycket bra sätt.

Anf. 18 ANNA ÅKERHJELM (m) replik:

Herr talman! Lisbet Calner ondgör sig över att vi moderater redan lagt fram ett förslag om ett nytt revisionsorgan; detta trots att Riksdagskommittén arbetar.

Men nog är det så, Lisbet Calner, att politik är att vilja. Och vårt förslag är inte nytt. Om Lisbet Calner går tillbaka till riksdagsprotokollet ser hon att det är ett förslag som har framförts av oss många gånger. Kanske har vi t.o.m. varit pådrivande i den process som pågår nu. Riksdagskommitténs pågående arbete och det faktum att just en moderat leder detta arbete kanske är ett resultat av att vi har haft en annan uppfattning.

Debatten under hösten i medierna har också varit ganska livlig när det gäller granskningen av regeringen. Det tyder på att frågan är viktig, inte bara för oss här i kammaren utan, för att citera Lisbet Calner själv, därför att det berör hela folket.

Anf. 19 LISBET CALNER (s) replik:

Herr talman! Det är just det, Anna Åkerhielm, att det här förslaget har ni har lagt fram i flera år. Jag tror säkert att det har varit en pådrivande faktor för att vi har den här utredningen att moderaterna har drivit denna fråga. Men varför i all sin dar skriva motioner om det förslag som ändå håller på att utredas nu? Det var bara det jag vände mig mot, när vi talar om hur vi använder vår tid här i riksdagen och vår stund på jorden. Varför använda tiden till att skriva motioner när man redan har fått till resultat att detta håller på att utredas? Jag ondgjorde mig inte. Det var bara en kommentar därför att jag tycker att det var ett lite onödigt jobb både för moderaterna och för hela riksdagen med alla dessa papper och annat som ska till.

Anf. 20 ANNA ÅKERHIELM (m) replik:

Herr talman! Lisbet Calner vet mycket väl att vi använder vår tid på jorden och i den här kammaren till att bl.a. följa upp våra gamla motioner, och det ingår i arbetet.

Anf. 21 LISBET CALNER (s) replik:

Herr talman! Jo, men jag anser nog fortfarande att det fanns anledning att påpeka, när vi ändå talar om dubbelarbete osv., att det helt enkelt var ett onödigt arbete. Men det är bra att vi tydligen är överens. Vi har nu arbetsgrupper som ska se över detta så att det ska bli en ännu bättre, får man hoppas, budgetprocess, revision och uppföljning.

Anf. 22 MATZ HAMMARSTRÖM (mp):

Herr talman! Jag vill tillstyrka utskottets förslag.

Miljöpartiet har tillsammans med Socialdemokraterna och Vänsterpartiet lagt en god ekonomisk grund för inträdet i det nya årtusendet. Men, precis som Lena Ek säger, allt är naturligtvis inte frid och fröjd. Arbetslösheten är för hög, men vi rör oss åtminstone åt rätt håll, så det finns goda utsikter att komma ned till målsättningen 4 %.

Utflyttningen är också ett problem, precis som Lena Ek framhåller, och där måste mer göras. Det instämmer jag i. Det är en fråga som Miljöpartiet kommer att prioritera högt framöver. När det gäller jämställdheten och miljösituationen finns också mycket mer konkret arbete att göra. Men för att synliggöra problemen på dessa områden behöver vi tillförlitlig offentlig statistik.

Fjölårets betänkande mynnade ut i ett tillkännagivande angående könsuppdelad statistik med anledning av motioner från Miljöpartiet, Vänsterpartiet och Socialdemokraterna. Det har nu börjat hända saker. Genusperspektivet är på väg att införlivas i alla delar av budgeten, och det pågår ett arbete med att utveckla ett jämställdhetsbokslut. Den statistiska redovisningen har alltså förbättrats, och den kunskap som denna statistik ger ökar möjligheterna för ett framgångsrikt jämställdhetsarbete.

Likadant har statistiken på miljöområdet förbättrats. Vi har infört gröna nyckeltal som finns med i budgeten. De ger ökade kunskaper om miljötillståndet, som kan ligga till grund för den nödvändiga skärpningen av miljöarbetet.

Från Miljöpartiets sida vill vi i och för sig ytterligare förbättra statistiken på miljöområdet och har i annat sammanhang föreslagit en kom-

plettering av BNP-redovisningen med ISEW, *Index of Sustainable Economic Welfare*. Det är en fråga som vi också kommer att återkomma till.

Det är viktigt att inte BNP ensam får den centrala roll som den har fått, utan att den kompletteras med ett annat index som har ett hållbarhetsperspektiv och som redovisar bl.a. kostnader för bilolyckor, pendling, föroreningar och förluster i miljökapital.

Nu nöjer jag mig, som sagt var, med att yrka bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 11 §.)

8 § Utvecklingen av den ekonomiska styrningen

Föredrogs
finansutskottets betänkande 1999/2000:FiU13
Utvecklingen av den ekonomiska styrningen (prop. 1999/2000:1 delvis)

Anf. 23 FREDRIK REINFELDT (m):

Herr talman! Inför den föga publikknipande rubriken *Utvecklingen av den ekonomiska styrningen* och ett ganska tunt betänkandehäfte med endast en reservation har samtliga riksdagens sju partier anmält sig, dessutom för ganska långa inlägg. Det kan tyckas något märkligt att vi så här före jul tar oss denna tid att diskutera ett till synes obetydligt ärende under så lång tid, men jag tror att det är ganska riktigt prioriterat. Jag tror nämligen att det lilla ärende som vi har framför oss är någonting som vi kommer att återkomma till flera gånger de kommande åren. Det är nämligen riksdagens första beslut där vi ställer oss bakom en inriktning med en mycket stor förändring av budgeten. Vi går från en budgetering med kassamässiga principer till en budgetering på mer redovisningsmässig grund, alltså med riktig resursförbrukningsföring i form av kostnader och intäkter. Vi moderater ser detta som nästa naturliga steg i de förändringar som har skett i statsbudgeten och riksdagens sätt att arbeta med budget under 90-talet.

Bakgrunden är att det sedan 1996 pågår ett projekt som kallas för VESTA, Verktyg för ekonomisk styrning i staten, som leds och drivs av Finansdepartementet och till vilket det på initiativ av finansutskottet också har knutits en parlamentarisk referensgrupp. Detta VESTA-projekt ägnar sig åt flera saker. Men det viktigaste och det som också detta betänkande innehåller handlar just om att gå över till en mer riktig budgetering på redovisningsmässig grund.

Jag nämnde att detta är ett viktigt nästa led i de förändringar som har skett. Vi har genomfört en stor budgetomläggning. Vi har gått från vår- till höstbehandling och kalenderårsbudget. Vi har ett system med 27 utgiftsområden och utgiftstak. Det är någonting som har varit väldigt bra och som moderaterna har ställt sig bakom genomförandet av.

Vi har idéer om att vi ska ägna vår höst åt denna budgetbehandling och att riksdagen mer och mer kommer att ägna våren åt att utvärdera och följa upp de beslut som tidigare år har fattats. Till detta har också kommit en årsredovisning, som kommer till riksdagen lite för sent, oftast

i juni, men som bör komma under våren. Man bör notera att denna årsredovisning bygger just på de redovisningsmässiga principerna när det gäller kostnader och intäkter, vilket bl.a. gör att det är svårt att jämföra med en budget som budgeteras enligt kassamässiga principer.

Nästa riktiga steg för att få jämförbarhet och för att få det här året att fungera, men också för att få den ökade styrning som ju hela detta projekt syftar till, är att vi nu kan ställa oss bakom inriktningen i arbetet.

Vi har en märklig blandning av kassamässighet när vi budgeterar. Detta finns det anledning att påminna om när vi just har lyssnat till en diskussion om ett utgiftsområde som inte handlar om så mycket pengar totalt. Vi har nu märkt hur socialdemokraterna på känt manér, får jag lov att säga, i sådana här tider gör sig själva till opposition och kriorättar borgerliga besparingsförslag på ibland ända ned till några hundra tusen eller några få miljoner. Bäst i klassen har väl utskottets ordförande varit, ofta i nära samarbete med Aktuellredaktionen inom Sveriges Television. Där har vi lite till mans blivit utskälda för att det inte går att genomföra förslag exakt på miljonen såsom vi har tänkt oss. Samtidigt förde vi under gårdagen i finansutskottet en diskussion om majoritetens största intäktspost, en privatiseringspost på 95 miljarder, helt opreciserad och utan möjligheter att i dag bedöma huruvida det verkligen kommer att bli sanning eller inte. Det grundläggande felet är att denna privatisering är en aktivering, som man skulle säga i den företagsekonomiska världen, av en balanspost, dvs. att man privatiserar statlig egendom.

Det borde egentligen inte blandas ihop med den typen av löpande intäkter som vi får i form av skatter och andra avgifter. Men det gör vi glatt i vårt sätt att budgetera. Märk väl att detta spelar oerhört stor roll. Socialdemokratin och majoriteten har ju byggt hela sin argumentering på att vi nu har överskott och att det nu går väldigt bra när det gäller statens finanser. Men om man tar bort denna 95-miljardersprivatisering så blir överskott underskott, och då är det inte så mycket bevänt med den fantastiska svenska utvecklingen. Vi är alltså väldigt beroende av hur vi tillåter budgetering att gå till. Och det faktum att man kan blanda ihop vanliga skatteintäkter med överföringar av AP-fondsmedel och med privatiseringsposter som är opreciserade ger ett system som till synes kan skapa överskott men som egentligen inte är särskilt genomlysbart. Det är svårt för medborgarna att bedöma om det verkligen föreligger ett överskott eller inte. Vi får en diskussion i denna kammare där vi ständigt återkommer till om detta är rätt och riktigt fört på det vis som det nu är.

Tanken med att gå över till en mer kostnads- och intäktsbaserad budgetering är ju ett sätt att komma ifrån detta. Då kan inte den här typen av saker blandas ihop. Då förs det som är aktivering av balansposter till en egen budget på känt sätt från den företagsekonomiska världen, och vi får mer riktiga kostnader och intäkter i den vanliga budgeten.

Låt mig ta två exempel som vi under dessa veckor har stött på för hur dagens felaktiga system faktiskt får dåliga effekter.

Bl.a. i våras hade vi det läget där regeringen noterade att vi hade kraftiga öknings av kostnaderna i socialförsäkringarna. Och som känt är kom det inte fram någon besparing inom det utgiftsområde där vi trodde att utgiftsöverdraget skulle komma, utan det drogs i denna numera berömda nödbromsen i form av att man drog in anslagssparande från en lång rad olika utgiftsområden, även utgiftsområden som såg ut att hålla

sig under det tak för det specifika utgiftsområdet som vi hade fastställt. Det fick till konsekvens att väldigt många myndigheter en bit in på påbörjat budgetår fick göra om delar av sin verksamhet, ta fram nya förslag och stoppa påbörjade projekt. Dessutom lärde de sig för framtiden att det inte är någon idé att följa den princip som de nu trodde gällde, dvs. att man kunde lägga undan lite i anslagssparande, eftersom man fick behålla det till nästa år.

Nu hör vi också hur statliga myndigheter lägger fram förslag där de så att säga slimmar ned sig och inte alls lägger fram den här typen av anslagssparande igen, och det är återigen tongångar på temat att det nu gäller att göra slut på de pengar man har därför att man inte är säker på att få behålla dem. Vi är alltså tillbaka där vi började. Det är precis detta som är problemet, därför att kassamässigheten gör att pengarna förs upp under utgiftstaket det år som de förbrukas, alltså när inköpet sker oaktat när man sedan förbrukar så att säga resurserna, dvs. när det egentligen borde kostnadsföras. Det leder till kortsiktighet hos en lång rad myndigheter som vi trodde att vi hade arbetat bort med det nya budgetsysteem men som jag nu hör flera tecken på att det är på väg tillbaka. Det följer bl.a. av den här nödbromsen som regeringen drog i i våras. Och det har redan signalerats att det kan återkomma, att detta blir ett stående sätt att rädda utgiftstak som vi ju vet också är pressat för år 2000, dvs. att man drar in anslagssparande.

Den andra delen, och det är i fråga om denna som det finns en reservation i betänkandet, gäller detta eviga problem med hur vi ska föra upp långsiktiga infrastrukturella investeringar. Och där har vi återigen problemet med kassamässigheten. Det kan komma väldigt mycket det år man betalar för olika vägtrafikinvesteringar, trots att ju alla vet att det är en mycket långsiktig investering som också handlar om en långsiktig förbrukning. Och detta med PPP, dvs. *Public Private Partnership*, är ju ett sätt som tyvärr lite grann kommer på kollisionskurs med vårt sätt att budgetera än så länge, att faktiskt både föra in externa medel men också få en mer riktig kostnadsföring av en investering som man på många håll i landet, inte minst i Stockholmsregionen, är i stort behov av kan komma till skott. Här har vi alltså ett budgetsysteem i riksdagen som håller tillbaka ett nytänkande och ett bättre sätt att få in privata pengar och få till stånd investeringar som är nödvändiga. Det är därför som vi har ställt oss bakom reservationen.

Jag menar också att inriktningen på detta betänkande, som glädjande nog egentligen alla riksdagens partier står bakom, kommer att leda till att vi i framtiden på ett bättre sätt kan hantera dessa infrastrukturinvesteringar och inte som de i dag blir förda när vi jobbar i kassamässighet.

Jag yrkar alltså bifall till reservationen.

Anf. 24 MATS ODELL (kd):

Herr talman! Utvecklingen av den ekonomiska styrningen, det låter ju inte särskilt upphetsande. Men som Fredrik Reinfeldt har antytt här så döljer det sig bakom denna rubrik potentiellt mycket stora förändringar för vårt sätt att styra staten, myndigheterna och de olika verksamheterna som vi har ansvar för.

Det arbete som nu pågår i Regeringskansliet handlar väldigt mycket om att få de olika delarna i den ekonomiska styrningen att mer stödja

varandra, bl.a. genom en tydligare koppling mellan finansiell styrning å ena sidan och resultatstyrning å andra sidan. Och vi kristdemokrater stöder denna utveckling som innebär att vi i framtiden kommer att få en budget som presenteras mer i termer av intäkter och kostnader, inbetalningar och utbetalningar och tillgångar och skulder. På så sätt kommer ju uppställda mål och resultat att bättre kunna ställas i relation till de resurser som förbrukas.

Tanken och förslaget i budgetpropositionen är ju att staten ska gå mot en redovisningsmodell som mer än dagens kassamässiga princip knyter an till redovisningsmässiga principer som i dag tillämpas i alla företag och i kommunerna. Målet är att principerna i statsbudgeten ska ändras så att vi får en resultatbudget som visar resursförbrukningen och resurstillskott, en finansieringsbudget som visar betalningsflöden mellan staten och övriga samhällssektorer, en driftsbudget som visar kostnader för olika verksamheter och slutligen en investeringsbudget som ett komplement till finansieringsbudgeten.

Även om det nu har skett stora positiva förändringar under senare tid, bl.a. den nya budgetlagen, måste den ekonomiska styrningen bli ett ännu bättre verktyg för att förverkliga den politik som riksdagen beslutar om. Vi kristdemokrater, och för övrigt hela finansutskottet, välkomnar ju i betänkandet regeringens förslag i denna del. Målet är som sagt att ge förutsättningar för en bra kontroll av statens finanser för att resurserna verkligen ska fördelas i enlighet med de politiska prioriteringarna och för en hög produktivitet och effektivitet i användandet av statens resurser.

Fredrik Reinfeldt har ju väldigt gått igenom de brister som vidlåder dagens system i denna del. Och vi är som sagt en grupp ledamöter i finansutskottet, för övrigt från alla partier, som utgör en parlamentarisk referensgrupp till det s.k. VESTA-projektet, där vi följer arbetet ganska nära, måste jag säga, med utvecklingen av detta projekt om den ekonomiska styrningen.

Utskottstexten i betänkandet är ju ett väldigt problematiserande av den här utvecklingen. Man pekar på en mängd faror med att gå mot en ny redovisningsprincip. Jag tycker att det är bra att man problematiserar och verkligen belyser den här utvecklingen från olika håll. Men av utskotts-majoritetens text kan man lätt få intrycket av att dagens system är den bästa av världar. Så är det alltså inte. Vi har därför fogat ett särskilt yttrande till betänkandet som Kristdemokraterna, Moderaterna och Folkpartiet står bakom och där vi pekar på bristerna med dagens system.

Om man ska belysa detta från en annan utgångspunkt kan man titta på investeringarna som görs i staten. Trots att vi i Sverige har världens högsta skatter minskar nu, trendmässigt, de statliga investeringarna i en förfärande takt, alltså de investeringar som ska göra Sverige mera tillväxtinriktat och som ska göra att vi klarar välfärden också vid ökade påfrestningar och vid den ökade globaliseringen. Detta är alltså i mycket stor utsträckning ett resultat av det nuvarande redovisningssystemet.

Herr talman! T.ex. infrastrukturinvesteringarna har numera nästan helt avstannat. Det är ett antal projekt som nu pågår och som fasas ut. Men i praktiken startas icke ett enda nytt projekt vare sig under år 2000 eller år 2001. Underhållet har också skurits ned till en fullständigt ohållbar nivå. Väg- och järnvägskapitalet förfaller nu i rask takt i Sverige.

Prot.
1999/2000:47
15 december

Utvecklingen av den ekonomiska styrningen

Trots att enbart vägtrafiken i skatter och avgifter betalar in till staten i runda slängar 60 miljarder om året blir det mindre och mindre här som går till att se till att verksamheten fungerar.

Herr talman! Jag blir lite bekymrad när jag läser utskottstexten om – i väntan på ett nytt redovisningsystem, en investeringsbudget och en driftsbudget – tanken på det här med *Public Private Partnership*. Där har utskottsmajoriteten i princip sagt att det här inte löser några nya problem men att det möjligtvis finns en effektivitetsvinst i upphandlingsskedet och i driftsskedet när det gäller de nya modellerna för att involvera andra parter än enbart staten i infrastrukturinvesteringar.

Inte på något sätt erkänner man att det här skulle utgöra någon sorts effektivitetsförbättring också i hanteringen av de statliga medlen. Mot den bakgrunden har vi en reservation i betänkandet.

Investeringarna har blivit som ett dragspel när det gäller att fånga upp exempelvis den ökning av sjukförsäkringarna som nu sker i rask takt. Det gäller alltså statens kostnader på detta område. I det läget blir det investeringarna som man skär ned på. Det är en något märklig princip. Detta pekar mot att här måste det till nya principer för redovisning och styrning av staten.

Fredrik Reinfeldt var inne på dimensionen att väldigt mycket av intäkterna är av engångskaraktär; det blandas friskt. Det handlar om 95 miljarder i försäljning av statlig egendom – en i dagens läge synnerligen osäker summa. Vi har också 45 miljarder i överföring från AP-fonderna, rakt in i driftsbudgeten. Det är naturligtvis en orimlig princip. Jag skulle tro att det är därför som vi nu ser det motstånd som faktiskt finns i utskottet mot att övergå till den här principen. Det paradoxala är att oppositionen stöder regeringen i försöken att genomföra det här, medan utskottsmajoriteten bestående av socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister bromsar utvecklingen. Detta är det, herr talman, värt att notera i sammanhanget.

Får man det här nya systemet blir det självklart inte möjligt att ta stora utförsäljningar t.ex. och pytsa rakt in i driftsbudgeten eller att överföra resurser från en annan del av den offentliga sektorn, ålderspensionssystemet, till driftsbudgeten.

Ett annat bekymmer med dagens budgetprocess, som vi nu är mitt uppe i, har att göra med de överskottsmål som finns och som vi kristdemokrater står bakom – alltså att vi ska ha ett 2-procentigt överskottsmål för den offentliga sektorn. Bekymret är att detta överskott inte på något sätt kan användas som en sorts buffert för oförutsedda händelser på statens område, utan hela överskottet hamnar i det nya ålderspensionssystemet och, delvis, hos kommunerna. Staten har alltså egentligen ingen buffert när det gäller detta överskott, vilket är ett annat bekymmer.

Jag kan inte i dagens läge överblicka om det här på något sätt skulle kunna få en lösning i och med det förslag som vi om en stund av allt att döma kommer att rösta ja till.

Herr talman! Med de principer som regeringen föreslår för ekonomisk styrning öppnas nu nya möjligheter att få mer ordning och reda och förhoppningsvis också bättre förutsättningar för långsiktiga och för landet viktiga investeringar.

Men medan gräset gror dör kon. Det är beklagligt att regeringen och även utskottet i väntan på detta goda nu säger nej till att man ens får pröva projekt med *Public Private Partnership*.

Jag yrkar bifall till reservationen.

Anf. 25 BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Budgeten och redovisningen av vad som hänt ska förstås vara så tydliga och så informativa som möjligt. De ska underlätta rationella beslut och de ska bidra till en god uppföljning, bl.a. från oss här i riksdagen – gärna också från allmänheten, medierna och andra som kan tänkas vara intresserade.

I en motion som har Karin Pilsäter som första namn och som innehåller flera yrkanden talar vi i ett par att-satser vänligt om att vi ska ha en övergång till resultatbudget och resultatredovisning och om att detta kan vara bra för att försöka förhindra att investeringar antingen tränger undan eller undanträngs av löpande driftskostnader, beroende på det redovisningssystem som vi har. Vi har också velat sända signalen att det är bra att modeller utvecklas för s.k. *Public Private Partnership*. Det senare har Vägverket varit inne på, och regeringen verkar tycka att det kan vara bra med åtminstone något försök. Trafikutskottet har nyligen diskuterat det hela.

De två att-satserna har avstyrkts av majoriteten i finansutskottet. Det är väl bara att konstatera att utskottsmajoriteten har visat en imponerande uppfinningsrikedom i att hitta invändningar mot de utvecklingstrender som regeringen och oppositionen i finansutskottet är intresserade av. Möjligen är förmågan något mindre när det gäller att se brister i dagens system och dagens modell.

Herr talman! I avsikt att försöka underlätta ett rationellt beslutsfattande har mänskligheten hittills uppfunnit ett och annat medel för att hjälpa oss i en svår värld. Två av dem gäller det ekonomiska området – periodisering respektive nuvärde.

Detta med periodisering låter tråkigt men det är bara att se på sig själv eller på sina grannar, släktingar och vänner. Ibland måste man vara beredd att periodisera för att kunna fatta ett rationellt beslut. Annars skulle förstås valet mellan att tillbringa semestern på hotell eller att köpa sommarstuga något snedvridas av det faktum att hotellhyran blir 20 000 kr och kostnaden i samband med köpet av sommarstugan blir 500 000 kr. Ingen familj jämför ju rakt av för att sedan konstatera att man självklart ska välja det billigaste. I stället försöker man förstås jämföra de olika alternativen. I första hand utgår man kanske från vad man allra helst vill göra. Men sedan när det kommer till kostnaderna försöker man skilja mellan det som går åt omedelbart eller, som i det här fallet, under några trevliga semesterveckor och det som man kan använda många somrar framåt.

Det här är så banalt att jag nästan skäms för att säga det från riksdagens talarstol. Men det är nödvändigt i en situation där vi från riksdagens sida ännu inte har kunnat åstadkomma ett system där vi fullt ut använder oss av det relativt enkla medlet periodisering.

Sedan har vi nuvärdet, som det väl närmast talas illa om – såvitt jag kan se i finansutskottets betänkande. Det är möjligt att vi skulle ha protesterat på den punkten vid justeringen – vad vet jag?

Prot.
1999/2000:47
15 december

*Utvecklingen av den
ekonomiska styrningen*

De flesta har på det personliga planet lätt att ta till sig tankegången kring situationen att man får välja mellan att få 1 000 kr samma eftermiddag eller att få pengarna om tio år. Då är det många som vill ha 1 000 kr med en gång i stället för om tio år. För att klara av den typen av jämförelser – mellan pengar nu och pengar sedan, mellan uppoffringar som kanske ligger tidigare än inkomsterna och vice versa – har vi hittills uppfunnit idén med nuvärdet; detta för att kunna åstadkomma ett bättre underlag för att fatta rationella beslut.

Herr talman! Ett par exempel nämns i betänkandet. Jag har egentligen flera invändningar men jag ska uppehålla mig vid två av dem.

Ett exempel är att ett JAS-plan skulle störta – vilket högre makter förstås förbjude. Detta skulle i sammanhanget omedelbart få effekt. Men nu är det väl så att staten, mest beroende på sin storlek, har kommit fram till att detta med att betala försäkringspremier till andra inte är någon höjdare, utan man kan tjäna pengar på att vara så stor själv att man slipper betala försäkringspremier. Att detta i sig säkert helt rationella ställningstagande – här gäller det också större landsting och kommuner i vårt land – skulle få direkta effekter på hur vi fattar beslut, beroende på hur det bokförs, förefaller mig vara något som man borde använda som en invändning mot systemet snarare än som ett argument mot att göra förändringar.

Ett annat exempel som nämns är att en ny regering skulle kunna tycka illa om beslut som har fattats tidigare. Det har förstås förekommit i världshistorien och kommer att förekomma även i fortsättningen. Om jag förstår utskottstexten rätt skulle en regering när det gäller ett gammalt beslut som fattades för kanske tre fyra år sedan och som rör något som har en livslängd på kanske 20–25 år eller ännu värre 50 år, därför vilja fatta beslutet att skriva av allt det eländet på en gång. Och så kan det förstås vara.

Det man frågar sig är vilken relevans det har för ställningstagandet att skaffa oss ett bättre sätt att redovisa vår budget på och att se till att vi kan jämföra kostnader och intäkter och inte bara inbetalningar och utbetalningar. Jag har trots försök att läsa texten inte kunnat begripa slutsatsen på den punkten.

Herr talman! Med vår motion ville vi sända några uppmuntrande hälsningar till regeringen att vi tyckte att man på den här punkten var på rätt väg när det gällde planerna att övergå till mer av resultatredovisning och att skapa bättre möjligheter att jämföra investeringar och driftsutgifter. Det är ju inte varje dag vi känner att det finns anledning att sända uppmuntrande hälsningar till regeringen. Det är nog inte ens varje månad vi känner att det finns anledning till detta. Men vi försökte göra det.

Vi försökte också stänka lite vigvatten på arbetet med att pröva och utveckla den s.k. *Public Private Partnership*-modellen som enligt vissa erfarenheter, om man får tro Vägverkets rapport, i andra länder som England och Finland kanske har sparat 15 %. Men vi hade, herr talman, inte så mycket för det eftersom det visade sig att man i det parti som är samma parti som det som sitter i regeringen, var mindre entusiastisk över detta än vad vi var. Det var tråkigt tycker vi.

Därför vill jag, herr talman, yrka bifall till reservationen och rekommendera läsning av det särskilda yttrandet om ekonomisk styrning.

Anf. 26 HANS HOFF (s):

Herr talman! I finansutskottets betänkande nr 13 behandlas den fortsatta utvecklingen av den ekonomiska styrningen.

Den ekonomiska styrningens främsta uppgift är att vara ett verktyg för politikens förverkligande. Det innebär att den måste skapa förutsättningar för en god kontroll av statens finanser, för en resursfördelning i enlighet med de politiska prioriteringarna samt för en hög produktivitet och effektivitet i användandet av våra gemensamma resurser.

Utskottet redovisar i betänkandet utgångspunkterna för det fortsatta utvecklingsarbetet vad gäller den ekonomiska styrningen i staten. Detta utvecklingsarbete bör ses som en fortsättning av det arbete som pågått under den senaste tioårsperioden.

Den reformerade budgetprocessen och utvecklingen av den statliga redovisningen har skapat förutsättningar för större överskådlighet, mer rationella beslut och bättre uppföljningsinstrument. Dessa erfarenheter bör vara utgångspunkter för det fortsatta utvecklingsarbetet.

Mot den bakgrunden är målen för det fortsatta utvecklingsarbetet bl.a. att förbättra möjligheterna att utifrån statsbudgeten få en god bild av den statliga ekonomin, att relatera den budgeterade resursförbrukningen till fastställda mål så att prioriteringsdiskussioner underlättas samt att ställa resultatet av en verksamhet mot de resurser som förbrukats inom verksamheten.

Utgångspunkterna för det fortsatta utvecklingsarbetet är att statens budget ska kunna presenteras i termer av intäkter och kostnader, inbetalningar och utbetalningar samt tillgångar och skulder.

Syftet är att uppställda mål och resultat bättre ska kunna ställas i relation till förbrukade resurser. I statsbudgeten ska utöver mål även kostnadsramar för statlig verksamhet föreslås samt att styrningen av enskilda myndigheter och deras sakverksamheter ska verksamhetsanpassas.

Utskottet välkomnar ett fortsatt utvecklingsarbete av de ekonomiska styrsystemen. Informationen till riksdagen blir på detta sätt mer omfattande och mer heltäckande.

Samtidigt framför utskottet ett antal synpunkter som bör beaktas i det fortsatta utvecklingsarbetet, inte minst vad gäller risken för en ökad komplexitet och därmed risker för försämringar i överskådlighet för riksdagen men även för allmänheten i dess förutsättningar att ta del av informationen.

Det är också enligt vår mening av stor vikt att omsorg ägnas åt att överväga hur riksdagens arbete påverkas av förändringarna samt hur riksdagens inflytande kan utvecklas och stärkas.

Därför anser utskottet att det även fortsättningsvis är angeläget att den parlamentariska referensgrupp som knutits till VESTA-projektet ges goda möjligheter att löpande följa arbetet med utvecklingen av de ekonomiska styrsystemen.

Herr talman! Till betänkandet är fogat en reservation från Moderaterna, Kristdemokraterna och Folkpartiet vad gäller alternativ finansiering av infrastrukturprojekt. Utskottsmajoriteten konstaterar att regeringen har i uppdrag att utreda och överväga vilka möjligheter till alternativ finansiering som finns vad gäller infrastrukturprojekt.

Prot.

1999/2000:47

15 december

Utvecklingen av den ekonomiska styrningen

Utskottsmajoriteten konstaterar vidare att denna typ av finansiering inte i sig ökar det samhällsekonomiska utrymmet för infrastrukturinvesteringar samt att finansieringen kan vara inoptimal för staten.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till hemställan i finansutskottets betänkande nr 13 och avslag på reservationen.

Anf. 27 FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Herr talman! Hans Hoff valde att mycket försiktigt gå över utskottsbetänkandet på ett sätt som jag tror att de flesta skulle kunna tänkas instämma i.

Hans Hoff nämner som skäl för att göra denna förändring att det för allmänheten ska vara mer transparent. Då vore det bra om han också skulle kunna konstatera att det faktiskt är ett problem vi har i dag med den kassamässiga arbetsmetoden. Det blir svårt bl.a. för människor som inte dagligdags sitter i finansutskottet och jobbar med ekonomisk politik att faktiskt skilja agnarna från vetet och att se vad som är riktiga intäkter och kostnader och vad som är belopp av engångskaraktär.

Sedan nämner Hans Hoff detta med PPP-finansieringen och säger att det inte nödvändigtvis ökar det samhällsekonomiska utrymmet. Men se det är just en av idéerna att det ska göra det. Man ska kunna öppna för andra att vara med och delfinansiera och kanske t.o.m. ta ett mycket stort löpande ansvar för bl.a. vägbyggnationer, tunnelbyggnader och annat som kan behövas i en framtid. Vi står ju i dag still inför det faktum att dessa pengar, vilket Mats Odell också var inne på, ibland används för att korrigera andra siffror och att det är svårt för regeringen att få fram medel. Det har t.o.m. dragits in på dessa områden. Det gör att när det gäller storstäder och andra angelägna projekt går mycket av infrastrukturinvesteringarna i stå.

Det är väldigt allvarligt om man inte ser att det är poängen. På det här viset kan vi få ett system som för till mer medel, men som också i en framtid på ett mer riktigt sätt kostnadsför denna investering över alla de år som en sådan infrastrukturinvestering ska användas.

Anf. 28 HANS HOFF (s) replik:

Herr talman! När det gäller den första delen är det klart att även dagens system har brister. Självfallet är det på det viset och det har också från denna talarstol tagits fram. Jag konstaterar att i det arbete som nu pågår i både Riksdagskommittén och den parlamentariska referensgruppen förs de diskussionerna. Det finns också en enighet i utskottet om det fortsatta arbetet kring detta.

När det gäller den alternativa finansieringen vill jag konstatera att oavsett vilken finansieringsmodell man använder är det totalt sett någon som på något sätt i alla fall ska betala infrastrukturinvesteringarna. Antingen betalas det över statsbudgeten, eller också betalas det genom avgifter eller på annat sätt av trafikanterna. På ett eller annat sätt ska det finansieras eller betalas, oavsett om det är i statlig regi eller i privat regi. Jag får utgå från att även privata byggtreprenörer vill ha avkastning på sitt kapital. Det är alltså en del när det gäller just finansieringen att totalt sett måste det ändå betalas på ett eller annat sätt.

Det man också kan säga när det gäller detta är att det kan finnas en del som är inoptimal för staten, att vi låser fast utgiftsmassan. Denna blir mer fixerad över en längre tid.

Jag vill passa på att ställa en fråga till moderaten Fredrik Reinfeldt. Ni framhåller i er reservation: "Sådana finansieringsmodeller bör därför prövas av staten vid exempelvis vägbyggande men bör också kunna prövas i andra sammanhang."

I vilka andra sammanhang vill moderaterna pröva PPP?

Anf. 29 FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Herr talman! Det är bara ett konstaterande av att principen inte är låst till att tillämpas enbart för vägutbyggnad. Man ska inte låsa tanken vid detta. Vi ska inte här i riksdagen peka ut exakt vad denna princip ska kunna användas för, utan det viktiga är att vi släpper fram denna typ av tänkande, som krockar med mycket i vårt gamla sätt att se på den här typen av investeringar. Det har där i princip handlat om att låsa ett belopp inom statsbudgeten för investeringar, och därutöver blir det intet.

I en tid när detta används som budgetregulator och när man drar ned på investeringarna blir resultatet precis det som medborgarna känner, nämligen att det byggs oerhört lite. Detta är väl allra mest kännbart i våra storstadsregioner.

Hans Hoff nämner återigen totalbeloppet. En av idéerna är att man ska kunna upphandla i konkurrens och därmed få ett effektivare utnyttjande av befintliga resurser, vilket bl.a. PPP öppnar för. Det kan komma in andra aktörer vad gäller inte bara byggande utan också drift av vägar, av tunnlar och av andra objekt som man kan tänka sig att bygga.

Jag tycker att det viktiga är att vi inte ställer oss i vägen. Vi har noterat att också näringsminister Björn Rosengren i något sammanhang har sagt att han kan tänka sig att titta på detta som något intressant för framtiden. Jag tror att det är viktigt att utskottsmajoriteten i fortsättningen ställer sig något mer positiv till den här möjligheten att få i gång de vägbyggen och andra infrastrukturinvesteringar som vi i dag är i så stort behov av.

Anf. 30 HANS HOFF (s) replik:

Herr talman! Frågan är om en effektivisering åstadkoms genom finansieringen eller genom organisationen av genomförandet av infrastrukturprojekt, som det gäller i detta fall. Konkurrensutsättning och stringens i budgethållning och i utgifter på infrastrukturområdet ingår i det som krävs för att totalt sett kunna genomföra infrastrukturprojekt på ett för staten optimalt sätt, till en så låg kostnad som möjligt för staten. Nyckeln till detta är om det direkt är kopplat till ett genomförande med PPP eller kan ske i annan regi. Jag utgår från att man mycket väl kan genomföra det också i annan regi och kan få samma effekter genom konkurrensutsättning och stringens i genomförandet av projektet.

Samtidigt är det nu så att regeringen har fått i uppdrag att analysera och utreda frågan om alternativ finansiering, och den ska återkomma till riksdagen sedan detta blivit lite bättre belyst.

Anf. 31 MATS ODELL (kd) replik:

Herr talman! Låt mig först konstatera att Hans Hoff och den borgerliga oppositionen i princip är överens om vart vi är på väg. Det står ett enigt utskott bakom att det behövs en ny redovisningsprincip av den karaktär som skisseras i budgetpropositionen och att det finns fördelar med *Public Private Partnership*.

Det märkliga är att hela utskottstexten och även Hans Hoff's inlägg går ut på att det egentligen inte finns några fördelar med detta och att det inte är någon lösning på resursproblemen. Ni måste bestämma er för om det är bra eller inte är bra. Vi måste, herr talman, konstatera att en PPP-lösning innebär en mycket noggrannare prövning – jag skulle vilja säga ytterst å skattebetalarnas vägnar – av om projektet är samhällsekonomiskt långsiktigt lönsamt. Det är trots allt en oerhört viktig vinst i det här sammanhanget.

Jag tycker nog också att regeringen, om den nu ska pröva detta, skulle ha begärt ett bemyndigande från riksdagen att nu genomföra ett eller ett par sådana här projekt på prov. I det korta perspektivet är det alldeles uppenbart att resursproblemet vad gäller investeringar är akut. Detta hade man kunnat lösa om man hade vänt sig till riksdagen, men man har här väntat och och väntat och fortsätter att vänta. På vad? Det är oerhört allvarligt att all investeringsverksamhet avstannar trots att vi har en högkonjunktur. Här finns alltså ett uppenbart resursproblem.

Det skulle vara intressant att höra Hans Hoff förklara på vilket sätt PPP inte skulle vara en dellösning på det akuta resursproblem som vi i dag upplever.

Anf. 32 HANS HOFF (s) replik:

Herr talman! Jag vill först säga att regeringen i förra veckan fick i uppdrag av riksdagen att genomföra en analys och utredning av alternativ finansiering enligt PPP-modellen. Det har i propositionen och även i den borgerliga reservationen anförts uppgifter om att det skulle kunna göras cirka 15-procentiga effektivitetsvinster, och det finns internationella exempel att peka på i det sammanhanget.

Den här utredningen kommer väl att visa om det finns möjligheter att göra 15-procentiga effektivitetsvinster på de belopp som det handlar om eller inte. Det är fråga om gigantiska summor, och det kan finnas olika aspekter på om detta har uppnåtts.

Stora delar av detta har sannolikt organisatorisk karaktär och gäller i sig inte hur man finansierar projekten. Det är inte finansieringsfrågan utan en organisatorisk fråga hur man genomför de här olika projekten. Den utredning som regeringen gör ska återkomma till detta, och även vi får säkert anledning att återkomma till det.

Jag vill konstatera att oavsett hur infrastrukturprojekt genomförs ska de betalas. Asfalten, betongen och de markägare vars mark vi löser in ska betalas. Stora delar av de infrastrukturprojekt som genomförs har fasta kostnader, och möjligheterna till minskningar är där oerhört begränsade.

Jag vill ställa en fråga till Mats Odell. I er motion T210 skriver ni att minst tio infrastrukturprojekt bör startas inom två år med alternativ finansiering enligt PPP-modellen. Vart och ett av dessa projekt är i sig omfattande, och i kombination med redan beslutade projekt kommer detta att ta oerhört stora samhällsresurser i anspråk.

Mats Odell! Anser kristdemokraterna att det samhällsekonomiska utrymmet kan öka kraftigt beroende på vilken finansiering som kommer till användning?

Prot.
1999/2000:47
15 december

Anf. 33 MATS ODELL (kd) replik:

Herr talman! Låt mig först om de projekt som finns i vår motion på trafikområdet säga att samtliga dessa ligger inom det ansvariga verkets investeringsplaner. Problemet är att vi har en akut resursbrist. Hans Hoff räknar upp allt som ska betalas – asfalt, betong och markägare – men kassan är ju tom. Trots de starka statsfinanserna och trots att ni skryter över hur bra det går för Sverige finns det i dag icke en krona till detta. Det är patetiskt att höra Hans Hoff säga: Alla resurser finns – vad är det för problem som ni i oppositionen målar upp?

Hans Hoff! Icke ett projekt kommer i gång under 2000 och under 2001. Detta är problemet. Den tvehägsenhet som kommer till uttryck i betänkandet och den tvekan som regeringen har visat på detta område är uttryck för oansvarighet, inte minst mot bakgrund av den nollvision som regeringen har gjort till ett jättestort nummer. Jag tycker att majoriteten lite bättre behöver förklara hur man löst resursproblemet. I så fall: Vad skönt att ni har löst alla problem! Underbart!

Anf. 34 HANS HOFF (s) replik:

Herr talman! Ja, visst ligger dessa projekt i Vägverkets planering, men de planeras inte bli startade inom två år. Det handlar om att få fram pengar för detta. Om det är så som det står i reservationen, att det ska finansieras på ett sådant sätt att det belastar statsbudgeten, utgår jag från att det blir en form av skuggtullar som kommer att belasta statsbudgeten. Dessa pengar måste då tas fram. De måste fram under kanske 15–20 år, varje år, för att finansiera de här vägprojekten.

Det är väl det här man kan fundera på. Jag känner när det gäller kristdemokraterna, den här motionen och det som framförts här att det handlar om något som påminner om kejsarens nya kläder. Det låter väldigt bra, och det ser väldigt bra ut vid första anblicken, men när man sedan börjar titta på det lite närmare är det kanske inte så där väldigt mycket bevänt med det.

Anf. 35 JOHAN LÖNNROTH (v):

Fru talman! Jag ska yrka bifall till hemställan i utskottets betänkande.

Det är lite av en paradox att Vänsterpartiet står bakom ett betänkande som handlar om budgetprocessen, och att reservanterna är borgarna. Det är väl kanske vi som har varit de som mest har kritiserat delar av den nya budgetprocessen. Framför allt är det kanske då principen om utgiftstak som vi tycker har varit alltför doktrinärt tolkad i den nya budgetprocessen.

Vi kommer att fortsätta att kritisera utgiftstaken. Vi anser att det är nödvändigt att nu i vår höja utgiftstaken på vissa av de allra mest känsliga områdena.

Men vi var faktiskt med på att genomföra huvudprinciperna i det nya budgetsystemet som trädde i kraft 1996. Det var nödvändigt att skapa en förbättrad disciplin. Det som framför allt tvingade fram den ökade disciplinen var erfarenheterna från åren 1991–1994. Moderaterna krävde mera

Utvecklingen av den ekonomiska styrningen

pengar till militären och mera pengar till vägar – precis som nu: Nu ska de ha 30 miljarder mer under nästa mandatperiod till vägbyggen. Folkpartiet ska ha mera pengar till skolan, och det ville man redan då. Kristdemokraterna ska ha ett antal fler miljarder till vården. Sedan hade vi också Ny demokrati som var rörande överens om att man skulle sänka alla skatter med gigantiska belopp. Det som hände var naturligtvis att alla fick ge sina goda gåvor, och resultatet blev statsfinansiellt kaos.

Sedan var det då nödvändigt att skapa reda i det här. Och nu har vi – tack och lov – en rödgrön reda. Vi har en mycket hård budgetdisciplin, som vi kanske tycker har gått lite väl långt på vissa punkter, men den var som sagt var ett resultat av den eländiga röra som skapades de här åren. På samma sätt hävdar den amerikanske ekonomen Krugman att Maastrichtavtalets extrema krav på konvergens och disciplin hade sin grund i att ett antal italienska byråkrater hade hittat på dem, därför att det där var ett så korrupt och lösligt statsfinansiellt system att man helt enkelt var tvungen att hitta på den typen av ganska konstifika regler.

Jag vill säga till Mats Odell att jag inte förstår det här riktigt. Han påstår att vi skulle finansiera driften genom att sälja. Men det är ju faktiskt vi som står för principen att man ska direktavskryva investeringarna. Det är ju snarare så att vi använder en del av försäljningsinkomsterna till just investeringar. Men Mats Odell m.fl. vill, precis som Hans Hoff har talat om här, ösa in ytterligare ett antal miljarder, som ska upplånas dessutom och sedan belasta statsbudgeten framöver. Sedan vill de sälja ännu mer. Det är ju snarare de som står för principen att använda försäljningsinkomster till driften.

Då går jag över till den s.k. alternativa finansieringen. Först vill jag kommentera de 15–20 % som man skulle kunna spara. Det är ju riktigt som Hans Hoff säger: Det handlar om organisatoriska besparingar i huvudsak. Det är helt enkelt så att man har infört mera av anbudskonkurrens och entreprenader, ett system som vi faktiskt har haft här i Sverige. Både Banverket och Vägverket har länge använt principen med anbudskonkurrens. Talet om de här 15–20 % handlade alltså just om att man i England och Finland införde det system som vi redan hade infört, så det är en fullständig illusion att tro att vi skulle kunna spara en massa pengar på den s.k. alternativa finansieringen, som inte är någon alternativ finansiering till att börja med.

Det finns en finansminister i Finland som företräder Moderaternas broderparti, som heter Niinistö. Han har uttalat sig om Lahtisvägen, som har finansierats med den här metoden. Han har bl.a. sagt i någon intervju att han frågar sig hur det här kan vara så fördelaktigt, med tanke på att det ju bara handlar om att kostnaden ändå flyttas över till staten. Det säger Niinistö. Jag rekommenderar Fredrik Reinfeldt att göra en liten resa till Finland och prata med sin kollega där om erfarenheterna.

Det är också ganska paradoxalt att den här s.k. nya metoden ju ska bygga på att man ska betala s.k. skuggvägtullar. Det gäller alltså inte riktiga vägtullar, utan skuggvägtullar. Den här principen med skuggpriser är faktiskt någonting som tillämpades ganska omfattande i det sovjetiska planhushållningssystemet. Där tog man alltså inte riktiga marknadsavgifter, vare sig på kapitalet eller på naturresurserna. Det var en av anledningarna till det gigantiska slöseriet med råvaror, naturresurser och maskinutrustning. Man hade alltså inga riktiga marknadsprinciper utan till-

lämpade skuggpriser som den centrala planapparaten i Moskva räknade ut med oerhört avancerade matematiska metoder. Det är alltså det som ni borgare nu vill införa i Sverige! Men man kan läsa t.ex. Cederschiöld i Dagens Nyheter där han pläderar mot vägavgifter. Han talar då med darr på stämman om att lågavlönade tvingas ställa bilen osv. Ja visst! Det är samma sak med priserna på järnvägen. Varför föreslår inte Moderaterna skuggavgifter på järnvägarna eller teletaxorna? Jag förstår inte principen. Varför ska det vara just vägarna som inte ska tillämpa den sunda marknadsmässiga princip som innebär att det faktiskt är brukarna som ska betala?

Jag läste i någon tidning i dag att man nu diskuterar att införa vägavgifter kring Arlanda flygplats, därför att man klarar helt enkelt inte miljökraven om koldioxidutsläppen om man inte inför detta. Det hoppas jag verkligen att man klarar av att genomföra, därför att det är ju inte särskilt poppis. Vi vet ju vad som händer. Det har vi upplevt nere i Göteborg. Vi har tillsammans med Miljöpartiet och en ganska vacklande socialdemokrati pläderat för nödvändigheten av att införa någon sorts vägavgifter.

Det är alltså så att våra storstäder hotas – det visar alla undersökningar – av att de kommer att totalt korka igen. Det kan alltså bli en miljökatastrof, för dessutom är det frågan om städer som inte kommer att vara trevliga att över huvud taget vistas i. Och en del av er borgare tror uppenbarligen att man kan lösa det här genom att fortsätta att bygga gigantiska trafikapparater, som dessutom ska betalas av skattebetalare i hela landet. Även norrlänningarna, som har sett vägunderhållet mer eller mindre försvinna, ska vara med och via skattsedeln betala detta. Detta ska alltså inte bilisterna i storstäderna betala, utan det ska skattebetalarna ställa upp på. Det är en ohämmad populism som gör att ni inte mäktar med och klarar av att införa den sunda marknadsprissättningsprincipen på den knappa tillgången på mark och natur i storstäderna. Men som sagt var: Tack och lov finns bara den här blå smeten här i Stockholmsområdet. I denna riksdag råder som sagt var den rödgröna redans och ordningens majoritet, och så ska vi ha det!

Anf. 36 MATS ODELL (kd) replik:

Fru talman! Johan Lönnroth säger att det för närvarande råder en rödgrön reda. Sedan börjar han beskriva denna rödgröna reda i Vänsterpartiets ställningstaganden i det aktuella betänkandet.

Vänsterpartiet står bakom den föreslagna budgetprocessen, men å andra sidan vill man riva upp utgiftstaken. Man stod bakom utgiftstaken år 1996. Det som då Kristdemokraterna, Folkpartiet och Moderaterna ville var fel. Deras utgifter var fel, och därför behövdes ett utgiftstak. Men vad Vänstern och Johan Lönnroth nu vill är rätt, och då ska utgiftstaken lyftas av i vördnad för kraven på nya utgifter från Vänsterpartiet. Det är en kort beskrivning av denna rödgröna reda.

Johan Lönnroth säger att det är en illusion att tro att besparingarna kan bli 15 %. Sedan står han bakom majoritetstexten som lovsjunger just denna del av PPP-projekten. Det är just dessa effektivitetsvinster som är den stora fördelen, medan det inte löser några resursproblem. Johan Lönnroths krav på vad som är reda är med förlov sagt väldigt lågt ställda. Står Johan Lönnroth bakom majoritetstexten, eller gör han det inte? Han hattar fram och tillbaka i varje tänkbar dimension.

Varför skuggtullar på just vägarna?, frågar Johan Lönnroth. Jo, därför att vägtrafiken redan betalar ca 60 miljarder kronor i skatter och avgifter för att kunna få en rimlig infrastruktur. Sedan tar Johan Lönnroth upp en helt annan fråga. Behöver vi någon sorts miljöavgifter i olika avseenden? Det är vi kristdemokrater inte alls främmande för. Men det är inget argument i det här sammanhanget.

Johan Lönnroth talar om koldioxidutsläppen från flyget. Det är 1,6 miljoner ton för samtligt inrikesflyg och utrikesflyg. Stängningen av Barsebäck 1, Johan Lönnroth, innebär ökade koldioxidutsläpp på 4 miljoner ton, men det bryr sig inte Johan Lönnroth om.

Anf. 37 JOHAN LÖNNROTH (v) replik:

Fru talman! Jag har inte talat om att riva upp hela systemet med utgiftstak. Jag talar om att jag gör bedömningen att det nu framöver – år 2001, år 2002 och år 2003 – är nödvändigt att lyfta utgiftstaket med ett antal miljarder. Jag har ganska gott hopp om att vi ska få med oss regeringen på detta. De erfarenheter vi hade med de ökade sjukskrivningarna och högskostnadsskyddet, och debatterna om dem, gör att vi gör bedömningen att vi nu har en sådan stark budgetsituation att det finns utrymme för ett höjt budgettak.

Vi står helt och fullt bakom majoritetstexten. Läs på, Mats Odell! Det konstateras bara att Vägverket och andra har talat om 15–20 % i besparingar. Det står inte att regeringen eller utskottsmajoriteten tror att man kan åstadkomma dessa besparingar här i Sverige genom att införa er nya bluffmetod att alternativfinansiera vägar.

Det finns ett antal beräkningar av bilismens kostnader. Det är inte alldeles enkelt att göra sådana beräkningar. I grova drag är det fortfarande så att bilismen inte bär sina totala samhällsekonomiska kostnader, inräknat miljökostnaderna.

Det är fullständigt obegripligt varför ni inte kan acceptera att man också på detta område ska införa den sunda principen att de som använder de knappa resurserna, nämligen bilisterna, ska vara med och bära sina fulla kostnader. Det gäller speciellt i storstäderna, eftersom det är där miljökostnaderna och stadsbyggnadskostnaderna är som allra störst.

Anf. 38 MATS ODELL (kd) replik:

Fru talman! Johan Lönnroth är en mästare i förfining av Vänsterpartiets affärsidé i svensk politik, att rida på två hästar samtidigt i olika riktningar, att både vara i regeringsställning och bedriva opposition mot denna regerings politik.

Visst står vi bakom betänkandets majoritetstext, säger Johan Lönnroth. Men sedan är han emot och säger: Det finns inga vinster på det här området. Hela hans inlägg går ut på att det som står är nonsens. Det är bara Vägverket som talar om detta. Med sådana stödpartier tycker jag synd om den sittande regeringen.

Johan Lönnroth säger att det bara är år 2001, år 2002 och år 2003 som vi tillfälligt behöver lätta lite grann på taken, och sedan ska de på igen. Tro´t den som vill!

Anf. 39 JOHAN LÖNNROTH (v) replik:

Fru talman! Mats Odell får tro precis vad han själv vill. Det är inget som helst problem för mig om han vill tolka det som att vi sitter på två hästar.

Vänsterpartiet är inte något regeringsparti. Om Mats Odell läser in- antill i budgethandlingarna ser han att vi har ställt oss bakom de all- männa riktlinjerna och de övergripande siffrorna. Men det är inte så att vi har förhandlat om varje bokstav och varje formulering i budgetproposit- ionen. Vi förbehåller oss rätten att ha en åsikt, och vi har diskuterat även detta med regeringen.

Vi tänker föra en öppen debatt. Vänsterpartiet är ett parti som inte sit- ter i regeringen. Vi kommer att ifrågasätta och kritisera delar av rege- ringspolitiken. Vi har förhandlingar som kan vara väl så tuffa. Nu senaste gången var de väldigt hårda. Sedan står vi bakom och tar ansvar för hel- heten. Det gör vi också nu. Men det är inte så att vi kommer att lägga munkavle på oss och bli tysta. Vi kommer att lägga fram våra förslag och driva dem så hårt vi någonsin kan.

Anf. 40 FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Fru talman! Jag vet inte om Johan Lönnroth var kampsångare i sin ungdom. Det enda som saknades i slutet av öppningsanförandet var mu- sik. Det var en riktig schvung mot de borgerliga och hur eländigt allting var.

Historieskrivning är inte Vänsterpartiets starkaste sida. När jag kom in i riksdagen som ny ledamot år 1991 fanns det ett problem som var återkommande, och som möjligtvis var en erfarenhet som låg till grund för att sedan ändra budgetordningen. Det var det eviga flirtandet mellan Vänsterpartiet, Ny demokrati och Socialdemokraterna för att skapa s.k. nej-allianser i riksdagen, där man inte tog ansvar för totaliteten, men där man via att skapa nej-allianser kunde skapa tillfälliga majoriteter.

Det var det som vid några tillfällen – mycket uppmärksammat, vill jag minnas – ledde till att vi fick en diskussion om ifall vi inte borde ha en budget där man alltid när man formerade en majoritet skulle ta ansvar för helheten. Ni ingick i det pajasspel som ledde fram till den nya bud- getdisciplinen. Det hade inte att göra med det som Johan Lönnroth här har försökt hävda.

Det är också anmärkningsvärt att Johan Lönnroth står och pratar om ett starkt budgetläge. Detta är ett betänkande som bl.a. ska ta oss bort från den situation som jag berörde i mitt öppningsanförande. Faktum är att detta starka budgetläge helt och hållet är beroende av de 95 miljarder som huvudsakligen är tänkta att komma från en privatisering av Telia och Telenor. Ta bort de pengarna och staten har ett underskott. Så var det med det starka budgetläget och möjligheterna att höja utgiftstaken.

Det är precis det som betänkandet illustrerar. Vi blandar äpplen och päron. En tillfällig intäkt är lika mycket värd som en långsiktig skattein- täkt uttagen på en möjligtvis stabil skattebas. Om man inte förstår det med betänkandet blir det också väldigt konstigt vad vi ska med föränd- ringen till. Det är just vägen bort från den här typen av kortsiktighet som jag trodde är skälet till att vi är en majoritet som samlat oss bakom detta betänkande.

Anf. 41 JOHAN LÖNNROTH (v) replik:

Fru talman! Jag satt som extra suppleant en period i finansutskottet 1992–1994. Jag hade inte yttranderätt. Fredrik Reinfeldt gör nu i sin beskrivning Vänsterpartiet och Socialdemokraterna tillsammans med Ny demokrati huvudansvariga. Det är alldeles nytt för mig. Har inte Moderaterna med statsministern ändå huvudansvaret för det kaos som bröt ut 1991–1994? Det ansvaret kan väl ändå inte Fredrik Reinfeldt helt frånsvara sig?

Det är ett problem med försäljningsinkomsterna från Telia–Telenor-affären. Det ska jag inte på något sätt förneka. Inte bara den siffran i de budgetprognoser som görs är osäker. Men jag vill påminna om vad Lars Tobisson stod och sade i denna talarstol – jag tror det var den 18 december förra året – när han var uppe i slutskedet av debatten och domderade om våra svaga prognoser.

Vi hade räknat med en ekonomisk tillväxt på 2,8 %, eller någonting sådant. Det var fullständigt, hejdlöst, åt skogen att vi var så optimistiska. Nu säger Konjunkturinstitutet i senaste prognosen att det blir 3,8 % i tillväxt. Era jeremiader tänker jag nog inte heller den här gången ta så fruktansvärt allvarligt på.

Anf. 42 FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Fru talman! När det gäller ämnet att vittna om vilken suppleantplats vi hade i olika utskott kan jag säga att jag satt i ett annat utskott – också som suppleant, tyst vid väggen. Det var ju huvudsakligen inte i finansutskottet som denna inte alltför vackra statskonst utövades, utan det var i många av de andra utgiftsutskotten, och ibland t.o.m. direkt här i kammaren.

Men det var just detta fenomen – att tillfälliga majoriteter kunde rösta nej utan att ta ansvar för någonting annat eller för totaliteten som ledde till diskussionen att det är ohållbart att vi har en budget där man kan rycka ut enskildheter och skapa nej-majoriteter. Det var just erfarenheten av detta som ledde tanken på att vi borde ha ett mer samlat grepp vidare. Johan Lönnroth har ju för övrigt medgivit att Vänsterpartiet och Miljöpartiet var de enda här i kammaren som var emot detta.

Jag ska kort ta upp frågan om Stockholmsregionen. Jag har hört Johan Lönnroth i andra sammanhang säga att vi ska bli bättre marknadsekonomer osv. Ja, det är mycket som inte bär sina egna kostnader om vi nu ska tala om vad som tar plats. Vi för ju en diskussion om kollektivtrafikens kostnader och vilka avgifter vi ska ha. Där är inte Vänsterpartiet särskilt marknadsekonomiska i Stockholms läns landsting. Det väsentliga är det som Mats Odell var inne på, nämligen att här sker redan en överbeskattning av både bilister och av stockholmare i gemen.

Här slussas miljard efter miljard ut i Stockholmsregionen, och så säger Johan Lönnroth: Ska vi använda skattemedel till att bygga någonting i Stockholmsregionen? Det är ju oerhört! Det måste stockholmarna få betala en gång till!

Detta är en absurditet – det som i andra delar av landet kan täckas med skattemedel måste stockholmarna alltid betala två gånger för. Jag har aldrig förstått den logiken. Det har inte heller Stockholms väljare, och det är därför Moderaterna är det största partiet i Stockholmsregionen.

Ni borde ta lärdom av det, och lyssna! Det är inte en blå smet – det är blå klokskap.

Anf. 43 JOHAN LÖNNROTH (v) replik:

Fru talman! När det gäller historieskrivningen får vi kanske överlåta det mesta till framtidens historiker. Min bild av det hela är just den hur lätt det var att bilda koalitioner kring att sänka skatter och att öka utgifter.

Ni klarade inte att spara på någonting därför att ni alla hade era egna hjärtefrågor. Ni skulle ha mer pengar till militären och mer pengar till polisen. Kristdemokraterna skulle ha flera miljarder till vården. Folkpartisterna skulle ha flera miljarder till skolan. Det gick bara inte ihop, och det blev kris och kaos. Det var det som var huvudorsaken.

Fredrik Reinfeldt talar om Stockholm och vem som egentligen har betalat infrastrukturen, vägarna och tunnelbanan i Stockholm. Om Fredrik Reinfeldt går tillbaka i historien så ska han se att en oproportionerligt stor andel av dessa investeringar har burits av skattebetalarna i hela landet. Det gäller också min hemstad Göteborg, men inte på långa vägar lika mycket. Nu är läget så att av fördelningspolitiska och miljöpolitiska skäl är det enda rimliga att de som åker bil i storstädernas centrala områden måste ta på sig en större andel av kostnaden. Man kan inte begära av dem som nu lever i Norrbottens inland och som ser sina vägar förfalla på grund av bristande underhåll att de ska vara med och över skatten betala till det redan överdimensionerade vägtrafiksystemet, motorvägarna, i Storstockholmsområdet.

Anf. 44 BO KÖNBERG (fp) replik:

Fru talman! Jag har lyssnat med intresse på Johan Lönnroth – både på hans anförande och på det som har kommit fram i replikerna.

Beskrivningen av vad som hände 1991–1994 anstår möjligen en vänsterpartistisk riksdagsman, men knappast en person som lär ha en mycket bra ekonomisk utbildning – om jag har lärt mig rätt.

Åren 1991–1994 genomgick vårt land den värsta lågkonjunkturen på två generationer. Det är möjligt att Johan Lönnroth som ekonom gör analysen att det inträffade berodde på valresultatet på söndagskvällen den tredje söndagen i september 1991. Men jag tror att han får svårt att försvara den ståndpunkten i en mer seriös debatt.

Han hävdar att det inte skedde några besparingar. Inte minst för mig personligen är detta intressant att höra med tanke på de diskussioner vi förde om karensdagar och ersättningar i sjukförsäkringssystemet, om stopp för det galopperande underskottet i arbetsskadeförsäkringen och om den stora pensionsreformen. Detta var tre stora saker som Johan Lönnroths parti var emot allihop.

Fru talman! Det var egentligen inte detta som jag ville diskutera i dag. I stället var jag nyfiken på varför Johan Lönnroth som ekonom är så angelägen om att avsvära sig den metod som har uppfunnits och som jag hyllar i mitt inledningsanförande, dvs. det som kallas för periodisering. Det innebär att det finns skillnader mellan å ena sidan de saker som förbrukas under någon månad eller något år, å andra sidan de som håller i kanske 30–60 år. Jag är alltså nyfiken på Johan Lönnroths principiella argument för det som han uttalade, nämligen att han är för principen att direktavskriva investeringar.

Prot.
1999/2000:47
15 december

Utvecklingen av den ekonomiska styrningen

Jag är också nyfiken på på vilket sätt vi redan har infört och fått de där besparingarna på vägtrafik m.m. som andra länder tror sig ha infört.

Anf. 45 JOHAN LÖNNROTH (v) replik:

Fru talman! Först ska jag säga att jag inte tillhör dem som gör den enkla historieskrivningen att alla problem började då regeringen Bildt tillträdde 1991 och att alla försvann hösten 1994. Så var det inte alls. Det fanns problem även på 80-talet med budgetdisciplin och annat. Jag har även tidigare i denna kammare sagt att också mitt parti var med och delade på ansvaret för att ekonomin raserades under 80-talet. Men värst var det faktiskt under den borgerliga regeringsperioden – och så har det alltid varit. Borgarna är sämre än s-v-majoriteten på att sköta ekonomin. Så har det varit historiskt sett.

Jag är inte emot principen att periodisera investeringar. Vi har faktiskt använt sådana metoder när det gäller Botniabanan t.ex., om jag har fattat saken rätt. Däremot är jag motståndare till att man på något sätt låtsas som om detta handlar om andra pengar. Det hela ska vara klart och tydligt. Alla kostnader ska framgå i budgeten – också framtida belastningar på statsbudgeten. Men jag är inte alls främmande för att diskutera. Vi ska ju nu få det här, dvs. att på något sätt införa mer periodiseringar av investeringar, utrett.

Begreppet PPP betyder faktiskt från början något annat, nämligen *polluter pays principle*, dvs. att förorenaren ska betala. Det var en mycket riktig och sund princip. Nu har ni genom någon slags trollkonst – eller om det är genom väglobbyn, Svenska vägföreningen osv. – lyckats över-sätta de här vackra orden till det här med privat partnerskap. Det är ju egentligen inte något privat partnerskap, utan det handlar helt enkelt om att privata intressen ska tvinga skattebetalarna att i framtiden betala för samma sak som vi nu betalar genom att direktavskrivna. Det är på det stora hela taget en bluff!

Anf. 46 BO KÖNBERG (fp) replik:

Fru talman! Det gläder mig att Johan Lönnroth något nyanserade sin historieskrivning. Det var tydligen inte så att allt elände och lågkonjunktur inträdde på kvällen den tredje söndagen i september 1991.

Sedan hävdar han att det alltid är värst under borgerliga regeringar. Jag instämmer förstås inte i det. Däremot kan man konstatera att det förstås inte är så rasande lätt att i regeringsställning ha emot sig en så oansvarig opposition som den som Johan Lönnroth deltog i. Så är det. Det gäller i hög grad också det socialdemokratiska partiet, bortsett från de två stora uppgörelser som vi gjorde med socialdemokraterna. Det gällde krisuppgörelsen hösten 1992 och den stora pensionsreformen. I övrigt har som vanligt varken Socialdemokraterna eller Vänsterpartiet något att skryta om när det gäller sin oppositionsställning.

Men åt sidan med det. Min fråga gällde periodiseringen. Jag tyckte att jag uppfattade att Johan Lönnroth förklarade sig vara anhängare av principen om direktavskrivna investeringar. Det gläder mig att det tydligen var fel. Vi tycker alltså bägge två att det finns ett värde i att försöka få en bättre budgetredovisning som gör att man lättare kan jämföra saker som förekommer under lång tid med saker som förekommer under kort tid.

Om Johan Lönnroth vill bekräfta denna min senaste tolkning är jag bara glad, för det innebär väl att vi kan föra frågan framåt.

Däremot är jag lite förvånad över att han så lätt blandar ihop den frågan – hur vi ska göra med statsbudgeten så att den ska bli så tydlig som möjligt – med den fråga som behandlas i samma betänkande och som gäller huruvida vi ska samverka, och upphandla väginvesteringar exempelvis tillsammans med finansieringen av det hela. Detta är ju två olika saker! Vi är för båda, och jag trodde att Johan Lönnroth egentligen var emot båda. Man kan ju faktiskt vara för den ena och emot den andra och vice versa. Så blanda inte ihop de här frågorna! Det kommer inte att underlätta utredning och resonemang.

Anf. 47 JOHAN LÖNNROTH (v) replik:

Fru talman! Jag är öppen för att se över hela budgetprocessen, inklusive de idéer som har diskuterats i VESTA-projektet. Det finns inga delade meningar där. Det vore bra om vi kunde införa mer reella kostnads- och intäktsprinciper. Jag skulle själv väldigt gärna vilja ha mer av ett samhällsekonomiskt tänkande och mindre av ett mer strikt statsfinansiellt tänkande i statsbudgetprocessen.

När det gäller detta med PPP, den s.k. alternativa metoden, är min huvudpoäng att det måste klarläggas när resurserna förbrukas. Det är detta som ska beskrivas på ett mycket tydligt sätt i budgeten så att vi är medvetna om vad vi verkligen beslutar om och vilka resurser vi tecknar in. Nu har detta med PPP lanserats i Svenska vägföreningen. Jag läste deras utredning med förfäran. Där talar de om alla dessa miljarder som ska trollas fram på det här sättet. Det handlar helt enkelt om projekt som riksdagen i demokratisk ordning har prioriterat bort därför att vi har knappt om pengar. Vi har inte råd att bygga dessa jättelika motorleder. Jag kan inse behovet av att förbättra E 6:an i norra Bohuslän t.ex., men vi har inte de budgetpengarna. Det finns ännu angelägnare projekt. Nu vill man använda den här metoden för att bakvägen smyga in saker och därmed också tränga ut andra saker ur statsbudgeten. Sedan låtsas man att det är nya pengar som kommer in. Nya pengar på det här området kan man bara få in genom att se till att de som använder vägarna, dvs. bilåkarna, är med och betalar en större andel och skattebetalarna en mindre andel.

Anf. 48 LENA EK (c):

Fru talman! Ledamöter! Åhörare! Allra först vill jag deklarerat att Centerpartiet står bakom majoriteten i utskottet när det gäller synen på infrastrukturprojekt och finansieringen av dem. Det är värdefullt att få en utredning, som ska bedrivas skyndsamt, för att se effekterna av ett privat–offentligt partnerskap för finansiering av stora vägprojekt. Man kan också konstatera att vi faktiskt har lagt ganska stora pengar i budgeten på vägförbättringar. Man kan delvis gå den vägen också.

Den engelska förkortningen för privat–offentligt partnerskap är PPP, och jag tycker inte heller att den är bra. Jag tycker att vi ska använda ursprungsbetydelsen *polluter pays principle*. Vi ska inte ha två likalydande förkortningar i våra diskussioner.

Om man bara använder den principen är det alldeles självklart att det blir en utträngningseffekt. Man binder upp budgeten genom de delfinan-

Prot.
1999/2000:47
15 december

Utvecklingen av den ekonomiska styrningen

sieringar som staten ändå ska stå för, och lägger man dem på hög är det alldeles självklart att de åter ut andra projekt.

Däremot är det alltid bra med konkurrens, variation och en möjlighet att jämföra. Det är anledningen till att vi tycker att det är viktigt att snabbt ta fram förslag till hur man kan prova privat-offentligt partnerskap för infrastrukturella finansieringar.

Fru talman! Centerpartiet ställer sig, liksom de övriga partierna, i det här läget i stort också bakom de principiella förändringar som anges i propositionen när det gäller budgetprocessen. Vi har aktivt deltagit i det förändringsarbete som redan har skett, t.ex. den reformerade budgetprocessen och utvecklingen av den statliga redovisningen. Detta innebär att vi även i framtiden kommer att värna systemet med utgiftstak liksom ettåriga ramar för utgiftsområden som princip, även om smärre justeringar kan behövas.

Den långsiktiga restriktionen på omfånget av den statliga verksamheten som detta innebär behöver föras över i det nya systemet. Däremot kan kritik riktas mot hur regeringen arbetat vid risk för överskridande under det sista året, precis som Fredrik Reinfeldt berörde i sitt inlägg tidigare i debatten. Däremot är jag väldigt säker på att utgiftstakens begränsande funktion har varit till stor nytta som återhållande faktor i en tid när budgeten har behövt saneras för att stabilisera den svenska ekonomin.

Det nuvarande systemets koppling till statsskuldens förändring är också mycket värdefull enligt Centerpartiets åsikt. Det är viktigt att marknad, enskilda personer och folkvalda klart inser vilka betydande belopp Sverige fortfarande har i statsskuld. Ramanslaget för räntor på statsskulden är för nästa år hela 81 700 miljoner av de totalt knappt 700 miljarder som utgiftssidan i statsbudgeten hamnar på. Vi kan jämföra det med utgiftsområde 4 Rättsväsendet som drar drygt 22 miljarder, utgiftsområde 6 Totalförsvaret som drar 46 miljarder eller utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom som får drygt 33 miljarder. Det kostar ofantliga summor att ha en så stor statsskuld, och det måste vara tydligt.

Vi ser också faran med det nuvarande budgetförslaget där det under inkomsttiteln 3 300 ligger inkomst av försäld statlig egendom på 95 miljarder samtidigt som vi har den nuvarande debatten om Telia-Telenor-affären. Eftersom den här händelseutvecklingen har så stor budgetpåverkande effekt begärde jag i går kväll av finansutskottets ordförande att utskottet ska få en direktinformation av ansvarig minister om vilka effekter som den nuvarande händelseutvecklingen ger på statsbudgetens resultat nästa år.

Fru talman! Det är viktigt att arbetet med större överskådlighet, mer rationella beslut och bättre uppföljningsinstrument fullföljs. De folkvalda måste ha tillgång till en överskådlig och tydlig information för att rätt kunna fullgöra sitt uppdrag. Det är lika viktigt att resultatet av fattade beslut blir belysta. De uppföljningsinstrument som finns i dag är inte tillräckliga. Ett exempel som redan har nämnts av många talare är de skenande kostnaderna för sjukförsäkringen och de tilläggsanslag som vi har behövt besluta om här i kammaren. Varför ökar kostnaderna? Hur har andra samhällsbeslut påverkat utvecklingen? Vilka effekter har de här förändringarna i systemet fått? Det är frågor som inte har besvarats.

Ett annat exempel på att det behövs större överskådlighet är hur EU:s budget påverkar vår egen budget och den fragmentisering av information

som finns i det budgetförslag som regeringen har lagt fram. Jag har tidigare påpekat i utskottet att den informationen behöver samlas och bli mer överskådlig.

Vi i Centerpartiet tror, i likhet med övriga partier, att det är viktigt med en förbättrad koppling mellan finansiell styrning och resultatstyrning. Det föreslagna systemet kommer att innebära att det blir lättare att jämföra förbrukade resurser på ett område med en analys av hur uppsatta mål har nåtts. Detta är kanske något som förvånar dem som inte sitter i finansutskottet och som lyssnar på den här debatten.

Kombinationen av förslagets resultatbudget, finansieringsbudget, balansbudget, driftsbudget och investeringsbudget gör det möjligt att presentera utvecklingen av den statliga ekonomin på ett bättre sätt. Hur och på vilket sätt detta rent praktiskt ska organiseras är ännu inte klart. Här återstår ett viktigt utvecklingsarbete. I det framtida systemet måste dock ledamöterna kunna ställa krav på överskådlighet och klarhet.

Det är också viktigt att partierna ges tid och möjlighet att utveckla sina alternativa förslag. Det är möjligt att dagens motionsperiod på två veckor blir alltför kort för att detta ska vara möjligt i det framtida systemet. Det arbetsätt som vi har i dag innebär också att det under hela hösten kan komma rättelseblad från Regeringskansliet, medan oppositionen inte har möjlighet att rätta ens enkla fel efter det att respektive ekonomisk-politisk motion lämnats in. Den här skevheten i hanteringen behöver rättas till i det nya förslaget.

Fru talman! Vi ser fram emot en grundlig debatt om analys, kontroll och uppföljning när den av regeringen aviserade rapporten kommer i vår. Vi tror, i likhet med övriga partier, att det är rätt väg som vi tillsammans har beträtt.

Anf. 49 MATZ HAMMARSTRÖM (mp):

Fru talman! Tidigare talare har på ett mycket bra sätt redovisat riktlinjerna för och innebörden i det utvecklingsarbete som pågår angående den ekonomiska styrningen, så det ska jag inte upprepa.

En övergång till resultatbudgetering och resultatredovisning behövs om den nya budgetprocessen och systemet med utgiftstak ska fungera på ett bra sätt. Den ökade tydlighet som eftersträvas är också en god sak. Samtidigt tycker jag att det är bra att utskottet i sin skrivning lyfter fram riksdagsperspektivet och framhåller vikten av en analys av hur de föreslagna förändringarna kommer att påverka riksdagens beslutsfattande i budgetfrågor.

När det gäller frågan om *public private partnership* som modell för väginvesteringar är jag liksom Johan Lönnroth mycket skeptisk. Precis som utskottet framhåller tar investeringarna i anspråk resurser oavsett om de finansieras över anslag när de genomförs eller genom avgifter, alternativt amorteringar och räntekostnader, över en längre period när de utnyttjas.

När det gäller möjlighet till effektivitetsvinster avvaktar jag resultatet av den utredning som aviseras i betänkandet.

Med det yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under 11 §.)

Prot.
1999/2000:47
15 december

*Utvecklingen av den
ekonomiska styrningen*

9 § Allmänna bidrag till kommuner

Föredrogs
finansutskottets betänkande 1999/2000:FiU3
Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner (prop. 1999/2000:1
delvis).

Anf. 50 PER LANDGREN (kd):

Fru talman! Sverige byggs underifrån och uppåt i olika nivåer av gemenskaper. Individer ingår i familjer, dvs. naturliga gemenskaper med relationer som människan föds in i. Därefter kommer det civila samhällets övriga gemenskaper och fortsätter med lokala och regionala politiska gemenskaper till den statliga nivån. På den internationella politiska sidan kommer organisationer och sammanhang mellan länder, t.ex. EU och FN.

I en kristdemokratisk vision av Sverige följer samhällets olika delar ett subsidiärt mönster. Varje nivå är till för att lösa uppgifter som inte på ett tillfredsställande sätt kan lösas på en lägre nivå. Varje gemenskapsnivå är i första hand kompletterande till de lägre och inte avsedd att ersätta eller beröva vare sig deras uppgifter eller frihet.

De naturliga gemenskaperna, fru talman, motiverar en maktfördelning sinsemellan. En familj har sina uppgifter och mål som inte kommunen ska ta över. Familjen har också rättigheter som kommunen ska respektera. På samma sätt har kommunsektorn uppgifter och mål som staten inte ska ta över. Kommunala rättigheter ska respekteras av staten såsom de har erkänts av staten genom den kommunala självstyrelsen.

Kommunens roll är att vara subsidiär, stödjande, i förhållande till de gemenskaper som bygger upp kommunen; landsting och regioner ska vara subsidiära i förhållande till de gemenskaper som bygger upp dem och staten i sin tur till det som bygger upp staten. Bestämmanderätten över sådant de såväl naturligt som effektivast kan sköta själva ska också respekteras.

Den logiska konsekvensen av detta resonemang är en makt- och uppgiftsfördelning enligt det som på kontinenten kallas just subsidiaritetsprincipen. Bevisbördan ligger t.ex. på staten i förhållande till kommunerna för att motivera om staten ska bestämma om uppgifter som ligger eller borde ligga på kommunerna. Det ingår även i den subsidiära rollen att vid behov värna medborgares rättigheter gentemot mellanliggande nivåer.

Ytterligare en logisk konsekvens är att regering och riksdag skapar en ekonomiskt stabil grund för den kommunala respektive regionala självstyrelsen med legitima och stabila skattebaser så att den kommunala sektorn, med viktiga uppgifter som undervisning, äldreomsorg, sjukvård etc., blir mindre sårbar i konjunktursvängningar.

Lagar, för att nu bli lite rättsfilosofisk, går enligt kristdemokratisk uppfattning tillbaka på och bör harmoniera med naturliga rättigheter, såsom jag har skisserat ovan. En motsatt uppfattning som präglat mycken politik, även i denna kammare, är att lag i grund och botten inte är något annat än en befallning som får stöd av hot eller sanktion. Hoten står den som äger makten för.

Låt mig nu ge några exempel inom detta utgiftsområde där staten stiftar lag gentemot kommunsektorn utifrån maktperspektiv och inte utifrån rättighetsperspektiv, där staten alltså bortser från dessa ovan refererade rättigheter och enbart använder maktspråk. Jag vill inte sticka under stol med, fru talman, att jag är mycket intresserad av att senare höra statsrådets synpunkter på den kommunala självstyrelsen, mitt tidigare resonemang och det som nu följer.

Vi konstaterar inledningsvis att kommunsektorn under de senaste mandatperioderna använts som ett instrument, nu i den socialdemokratiska regeringens saneringspolitik. Till följd av successivt ökade allmänna egenavgifter sedan 1995 har kommunsektorns skatteintäkter minskat med drygt 18 miljarder kronor, eftersom egenavgifterna är avdragsgilla. Till detta kommer statliga reformer om ett ökat kommunalt ansvarstagande som inte finansierats av staten enligt den tidigare knänsatta finansieringsprincipen, t.ex. assistansersättningen inom LSS.

Det kraftigt ökande antalet äldre medborgare och de höga födelsetalen i början av decenniet har dessutom krävt en kraftig utbyggnad av skola, vård och omsorg samt annan kommunal service. Det kraftiga skattekortfallet på grund av egenavgifterna och endast etappvisa men nu äntligen inledda återföringar i form av ökade statliga bidrag har krävt ett stort förändrings- och omstruktureringsarbete inom kommunsektorn för att uppnå ekonomisk balans. Det har varit både negativt och positivt. Verksamheten har ofta en hög effektivitet och god kvalitet, men samtidigt utnyttjas personal ofta alltför hårt. Arbetsmotivation och arbetsglädje måste återställas.

Detta första exempel visar något jag skulle vilja kalla en instrumentalisering av kommunsektorn av statsfinansiella skäl. Utifrån ett rättighetsperspektiv är kommunerna däremot mål i sig.

Mitt andra exempel gäller balanskravet. Många kommuner och landsting tycks trots hårda besparingar inte kunna klara balanskravet i ekonomin år 2000. I regeringens förslag till budget för år 2000 och utgiftstak för de närmaste två åren har därför medel avsatts för att stödja kommuner med avsevärda ekonomiska svårigheter. Vi har stöttat detta. Beslutet om denna kommunakut förstärker dock intrycket av att tillväxtfrämjande åtgärder uteblivit, att utjämningssystemet inte fungerar och att kommunernas skattebas måste utökas för att klara de kommande årens stora åtaganden, främst inom äldreomsorgen.

För att långsiktigt trygga god vård och omsorg måste kommunernas ekonomi utvecklas från en förvaltande nivå som med liten marginal klarar balanskravet till en utvecklande ekonomi som tål tillfälliga påfrestningar.

Äldreberedningen och HSU 2000 är två utredningar som presenterats det senaste året och som gemensamt visar att kommuner och landsting behöver rejält förstärkta resurser. Detta försöker vi också tillgodose genom att till kommunsektorn lägga på 1,1 miljard utöver det regeringen föreslagit för år 2000.

Mitt tredje exempel, för att nu bli mer detaljerad, är den som det synes underfinansierade maxtaxan inom förskolan. Maxtaxan är inte bara ytterligare ett sätt att med ekonomiska medel söka styra barnfamiljernas val av barnomsorg. Den tvingar också med all sannolikhet kommunerna att prioritera bort annan angelägen verksamhet för att finansiera det soci-

aldemokratiska vallöftet. Regeringen har hittills avsatt 1,7 miljarder år 2001 och 3,4 miljarder år 2002 till allmän förskola, rätt till förskola för barn till arbetslösa samt maxtaxa inom förskola och skolbarnsomsorg.

Förutom att reformen såvitt jag kan begripa – och jag vill gärna, fru talman, höra ministerns kommentar till detta – är ett brott mot den kommunala självstyrelsen som jag har skisserat ovan och förmodligen mot den av staten knänsatta finansieringsprincipen kostar den åtminstone, men därom kan man tvista, enligt beräkningar som gjorts av Kommunförbundet omkring 8,7 miljarder kronor.

Det finns alltså risk för att förslag som maxtaxan, med en otillräcklig finansiering, tvingar kommunerna att minska resurser till angelägna saker, som vård och annat, och att det sker undanträngningseffekter även på andra områden. Denna övervältring från statens sida kan jag inte riktigt se stämmer överens med det rättighetsperspektiv som jag tidigare skissat.

Mitt fjärde exempel rör kommunernas eget bostadsbestånd. På detta område finns det också anledning att verka för en strukturförändring som gör att kommunerna påtagligt minskar sina, och därmed skattebetalarnas, risker, vilka följer av stora åtaganden på bostadsområdet.

Kommunala utförsäljningar av bostadsbolag ska inte, enligt min mening, motverkas från statligt håll, som sker med den nuvarande socialdemokratiska politiken. Verksamheten i kommuner och landsting ska vara gemensamt finansierad, men vem som utför den på det här området är inte det betydelsefulla.

Mitt femte exempel gäller det kommunala utjämningsystemet. Alla kommuner och landsting/regioner ska ha likvärdiga förutsättningar för sin verksamhet och service, oberoende av skattekraft och opåverkbara strukturella kostnader. Därom är vi helt överens.

Enligt vår mening går dock den nuvarande ordningen med inomkommunal utjämning emot grundlagens intentioner med den kommunala självstyrelsen. Den går även emot lokaliseringssprincipen och den kommunala beskattningsrätten.

Systemet med inomkommunal utjämning leder med jämna mellanrum till allvarliga motsättningar mellan kommuner och mellan landsting. När vissa kommuner och landsting betalar stora summor i avgift och andra får del av bidrag i motsvarande utsträckning skapas också möjligheten till och föreställningen om att medel från en kommun används till olika icke lagstadgade verksamheter eller investeringar i en annan.

Vi kristdemokrater anser att det enligt subsidiaritetsprincipen är staten som ska stödja kommunsektorn och utjämna de opåverkbara förutsättningar som föreligger mellan kommuner och landsting. Vi anser också att hela behandlingen från statens sida ska ske utifrån ett rättighetsperspektiv, där man ser kommuner och landsting som naturliga gemenskaper med rättigheter som uttrycks i kommunal självstyrelse.

Tack, fru talman!

Anf. 51 LENA EK (c):

Fru talman! Situationen för många kommuner i landet är ansträngd. 210 av landets 289 kommuner minskar i folkmängd. När befolkningsunderlaget minskar försämras förutsättningarna att upprätthålla grundläggande service till dem som bor i berörda kommuner, vilket i sin tur med-

för att arbetstillfällena försvinner och att skattekraften minskar. Det blir en ond spiral som är svår att ta sig ur.

Regeringen står här handfallen och ser på när Sverige kantrar. Inga försök görs för att åtgärda de underliggande strukturella problemen. I stället öppnar regeringen akutmottagning på Finansdepartementet. Det är som att åtgärda en trasig minisk med ett plåster på knät. Det kan ge tillfällig lindring, men det ger tyvärr ingen varaktig förbättring.

Under året är det också så att två tredjedelar av landets kommuner går back, visar röda siffror. Det ger också mycket svåra problem för dem som bor i de här kommunerna, eftersom kommunerna har huvudansvar för delar av vården, för skolan och för omsorgen.

När det gäller landstingen blir resultatet för 1999 årtiondets sämsta, enligt en enkät bland landstingens ekonomichefer. Enligt de prognoser och enkätsvar som finns blir det samlade underskottet för 1999 hela 6,1 miljarder kronor. Det är 1,3 miljarder mer än vad som budgeterats. Av landets 21 landsting är det bara 2, Östergötlands och Jönköpings, som visar överskott enligt prognosen för året. Och det är mycket små överskott. Det är 8 respektive 10 miljoner kronor.

Fru talman! Centerpartiet anser att all konkurrens mellan offentliga och privata aktörer ska ske på lika villkor. En fungerande konkurrens bidrar å ena sidan till ökad kvalitet och å andra sidan till minskade kostnader i den offentliga verksamheten.

Andra fördelar som kan uppnås är en valfrihet, en ökad frihet för individen, t.ex. när det gäller val av skola eller val av vårdgivare. För en familj där ett av barnen kanske har kommit på kant med läraren i en skola är det en befrielse att kunna välja en annan skola och kanske en annan pedagogik. Där fyller friskolorna en mycket stor och viktig funktion.

Utöver den fria konkurrensens betydelse för den kommunala ekonomin behöver Sveriges kommuner och landsting grundläggande förutsättningar för utveckling. De behöver bättre vägar. De behöver en digital allemansrätt, både för demokratiutveckling och för företagens utveckling. De behöver utbildning som sprids till dem som bor kvar och de behöver kultur och framtidssatsningar.

Sist men inte minst behöver de ett skatteutjämningsystem där större vikt läggs på befolkningsstrukturen och kommuner som har befolkningsminskning. Förändrad sysselsättning och hög arbetslöshet slår i dag igenom direkt i utjämningsystemet. Det bör därför byggas in en bromsmekanism, så att effekten neutraliseras under en övergångstid. Under övergångsperioden kan sedan kommunerna och landstingen anpassa kostnaderna efter intäkterna i en takt som är möjlig att genomföra.

Förutom, som jag har påpekat innan, konkurrens, regional satsning och en fördelning mellan kommuner och landsting för att det ska vara möjligt med en likvärdig service oavsett var i landet man bor behövs också tillskott i form av statsbidrag. Centerpartiet har varit med och beslutat om och finansierat 16 miljarder i ökade statsbidrag till kommuner och landsting under de senaste åren.

Under förra riksdagsåret förutsåg vi också de fortsatta problemen med att finansiera vård och omsorg i kommuner och landsting. Vi träffade därför en överenskommelse med Socialdemokraterna om inriktningen och finansieringen av försvaret. Här frigörs pengar. Den uppgörelsen

Prot.
1999/2000:47
15 december

*Allmänna bidrag till
kommuner*

innebär att sammanlagt 8 miljarder kronor frigörs under perioden 2002–2004.

Socialdemokraterna och Centerpartiet är överens om att de här medlen genom en konkret och uppföljningsbar satsning ska tillföras vård- och omsorgssektorn. Överföringen av medel från försvaret till vård och omsorg är en nödvändig omstrukturering av resurser från en verksamhet där samhällets behov minskat till en verksamhet där samhällets behov ökat.

Det räcker dock inte. Långsiktigt är de strukturella besluten ofantligt viktiga för att hela Sverige ska överleva. Det finns europeiska regioner som visat att det går. Wales var för 20 år sedan så fattigt att det inte fanns centralvärme i husen. Arbetslösheten var hög och den sociala situationen mycket svår. I dagens läge är det en blomstrande region. Det är resultatet av strukturerade regionala satsningar. För detta krävs handlingskraft och det krävs vilja. Det borde vara möjligt med motsvarande satsningar i Sverige.

Fru talman! Jag yrkar bifall till Centerpartiets reservation nr 6.
Tack!

Anf. 52 BIJAN FAHIMI (fp):

Fru talman! En mycket viktig del av välfärden organiseras och finansieras av kommuner och landsting. Hur kommunerna sköter denna verksamhet är av avgörande betydelse för medborgarnas välbefinnande. Riksdagens vänstermajoritet har redan fastställt ramarna för olika utgiftsområden och beräkningar av statens inkomster år 2000 och lagt fram förslag för preliminära utgiftstak för år 2001 och år 2002.

Vi har lagt fram våra förslag till inriktning av den ekonomiska politiken i vår parti- och kommittémotion. När riksdagens majoritet har valt en annan riktning redovisar vi våra synpunkter på utgiftsområde 25 genom ett särskilt yttrande.

Folkpartiet har under de senaste åren inte haft någon avvikande bedömning från regeringen vad gäller de totala behoven av statsbidragen till kommunerna. Hade vårt förslag beträffande samverkan mellan försäkringskassor och landstingen genomförts hade ytterligare resurser skjutits till denna sektor.

Till skillnad från regeringen och dess stödpartier ser vi inte kommunernas ekonomiska utveckling som en fråga om enbart bidrag och utjämningsfrågor. Kommunernas ekonomiska ställning beror också på skatteintäkternas utveckling men också effektiviteten av den kommunala verksamheten.

Mellan 1991 och 1994, trots de besvärliga makroekonomiska förhållanden som rådde, steg kommunsektorns produktivitet med 15 %. Vi har kunnat konstatera att denna utveckling avstannat sedan 1994. Politiken har i alltför stor utsträckning varit fokuserad till bidrag från staten och till utjämningsfrågor.

Kommunernas ekonomi handlar enligt Folkpartiets mening inte enbart om hur stora summor som kan disponeras. Kommunerna måste göra rätt saker och på rätt sätt. Det handlar om effektiv upphandling, koncentration till kärnverksamhet och mångfald och konsumentorientering inom den kommunala verksamheten.

Regeringen har på olika sätt försvårat för kommunerna och landstingen att bedriva sin verksamhet i nya former. Ett stopp för försäljning av kommunala bostadsbolag, försvårande av start av friskolor och planer på förbud mot privata entreprenörer inom sjukvården är några flagranta exempel på ideologiskt betingade ingrepp i kommunernas förnyelsearbete.

Folkpartiet har vid olika tillfällen sagt nej till bostadsbolagsakut och till en allmän kommunakut. I budgeten öronmärks återigen pengar för sådan verksamhet. En modell med en permanent inrättad akutmottagning ger helt fel signaler. Tonvikten på riksdagens arbete måste ligga i att skapa rimliga generella förutsättningar genom ett fungerande utjämningsystem. De kommunala förlustbostadsbolagen får inte rekonstrueras för fortsatt underskottsdrift. Vi säger därför nej till de anslag som finns för dessa ändamål. Det är orimligt att kommuner som har långsiktiga strukturella problem utan generella regler får pengar från staten.

Regeringen anför att vissa av kommunernas strukturella problem inte kan fångas av utjämningsystemet. Därför ska de få särskilda anslag. Detta, fru talman, anser vi vara fel. De strukturella faktorerna fångas i systemet, och övriga faktorer ska kommunerna ta ansvar för gentemot sina väljare.

Vi har alla talat om marknadsekonomi och planekonomi. Men, fru talman, det växer fram ett nytt ekonomiskt system tack vare den socialdemokratiska regeringen. Det är projektekonomi. Den socialdemokratiska regeringen har genom åren alltmer fokuserat på olika typer av projektbidrag till de kommunala verksamheterna. Vidare har man använt olika typer av förhandlingslösningar för att ge stöd till vissa specifika verksamheter och aktiviteter. Låt oss utöver bostadsakut och kommunakut nämna de lokala investeringsprogrammen och den s.k. storstadspengen. Denna framväxt av projektekonomi säger vi i Folkpartiet liberalerna nej till.

Folkpartiet har sedan länge varit anhängare av enhetliga dagisavgifter. Det minskar enligt vår mening marginaleffekterna för barnfamiljerna och inte minst låginkomsttagarna. Det är dock en fråga som måste avgöras på det lokala planet. Dagistaxornas storlek är ingen fråga för riksdagen.

En viktig förutsättning för att kommunerna ska kunna erbjuda sina invånare en god service och att människor ska få samma möjligheter att erhålla grundläggande kommunfinansierad service är ett vettigt utjämningsystem. Ett långtgående och felaktigt utformat utjämningsystem undergräver det kommunala självstyret och tar bort viktiga ekonomiska incitament från kommunerna. Vissa kommuner har med nuvarande system marginaleffekter som är större än 100 %. Detta missförhållande måste rättas till med hjälp av en sänkning av utjämningsgraden.

Systemet för kostnads- och inkomstutjämningsystemet är oöverskådligt, och för den enskilda kommunen kan slutresultatet bli starkt beroende av hur en viss enskild faktor faller ut. Folkpartiet efterlyser ett nytt system där utjämningsystemet grundas på strukturella faktorer. Både kostnader och inkomster ska beaktas. Detta är viktigt inte minst för storstadsregionerna som har både en stark skattebas men också stora kostnader.

Folkpartiet utvecklar sitt resonemang om ett utjämningsystem som balanserar det kommunala självstyret med medborgarnas rätt till likvär-

Prot.
1999/2000:47
15 december

*Allmänna bidrag till
kommuner*

diga villkor till kommunal service i motion Fi610. Jag yrkar bifall till yrkande nr 5 i motionen samt till reservation 4.

Kommunerna bär en orimlig börda för socialbidragskostnaderna. Den viktigaste faktorn som påverkar socialbidragskostnaderna är arbetsmarknadsläget som påverkas av regeringens, inte kommunernas, politik. Olika beräkningar visar att ungefär hälften av socialbidragskostnaden orsakas av arbetslösheten. Samtidigt ingår socialbidragen i kommunernas grundläggande åtaganden enligt socialtjänstlagen. Därför är det rimligt att staten och kommunerna delar på kostnadsansvaret för socialbidragen.

Fru talman! Det finns över 1 500 kommunala bolag i Sverige. I bolagen satsas skattebetalarnas pengar på alla möjliga verksamheter, skidliftar, tvätterier, restauranger, solarier, gym och andra typer av verksamheter. Vi är motståndare till kommunala bolag och vill minska dem kraftigt och på sikt avveckla dem. Avvecklingen bör ske genom att bolagen säljs till privata aktörer, läggs ned eller att verksamheten återgår till förvaltningsform. En del av det kommunala bostadsbeståndet kan behöva finnas kvar för att säkerställa att en god social bostadspolitik upprätthålls.

För några år sedan kom den senaste modeflugan in i den kommunala bostadssfären, nämligen holdingbolag och koncernbildning. Kommuner för helt enkelt samman alla sina bolag i en koncern. Det innebär att vinster i ett bolag kan överföras till ett förlustbolag och därmed kan statskatt undvikas. Av den anledningen efterlyser Folkpartiet i motion K352, yrkande 2, ytterligare en lagstiftning beträffande kommunerna och de kommunala företag som berörs av detta. Utskottsmajoriteten avstyrker, trots sin djupa kärlek för skatten, motionen. Tydligt är skatteplanering okej om det sker inom den offentliga sektorn.

Med anledning av detta vill jag yrka bifall till reservation 9.

Anf. 53 SONIA KARLSSON (s):

Fru talman! Sveriges ekonomi har fått ny kraft och styrka. Det kommer nu att synas mer i kommuner och landsting i och med de ökade skatteintäkterna på ca 25 000 miljoner kronor under nästa år. Genom att skatteinkomsterna utvecklas på ett positivt sätt finns goda allmänna förutsättningar för kommuner och landsting att tillgodose angelägna behov inom skola, vård och omsorg. Läggs därtill nya friska statsbidragspengar. Tar vi beslutade och föreslagna tillskott av de generella statsbidragen blir det, i förhållande till 1996 års nivå, en höjning av statsbidragen med 20 000 miljoner kronor enbart nästa år.

I sin bedömning av den kommunala ekonomins utveckling de närmaste åren anger regeringen att ökningen av skatteinkomsterna som följer av den förbättrade ekonomiska utvecklingen samt de ökade statsbidragen ger utrymme för en ökning av de kommunala konsumtionsutgifterna med i genomsnitt drygt 1 % per år. Det är alltså en ökning med ca 4,8 miljarder kronor per år. Denna utveckling är mycket välkommen och illustrerar enligt utskottet väl tillväxtens betydelse för den kommunala ekonomin.

Denna starkare ekonomi, med en god tillväxt, gör att vi allt bättre kan värna välfärden och allt bättre kan klara en bra utbildning, en god vård och en trygg omsorg om barn och gamla. Det bästa sättet att utveckla välfärden och att minska klyftorna i samhället är att se till att fler människor har arbete. Vi har en längre tid haft en sjunkande arbetslöshet och en stigande sysselsättning. Detta börjar nu bli mer märkbart. Fler och

fler människor känner själv någon eller några som tidigare varit arbetslösa men som nu har fått arbete. Vi vill också att vården och omsorgen ska hålla hög en kvalitet. De brister som vi ser vill vi göra något åt. Vi ska ha en värdig vård och omsorg för alla som behöver den. Vi ska ha en skola med allra högsta kvalitet för alla barn.

De uppföljningar som på regeringens uppdrag gjordes under åren 1997 och 1998 om användningen av de ökade statsbidragen visar att den allra största delen använts till dessa prioriterade verksamheter. Utskottet delar regeringens uppfattning att vården, omsorgen och skolan även fortsättningsvis måste komma i första rummet.

Om vi nu går till anslagen under budgetens utgiftsområde 25 så ser vi att de omfattar merparten av statens utgifter för kommuner och landsting. Bidragen lämnas främst i form av ett allmänt finansiellt stöd till kommuner och landsting, men också i form av bidrag för att åstadkomma likvärdiga ekonomiska förutsättningar mellan de olika kommunerna och de olika landstingen. Riksdagen har fastställt ramen till 97 667 miljoner kronor. Det är den största budgetposten i statsbudgeten, numera betydligt större än statsskuld räntorna. Att den största budgetposten nu går till för människor så angelägna områden som skola, vård och omsorg i stället för att försvinna ned i ett svart hål som räntebetalning på statsskulden visar på den positiva ekonomiska utveckling som har skett.

Utskottet föreslår bifall till propositionens förslag och avslag på motionerna från Moderata samlingspartiet, Kristdemokraterna, Folkpartiet och Centerpartiet.

I budgetpropositionen föreslår regeringen att löntagarna ska ges en skattereduktion under år 2000 som motsvarar 25 % av den allmänna pensionsavgiften för beskattningsåret. Samtidigt föreslås att avdraget för egenavgiften vid den statliga och kommunala beskattningen ska begränsas med 25 %. Genom den begränsade avdragsrätten kommer kommunsektorns skatteintäkter under år 2000 att öka med 4,8 miljarder kronor. För att neutralisera denna effekt har regeringen i sitt budgetalternativ föreslagit att det generella statsbidraget – anslaget A1 – ska minskas med ett lika stort belopp.

Samtliga borgerliga partier motsätter sig i sina budgetalternativ regeringens skattesänkning. Utskottet noterar alldeles särskilt att inget av partierna har återtagit den av regeringen förordade bidragsminskningen eller på annat sätt kompenserat kommuner och landsting för denna indragning. På grund därav har samtliga fyra borgerliga partier 4,8 miljarder kronor mindre till kommuner och landsting än vad man kan utläsa av deras budgetalternativ.

Per Landgren, exempelvis, stod här och sade att man nästa år har 1,1 miljarder mer till kommuner och landsting än vad regeringen har. Per Landgren talar inte sant. I stället har Per Landgren 3,7 miljarder kronor mindre till vård, skola och omsorg. Då har jag inte ens räknat med de andra hål som finns i kristdemokraternas budgetalternativ.

Moderaternas budgetalternativ innebär dramatiska minskningar av skatteinkomsterna. Trots att man på utgiftsområde 25 försöker kompensera kommunerna för detta bortfall blir den sammantagna effekten av de moderata förslagen att resurserna krymper för kommuner och landsting. Dessutom är de skattesänkningarna så stora att utskottet anser att de är fullständigt oacceptabla ur fördelningspolitisk synpunkt.

Prot.
1999/2000:47
15 december

*Allmänna bidrag till
kommuner*

I kristdemokraternas budgetalternativ föreslås skattesänkningar som påverkar de kommunala skatteintäkterna med betydande belopp. De kommunala inkomsterna beräknas minska med ca 17 miljarder kronor år 2000. För detta bortfall ska kommuner och landsting kompenseras fullt ut enligt kd. Men även med en kristdemokratisk politik kommer kommuner och landsting sammantaget att få betydligt sämre möjligheter att tillgoda de ökande behoven av inte minst vård och omsorg.

Även om en betydlig förbättring av kommunsektorns ekonomi i stort kan förutses för de närmaste åren är utskottet väl medvetet om att vissa kommuner och landsting under en övergångsperiod kommer att ha en svår ekonomisk situation. Utskottet delar därför regeringens bedömning att det behövs särskilda medel för att bl.a. stödja kommuner med övermäktiga åtaganden för boendet. När Moderaterna, Centerpartiet och Folkpartiet föreslår att anslaget A2 ska avskaffas – där försvinner i en hast 1 000 miljoner kronor från kommunerna – så föreslår de också sämre villkor för medborgarna i många kommuner.

Utskottet kan i likhet med regeringen konstatera att det finns ett antal kommuner och landsting som till följd av främst strukturella orsaker har hamnat i en särskilt svår ekonomisk situation och därför har svårigheter att klara balanskravet. Dessa problem kan inte lösas på kort sikt inom ramen för det kommunala utjämningsystemet. Det är därför det behövs medel för särskilt stöd.

För att bedöma behovet av stöd och vilka villkor som ska ställas måste en individuell prövning göras i varje enskilt fall. Beredningen av ansökningarna kommer att göras av den av regeringen inrättade Kommundelegationen. Jag måste säga till Bijan Fahimi, som talar om något som är permanent, att Kommundelegationen ska upphöra i juli 2000. Mer permanent är den inte.

Utskottet tillbakavisar det som påstås i motionerna från Moderaterna och Folkpartiet om en slumpartad och godtycklig bidragsgivning. Grunderna för bidragsgivningen finns klart fastlagda i delegationens direktiv.

Att Moderaterna och Folkpartiet vill ta bort anslaget förvånar mig egentligen inte så mycket, men Lena Eks och Centerns uppfattning förvånar mig desto mer. Det behövs ingen akutmottagning, enligt Lena Ek. Då har hon döpt om Kommundelegationen. Men varför vill Lena Ek slänga ut barnet med badvattnet? I stället ska vi tydligen vänta på den digitala allemansrätten, och annat. Det är bra. Men under tiden skadas den sociala välfärden, Lena Ek. Varför inte ge hjälp när det behövs, så att de som är sämst ställda klarar sig och kan få nytta av det som på längre sikt ger bättre förutsättningar för de berörda kommunerna?

I budgetpropositionen föreslås att riksdagen ska bemyndiga regeringen att försälja aktier i Haninge Holding AB. Blir det överskott från avvecklingen av fastigheter i Haninge Bostäder AB ska det redovisas mot anslaget A2 Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting.

Riksdagen beslöt våren 1995 om ett särskilt bidrag på ca 905 miljoner kronor till Haninge kommun för att dels lösa kvarvarande skulder i Bostadsstiftelsen Haningehem, dels ändra villkoren i ett befintligt statligt lån till kommunen. Insatserna finansierades med medel som år 1995 annars skulle ställts till kommunsektorns förfogande.

Moderaterna, Kristdemokraterna och Folkpartiet vill inte att ett eventuellt överskott ska föras över mot A2-anslaget. De påstår att det skulle

vara ett brott mot bestämmelserna i budgetlagen. I stället tycker de att den försäljningslikvid som kan uppkomma bör redovisas mot en inkomsttitel på statsbudgeten.

Jag skulle bara vilja påminna om att både Folkpartiet och Kristdemokraterna själva använder denna teknik i sina budgetmotioner, så de kanske skulle fundera lite. Kritiken faller lika mycket på dem.

Utskottet tycker att det är bra att den ekonomiska konstruktion av Haninge kommun som staten medverkat till har varit framgångsrik. Utskottet konstaterar att regeringen med de i propositionen föreslagna åtgärderna fullföljer de utfästelser som gjordes år 1995 i samband med att beslutet togs om särskilda insatser för Haninge kommun. Riksdagen har enligt lagen om statsbudgeten möjlighet att göra avsteg från principen att försäljningsinkomster ska redovisas mot en inkomsttitel. Enligt förarbetena till lagen är det i så fall lämpligt att detta ges till känna i samband med att beslutet om försäljning fattas. Med hänsyn till att bidraget till Haninge kommun ursprungligen finansierades av kommunsektorn är det enligt utskottet naturligt att det återförs dit. Något brott mot budgetlagen är det alltså inte frågan om.

Marietta de Pourbaix-Lundin var kommunalråd i Haninge då vi i finansutskottet diskuterade hur vi skulle lösa Haninges problem. Jag undrar om Lennart Hedquist inte kan fråga sin partivän om hon inte var nöjd med att regering och riksdag hjälpte till för att ge Haninge möjlighet att på ett bra sätt klara ut svårigheterna – detta med anledning av att Lennart Hedquist och moderaterna inte anser att kommuner som i dag har en särskilt svår ekonomisk situation ska kunna få hjälp.

Fru talman! Detta betänkande tar också upp ett antal andra kommunalekonomiska frågor som förts fram i motioner under den allmänna motionstiden. Det är framför allt frågor som berör bidrags- och utjämningsystemet samt utformningen av inkomst- och kostnadsutjämnningen.

Utskottet vill erinra om att riksdagen så sent som den 14 juni i år beslutade om vissa förändringar i utjämningsystemet för kommuner och landsting. De beslutade förändringarna gäller från nästa år. Riksdagen ställde sig då ånyo bakom de grundläggande principerna för 1995 års beslut om ett nytt utjämningsystem fr.o.m. år 1996. Det innebär bl.a. att det grundläggande syftet med systemet även fortsättningsvis ska vara att skapa likvärdiga ekonomiska förutsättningar för kommuner respektive landsting. Såväl regeringen som utskottet har betonat att detta förutsätter en långtgående utjämning av såväl skattekraft som strukturellt betingade kostnadsskillnader. Utskottet vill slå fast att det inte är aktuellt att göra någon omprövning av de grundläggande principer som det nuvarande utjämningsystemet vilar på och som har ett brett stöd både i den kommunala världen och i riksdagen.

Regeringen har tillkallat en särskild delegation för att följa upp och utvärdera delar av utjämningsystemet. Enligt direktiven är en viktig fråga den eventuella målkonflikt som kan finnas mellan å ena sidan en långtgående utjämning av de kommunala skatteinkomsterna och å andra sidan incitament för kommuner och landsting att befrämja sysselsättning och tillväxt. Med förtur ska man dessutom behandla befolkningsförändringarnas konsekvenser för den kommunala verksamheten och ekonomin samt frågan om huruvida merkostnaderna för hälso- och sjukvård i storstadsregioner och glesbygd beaktas på rimligt sätt.

Prot.
1999/2000:47
15 december

*Allmänna bidrag till
kommuner*

Regeringen har även tillsatt en expertgrupp med uppgift att undersöka möjligheterna att förenkla systemet och göra det mer stabilt.

Med hänvisning till att frågor som tas upp i motionerna behandlas i den särskilda delegationen samt i expertgruppen föreslår utskottet att motionerna avstyrks.

I de moderata motionerna fortsätter moderaterna med sitt mantra om att skatteutjämningsystemet skulle strida mot grundlagen. Om moderaterna verkligen menar allvar med att det strider mot grundlagen borde de kräva att det ska rivas upp och avskaffas så snart som möjligt. Vi hade en lång debatt om detta den 14 juni i år. Moderaterna är inte trovärdiga i denna fråga.

Jag skulle vilja säga till moderaterna: Sluta att misstolka och missbruka grundlagen! Tillstå i stället att ni ogillar själva tanken på en långtgående utjämning och solidaritet kommunerna emellan och argumentera utifrån det i stället!

Jag vill säga något kort till Per Landgren och Bijan Fahimi, som var så emot maxtaxa. Per Landgren talade om maxtaxan som enbart teknisk och glömde bort att maxtaxan är till för barnen och för föräldrarna, så att man ska ha en bra barnomsorg när man arbetar.

Det har precis kommit en rapport från OECD där man har granskat svensk förskoleverksamhet. Man talar i mycket positiva ordalag, och man säger att den kännetecknas av stor mångfald och variationsrikedom, att det finns en mängd former och inriktningar som är anpassade till barnens och familjernas behov. Det finns en balans mellan individen och kollektivet i barnomsorgen, tycker OECD-gruppen. Men efter allt detta positiva säger man också att det finns vissa svagheter i det svenska systemet, och det är t.ex. att avgifterna skiljer sig för mycket åt mellan kommunerna. Det är inte rättvist med så stora skillnader, anser OECD, som också ifrågasätter om alla familjer har råd att betala avgift i vissa kommuner. Just i den här delen är Socialdemokraterna och OECD överens.

Fru talman! Jag ber att få yrka bifall till hemställan i finansutskottets betänkande i alla dess delar samt avslag på reservationerna.

Anf. 54 BIJAN FAHIMI (fp) replik:

Fru talman! Låt mig börja med maxtaxan. Jag tror att vi är överens om grundprincipen, att det är bra att dagisavgifterna inte är progressiva och därmed inte skapar marginaleffekter. Vad vi vänder oss mot är att staten ska bestämma vilken nivå det ska vara och att man använder en del av det finansiella utrymme som borde ägnas åt skattesänkningar, t.ex. för arbete, åt maxtaxan.

Skillnader blir det alltid när man accepterar att kommunerna ska vara självständiga. Folk väljer olika politiker som gör olika val. Det är positivt och någonting som vi har bejakat i Sverige.

När det gäller utjämningen hänvisar majoriteten till att det finns två olika utredningar. Jag vill bara påminna om att om man sänker utjämningsgraden löser man i alla fall problemen på kort sikt. Varför avstår majoriteten från att göra det? Varför sänker ni inte utjämningsgraden i systemen?

Anf. 55 SONIA KARLSSON (s) replik:

Fru talman! För att börja med maxtaxan, inser man även i kommunerna att det här är bra för barnen. Det enda man ifrågasätter är om vi finansierar maxtaxan. Det har vi också sagt att vi ska göra.

Vi kommer att sänka skatten. Egenavgifterna sänks med 25 % nästa år. Det kommer också att ha betydelse för bl.a. barnfamiljerna.

Bijan Fahimi hade flera andra synpunkter i sitt tidigare inlägg, bl.a. att han var emot kommunala bolag. Det är intressant. I många fall säger Folkpartiet att det är så viktigt med den kommunala självstyrelsen, men när det gäller kommunala bolag är det inte så. Kan Bijan Fahimi förklara varför?

Anf. 56 BIJAN FAHIMI (fp) replik:

Fru talman! Det gör jag gärna. Vi tycker att kommunerna ska ha självständighet inom ramen för den verksamhet som de är till för. Att driva olika typer av verksamhet i kommunala bolag hör inte till kommunernas kärnverksamhet. Om det är någonting som kommunerna ska driva ska det vara antingen i form av förvaltning, så att det finns insyn, eller privata aktörer som gör det.

Jag fick inte svar på frågan varför majoriteten inte tar ställning till utjämningsgraden. Är det rimligt att vissa kommuner har marginaleffekter på över 100 %?

När det gäller maxtaxan fick jag inte heller något svar. Det utrymme som regeringen använder för maxtaxan borde ägnas åt de skatter som är skadliga för tillväxten.

Anf. 57 SONIA KARLSSON (s) replik:

Fru talman! För att gå tillbaka till frågan om kommunala bolag påstår Folkpartiet att kommunerna har så många bolag som de inte borde ha. Men 80 % av de kommunala bolagen gäller branscher som el, gas, värme, vatten, transport och fastighetsuthyrning. Det är alltså inte till största delen solarier och sådant, som Bijan Fahimi sade. Det är fortfarande upp till kommunen själv att välja på vilket sätt man vill ha sin verksamhet. Där ligger den kommunala självstyrelsen, som Folkpartiet i just det här fallet inte vill tillstyrka.

När det återigen gäller maxtaxan har OECD nu noterat att det är höga avgifter i olika kommuner, vilket gör att det inte är lönsamt att arbeta därför att avgiften tar en så stor kostnad. Det här kan man se allra mest i moderatstyrda kommuner, som i och för sig många gånger har låg skatt men däremot höga avgifter, särskilt barnomsorgsavgifter.

Anf. 58 LENA EK (c) replik:

Fru talman! Sonia Karlsson kritiserar att vi inte vill ha någon kommunakut. Anledningen till detta är ju att vi i budgeten har förslag som ger en bättre kostnadssituation för de allra värst utsatta kommunerna. Jag ska ta några exempel.

Det handlar t.ex. om vårt förslag till barnkonto, som ger barnfamiljerna mer tid, mer valfrihet och mer pengar. Vi har också några andra förslag som gör att människor inte behöver gå till socialen för att få en inkomstförstärkning. Det är en av de kostnadsposter som har ökat förskräckligt mycket för kommunerna under 90-talet.

Kostnaden för socialbidrag har fördubblats under 1990-talet. Långvarigt socialbidrag – det rör sig om 130 000 personer – är vanligast bland unga föräldrar, särskilt unga ensamstående kvinnor med barn; nu läser jag ur Socialstyrelsens rapport den 14 december 1999 och ur pressmeddelande nr 69. Detta beror, enligt Socialstyrelsen, på att många inte har kvalificerat sig till socialförsäkringssystemen. De får endast grundbeloppet om 60 kr per dag i föräldrapenning.

Det handlar alltså om unga föräldrar. Vi föreslår en höjning av grundbeloppet till 150 kr per dag för unga föräldrar. Det gör att de kommer ur en förnedrande situation, och det gör också att kommunernas kostnad minskar väsentligt mer än när det gäller de pengar som finns i den s.k. kommunakuten. Vi tycker att det här är ett riktigare och mer konstruktivt sätt att lösa dessa problem.

Vidare behöver kommunerna infrastrukturella förbättringar när det gäller vägar, digital allemansrätt, utbildning och kultur. Det är viktigt, och det är en långvarig och stabil förbättring för kommunerna.

Anf. 59 SONIA KARLSSON (s) replik:

Fru talman! Jag vill ändå påminna Lena Ek om att ni har 4,8 miljarder mindre till kommunerna i de generella bidragen. Sedan tar ni också bort en miljard när det gäller de särskilda insatserna. Det lär alltså inte bli mer pengar till kommunerna.

Jag delar uppfattning när det gäller problemet med socialbidragen. Men det positiva är att vi nu ser att socialbidragen, tack vare att arbetslösheten går ned och att sysselsättningen ökar, under det senaste året har minskat med 9 %. Det är närmare 700 miljoner i minskade kostnader. Det är väldigt positivt. Jag tror att det mest konstruktiva när det gäller att få ned kostnaderna för socialbidrag är att vi får ännu fler i arbete.

Lena Ek har ett särskilt yttrande där hon tar upp kommuners och landstings rätt att bedriva näringsverksamhet. Jag är oklar över vad Centerpartiet menar i detta särskilda yttrande. Jag tycker att ni helt frångår tidigare centerståndpunkter. Jag skulle gärna vilja ha ett klargörande när det gäller detta.

Anf. 60 LENA EK (c) replik:

Fru talman! Det var tre frågor. Jag ska försöka ta upp dem snabbt.

För det första har vår inställning till kommunala bolag bl.a. formats av Motalaaffären, som både Sonia Karlsson och jag känner till mycket väl, eftersom det handlar om vårt eget hemlän. Det är inte några nya Centerståndpunkter. Det är gammal traditionell Centerpartipolitik. Vår ståndpunkt är att det ska vara ordning och reda i kommunens affärer.

För det andra har de kortvariga socialbidragen minskat, men de långvariga socialbidragen, som gäller 130 000 personer, har enligt Socialstyrelsen inte minskat alls. Det är ett jätteproblem. Det är ett mänskligt dilemma, och det är en fruktansvärd situation för de människor som sitter i denna klämma. Och det är ett mycket besvärligt kommunalt ekonomiskt problem. Bl.a. fokuserar detta sig på de unga föräldrarna. De skulle ha stor nytta av dels ett barnkonto som ger dem mer pengar, dels en höjd grundnivå i föräldrapenningen som också ger dem mer pengar. De skulle ha mycket mer nytta av det här än av en maxtaxa för dagis.

Den tredje frågan gällde en budgetteknisk diskussion som vi har haft i finansutskottet. Vi har en annan skatteteknisk lösning. Den diskussion som vi har haft om en förändring av de budgettekniska systemen och utgiftstakens konstruktion är sådan att detta är en av de justeringar som vi vill ha. Man ska nämligen kunna lyfta upp båda sidor och få tydlighet i det här systemet.

Det skulle vara intressant att höra vad Sonia Karlsson tänker göra för att hjälpa de unga föräldrarna – främst de unga ensamstående mammorna – och förbättra deras situation.

Anf. 61 SONIA KARLSSON (s) replik:

Fru talman! Först och främst vill jag säga att vi har haft en utredning om socialbidragen som vi också hänvisar till i utskottets betänkande. Det här är nu ute på remiss, och det kommer sedan att komma ett förslag när det gäller den delen.

Fortfarande är det allra bästa för de unga föräldrarna att de får ett arbete och sedan dessutom maxtaxa, så att de har råd att ha barnen på dagis.

Smit inte, Lena Ek! Det är ingen budgetteknisk förändring. Att ni saknar de här 4,8 miljarderna beror på att ni sade nej till regeringens skattesänkningar. Vi bytte ju skattesänkningar mot en neddragning av det generella statsbidraget. I det avseendet har ni inte fyllt upp. Det är det som skiljer.

Anf. 62 PER LANDGREN (kd) replik:

Fru talman! Jag försökte i mitt inlägg göra en översikt över en möjlig grund för att slå fast den kommunala självstyrelsen och också att motivera den mer rättsfilosofiskt. Jag tog upp ett antal exempel där jag försökte visa hur den sittande regeringen inte respekterar den kommunala självstyrelsen; jag angrep inte för angripandets skull.

Jag vill gärna från majoritetens sida – säkert från ministern – höra vad ni grundar den kommunala självstyrelsen på.

Jag tog upp exempel just på hur kommunsektorn instrumentaliseras. När det går dåligt är det som ett dragspel som man trycker ihop. När det går något bättre, även om det inte är fullt så ljust som Sonia Karlsson tecknar, släpper man efter. Det kan också gälla balanskravet i relation till de ekonomiska möjligheter som man skapar eller undanhåller från kommunsektorn när det gäller att tåla tillfälliga påfrestningar. Det gällde också maxtaxan. Det är just ett exempel på hur staten ger sig in och bestämmer på den kommunala nivån och, enligt min mening, bryter mot den kommunala självstyrelsen. Jag nämnde också ett antal andra exempel.

Visst kan vi diskutera vad som är bäst för barnen när det gäller maxtaxan. Jag tror att valfrihet är bäst för familjen. Jag skulle aldrig drömma om att sitta i denna församling och lagstifta om hur familjer över hela vårt land ska organisera sin barnomsorg eller att, som kommunerna gör, styra subventioner kommunalt för en viss barnomsorgsform. Man kan inte säga generellt att det är bäst för barnen. Sedan är det naturligtvis bra för människor om de får betala så lite som möjligt för barnomsorgen. Men jag tycker nog att barnomsorgen ska få kosta vad den kostar. Fast det är en inställning som man kan diskutera.

Prot.
1999/2000:47
15 december

*Allmänna bidrag till
kommuner*

Anf. 63 SONIA KARLSSON (s) replik:

Fru talman! Per Landgren påstår att vi använder kommunerna som ett dragspel. Det är självklart att kommuner och landsting också påverkades när vi hade lågkonjunktur, en stor arbetslöshet och minskade skatteintäkter. Men vi socialdemokrater har inte dragit in några direkta pengar. Jag måste påminna Per Landgren – det har jag nog gjort en gång tidigare – om att de enda som direkt har dragit in pengar från kommunerna är kristdemokraterna och den borgerliga regeringen. De 7,5 miljarder som ni direkt drog in, så det kan vi kanske lämna därhän.

Sedan måste jag dra på munnen lite. Per Landgren var ju inte i riksdagen förra perioden. Han sade att han aldrig skulle tänka på att lagstifta för att styra någon barnomsorg. Men hur var det med vårdnadsbidraget? Beslutade inte den borgerliga regeringen om det? Den hann t.o.m. införa det. Nog var det en styrning som heter duga.

Anf. 64 PER LANDGREN (kd) replik:

Fru talman! Vårdnadsbidraget handlade ju om att man skulle skapa förutsättningar för ett jämlikt resursutnyttjande på barnomsorgssidan. Tidigare hade familjer som hade valt att ha sina barn hemma eller låta någon närstående vårda eller fostra dem tillfälligt när de var på arbetet inga möjligheter alls. Den här kommunala subventionen till daghemmen är egentligen en monumental orättvisa. Vårdnadsbidraget var till för att justera det här. Sonia Karlsson kan skaka på huvudet, men så är det.

Anf. 65 SONIA KARLSSON (s) replik:

Fru talman! Jag tror för Per Landgrens skull att vi ska lämna vårdnadsbidraget åt sidan.

Per Landgren pratar så väl, och han sade att han hade 1,1 miljard mer till kommunerna. Då vill jag påminna om att det är 3,7 miljarder mindre. För det blir det faktiskt mindre vård och omsorg. Sedan tog Per Landgren upp egenavgifterna. Såvitt jag vet var kristdemokraterna för egenavgifterna. De talade t.o.m. väl om sådana.

Anf. 66 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Sveriges ekonomi är just nu inne i en väldigt positiv utveckling. Vi har lämnat åren av ekonomiskt moras och budgetsanering bakom oss. Den starka ekonomin ger även återverkningar på kommunsektorn. Det märks inte minst på de ökade skatteintäkter som är en följd av framför allt den sjunkande arbetslösheten.

Nästa år kommer kommunernas skatteintäkter att öka med 25 miljarder kronor jämfört med i år. Kommunsektorn som helhet går från underskott till ett kraftigt positivt finansiellt sparande.

Trots denna styrkeposition finns det fortfarande stora skillnader i förutsättningarna i vårt land. Det handlar om skillnader mellan tillväxtområden och utflytningsregioner. Det handlar om innerstad och ytterstad. Det handlar om människor med hela sin historia i Sverige och människor med utländsk bakgrund. Det handlar om kvinnor och män. Och det handlar om skillnader i ekonomiska och sociala resurser.

Socialdemokraterna ser som sin största uppgift att verka för att alla människor får möjlighet till ett rikt och meningsfullt liv. Det förutsätter

ett solidariskt synsätt där de som har goda förutsättningar delar med sig till dem som är sämre lottade.

Orättvisor är inte statiska. De går att bryta och motverka genom politisk vilja och genom politiskt arbete. Marginalisering av människor får aldrig bli ett alternativ om man har ambitionen att fördjupa demokratin och medborgarinflytandet.

Fru talman! I vårt land har vi valt en modell där kommunerna har ansvaret för att tillförsäkra medborgarna grundläggande välfärdsverksamhet, välfärd som är själva verktyget för att garantera människor goda möjligheter oavsett de ekonomiska, sociala och geografiska förutsättningarna.

Ska alla kommuner ha möjligheter att erbjuda invånarna en bra välfärd krävs det ett system för ekonomisk utjämning mellan regionerna. Jag vill säga till Per Landgren, som kritiserade delar av utjämningssystemet, att i själva verket är ett långtgående utjämningssystem en förutsättning för en reell kommunal självstyrelse. Så är det.

Om vi inte ska ha kommuner som har svårigheter att klara sina grundläggande åtaganden för vård och skola måste vi ha ett långtgående utjämningssystem som tar hänsyn både till skillnader i inkomst mellan olika regioner och till olika strukturella kostnadsskillnader mellan olika delar av landet.

Jag har läst utskottets betänkande och följt debatten om utjämningssystemet, och jag kan konstatera det glädjande faktum att det finns en väldigt bred uppslutning bakom de grundläggande principerna för det kommunala utjämningssystemet. Detta är också riktat till Per Landgren m.fl. talare som har kritiserat utjämningssystemet.

I Kommunsverige och i Landstingssverige finns det en bred uppslutning över partigränserna bakom utjämningssystemet. För att inte upprepa debatten från i våras när utjämningssystemet reformerades vill jag bara hänvisa till de yttranden som kom från både Kommunförbundet och Landstingsförbundet och som är ett tydligt uttryck för den breda politiska uppslutning bakom de grundläggande principerna i utjämningssystemet.

Nu är dock inte utjämningssystemet perfekt och absolut rättvist – jag tror inte att man kan nå dithän. Det finns alltid skäl att göra modifieringar, och det riktar jag till Lena Ek. Den delegation som vi nu har tillsatt för att se över vissa faktorer i utjämningssystemet syftar just till att göra en analys av om vi har uppnått en tillräckligt långtgående rättvisa.

En av de saker som delegationen ser över och som jag tycker att det finns skäl att närmare analysera är om utjämningssystemet i tillräcklig utsträckning tar hänsyn till starka befolkningsförändringar. Det gäller såväl starka befolkningsminskningar under kort tid som starka befolkningsökningar under kort tid. Det finns skäl att göra ett sådan grundläggande analysarbete, och jag hoppas att vi i slutet av nästa år ska få ett färdigt material som belyser detta och som, om det finns skevheter i systemet, kan lägga fram förslag om modifieringar.

Fru talman! Den uppbyggnad av den kommunala verksamheten som det nu finns utrymme för måste göras med eftertanke. De kostnader som vi tar på oss nu måste vi klara att bära även när inkomsterna inte är lika stora som i dag. Gör vi inte det riskerar vi att hamna i en ny situation med ekonomiska besvärligheter inom kommunsektorn och med svårig-

Prot.
1999/2000:47
15 december

*Allmänna bidrag till
kommuner*

heter att hantera de stora åtaganden som kommunsektorn och landstingssektorn står inför framöver.

Under de senaste åren har riksdagen beslutat om höjningar av de generella statsbidragen till kommuner och landsting. Det rör sig om en nivåhöjning på 25 miljarder kronor 2002 jämfört med 1996. Statsbidragsökningarna har varit ett nödvändigt tillskott för att upprätthålla kvaliteten inom skola, vård och omsorg.

Men vad som framför allt är glädjande är att kommunsektorn till följd av ökade skatteintäkter nu går mot betydligt ljusare tider. Skatteintäkterna ökar, som jag nämnde, med 25 miljarder kronor nästa år jämfört med innevarande år. Och detta ska ses i ljuset av att de generella statsbidragen ökar med 4 miljarder kronor. I tider av god ekonomisk utveckling är det inte längre nivåhöjningarna av de generella statsbidragen som är det enskilt viktigaste tillskottet till kommun- och landstingssektorn.

Genom en framgångsrik ekonomisk sanering har vi skapat förutsättningar för en utveckling av välfärdssektorn, förutsättningar att klara de utmaningar som kommun- och landstingssektorn står inför framöver. Det har varit en uppgift som en socialdemokratisk regering fick väljarnas förtroende att genomföra i valet 1994 efter ett antal år av ekonomisk politik som ledde Sverige in i ett moras, på randen till konkurs.

Det är viktigt att påpeka, Per Landgren, att det är tack vare en framgångsrik ekonomi som förutsättningar nu skapas för att klara av att hantera de viktiga välfärdsutmaningar som vi står inför. En sådan välfärdsutmaning är att klara av uppgifterna inom vård- och omsorgssektorn.

Genom försvarsuppbyggnaden kommer sammanlagt 8 miljarder kronor att satsas på utveckling av svensk sjukvård med start från 2001. Redan i dagsläget råder dock ett ökat behov inom t.ex. primärvård, äldreomsorg och psykiatri. Därför föreslår regeringen att ytterligare 1 miljard tillförs vård- och omsorgsområdet 2001. Totalt satsas alltså 9 miljarder på utveckling av svensk sjukvård under åren 2001–2004.

För att uppehålla mig vid Per Landgren tycker jag att han borde ta sig en funderare på vad kristdemokratisk politik i praktiken betyder. Om jag inte har förstått saken alldeles fel bär Kristdemokraterna det politiska ansvaret för situationen i Stockholms läns landsting och för det totala kaoset i Västra Götalands läns landsting.

I Stockholms läns landsting går skattesänkningar före satsningar på utveckling av sjukvården. Där återinförs sjukvårdsavgifter för barn, och där är privatiseringen den fråga som står högst på den politiska dagordningen.

Trots den allmänt goda ekonomiska utvecklingen som vi kan se framför oss finns det fortfarande kommuner och landsting som brottas med en svag ekonomi, ofta till följd av yttre strukturella faktorer, som t.ex. en svag tillväxt i regionen, negativ befolkningsutveckling eller obalans i åldersstrukturen.

Jag kan dela Lena Eks uppfattning om att regionalpolitiken står inför stora utmaningar framöver när det gäller den obalans som växer fram i Sverige.

Men i avvaktan på framgång och resultat när det gäller regionalpolitiken – det kommer ju inte över en dag, inte ens om Lena Ek skulle få bestämma – krävs det ekonomiskt stöd till kommuner och landsting som har kvarstående ekonomiska problem.

Jag måste säga att jag är utomordentligt förvånad över Centerpartiet. De sitter i ledningen eller delar ansvaret i många av de kommuner som har ekonomiska problem till följd av en stark befolkningsutflyttning. Ändå går de emot regeringens förslag om att inrätta kommundelegationen och sätta av resurser för att hjälpa till att klara en överbryggning, en strukturförändring i kommunerna, på ett bra och balanserat sätt. Jag tycker att det är utomordentligt förvånande att Centerpartiet lierar sig med Moderaterna och Folkpartiet när det gäller frågan om att ge ett stöd för att klara av strukturförändringen och verksamheten i de kommuner som har kvarstående ekonomiska problem.

Kommundelegationen och bostadsdelegationen – bägge delegationerna är centrala och viktiga för att hjälpa kommuner i en utsatt position – har för 2000 och 2001 sammanlagt nästan 4 miljarder till sitt förfogande för att kunna hjälpa till att klara den nödvändiga strukturförändringen och uppnå ekonomisk balans i ordnade former. Det är något märkligt att Lena Ek avvisar dessa insatser.

Fru talman! Några år in på det nya seklet kommer kommun- och landstingssektorn att ställas inför några markanta utmaningar. Det handlar bl.a. om demografiska förändringar som en åldrande befolkning och låga födelsetal för med sig. Det handlar om stora pensionsavgångar och påföljande stort rekryteringsbehov till den kommunala och landstingskommunala sektorn.

För några år sedan såg den kommunala verksamhetens framtid mörk ut. Nu tycks de mest pessimistiska spådomarna om den framtida krisen komma på skam. Kommunerna och landstingen har betydligt bättre ekonomiska förutsättningar. Det är kanske inte så, som vi har trott och som vi har läst i olika rapporter, att utmaningen med den åldrande befolkningen kommer att bli så omfattande och kostsam som vi tidigare har befarat.

Långtidsutredningen presenterade för några dagar sedan en rapport som visar att kostnadsutvecklingen för den åldrande befolkningen inte kommer att bli så omfattande som vi tidigare har trott. Vi lever allt längre men utnyttjar sjukvården främst under de sista levnadsåren. Enligt långtidsutredningen kommer den förändrade befolkningssammansättningen att medföra en ökad volym i äldreomsorgen med 22 % fram till 2030. Det ska jämföras med en volymökning på 57 %, som vi tidigare har räknat med, för samma period.

Vi kan i dag också konstatera, och det är den andra glädjande faktorn, att intresset för att arbeta inom vård och omsorg har ökat bland ungdomar under det senaste året. Detta visas bl.a. i 1998 års ungdomsbarometer.

En av de stora och viktiga utmaningar som kommun- och landstingssektorn står inför är att klara av personalrekryteringen. Det handlar då om att öka statusen för vård- och omsorgsyrkena och om att utveckla personalens delaktighet i och medinflytande över arbetet. Men det handlar också om – vilket jag brukar påpeka när jag är ute och talar om kommunal ekonomi – att fånga upp och ta till vara all den kompetens och erfarenhet som i dag är så gott som utestängd från den reguljära arbetsmarknaden.

Jag talar här om den stora grupp personer med utländsk bakgrund. Här har vi alla ett mycket stort ansvar. Vi har inte råd att utestänga denna

grupp från arbetsmarknaden. För mig är det uppenbart att företag, kommuner och organisationer med en genomtänkt och långsiktig strategi för ökad mångfald kommer att ha en klar fördel när det gäller att locka till sig de bästa personalresurserna i framtiden. Att utnyttja och använda sig av den stora kompetens och erfarenhet som finns bland den invandrade befolkningen kommer att bli en av de stora utmaningarna för kommun- och landstingssektorn framöver.

Genom att alla människor blir delaktiga i vårt samhälle säkras och fördjupas vi demokratin. På så sätt befäster vi också alla människors rätt till ett bra liv oavsett kön eller ålder, oavsett social och etnisk bakgrund och oavsett var i landet man bor.

Anf. 67 LENA EK (c) replik:

Fru talman! Statsrådet Lövdén är förvånad över att Centerpartiet inte har ställt upp på den dryga miljarden som ska lämnas till kommunakuten. Jag kan förstå det, eftersom Socialdemokraterna och Centerpartiet har en historia av starka kommunsatsningar som vi gemensamt har genomfört också under de senaste åren.

Det som vi har försökt att hitta är dels en möjlighet att förbättra kommunernas ekonomi, dels en metod som går direkt till de svårast drabbade. Det är därför som vi har valt att satsa på de unga föräldrarna i vårt budgetförslag.

Kostnaderna för socialbidragen, som tas ur kommunernas kassa, har fördubblats under 90-talet. De 130 000 personer som har fått bidrag i minst fyra år under den här tiden har kostat 40 miljarder, enligt Socialstyrelsens rapport från i går.

Att i ett slag se till att de yngre familjerna, och särskilt de unga ensamstående mammorna, får en bättre ekonomi ger ett mångdubbelt bättre resultat i de kommunala kassorna, i den kommunala ekonomin. Dessutom ger det mänskligt sett ett mycket bättre resultat. Det låter kanske patetiskt att säga det i en riksdagsdebatt där vi talar om siffror och budget, men mitt hjärta blöder för de unga föräldrar som har en så förnedrande ekonomisk situation att de tvingas att gå till socialen för att klara det dagliga uppehållet för sig och sina barn. Det är därför som vi har valt att i stället specialrikta pengar åt det hållet. Det är anledningen.

Det finns också en annan anledning. Det är att vi i ökande grad har blivit skeptiska mot tillfälliga delegationer och resultatet av deras arbete. Det är också en bidragande anledning till att vi har valt den här tekniken.

Att skatteintäkterna ökar är förstås viktigt för kommunerna. Men långsiktiga strukturella satsningar för att överleva är sådana satsningar som vi efterlyser, t.ex. digital allemansrätt.

Anf. 68 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Det sistnämnda har vi inga delade meningar om. Jag markerade i mitt anförande att kraven på regionalpolitiken skärps under kommande år till följd av den framväxande regionala obalansen.

Men åtgärder, en effektiv regionalpolitik, en fortsatt satsning på regionala högskolor, IT som har ålagts alla kommuner och ett framgångsrikt tillväxtavtalsarbete räcker inte i den akuta situation som flera kommuner befinner sig i med en kraftig ekonomisk obalans till följd av en stark befolkningsutflyttning.

Lena Eks besked till dessa kommuner är: Ni ska inte få en hjälpande hand av staten. Ni ska inte få hjälp med att i ordnade former underlätta en anpassning av verksamheten till det vikande befolkningsunderlaget. Ni får klara er på egen hand.

Kommunerna Gällivare, Hällefors och Olofström ska tydligen klara av sina bostadsbekymmer på egen hand. Andra kommuner som har ekonomiska problem av andra skäl ska också på egen hand få hantera sin situation med kraftiga neddragningar och svårigheter att upprätthålla den grundläggande vården, omsorgen och utbildningen som följd.

Det är Centerpartiets besked till de kommunalpolitiker som nu har sett en möjlighet att få hjälp med strukturomvandlingen i ordnade former. Det är ett klagörande besked från Centerpartiet.

Anf. 69 LENA EK (c) replik:

Fru talman! Jag tror att statsrådet blandar ihop Centerpartiets besked när det gäller bostadsdelegationen och kommunakuten. Vi stöttade faktiskt bostadsdelegationen men motsatte oss kommunakuten.

Det är som jag sade alldeles nyss, att i ett slag skulle man ge kommunerna mer pengar över och samtidigt lösa svåra mänskliga problem genom att i stället stötta de långtidsarbetslösa eller de unga föräldrar som under lång tid har varit tvungna att vara ekonomiskt beroende av socialbidrag.

Under den här perioden 1996 är det närmare 120 000 barn i familjer som långvarigt haft socialbidrag enligt Socialstyrelsen. Jag tycker att det är ett elegantare, mänskligare och ekonomiskt långsiktigt vettigare sätt att minska kommunernas utgifter för socialbidrag i samma slag som man hjälper dessa unga familjer. Jag tycker att den tekniken är bättre ekonomiskt och mänskligt.

Anf. 70 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Lena Ek har kanske noterat att socialbidragen under de senaste två åren har minskat. I år räknar vi med en minskning av socialbidragen på 9 %. Det är ju en följd av en bättre arbetsmarknadssituation. Det är också en följd av de insatser som regeringen har gjort mot långtidsarbetslösheten. Och den budget som riksdagen fastställer för nästa år innehåller också ytterligare insatser för att pressa tillbaka långtidsarbetslösheten och därmed en del av socialbidragskostnaderna.

Lena Ek andades i sitt anförande en kritik mot Bostadsdelegationen. Hon sade att våra erfarenheter av tillfälliga delegationer inte är särskilt positiva. Jag kan försäkra Lena Ek att de kommuner som har fått hjälp via Bostadsdelegationen är nöjda med den hantering som har skett och tycker att det har varit väldigt positivt med en genomlysning av den kommunalekonomiska situationen, av bostadsbolagens ekonomiska situation och med ett åtgärdsprogram för att sanera de kommunala bostadsbolagen på orterna.

Kommundelegationen ska arbeta på ett liknande sätt, hjälpa kommunerna i en besvärlig situation att klara strukturomvandlingen i ordnade former. Och det är än en gång, fru talman, förvånande att Centerpartiet lierar sig med Moderaterna och Folkpartiet i ett motstånd mot Kommundelegationens arbete och de medel som vi har satt av för den verksamheten.

Prot.
1999/2000:47
15 december

*Allmänna bidrag till
kommuner*

Anf. 71 PER LANDGREN (kd) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 1, vilket jag glömde att göra i mitt anförande.

Ibland känns det ganska förhoppningsfullt att debattera, i alla fall när man kan stämma in i en hel del men också när man kan rätta till en del missförstånd som kanske ligger bakom just oenighet.

Fru talman! När det gäller just utjämningsystemet sade statsrådet att ett långtgående utjämningsystem är en förutsättning för kommunal självstyrelse. Förutom att man där kan lägga till att det naturligtvis är viktigt med skattebasernas utveckling i sig, kan jag hålla med om att utjämningsystemet är en viktig förutsättning.

Men problemet enligt oss är att det är en inomkommunal utjämning. Alltså utifrån mitt resonemang om kommunal självstyrelse och naturliga gemenskaper ska det ju vara den överordnade, i detta fall gemenskapen staten, som går in och gör utjämningen. Man ska inte ta pengar från den ena kommunen, låt vara att det sker tekniskt korrekt nu, och föra över till den andra. Det är ju det som går emot såväl grundlagens intention om den kommunala självstyrelsen som lokaliseringssprinciplen och den kommunala beskattningsrätten, att man lyfter skatt för verksamhet i den egna kommunen eller i det egna landstinget eller något liknande.

Att en framgångsrik ekonomisk politik är en förutsättning för vård och omsorg är vi ju ense om, och då kan jag, fru talman, bara beklaga att minister Lövdén samarbetar med partier som inte fullt ut erkänner detta och är tillväxtvänliga utan som faktiskt gång efter gång bromsar just den tillväxt som kommuner och regioner behöver.

När det gäller det politiska ansvaret för Stockholm och Västra Götaland kan jag i alla fall tala för Västra Götaland i den meningen att situationen där ju är parlamentariskt komplicerad. Det vittnar bl.a. det faktum om att en socialdemokratiskt ledd majoritet föll efter bara någon dag. Sedan är den nu sittande majoriteten 1 miljard i underskott. Det kanske inte är dags att käbbla om det, men visst är det komplicerat.

Anf. 72 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Jag noterade bara ganska stillsamt att Per Landgren från kristdemokraterna ju måste fundera lite grann kring sitt eget fögderi där man har möjlighet att styra i dag. Då har jag noterat att det råder fullt politiskt kaos i Västra Götaland. Utvecklingen för sjukvårdens verksamhet och för landstingets ekonomi är utomordentligt oroande och allvarlig.

Jag noterade också att kristdemokraterna sitter i majoritet i Stockholms läns landsting tillsammans med några andra borgerliga partier och sänker landstingsskatten med 40 öre motsvarande nästan 1 miljard kronor som man undandrar från sjukvårdssektorn. Jag hör kristdemokrater stå och tala sig varma för vårdområdet, för sjukvården. Men i praktisk handling, där man har möjlighet att styra och bestämma, tar kristdemokraterna inte ansvar för en bra utveckling inom vården.

Jag noterar att en bred majoritet i riksdagen har ansett att utjämningsystemet är förenligt med grundlagsreglerna. Det har också Lagrådet gjort. Det finns ju inte någon kritik att rikta på den punkten när det gäller utjämningsystemet.

Än en gång tycker jag att det är glädjande, trots övertoner som vi ibland hör i debatten från framför allt Stockholmsmoderater, att det finns

en väldigt bred uppslutning bakom utjämningsystemet inom kommun- och landstingssektorn. Det kan finnas enskildheter i det som behöver rättas till och modifieras. Det måste man alltid göra med ett sådant omfattande system. Men en bred uppslutning bakom principerna för utjämningsystemet finns det.

Anf. 73 PER LANDGREN (kd) replik:

Fru talman! Jag avvaktar fortfarande någon typ av motivering till kommunal självstyrelse. Är kommunal självstyrelse något som denna kammare beslutar ena dagen och kan ta bort andra dagen, eller finns det någonting i verkligheten som ger dessa gemenskaper en faktisk rätt till kommunal självstyrelse? Är det så vi behandlar låt oss säga mänskliga fri- och rättigheter, att politiska församlingar kan tillåta den ena dagen och ta bort den andra dagen? Det är den typen av resonemang.

Det stämmer inte att det är fullt politiskt kaos i Västra Götaland, även om det är politiskt kaos som dock inleddes med en majoritet där socialdemokraterna fanns med. Det är inte så att det uppstod i och med den nya majoriteten som tyvärr är väldigt bräcklig, eftersom vi har ett sjukvårdsparti med en utslagsröst. Men det har ju även socialdemokraterna fått känna av. Så varför tar man upp den typen av ganska trivialt käbbel – får man väl kalla det – i denna debatt när jag i alla fall försöker föra in den på något djupare vatten?

Anf. 74 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Det är väl inte obekant för Per Landgren att regeringen är anhängare av kommunal självstyrelse. Det är ett viktigt fundament när det gäller svensk demokrati. Sedan är naturligtvis den kommunala självstyrelsen så utformad att vi ibland kan ha olika uppfattningar om en åtgärd eller ett beslut i Sveriges riksdag innebär ett så allvarligt ingrepp i den kommunala självstyrelsen att det urgröper den kommunala självstyrelsen. Den diskussionen kommer vi alltid att ha. Men principen om kommunal självstyrelse, att de grundläggande välfärdsåtagandena ska skötas av kommuner och landsting, råder det inga delade meningar om.

Jag hörde att Per Landgren i sitt inledningsanförande tog upp några exempel på ingrepp i den kommunala självstyrelsen. Maxtaxan var ett sådant exempel. Det förslag som nu är ute på remiss innebär ett frivilligt åtagande för kommuner och landsting. Det är ett statsbidragssystem som innebär ett erbjudande till kommunerna att införa maxtaxa och få statsbidrag. Det är upp till kommunerna att själva välja om de vill införa maxtaxa eller inte.

Det var ett exempel. Utjämningsystemet var ett annat exempel som Per Landgren tog upp.

Vi kanske inte ska diskutera Västra Götaland mycket mer. Eftersom Per Landgren sträcker ut handen kan jag hålla med om att det råder kaos i Västra Götaland, men inte fullt politiskt kaos. Om vi kan vara överens om att det råder politiskt kaos kan jag väl ta tillbaka ordet fullt.

Anf. 75 BIJAN FAHIMI (fp) replik:

Fru talman! Fru talmannen har inte lyssnat på hela debatten men om hon hade förväntat att få höra något om effektivitet, om konkurrensut-sättning av kommunernas verksamhet och om en bättre upphandling kan

Prot.
1999/2000:47
15 december

*Allmänna bidrag till
kommuner*

jag försäkra att fru talmannen inte har missat så mycket. Varken statsrådet eller Sonia Karlsson sade mycket om det, utan det var samma vanliga fokusering på pengar. Bilden är fortfarande att den som ger 80 miljarder är bättre och snällare än den som ger 78 miljarder. Den bilden delar naturligtvis inte vi.

Satsningen på storstäderna är ett exempel. Statsrådet sade att han vill motverka marginaliseringen. Men jag vill påminna om att en del av marginaliseringen faktiskt är en följd av den gigantiska omhändertagandeindustri som Socialdemokraterna har varit med om att bygga upp, inte minst i invandrartäta områden.

Statsrådet pratade om en uppslutning bakom utjämningsystemet. Också jag tycker att det är bra. Men jag vill påminna om att de felaktigheter som finns i systemet skadar uppslutningen.

Jag har frågat två gånger, men jag har inte fått något svar på frågan: Varför vill Socialdemokraterna och regeringen inte minska utjämningsgraden och därmed minska en del av de felaktigheter som finns i utjämningsystemet?

Jag har också frågat om kommunernas skatteplanering, men jag har inte fått något svar. I och för sig gällde det föregående talare. Men är det rimligt att kommunerna sysslar med skatteplanering? Är det bättre när kommunerna gör det än när den privata sektorn gör det?

Anf. 76 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Jag ska börja med att beröra frågan om effektivitet inom den kommunala verksamheten. Under 90-talet har det skett en avsevärd effektivisering inom den kommunala verksamheten. Produktivitetsförbättringen har varit väldigt stark. Tyvärr har det också varit så under 90-talet och den ekonomiska krisen att väldigt viktiga åtaganden har fått stå tillbaka. Kommuner och landsting har fått bära en stor börda när det gäller saneringen av svensk ekonomi. Det har också inneburit att kvaliteten inom flera områden har fått stå tillbaka under 90-talet.

Nu har vi ett bättre ekonomiskt läge och förutsättningar att göra kvalitetsförbättringar inom viktiga områden som vården, omsorgen och skolan. Detta är resultatet av en framgångsrik ekonomisk politik under de senaste åren som står i bjärt kontrast till den politik som Folkpartiet var medansvarigt för under perioden 1991–1994.

Jag förstår att Bijan Fahimi siktar in sig på inkomstutjämningsdelen i utjämningsystemet. Ett rakt besked är – och det har jag gett vid flera tillfällen, t.ex. redan i våras när vi debatterade utjämningsystemet och skulle ta beslut om propositionen om utjämningsystemet – att vi ska rätta till den negativa marginaleffekt som finns i utjämningsystemet. Den innebär att vissa kommuner med låg skatt och en väldigt kraftig skatteunderlagstillväxt kan få någon tiondels mindre utfall i utjämningsystemet än genomsnittskommunen i landet. Den negativa marginaleffekten ska vi alltså rätta till, och det beskedet har regeringen vid upprepade tillfällen gett. Ett sådant förslag kommer att presenteras till våren.

Anf. 77 BIJAN FAHIMI (fp) replik:

Fru talman! Jag håller med om att produktiviteten förbättrades under 90-talet men vill påminna om att det skedde under första delen av 90-talet, under den period då de borgerliga partierna hade majoritet både i

riksdagen och i många kommuner och drev igenom mycket av effektiviseringen.

Jag vill påminna om att regeringen gör vad den kan för att stoppa många kommuner och landsting när det gäller förnyelsearbetet. Man vill stoppa konkurrensutsättningen. Man vill stoppa möjligheterna för privata aktörer att komma in. Man är emot att bostadsbolag privatiseras, men detta är ju en del av förnyelsearbetet för att öka effektiviteten i kommunerna.

Anf. 78 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Vi ska kanske inte ha en stor bostadspolitisk debatt här i dag. Jag skulle gärna ha tagit den i dag, men det har jag gjort vid andra tillfällen i denna kammare.

De allmännyttiga bostadsföretagen har väldigt stor betydelse för ett reellt innehåll i den sociala bostadspolitiken. Det har Folkpartiet och Moderaterna naturligtvis svårt att inse, men så är det. I Sverige har vi valt vägen att bygga upp ett stort allmännyttigt bestånd som är attraktivt för breda grupper; detta till skillnad från många andra länder som har byggt rena socialbostäder.

Jag tycker att det är viktigt att bevara ett stort icke vinstdrivande bostadsbestånd för att ge ett reellt innehåll åt den sociala bostadspolitiken. Jag har läst utskottsbetänkandet och måste konstatera att Folkpartiet inte vill vara med i Bostadsdelegationens arbete. Jag hörde Bijan Fahimi i sitt anförande säga att kommunerna själva bör ta ansvaret för den ekonomiska situation som är en följd av ett för stort bostadsbestånd.

Jag kan försäkra Bijan Fahimi att det skulle innebära ekonomisk katastrof för väldigt många kommuner som har ett stort överskott på lägenheter – ett överskott som de egentligen inte själva bär ansvaret för, utan ett överskott som är en följd av utbyggnaden av bostäder. Bruket/industrin krävde ju att kommunen skulle bygga bostäder för att kunna öka antalet anställda vid bruket/industrin. När bruket/industrin sedan packar ihop står kommunen där med tomma lägenheter.

Om kommunerna själva fick ta hela den bördan, skulle det innebära svåra ingrepp i välfärdens kärnområden – skolan, vården och omsorgen. Det är alltså detta som är Folkpartiets besked till de kommuner som har bekymmer med sina bostadsbolag.

Anf. 79 SIV HOLMA (v):

Fru talman! I allt väsentligt instämmer jag i det som statsrådet Lövdén tagit upp i sitt anförande och i många av sina repliker.

Jag skulle ändå vilja börja med att förklara vissa grundläggande skillnader mellan de borgerliga partiernas sätt att se på kommunsektorn och hur vi i Vänsterpartiet ser på denna gemensamma sektor.

Vår grundidé är devisen: Av var och en efter förmåga, åt var och en efter behov. Sektorn är solidariskt finansierad, och vi använder den för att rättvist fördela resurser för de behov som människor har framför allt av vård, skola och omsorg.

Enligt det borgerliga synsättet är människan kund på en marknad i stället för medborgare i ett samhälle. Kunden är isolerad från sina medmänniskor. Hon fattar sitt beslut – köpa eller inte köpa – utifrån sina egna kortsiktiga önskemål. Kunden behöver inte argumentera och reso-

Prot.
1999/2000:47
15 december

*Allmänna bidrag till
kommuner*

nera, inte tänka på långsiktiga konsekvenser eller på hur det egna beslutet påverkar andra. Kundens "rösträtt" är graderad efter ekonomiska tillgångar, s.k. köpkraft.

Om var och en strävar efter att maximera sin egen nytta blir resultatet genom marknadens osynliga hand det bästa tänkbara. På medborgare ställs det högre krav. Medborgare ingår i ett demokratiskt kollektiv. En ensam medborgare är en självmotsägelse. Som medborgare måste vi resonera, diskutera, ta ställning för och emot och komma fram till ett beslut. Hur använder vi bäst våra gemensamma resurser? Vi måste tänka långsiktigt.

I ett samhälle där vi aldrig är medborgare utan där vi reduceras till kunder på en vårdmarknad, en skolmarknad, en kulturmarknad, en pensionsmarknad, en arbetslöshetsförsäkringsmarknad osv. förtvinar demokratin.

En grundläggande skillnad mellan privat näringsliv och gemensam sektor är att privata företag producerar för vinst, medan kommuner och landsting producerar nyttigheter, bruksvärden, för att tillfredsställa bestämda behov.

Därför anser vi att modeller hämtade från näringslivet inte är en lösning på den gemensamma sektorns problem. I stället vill vi utveckla de demokratiska former för beslut, inflytande och förvaltning som skapats inom den gemensamma sektorn.

De förtroendevalda politikernas ansvar är att se till helheten och förvalta de gemensamma resurserna på ett sådant sätt att invånarnas intressen och önskemål tillgodoses både på kort och på lång sikt. Den gemensamma sektorn är det främsta demokratiska redskapet för att skapa förutsättningar för uthållig tillväxt och för att påverka fördelningen av inkomster och kapital. Vi menar att en stark och effektiv gemensam sektor är en förutsättning för en väl fungerande ekonomi – en ekonomi som inte bidrar till ökade klyftor utan som befrämjar jämlikhet, jämställdhet, ekologisk och regional balans och människors kreativitet.

Fru talman! Med detta som utgångspunkt arbetar Vänsterpartiet för att ge kommuner och landsting ekonomiska förutsättningar för att ge likvärdig kommunal service till alla oavsett var de bor i landet.

Vi behandlar i dagens kammardebatt förslag i budgetpropositionen till anslag för budgetåret 2000 inom utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner, och motioner som väckts i samband med den. Vi behandlar också ett antal kommunalekonomiska motioner som väckts under den allmänna motionstiden. Vänsterpartiet yrkar bifall till hemställan i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Fru talman! Ekonomin har förbättrats. Arbetslösheten minskar, och sysselsättningen ökar, kanske inte så starkt som vi vill, men ändå går det i rätt riktning. Skatteintäkterna förbättras både för stat och för kommuner som ett resultat av sysselsättnings- och reallöneökningar.

Reduceringen av egenavgifterna på 4,8 miljarder påverkar skatteunderlaget positivt i kommunerna. Genom det kommunala inkomstutjämnningssystemet kan de ökade skatteintäkterna komma alla kommuner till gagn. Mer resurser tillförs alltså kommuner och landsting. De 200 kronor som alla löntagare betalar i statsskatt innebär att 1,3 miljarder förs till kommunerna. För att hjälpa kommuner i kris kan Kommundeleigationen

och Bostadsdelegationen disponera nästan 2 miljarder per år 2000 och 2001. För 2001 reserveras också 1 miljard för vård och omsorg.

Men allt är inte bra. Det är ett nationellt problem att tillväxten ser olika ut i landets regioner. En tydlig konsekvens är den alltmer accelererande utflyttningen. Lena Ek har varit inne på detta tidigare. 210 av landets 289 kommuner redovisar en minskad folkmängd. Landstingen som helhet har fortfarande en ansträngd ekonomi. Det är fortsatt strama tider för landets kommuner och landsting. Trots ökad ekonomisk tillväxt och ökat skatteunderlag anser t.ex. Kommunförbundet utrymmet för kommunernas verksamhet vara högst begränsat. Tillskotten av resurser går till att i första hand klara balanskravet och bara delvis till att parera de kontinuerligt ökade behoven på äldresidan. Det är viktiga synpunkter att tänka på i det fortsatta arbetet med budgeten inför kommande år.

Fru talman! Varken Moderaterna eller för den delen Kristdemokraterna verkar se den regionala obalansen som ett problem. Den regionala obalansen existerar inte i den moderata verkligheten. Moderaternas recept för att förbättra kommunernas ekonomi är ökad tillväxt genom fler sysselsatta som i sin tur skapar ökade skatteintäkter. Så långt kan jag hålla med, men jag kan inte se logiken i att det ska ske genom avreglering av arbetsmarknaden, en mer flexibel lönebildning eller en lägre skatt på investeringar och arbete. Det handlar alldeles för mycket om dynamiska effekter av ideologisk karaktär. Det är en logisk kullerbytta att påstå att sänka skatter innebär mer resurser till kommuner och landsting. Att sänka skatten för att få mer resurser till kommunsektorn måste i det här sammanhanget vara i allra högsta grad kontraproduktivt.

En annan ideologisk trolleriformel är att privatisering skulle ge skattebetalarna både billigare och bättre vård, skola och omsorg. Verkligheten har visat på motsatsen. Det har varit svårt att hålla totalkostnadskontrollen. Man skapar en konstgjord marknad där det görs ständiga förändringar i spelregler och prissättning beroende på den ekonomiska situation som kommunen eller landstinget har. Kvalitetsförbättringar går inte att utläsa. Medborgarnas insyn försämras.

Fru talman! Moderaterna, Centerpartiet och Folkpartiet vill avskaffa anslaget till Kommundelegationen och till viss del Bostadsdelegationen. Att moderater och folkpartister vill avskaffa det riktade stödet kanske inte förvånar mig, men jag är lika förvånad som Sonia Karlsson och statsrådet Lövdén över att också centerpartisterna sällar sig till denna skara. Det överraskar nog många med mig, speciellt med tanke på att Centerpartiet säger sig vilja måna om de kommuner och landsting som har det svårt på grund av strukturella problem, t.ex. att befolkningen minskar.

Jag blir inte mindre undrande med tanke på att det också finns en koppling mellan Kommundelegationen och de orter som kommer att drabbas av försvarsnedskärningar, där Centerpartiet spelar en central roll. En av dem som sitter med i Kommundelegationen är centerpartist och finns också med i försvarsuppgörelserna. Kan man lita på att centerpartisterna kommer att arbeta med de här frågorna på ett seriöst sätt när moderpartiet inte tror på Kommundelegationen? Idealet vore naturligtvis att man inte skulle behöva en kommun- eller en bostadsdelegation. Men man måste utgå ifrån de faktiska ekonomiska förhållandena. Stödet be-

Prot.
1999/2000:47
15 december

*Allmänna bidrag till
kommuner*

hövs under en övergångsperiod. Kommunal verksamhet är en viktig del i infrastrukturen.

Vänsterpartiet har aktivt bidragit till att anslaget förstärktes. Det är samtidigt viktigt att poängtera att det handlar om en individuell prövning av varje ansökning, och en aktiv och ömsesidig dialog ska ske mellan den som ansöker och Kommundelegationen. Det får inte bli några tendenser som liknar tvångsförvaltning. För övrigt kommer Vänsterpartiet att aktivt medverka för att resultatet av Kommundelegationens arbete får avsedd effekt.

Fru talman! Avslutningsvis ska jag nämna något om de motioner som berör kostnads- och inkomstutjämningsystemet. Till Per Landgren vill jag säga: Den kommunala självstyrelsen är starkare i Sverige än i de flesta andra länder. Det anges i regeringsformen som en av folkstyrelsens grunder. Den kommunala beskattningsrätten har emellertid kringkurits genom olika beslut under 90-talet. Vänsterpartiet tycker att det har varit bra att ansvaret för den offentliga välfärden – skola, vård och omsorg – tagits över av kommuner och landsting. Det gagnar demokratin, men för att den kommunala självstyrelsen ska fungera krävs att kommunerna garanteras likvärdiga ekonomiska förutsättningar.

Vi hade nyligen, så sent som i juni i år, en grundlig debatt om inkomst- och kostnadsutjämningsystemet. Det finns en grundläggande skillnad mellan framför allt moderaterna och oss. Moderaterna vill avskaffa systemet. Kritiken riktas hårdast mot inkomstutjämningsystemets långtgående inkomstutjämning. Man talar om pomperipossaeffekter, vilka i praktiken aldrig har visat sig vara reella.

Vänsterpartiet kommer att medverka till att befolkningsförändringarnas konsekvenser för kommunernas verksamhet och ekonomi beaktas i kostnadsutjämningsystemet och att merkostnaderna för hälso- och sjukvård i storstadsregioner och glesbygd får en rättvis behandling. Med förtur behandlas kompensation för befolkningsminskning i landsting. Vi ser även över inkomstutjämningsystemets eventuella pomperipossaeffekter. Dessutom har arbetet med analys av jämställdhetsaspekterna i utjämningsystemet påbörjats, och vi ser fram emot att det blir klart.

Anf. 80 PER LANDGREN (kd) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är spännande med det ideologiska anslag som Siv Holma hade i början av sitt anförande. En sak som jag har fått lära mig är att om kritik ska träffa ska beskrivningen av det man kritiserar vara riktig och fullständig. När den inte är det faller kritiken.

Siv Holma talade inledningsvis om en borgerlig människosyn. För mig är det ett väldigt konstigt begrepp. Där får Siv Holma gärna definiera vad det är fråga om.

Vi kristdemokrater har ju talat om en kristen människosyn under många år. Vi har också talat om personalism och en personlistisk människosyn. Där kan man ingalunda säga att människan på något sätt likställs med en kund. Att reducera människan på ett sådant sätt är för oss fullständigt främmande. Jag går inte in mer på det. Det gör ju också att människan som medborgare aldrig kan vara ensam. Vi är därför överens om att individualismen kan hamna i problem i ett samhällsbygge där man lyfter fram den enskilde på flertalets bekostnad.

Fru talman! Siv Holma sade också att modeller från näringslivet inte är en lösning. Jag skulle vilja säga att för vår del handlar det inte alls om att näringslivet skulle vara modellen för offentlig verksamhet. Men ibland sysslar kommunerna och det offentliga med alldeles för mycket, och då är det lämpligt att knoppa av verksamheter och bolagisera som en träning inför en privatisering, försäljning eller något liknande.

En stark offentlig sektor är en förutsättning för en stark ekonomi – något sådant, fru talman, tror jag att Siv Holma sade. Jag skulle vilja säga att det där med förutsättning uppfattar jag som helt fel. Snarare skulle en stark offentlig sektor – jag skulle vilja säga en väl fungerande offentlig sektor – vara en följd av en stark ekonomi. Jag tror att ni har fått fel tågordning på saker och ting.

Det finns fler saker att säga.

Anf. 81 SIV HOLMA (v) replik:

Fru talman! Det här med borgerlig syn och det jag utvecklade om att vara medborgare eller kund i kommunal eller landstingskommunal verksamhet handlar faktiskt om hur marknadslösningarna har utvecklats i många kommuner och landsting. Konkurrensutsättningen har lett till privatisering och i extrema fall utförsäljning. Valfriheten har också tenderat att leda till att man ser på människor som har olika behov av skola, vård och omsorg som kunder. Det handlar om köp-och-sälj-system. Det är de faktiska förhållanden som många kommuner och landsting lever med.

Sedan är det glädjande att kristdemokraterna inte vill ha den utvecklingen. Tyvärr har verkligheten dock visat att många kristdemokrater deltar i att utveckla den gemensamma sektorn på det sätt som jag beskrev.

Så till modeller från näringslivet. Alldeles för ofta har man sett på hur näringslivet fungerar och velat applicera det på den kommunala och landstingskommunala verksamheten. Det har också inneburit att totalkontrollen av ekonomin har försämrats avsevärt. Demokratin har minskat väldigt mycket för de förtroendevalda men också för den personal som finns i de här verksamheterna.

Anf. 82 PER LANDGREN (kd) replik:

Fru talman! Problemet var att Siv Holma tillvitade oss kollektivt en reduktionistisk människosyn som är oss kristdemokrater – alla vågar jag nästan säga – fullständigt främmande. Det är inte något som vi driver på något sätt.

Detta att använda sig av marknadslösningar i kommuner och landsting behöver inte alls ha med en sådan reduktionistisk människosyn att göra. Det kan vara rena effektivitets- och förvaltarskapsskäl som ligger bakom sådana saker.

Sedan, fru talman, informerade Siv Holma mig om att kommunal självstyrelse fanns i regeringsformen. Det är klart att det inte har undgått mig. Frågan är om Siv Holmas parti, regeringspartiet och andra lever efter detta. Vad jag var ute efter tidigare i debatten var om det fanns någon typ av intellektuell eller ideologisk motivering till kommunal självstyrelse. Att hävda att det står i regeringsformen borgar egentligen

för ganska lite. Vi har ju sett hur beslut som har fattats härifrån inkräktar på denna kommunala självstyrelse.

Min fråga tidigare var om detta var en spegling av verkligheten – av hur samhället ser ut, av hur det byggs upp. Jag talade om naturliga gemenskaper och om inneboende naturliga rättigheter. Det var ett resonemang där jag öppnade för en ideologisk diskussion.

Anf. 83 SIV HOLMA (v) replik:

Fru talman! Vänsterpartiet har gjort sig känt för att försvara den kommunala självstyrelsen. Jag tror att t.o.m. kristdemokraterna var för kommunalt skattestopp. Jag tyckte att det inkräktade på självstyrelsen. Balanskravet har vi också haft invändningar mot. Men eftersom vi lever i en demokrati måste vi självklart också acceptera demokratiskt fattade beslut.

Jag sade också i mitt anförande att man har inkräktat på den kommunala självstyrelsen. Men jag kan förstå t.ex. statsrådet Lövdén när han säger att det finns en diskussion om vad självstyrelsen egentligen innebär. Men vår linje har, tycker jag, varit väldigt klar på den här punkten.

Anf. 84 BIJAN FAHIMI (fp) replik:

Fru talman! Jag tror att Siv Holma har missuppfattat inte bara den kristdemokratiska människosynen och synen på den offentliga sektorn. Hon har missuppfattat även den liberala synen på den offentliga sektorn.

I vår vision är den offentliga sektorn finansierad gemensamt, så där tycker vi samma sak. Däremot finns det ingenting som säger att verksamheten också ska organiseras under offentliga monopol. Det är där skillnaden ligger.

Siv Holma säger att människor inte uppfattas som medborgare utan som kunder. Enligt vår syn är människor både kunder och medborgare. De är medborgare, de går och röstar, de deltar i den offentliga debatten, de deltar i statsdelsnämnder, och de är politiskt aktiva. Och det är vi absolut för och vill främja.

Men de är också kunder. Vad är det för fel med att folk kan välja bort ett dagis som inte fungerar? Vad är det för fel med att folk kan välja den skola som passar just deras barn? Jag förstår inte på vilket sätt det här är en hemsk människosyn. På vilket sätt kan verksamheten bli sämre av att folk kan välja?

Siv Holma säger, fru talman, att demokratin tynar bort av en marknadsekonomisk utveckling. Jag vill påstå att demokrati och marknadsekonomi går hand i hand. Det är snarare inom de kollektivbaserade ekonomiska system som Siv Holma förespråkar som vi har sett att fruktansvärda diktaturer vuxit upp, så jag delar inte den uppfattningen.

Det nämndes att vi förespråkar de verksamhetsformer som finns inom näringslivet. När det gäller användning av prismekanismer och konkurrens – ja. Det stämmer. Vi tycker faktiskt att marknadsekonomi är effektivt och fungerar bättre. Avarter i form av kommunala bolag, som är ett felaktigt sätt att ta till sig verksamhetsformer, vill vi däremot begränsa och avveckla. Är ni beredda att stödja oss i en avveckling av kommunala bolag?

Anf. 85 SIV HOLMA (v) replik:

Fru talman! Först och främst till detta med att kommun och landsting ska vara finansierade gemensamt. Där har vi en samsyn.

Det har vi däremot inte när det handlar om hur verksamheten ska vara organiserad. Vi tycker att det är viktigt att den organiseras ur ett demokratiskt perspektiv. Förtroendevalda får inte bli enbart någon form av beställare. Förtroendevalda ska ha ett helhetsansvar för verksamheten. De ska också prioritera och se till att man får en verksamhet som alla kan få tillgång till.

Valfriheten, som har varit på tapeten under senare tid och som Folkpartiet förespråkar, har ju faktiskt visat sig få negativa effekter i form av segregation. Vi vill ha en kommunal och en landstingskommunal verksamhet där alla ryms och där ingen marginaliseras. Vi vill inte att man ökar klyftorna mellan fattiga och rika. Det tog jag också upp i mitt anförande. Det är ett demokratiskt verktyg för att uppnå t.ex. jämlikhet, jämställdhet, ekologisk hållbarhet, regional balans osv. Där har vi alltså en skiljaktighet i synen på hur kommuner och landsting ska formas.

Jag vill också ta upp det som folkpartisten Bijan Fahimi sade om förnyelse och utveckling. Inte heller vi är i alla lägen nöjda med hur kommuner och landsting fungerar. Också vi vill förnya, men vi vill ha personalen och brukarna med oss.

Anf. 86 BIJAN FAHIMI (fp) replik:

Fru talman! Siv Holma är mer angelägen om att de förtroendevalda ska ha makt. Jag tycker att det är viktigare att medborgarna ska kunna bestämma mera. Har man mer av marknadsmekanismer, konkurrens och privata alternativ får medborgarna mer att säga till om, och det är bra.

Fru talman! Siv Holma nämner också att ökade valmöjligheter leder till mer av segregation. Jag förstår inte hur det kan bli segregation om folk kan få bestämma mer. Om jag vill skicka mina barn till en skola som motsvarar mina önskemål, på vilket sätt kan det då bli sämre? Älskar politikerna mina barn mer än jag själv gör? Det tror inte jag. Jag tror att valmöjligheterna och mer av alternativ minskar segregationen.

Man kan inte efter två tre år säga: Vi har provat allting som ni har försökt att göra och vill stoppa det, eftersom det har varit fel. Ge människor mer av valfrihet, så blir det mindre av segregation!

Anf. 87 SIV HOLMA (v) replik:

Fru talman! Man har funnit segregation när man har tittat på skolor framför allt i vissa områden i storstäder. Visst finns den. När man ser på andra delar av landet, t.ex. den del som jag kommer ifrån, finner man inte segregation, men där finns inte heller de avarter av privata lösningar som man möter framför allt i Stockholm. Alternativa pedagogiska lösningar ska kunna rymmas inom den gemensamt finansierade kommunala verksamheten.

Vi har olika synpunkter på hur man ska tillgodose de behov som människorna har. På vår sida tror vi på en demokratisk väg att tillgodose människors behov. Vad ni förespråkar är det som jag tog upp i mitt anförande, att människor blir kunder med ett begränsat ansvar i sitt beslutsfattande. Vi har en helhetssyn på detta.

Anf. 88 MATZ HAMMARSTRÖM (mp) replik:

Fru talman! Moderaterna påpekar i sin reservation att skatteintäkterna är basen för den kommunala ekonomin och att kommunens skatteintäkter ökar när det går bättre för svensk ekonomi, vilket successivt skapar ett utrymme för skattesänkningar. Det är alldeles sant, och det är precis det som händer i svensk ekonomi just nu, med en rödgrön majoritet i Sveriges riksdag. Ekonomin går bra. Utrymme har skapats för skattesänkningar men också för höjningar av bidrag till kommunsektorn, för att man där ska kunna bedriva en högkvalitativ verksamhet inom vård, skola och omsorg.

För nästa år föreslås bidragen till kommunsektorn inom utgiftsområde 25 uppgå till drygt 97 miljarder. Av dem är 78 miljarder s.k. generella statsbidrag. Det innebär en välkommen höjning om 4 miljarder jämfört med förra året.

Den totala höjningen på utgiftsområdet sedan 1996 är nu 20 miljarder. Detta är pengar som kommuner och landsting verkligen behöver, eftersom de förlorat åtskilliga miljarder – nästan lika mycket – på grund av de avdragsgilla egenavgifter som infördes i samband med pensionsöverenskommelsen. Nu håller man på att rätta till detta.

Förutom den här bidragshöjningen kommer den höga tillväxten i kommunsektorn till del i form av lägre socialbidragskostnader och högre skatteinkomster.

Den näst största posten på utgiftsområdet är det statliga utjämningsbidraget till kommuner och landsting. Syftet med det här bidraget är, som andra talare har framhållit, att åstadkomma likvärdiga ekonomiska förutsättningar för kommuner och landsting att bedriva sin verksamhet oavsett strukturella förhållanden.

Miljöpartiet anser att det här utjämningsystemet är mycket viktigt, och jag avvisar liksom tidigare Sonia Karlsson moderaternas påstående att utjämningsystemet skulle vara grundlagsvidrigt.

Likaså anser vi inom Miljöpartiet att den tillfälliga kommundelegationen har en mycket viktig uppgift i att hjälpa kommuner och landsting som t.ex. på grund av omfattande utflyttning har svårigheter att få sin ekonomi att gå ihop. Jag yrkar därför avslag på Moderaternas, Centerns och Folkpartiets förslag att avskaffa anslaget A2 och yrkar bifall till utskottets förslag i dess helhet.

Anf. 89 LENNART HEDQUIST (m):

Fru talman! Jag blev en halv minut försenad till den här debatten, och det gör att de moderata synpunkterna kan föras fram först nu. Låt mig börja med att yrka bifall till reservation 2 under mom. 2. Vi moderater står naturligtvis också bakom samtliga övriga av våra reservationer.

Låt mig dessutom omedelbart vända mig till Matz Hammarström, som säger att det har skapats ett utrymme för skattesänkningar genom ökningen av skatteinkomster. Man skulle kunna tro att det finns ett sådant utrymme, och det gör det också på många håll, men situationen är ju i stället den att socialdemokratiskt styrda kommuner och landsting trots de gynnsamma förutsättningarna har passat på tillfället att höja skatten.

Statsrådet Lövdén sade här i våras när spärren mot kommunala skattehöjningar släpptes att det kanske skulle bli något enstaka landsting och ett fåtal kommuner som skulle komma att höja skatten. Vi kan nu se i

facit att mängder av kommuner och även ett förhållandevis stort antal landsting har höjt skatten. De har då tagit tillbaka det utrymme som staten skapade genom den skattesänkning som har skett genom beslut här i kammaren.

Jag skulle vilja fråga Sonia Karlsson – statsrådet Lövdén är inte kvar – hur regeringspartiet ser på dessa kommunala skattehöjningar i det land som har världens högsta skattetryck.

Det ämne som vi diskuterar i dag handlar i väldigt hög grad också om det groteskt tillväxtfientliga och grundlagsvidriga utjämningsystem som vi har för kommuner och landsting. Det är bisarrt att vi ska fortsätta att leva med det systemet. Alltfler, nu inte minst ekonomijournalister, börjar få upp ögonen för dess mycket konstiga verkningar.

Man kan i dag fråga sig om det är någon som försvarar marginalskatter för privatpersoner, om de skulle uppgå till mellan 96 % och 103 %. Det gör väl numera inte ens Vänsterpartiet. Dagens inomkommunala utjämningsystem är ju så uppbyggt att kommuner och landsting har precis de förutsättningarna. Även en kommun med mycket låg skattekraft som vidtar egna åtgärder som leder till en höjning av skattekraften får se i stort sett hela den extra ökningen konfiskerad.

Det här problemet gäller inte bara pomperipossaeffekten, som innebär att man tar över 100 % av inkomstökningen, utan det skapas också lika orimliga marginaeffekter om ca 95 %. Med ett sådant system ger man inga incitament för kommunerna att själva ta sig ur en besvärlig situation. Det är klart att det i nästa skede leder till att det behövs en kommunakut. Den orimliga kommunakut som man nu har inrättat leder ju typiskt nog också till att de kommuner som har tagit tag i sin situation får avslag på sin bidragsansökan, medan de kommuner som fortfarande har en besvärlig situation på grund av att de inte har tagit tag i den får anslag.

Jag tycker att det var ett typiskt yttrande från ett socialdemokratiskt kommunalråd i en kommun som drabbats mycket hårt av det kommunala utjämningsystemet. Han sade ungefär så här: Jag är så oerhört trött på att hela tiden som kommunalman bidra till dem som det påstås vara synd om. Jag tycker att vi har skapat ett kommunalt system i det här landet som har tagit bort framtidstron och som är så oerhört tillväxtfientligt att jag är rädd för att vi kommer att få en kris i rekryteringen av kommunala förtroendevalda om det ska fortgå på det här sättet.

Anf. 90 SONIA KARLSSON (s):

Fru talman! Det är inte riktigt trovärdigt, det Lennart Hedquist säger om hur förskräckligt eländigt kommunerna, och då särskilt Stockholm, skulle få det. Nu är det ju så att en del av de här kommunerna har en mycket hög skattekraft och en mycket låg skatt, exempelvis Täby och Danderyd som är ganska speciella om man jämför med de flesta andra kommuner i landet.

Sedan kan man väl inte säga att det är mängder av kommuner som höjer skatten. Det är 21 stycken av 289. I och för sig har både regeringen och utskottet tyckt, i och med att det kommer extra statsbidrag och goda skatteintäkter, att man ska vara återhållsam med att höja skatten, men jag förutsätter att de kommuner som har höjt skatten har behövt det för att klara sin verksamhet och få ordning på sin ekonomi. Sedan finns det också ett antal kommuner som sänker skatten. Det är fem stycken, och

Prot.
1999/2000:47
15 december

*Allmänna bidrag till
kommuner*

bland dem finns Stockholm, som dessutom sänkte skatten förra året och som bitterligen klagat över att pengarna inte räcker till på grund av inkomst- och kostnadsutjämningsystemet. Men de räcker tydligen till väldigt bra för att sänka skatterna. Man kanske ska fundera lite på hur man lägger pengarna.

Anf. 91 LENNART HEDQUIST (m):

Fru talman! Det är bra att det finns kommuner som ställer medborgaren och skattebetalaren i centrum, och det är klart att en av de mest angelägna åtgärderna i vårt land, med världens högsta skattetryck, faktiskt är att sänka skatterna och inte minst att sänka de skatter som drabbar låg- och medelinkomsttagarna mest.

Men Sonia Karlsson borde kanske förklara varför utsikterna har försämrats samtidigt som skatteinkomsterna har ökat. Statsrådet Lövdén stod här i våras och sade att skattehöjningar skulle det nog inte bli i kommunsektorn, och nu har vi sett hur väldigt många skattehöjningar det har skett i både kommuner och landsting.

Låt mig också säga att det här med pomperipossa som Sonia Karlsson ville ta upp är ett allvarligt problem när man tar över hundra procent av den extra tillväxten. Här är det ju fråga om kommuner som Boxholm, Bjurholm, Norberg och andra över hela landet som har ganska låg skattekraft. Men när de får en höjning av skattekraften konfiskeras hela den extra tillväxten omedelbart av det inomkommunala utjämningsystemet. Detta är bisarrt och orimligt om man vill ha incitament för kommunerna att bidra till ekonomisk tillväxt, som ju är bra för hela landet.

Anf. 92 SONIA KARLSSON (s):

Fru talman! Det är fortfarande så att frågan är vad man använder. I juni lyckades vi konstatera att den pomperipossaeffekt som Lennart Hedquist talar om inte finns i verkligheten utan bara i teorin. Nu hävdar då Lennart Hedquist att det finns andra exempel på detta. Nu har vi en utredning som ska titta på om det är så att det är vissa delar som man behöver rätta till – ganska marginellt, skulle jag tro.

När man pratar om tillväxt är det så att vi går efter att medelskattekraften ligger på 100 %. Danderyd har så där 174 %, och Täby har 146 %. Då kan man väl inte säga annat än att det finns en ganska god skattekraft som de kommunerna också givetvis har nytta av. Sedan är det också så att skillnaden är att man inte har några problem. De kommuner som har problem har ju dessutom stor befolkningsutflyttning. Jag tror faktiskt att det är så att det är 208 kommuner som har befolkningsminskning. Däremot till Stockholm flyttar man in i stället. Det är klart att man då påverkas på olika sätt. På samma sätt är de som har behov av Kommundlegationen ju inte de som har det på grund av inkomst- och kostnadsutjämningsystemet, utan det är de kommuner som ligger i de delar av landet som inte har nåtts av den tillväxt som finns i storstadsområdena.

Anf. 93 LENNART HEDQUIST (m) replik:

Fru talman! Jo, men det allvarliga är att kommuner som ligger i sådana områden som Sonia Karlsson talar om och som vidtar åtgärder som leder till att de får en högre skattekraft – detta har vi sett exempel på på

senare år; kommuner i t.ex. Norrland, Västmanland, Småland och Värmland som har haft en egen skattekraftstillväxt som ligger över snittet – får behålla låt oss säga 2 % av den extra tillväxten i bästa fall. Täby och Danderyd får betala för den extra tillväxten. Så är det, och det är det som kallas för pomperipossa.

Sedan kan en och annan LO-ekonom försöka omdefiniera vad pomperipossa är och sedan inbilla statsrådet Lövdén att den definitionen håller, men de två personerna är väl ensamma i landet om detta.

Jag tycker att Sonia Karlsson i stället borde läsa vad statsrådet Lövdén sade i en intervju i Finanstidningen, där det stod: ”Enligt Lövdén ska kommuner med stark tillväxt i skatteunderlaget inte längre få det statsbidragsgrundande skatteunderlaget nedräknat på samma sätt som i dag. Därmed ska en större ökning av skatteunderlaget än i övriga landet i huvudsak stanna i kommunens egna fickor.”

Det där börjar nästan likna det vi skriver i vår motion och i vår reservation till utskottsbetänkandet, och vad jag hoppades få ett besked om av statsrådet Lövdén var om man nu inser att man måste ändra systemet, inte bara i det hänseendet att man tar bort pomperipossaeffekten utan också att man har möjligheter att behålla tillväxten var den än kommer i hela landet. Det incitamentet behöver man ute i kommuner och landsting.

Anf. 94 MATZ HAMMARSTRÖM (mp) replik:

Fru talman! Lennart Hedquist upprepar sitt påstående att utjämnings-systemet skulle vara grundlagsvidrigt. Det ska bli intressant att höra, för jag minns inte nu från i juni vilken paragraf det var som Hedquist hänvisade till.

Sedan undrar Hedquist hur vi ser på de kommunala skattehöjningarna och underförstår, antar jag, att kommunerna inte borde få höja skatten. Är det någonting som skulle vara ett hot mot det kommunala självstyret så är det väl om man likt Hedquist vill förmäna kommunerna rätten att själva fastställa sin skattesats.

Anf. 95 LENNART HEDQUIST (m) replik:

Fru talman! Till Matz Hammarström vill jag bara påtala att den svenska regeringsformen anger att en kommun bara får ta upp skatt för skötseln av sina egna uppgifter. Man får alltså inte ta upp lokal skatt för skötseln av andra kommuners uppgifter. Det här är den enda rimliga tolkning av grundlagen som kan göras, och vi har grundlagsexperter bakom oss när vi säger så. Sedan har det utbildats en form av konstitutionell praxis att man bryter mot den svenska grundlagen i det här hänseendet.

Lagrådet accepterade ju att man kunde bryta tillfälligt mot detta mot bakgrund av att regeringen samtidigt tillsatte en utredning som skulle se över grundlagsskyddet för den kommunala beskattningsrätten. Den utredningen har framlagt sitt förslag, men den ligger i en byrålåda på Regeringskansliet, och den erforderliga grundlagsändringen är ju inte gjord. Därmed är det här systemet grundlagsvidrigt.

Men jag tycker att det är kanske ännu allvarligare att det är så oerhört groteskt tillväxtfientligt!

Prot.
1999/2000:47
15 december

*Allmänna bidrag till
kommuner*

Anf. 96 MATZ HAMMARSTRÖM (mp) replik:

Fru talman! Lennart Hedquist lägger till två ord i grundlagstexten. I grundlagen står det att kommunerna får ta ut skatt för skötseln av sina uppgifter. Då lägger Hedquist till att de *bara* får ta ut skatt för sina *egna* uppgifter. Här finns en nyansskillnad. Hedquist lägger in sin tolkning. Han ska inte påstå att det står så i grundlagen, för det är en tolkning som han lägger in i lagtexten.

Lennart Hedquist svarar inte på min fråga om hans kritik av de kommunala skattehöjningarna. Är inte det en utmaning mot det kommunala självstyret, Lennart Hedquist?

Anf. 97 LENNART HEDQUIST (m) replik:

Fru talman! Jo, det är klart. Kritiken mot de kommunala skattehöjningarna är en kritik mot de olika partiernas politiker ute i kommunerna, i regel socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister, som höjer skatten.

Det har de t.ex. gjort i mitt eget hemlandsting, där det inte skulle behövas någon skattehöjning. Rätten att höja skatten har de förvisso, men det politiska ansvaret kommer naturligtvis att utkrävas.

Sedan tycker jag att Matz Hammarström ska läsa lite närmare om grundlagsparagrafen och lokaliseringsprincipen. Det är fullständigt klart att en kommun bara får ta ut skatt för skötseln av sina uppgifter. En kommun får t.ex. inte ta ut skatt för skötseln av andra uppgifter än de kommunala i den egna kommunen.

Vi måste få ett slut på den konstitutionella praxis som utvecklats så att vi får en överensstämmelse mellan grundlagen och hur staten uppträder.

Anf. 98 SIV HOLMA (v) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja rikta en fråga om synen på kommunalt självstyre. Moderaterna föreslår en omfördelning av pengar mellan stat och kommun och att man ska skapa något som heter nationell skolpeng. De pengar som eventuellt blir över i den modellen säger moderaterna ska användas till skattesänkningar. Hur rimmar detta med synen på kommunalt självstyre i det här sammanhanget?

Moderaterna vill växla skatter mot mindre bidrag och subventioner och göra skattesänkningar. Men har de gjort någon form av analys av hur det slår fördelningspolitiskt? Vilka fördelningseffekter får det? Jag vill också knyta an lite grann till det jag sade i mitt anförande. Var finns medvetenheten från moderaternas sida när det gäller de enormt stora regionala obalanserna? Vad har ni för verkningfullt recept mot det?

Anf. 99 LENNART HEDQUIST (m) replik:

Fru talman! Jag börjar med de regionala obalanserna. För att få till stånd en bättre balans mellan olika landsdelar tror jag att det är väldigt viktigt att man känner att man kan ta tag i sin situation och inte motverkas av staten. Det sker i dag genom t.ex. utjämningsystemets konstruktion. Det har redan sagts av många här att det är när man får en ekonomisk tillväxt som man får större möjligheter att skapa bra välfärd i hela landet.

Det är bra att Siv Holma tog upp frågan om nationell skolpeng. Vi menar att skolan bör kunna ges en nationell finansiering. Då blir det staten som finansierar den, och man lyfter av de kostnaderna från kommunen. Fördelen är då att pengarna kan gå direkt till föräldrarna och eleverna som då också har en möjlighet att välja skola – en kommunal skola, en fristående skola eller motsvarande.

Det är väl självklart, Siv Holma, att när staten lyfter av det finansieringsansvaret, skapas verkligen ett utrymme för kommunala skattesänkningar för låg- och medelinkomsttagarna. Menar Siv Holma att hennes partivänner ute i kommunerna ska vara framme och se till att det inte blir några kommunala skattesänkningar? Är det budskapet som Siv Holma vill ge här?

Anf. 100 SIV HOLMA (v) replik:

Fru talman! Mitt budskap är att det är behoven som ska styra vilken skattenivå vi har. Vi förespråkar inte ideologiska skattesänkningar till vilket pris som helst. Vi har ett ansvar för att man i första hand tillgodoser de behov som människor har av skola, vård och omsorg. Det var intressant att inte moderaterna nämnde den kommunala självstyrelsen i detta sammanhang.

En viktig faktor för att kommunal självstyrelse kan bli verklighet är att man ger kommunerna likvärdiga förutsättningar. Inte kan väl moderaterna på allvar mena att det i dag råder likvärdiga förutsättningar mellan t.ex. Pajala och Täby? Måste det inte finnas någon form av nationellt ansvar för att ge dessa kommuner likvärdiga förutsättningar så att man ska kunna få en likvärdig kommunal service oavsett var man bor?

Anf. 101 LENNART HEDQUIST (m) replik:

Fru talman! Om man nu tar Täby och Pajala som exempel är det två väldigt olika orter. Det går inte att åstadkomma de likheterna de orterna emellan. Oavsett om det gäller Täby kommun eller Pajala kommun är det väldigt viktigt att de ska ha möjligheter att åstadkomma bättre förhållanden i den egna kommunen. De ska inte straffas av staten i det hänseendet.

Det är naturligtvis samtidigt viktigt att staten i grunden tillser att de ekonomiska förutsättningarna är sådana i en kommun med låg skattekraft att den kan sköta sina åtaganden gentemot medborgarna på ett bra sätt. Det kan man lösa på många olika sätt. Jag vill påstå att det absolut sämsta är dagens inomkommunala utjämningsystem.

Ett bra sätt är att staten lyfter över finansieringsansvaret för stora kostsamma saker som t.ex. skolan. Man kan egentligen också åstadkomma detsamma för sjukvården. Då kommer den kommunala beskattningen att rikta sig mer mot de genuint lokala uppgifterna där medborgarna kan besluta vilken servicegrad de vill lägga sig på.

Jag tror att det är väldigt viktigt för den kommunala självstyrelsen att man kan ha det synsättet. Det kommer inte att hålla i längden att vi sitter här i riksdagen och bestämmer in i minsta detalj att allt ska vara lika i alla kommuner, oavsett om det är Täby eller Pajala.

Anf. 102 SONIA KARLSSON (s):

Fru talman! Det är inte möjligt att låta Lennart Hedquist gå från talarstolen oemotsagd när han påstår att systemet strider mot grundlagen. Det

är tydligen bara Lennart Hedquist och moderaterna som kan tolka den. Alla andra – Lagrådet, konstitutionsutskottet, finansutskottet och riksdagen – säger att det följer grundlagen. Inkomstutjämningsystemet innebär att vissa kommuner får ett bidrag och att andra betalar en avgift. Det är fullt förenligt med grundlagen.

Jag sade tidigare i mitt anförande något som jag vill ta upp en gång till. Det mantra som Lennart Hedquist och moderaterna gång på gång för fram att detta skulle strida mot grundlagen är fullständigt felaktigt. Det är inte trovärdigt. Vi har diskuterat det många gånger. Lämna den frågan – där Lennart Hedquist vet att han är helt fel ute – och tillstå i stället att det är utjämningsystemet ni ogillar.

Ni kan inte tänka er tanken på en långtgående utjämning och solidaritet kommuner emellan. Det är där skon klämmer. Om man tittar på hur det ser ut finns det i Stockholmområdet kommuner där man har en mycket hög tillväxt och låg skatt. Där kan man ha en god service även om man har en låg skatt tack vare den höga tillväxten.

Men exempelvis Täby kommun ser inte ut så att den har alla de delar som andra kommuner har. Vi visade i betänkandet från finansutskottet om kostnads- och inkomstutjämnings på hur kommunindelningen blev i storstäderna. Det var inte så att kommunerna gjordes så att allt som behövde ingå fanns. För att de inte skulle bli för stora gjorde man vissa avgränsningar. Det gör att Täby kommun är mycket speciell och inte alls har de problem som många andra kommuner har.

Anf. 103 LENNART HEDQUIST (m) replik:

Fru talman! Jag tycker också att grundlagsdiskussionen börja bli lite tröttsam. Men det beror på att socialdemokraterna inte tycks vilja söka någon lösning. Det enklaste är att se till att vi får ett grundlagsenligt system. Den andra möjligheten är att man ändrar grundlagen. Jag satt själv i den kommitté som skulle utreda detta. Den kommittén, som leddes av socialdemokraterna, lade fram ett förslag till grundlagsändring för att göra systemet grundlagsenligt.

Sonia Karlsson kan naturligtvis hänvisa till Lagrådets yttrande och den socialdemokratiska majoriteten i konstitutionsutskottet. Men den konstruktion vi har i dag är ett tekniskt kringgående av grundlagen som även kommittén ansåg vara otillfredsställande. Vi kommer att fortsätta visa på att detta system är grundlagsvidrigt till dess att det ändras.

Vi har också sagt att det kanske just nu är ännu mer angeläget att man gör temporära förändringar i systemet så att de groteskt tillväxtfientliga inslagen försvinner. Dit hör att man lägger beslag på den extra intäktsökning som en kommun kan åstadkomma under ett år – oavsett om det är en fattig eller rik kommun.

Sedan kan man diskutera om det är 98 % eller 103 %. Vid 103 % blir det pomperipossaeffekt för vissa kommuner i Stockholmsområdet. Men det är lika illa att man har en marginaleffekt på bortemot 95–98%! Det borde faktiskt Sonia Karlsson förstå, för jag tror inte att hon skulle tycka att det vore så roligt om det var en 98-procentig marginalskatt på hennes riksdagsarvode.

Anf. 104 SONIA KARLSSON (s) replik:

Fru talman! T.o.m. Lennart Hedquist vet att det inte går att jämföra på det viset.

Vi talar om medelskatttillväxten i riket. Även de som får hjälp är ju med här. Annars blir det ju ingen utjämning, Lennart Hedquist! Annars skulle vi inte kunna fördela pengar till de kommuner som har problem, som har stor befolkningsutflyttning och som har regionala obalanser. Om vi inte hade något att fördela skulle de inte få hjälp. Det är därför som det heter utjämningssystem – det utjämnar skillnader. Det finns en väldigt stor majoritet i kommunerna, t.o.m. i moderata kommuner, i landet som tycker att detta är bra.

Förhoppningsvis kan vi klara ut det här med grundlagsfrågan. Detta har vi sagt ett flertal gånger: Eftersom jag satt i samma kommitté vet jag att kommittén inte sade att detta strider mot grundlagen, men den konstaterade att det skulle kunna behövas ett förtydligande – bl.a. för att Lennart Hedquist inte skulle behöva ta upp frågan varje gång. Kontentan är i alla fall att detta följer grundlagen.

För att återgå igen till Stockholms län och kommuner måste jag till sist säga: Med det nya systemet kommer det att från nästa år bli 750 miljoner mer i statsbidrag än i år. Tillväxten i Stockholms läns landsting motsvarar 1,46 miljarder, tack vare de ökade skatteintäkterna. Och detta är sedan avgifterna i systemet är betalda – så nog blir det pengar över även i Stockholm!

Anf. 105 LENNART HEDQUIST (m) replik:

Fru talman! Sonia Karlsson talar om ett förtydligande, men det var ju nya paragrafer i grundlagen som skulle göra utjämningssystemet grundlagsenligt. Vi har inte sett röken av detta i riksdagen, så jag förmodar att regeringen tycker att det är en väldigt besvärlig fråga, och i stället fortsätter att låta det grundlagsvidriga systemet vara kvar som det är trots grundlagens lydelse.

Sonia Karlsson! Man kan ha en kommunal skatteutjämning som ger bra förutsättningar för kommunerna samtidigt som man inte har några marginaleffekter på en skattekraftstillväxt.

Vi kan ta Borgholm som exempel, som är den kommun i landet som har lägst skattekraft. Om Borgholm höjer sin skattekraft blir den ökningen omedelbart konfiskerad. Man skulle mycket väl kunna frysa nivån för Borgholm och säga: När ni ökar er skattekraft så får ni behålla ökningen! Då skulle man åstadkomma bra förutsättningar för Borgholm. Man skulle ha en utjämning, men också ett incitament till Borgholm att medverka till ekonomisk tillväxt.

I dag är det så att alla kommuner som har låg skattekraft inte vinner någonting om de åstadkommer bättre förutsättningar med högre skattekraft i den egna kommunen, eftersom systemet omedelbart konfiskerar ökningen. Så kan man inte ha det i ett land som vill åstadkomma en ekonomisk tillväxt!

Anf. 106 SONIA KARLSSON (s) replik:

Fru talman! Lennart Hedquist menade inte att man skulle frysa nivån bara för Borgholm. I er motion står det att man skulle frysa den för alla, så att de skulle få behålla 100 %. Detta skulle man finansiera genom att

sänka det generella statsbidraget, vilket skulle göra att alla de kommuner som har problem i olika delar av landet skulle få vara med och betala för att kommunerna med god tillväxt skulle få lite mer. Det är ju varken särskilt fördelningspolitiskt rättvist eller utjämnande.

Det finns en utredning, och det har även utskottet kommenterat, som sitter och ska titta just på detta. Vi vill ha en långtgående utjämnning för att ge lika möjligheter för kommunerna eller för invånarna i kommunerna i Sverige att få en bra skola, vård och omsorg var de än bor i landet. Det är ju det som utjämnningssystemet är till för. Utredningen tittar på huruvida det går att klara detta och samtidigt ta bort den negativa effekten – om det nu finns någon sådan. Man kommer säkert att hitta något, men det är inga stora förändringar som behövs, Lennart Hedquist. Det är jag ganska säker på.

Anf. 107 PER LANDGREN (kd):

Fru talman! Möjligtvis eller sannolikt ligger lösningen av den här konflikten i att Sonia Karlsson tittar på lagtexten ur rent formell synvinkel, och Lennart Hedquist ser till intentionen. Själv brukar jag tala om att grundlagen när det gäller det inomkommunala inkomstutjämnningssystemet går emot intentionen med den kommunala självstyrelsen, lokaliseringsprincipen och den kommunala beskattningsrätten.

Ur en formalistisk och låt oss säga rättspositivistisk synvinkel uppfattar jag att Sonia Karlsson har rätt, men utifrån en mer intentionell tolkning, där man faktiskt har en avsikt med grundlagens paragrafer, har Lennart Hedquist rätt.

Jag är ingen självutnämnd arbirer, utan detta var enbart ett inlägg.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under 11 §.)

10 § Statsskuldräntor m.m.

Föredrogs

finansutskottets betänkande 1999/2000:FiU4

Utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m. (prop. 1999/2000:1 delvis).

Anf. 108 MATS ODELL (kd):

Fru talman! Betänkandet om statsskuldräntorna för år 2000 är ett i hög grad inaktuellt, för att inte säga gulnat, dokument. På grund av Telia–Telenor-sjabblat kan riksdagen nästa år stå inför mycket stora problem med att få ihop den nu nästan antagna statsbudgeten. Den näst största inkomstposten är försäljning av statlig egendom. Statssekreteraren i Finansdepartementet Peter Lagerblad har inför finansutskottet förklarat och konstaterat att huvudparten av de budgeterade 95 miljarder kronorna för försäljning av statlig egendom just kommer från Telia–Telenor-försäljningen.

Det krävs antingen att man är både döv och blind för vad som händer runtomkring oss dagligen och stundligen eller att man är någon sorts

genetisk optimist om man tror att siffrorna i betänkandet kommer att infrå under nästa år.

Regeringens beräkning av försäljningsinkomsterna är naturligtvis väldigt osäker – för att inte säga skakig. Det visar inte minst utvecklingen under förra året, 1999, trots att vi då förskonades från den typ av bråk som vi har just nu i det stora objekt som ska säljas ut. I statsbudgeten för 1999 upptogs motsvarande post till 45 miljarder kronor, dvs. knappt hälften av det nu aktuella beloppet. Regeringen räknar nu med att utfallet i stället blir ca 0,8 miljarder. Det är knappt tavelträff om man jämför beräknat och faktiskt utfall! Det är alltså en miss på ca 44 miljarder kronor. Jämför detta med de marginella avvikelserna i oppositionens budgetalternativ, som finansutskottet har ägnat en stor del av denna höst åt att med lupp nagelfåra nästan ned till minsta krona och öre! Det handlar alltså om en felbudgetering på 44 miljarder för förra året. Det bidde alltså en ganska liten tumme av de planerade statliga utförsäljningarna under 1999.

De beräknade försäljningar som inte kunde genomföras under 1999 beräknar regeringen nu ska genomföras år 2000 i stället. Till de aktuella meningsskiljaktigheterna som vi har kunnat observera i Telia–Telenor-bråket kommer nu också att Miljöpartiet, ett av partierna bakom fusionen och bakom majoritetstexten i detta betänkande, kräver att hela fusionen ska rivas upp. Ett av partierna bakom denna text kräver att fusionen ska rivas upp. Det är inte någon särskilt djärv ståndpunkt att inta i dagsläget. Det tycker de allra flesta i opinionsundersökningar, bland politiker av olika schatteringar och bland anställda i de här bolagen.

Jag vill därför fråga Carin Lundberg som representant för regeringspartiet och Matz Hammarström som representant för Miljöpartiet hur denna dramatiska förändring av förutsättningarna för den ekonomiska politiken kan få passera så totalt spårlöst förbi i det övriga riksdagsarbetet, bl.a. med detta betänkande om statsskuldräntorna.

Matz Hammarström har för övrigt inte ens begärt ordet i den här debatten där man ska försöka kratsa kastanjerna ur elden när det gäller det förslag som hans eget språkrör har lagt fram, nämligen att man ska riva upp ett avtal som står för merparten av dessa 95 miljarder kronor. Det vore intressant att höra hur man har tänkt sig att detta ska gå ihop. Får det inte några som helst effekter på budgeten om det här beslutet rivs upp? Eller vill Miljöpartiet att Telia i stället, om ert förslag går igenom, ska privatiseras som det går och står enligt den tidtabell som var tänkt för det sammanslagna Telia–Telenor? I så fall är det en intressant ståndpunkt. Hur ska ni annars fylla upp hålet på 80–90 miljarder samt tillkommande räntor på den ökade statsskulden jämfört med det budgeterade förslaget som kommer att börja gälla om 15 dagar, Matz Hammarström? Budgeten börjar gälla om 15 dagar.

Och var står Vänsterpartiet i denna fråga? Jag noterar att Johan Lönnroth, som annars är talför, har lämnat lokalen när vi nu ska diskutera effekterna av denna fråga. Vänsterpartiet har varit oerhört i elden, för att uttrycka sig försiktigt, när det har gällt att granska oppositionens budgetalternativ. Här finns det enorma avvikelser som man inte är intresserad av att diskutera.

Den här turbulensen och det skådespel som vi har sett under de senaste dagarna runt Telia–Telenors styrelse och de ansvariga statsråden gör

Prot.
1999/2000:47
15 december

Statsskuldräntor m.m.

naturligtvis att det finns goda skäl att ifrågasätta möjligheterna att privatisera det här företaget under år 2000 till de beräknade beloppen. Därför finns det all anledning, fru talman, att uppmärksamma majoriteten på att beräkningarna av inkomsterna också den här gången kommer att bygga på ett mycket osäkert underlag och att de sannolikt är mycket kraftigt överskattade. Följden av detta kan mycket väl bli starkt växande statsskuldsräntor.

Det är ingen djärv hypotes att utgiftsområde 26 Statsskuldsräntor riskerar att belastas med tillkommande räntekostnader på 4–5 miljarder nästa år om affären går i stöpet och den ideologiska blockeringen mot en utförsäljning av enbart Telia dröjer sig kvar. Just den blockering som finns inom regeringspartiet och Vänsterpartiet – jag vet inte hur det är i Miljöpartiet – mot att sälja Telia separat och få en värdering av dessa aktier är själva motivet till den fusion med det norska Telenor som vi nu betraktar sönderfallet av. Det var ju därför att man inte ideologiskt klarade av en privatisering av Telia, som annars hade varit det riktiga och som hade gett det största värdet, som man har gett sig på detta gigantiska projekt. Mot den bakgrunden skulle det vara intressant att veta om ni nu måste hitta något annat statligt företag någon annanstans för att slå ihop er med innan man kan göra en försäljning. I så fall är detta hål i statsbudgeten ett oerhört stort problem. Då kommer det att ta mycket lång tid innan man har fått ihop debet och kredit både när det gäller statsskuldsräntor och när det gäller intäkterna på försäljningsavgifter.

Fru talman! För en stund sedan konstaterade vi här i kammaren att just den kassamässiga princip som vi har för statsbudgeten inte på något sätt skiljer mellan räntekostnader och ränteinkomster å ena sidan och intäkter från kapitalförsäljning å den andra sidan. Det här får precis samma effekter. Det drabbar rakt in i statsbudgetens kärna. Det drabbar möjligheterna att bedriva den verksamhet man har tänkt sig. Det drabbar möjligheterna att sänka skatter och möjligheterna att amortera på statsskulden.

När det nu av allt att döma riskerar att falla samman kommer detta att få mycket långtgående effekter för räntorna på statsskulden. Med ränta kan det hamna uppemot 100 miljarder kronor, fru talman. Det handlar om en budget som börjar fungera om ca 15 dagar. Min fråga är: Vad tänker socialdemokraterna, vänsterpartisterna och miljöpartisterna göra åt detta? Ni har budgeterat 10 miljoner kronor för oförutsedda utgifter. Det lär inte ens räcka för att hälsa på de konsulter som ni behöver om detta går i stöpet.

Anf. 109 CARIN LUNDBERG (s):

Fru talman! Det har gått ganska lång tid på dagen. Därför tänker jag uttrycka mig rätt kort.

I budgetpropositionen föreslår regeringen att riksdagen ska bemyndiga regeringen att besluta om att ramanslaget Räntor på statsskulden får överskridas om det är nödvändigt för att fullgöra statens betalningsansvar.

Regeringen föreslår att riksdagen ska bemyndiga regeringen att också besluta samma sak när det gäller Riksgäldskontorets provisionskostnader.

Man föreslår också att riksdagen ska besluta om att anvisa anslagen under utgiftsområde 26 Statsskuldsräntor.

Ett enigt utskott har ställt sig bakom regeringens förslag. Kristdemokraterna har i ett särskilt yttrande påpekat att man räknar med mer inkomster från utförsäljningar, och därför har man en annan beräkning av räntans storlek.

Men faktum är att riksdagen har ställt sig bakom regeringens förslag till utgiftsramar för år 2000. Riksdagen har därmed också beslutat att utgifterna för utgiftsområde 26 Räntor på statsskulden inte får överstiga 81 810 miljoner kronor.

I dagens förslag från finansutskottet finns ingen erinran mot regeringens förslag till medelsberäkning på utgiftsområdet, inte heller mot de villkor som enligt regeringen bör förknippas med utnyttjandet av anslaget för oförutsedda utgifter. Utskottet tillstyrker alltså den föreslagna anslagsfördelningen inom utgiftsområdet. Diskussionen här i dag handlar om räntan på statsskulden där ett enigt utskott har ställt sig bakom regeringens förslag.

Jag yrkar bifall till hemställan i finansutskottets betänkande.

Anf. 110 MATS ODELL (kd) replik:

Fru talman! Det är inte svårt att läsa upp beslutsmeningarna i majoritetstexten i det här betänkandet som Carin Lundberg just nu har gjort. Det är kanske något svårare att svara på de frågor som jag har ställt. Vad tänker man göra om dessa beräkningar faktiskt inte infrias?

Det är ju så, Carin Lundberg, att det finns ett ganska starkt samband mellan om man inte får de här pengarna och räntan på den resterande statsskulden. Låt oss säga att det blir en fördröjning med upp till ett år, vilket inte är osannolikt om det hela skulle gå i stöpet.

Då handlar det, Carin Lundberg, om ökade utgifter i storleksordningen 4–5 miljarder kronor!

Det är alldeles rätt som Carin Lundberg säger: Riksdagen har ställt sig bakom regeringens förslag i denna del. Men nu har vi en debatt, och det pågår just nu ett mycket dramatiskt skeende som kommer att påverka just denna utgiftspost. Då är min fråga: Har Carin Lundberg någon handlingsberedskap? Finns det några tankar om vad man ska göra med statsskuldsräntorna, som är en del av det mycket stora bortfall av inkomster som uppstår om det vi nu dagligen ser på TV, hör om i radio och läser om i tidningarna skulle falla samman?

Det vore intressant om Carin Lundberg kunde ge oss någon vägledning i det avseendet.

Anf. 111 CARIN LUNDBERG (s) replik:

Fru talman! Jag måste erkänna att jag blev lite förvånad under utskottssammanträdet i går. När listorna där vi anmäler oss till debatten skickades runt upptäckte jag att man hade anmält sig till det här ärendet, utgiftsområde 26 Statsskuldsräntor. Det brukar ju vara ett s.k. klubbärende. Så har det varit under alla år som jag har suttit i riksdagen. Så var det när vi beslutade om budgeten för 1992, 1993 och 1994, och då hade vi stor anledning att diskutera just statsskulden och statsskuldsräntorna.

Nu har det här blivit en stor diskussionspunkt – nu när budgeten är spikad, när det är en bra budget, när saneringen är avslutad, när svensk

ekonomi är inne i en stark expansionsfas, när tillväxten är hög och inflationen låg och arbetslösheten minskar, t.o.m. hemma hos mig i Västerbotten, och budgetöverskotts målen kommer att uppnås.

Men då är det som Mats Odell påpekar: Budgeten är inte sanningen, hela sanningen och ingenting annat än sanningen. Det kan ju komma förändringar. Skulle det bli sådana ska naturligtvis riksdagen diskutera detta. Det sätt på vilket riksdagen ska göra det har vi diskuterat tidigare i dag när vi talade om budgetprocessen. Vi har haft andra exempel – information från regeringen, särskilda debatter och allt möjligt.

Vi har ett exempel på dagens föredragningslista, där det finns en motion av Lars Leijonborg m.fl. Den är väckt enligt 3 kap. 15 § riksdagsordningen med anledning av händelse av större vikt. Eftersom vi har ett beredningstvång vill inte jag föregripa den här frågan. Den kommer att diskuteras i riksdagen.

Anf. 112 MATS ODELL (kd) replik:

Fru talman! Carin Lundberg vet inte hur rätt hon kan ha. Det kan vara så att saneringen är avslutad och det inte blir mer pengar att amortera på statsskulden om det här går i stöpet. De här pengarna var till stor del tänkta att gå just till denna sanering.

Men det är också så att de ränteminskningar som uppstår genom den här amorteringen redan är in-tecknade för andra saker i statsbudgeten. Här uppstår ett stort hål.

Nu säger Carin Lundberg att det här brukar vara ett klubbärende, vad nu detta innebär. Okej, låt oss säga att det brukar vara ett klubbärende. Det är bara det att förra året saknades det 44 miljarder, och det fick sina konsekvenser. Nu kommer det eventuellt att saknas ytterligare 80–90 miljarder. Kalla inte detta ett klubbärende, Carin Lundberg! Det här är en mycket allvarlig situation för statens budget som har inträtt.

Jag hoppas få höra något om detta från regeringen, Matz Hammarström och någon vänsterpartist. Jag ser nu att Siv Holma har kommit in i lokalen. Hon kanske kan meddela Vänsterns aktuella ståndpunkt i den här frågan. Jag tycker att det vore oerhört angeläget.

Anf. 113 CARIN LUNDBERG (s) replik:

Fru talman! Jag tror att vi pratar om två saker – minst. Det jag påstår är ett klubbärende, som vi vanligtvis inte debatterar utan bara beslutar om, är just en sådan här redovisning och ett sådant här bemyndigande som det handlar om i dag. Där, i det bemyndigandet, saknades det inte 44 miljarder i fjol, lika lite som det saknas pengar i dag.

Beslutet gäller att regeringen ska ha ett bemyndigande om att använda ramanslaget Räntor på statsskulden. Man ska också få använda Riksgäldskontorets provisionskostnad på samma sätt. Det är det vi diskuterar i dag.

Anf. 114 GUNNAR HÖKMARK (m):

Fru talman! Vad vi just nu ser är en avancerad form av strutspolitik. Alla i den här kammaren – förvisso inte så många just nu – och även runtomkring i det svenska samhället vet att det som just nu sker påverkar statsbudgeten och statens olika utgifter. Jag tror inte att någon företrädare för regeringsmajoriteten i denna kammare vill hävda att det som sker i

dessa dagar – när vi ska fatta beslut om en av de större utgiftsposterna, nämligen statsskuldsräntorna – inte spelar någon roll. Ändå avstyrkte finansutskottets majoritet vid sammanträdet i går ett yrkande från mig om att man i den slutliga sammanställningen över statens budget skulle ta ställning till den osäkerhet som nu finns på grund av att regeringen i sin budget räknar med inkomster på 95 miljarder genom privatiseringar.

Fru talman! I grunden handlar detta om mer än en tiondel av den svenska statens budget. Det handlar om mer än en tiondel, både när det gäller de inkomster som staten räknar med för att kunna amortera och också när det gäller frågan om hur statsskuldsräntorna ska utvecklas. Det är mer än en tiondel som avgör skillnaden mellan om statsbudgeten ska visa överskott eller underskott. Alla vet ju att det underliggande underskottet är drygt 40 miljarder minus. Så det är klart att det spelar roll.

Det är också självklart, precis som Mats Odell sade, att en sådan här fråga inte kan avfärdas som bara ett klubbärende. Om vi vill att medborgarna runtomkring i vårt samhälle ska ha förtroende för den budgetprocess som vi har måste man självklart diskutera inte bara de små, små beloppen utan också, som i det här fallet, de stora, stora beloppen.

Staten, dvs. regeringen, har i sin budget räknat med att få in nästan 100 miljarder kronor genom privatiseringar. Huvuddelen skulle komma från en försäljning av ägandet i Telia–Telenor. Det är få som kan tro att detta kommer att fortgå såsom tänkt, och därför måste vi självfallet diskutera konsekvenserna i dessa olika delar.

Som påpekats tidigare är också de här siffrorna i högsta grad osäkra även för det budgetår som vi nu är inne i. Då föreslog regeringen först att man skulle räkna med privatiseringar som skulle ge 15 miljarder. Därefter höjde man siffran till 45 miljarder. Sedan landade man på 0,8.

Därför måste jag ställa frågan till majoritetens företrädare: Tror ni att det som nu sker inte påverkar statens budget i en väsentlig omfattning?

Jag tycker att det hade varit rimligt om en företrädare för regeringen hade varit här, då detta är en så pass stor och utomordentligt avgörande fråga.

Om samma sak händer år 2000 som hände 1999, dvs. att försäljningen av statligt ägande över huvud taget inte blir av den omfattning som man tänkt sig utan kanske som den blev 1999, får vi en kraftig utveckling av statsskuldsräntorna. Då är hela den beräkning som här finns direkt oseriös och ett slags bluffpolitik. Då är också det ärende som vi i morgon ska ta ställning till, nämligen sammanställning av statens budget, ett medvetet försök att dupera svenska folket.

Därför skulle jag med viss skärpa vilja ställa frågan: Anser majoritetens företrädare i den här kammaren att det som nu sker inte påverkar statsskuldsräntornas utveckling? Anser ni att det är ett faktum att det finns en betydande risk att det underliggande budgetunderskottet, på grund av att en engångsförsäljning inte genomförs, faktiskt blir rätt betydande stort?

Vi hörde tidigare, fru talman, att socialdemokraternas företrädare sade att saneringen är avslutad. Är saneringen avslutad om man har ett minus i budgeten, när man inte längre kan täcka minuset med försäljning av statlig egendom, när statsskuldsräntorna växer?

Prot.
1999/2000:47
15 december

Statsskuldsräntor m.m.

Fru talman! Det här ärendet är inte ett klubbärende. Det handlar om mer än en tiondel av statens budget. Det har ett direkt avgörande inflytande på hur statsskuldsräntorna utvecklas.

Jag vill understryka att de tre olika partier som bildar regeringens majoritetsstöd i riksdagen faktiskt bör ge besked. Ska vi i kammaren låtsas som om ingenting har hänt, eller är ni beredda att redovisa vad som ska göras för att budgetens innehåll ska uppfyllas? Medger ni att det som nu sker påverkar budgeten? De tre olika alternativen måste man ha svar på.

Jag tycker att det är rätt rimligt att det svaret lämnas dagen innan riksdagen slutgiltigt ska ta ställning till sammanställningen av statens budget. Det vi ska hålla på med här får inte vara bluffpolitik. Ger ni inte svar låter ni budgeten bli en bluff gentemot svenska folket.

Anf. 115 CARIN LUNDBERG (s) replik:

Fru talman! Jag måste få ställa en motfråga till Gunnar Hökmark. Vad är egentligen avsikten med dagens debatt? Är det att vi ska börja om med diskussionen om budgeten och riva upp riksdagens beslut från den 18 november?

Enligt min uppfattning har vi beslutat om budgeten. Vi har t.o.m. beslutat på ett sätt som är unikt. Vi har inte ändrat på något anslag.

Om vi tittar på statsskuldsräntan ser vi att den tidigare under hela 90-talet varit den största utgiftsposten i statens budget. Genom de överskott vi nu har kan vi amortera på den offentliga skulden i snabb takt. Nettoskulden kan vara så gott som borta år 2002. Redan år 2000 kommer den offentliga sektorns bruttoskuld att understiga 60 % av bruttonationalprodukten. År 1994 var den 76,5 %.

Men nu menar Gunnar Hökmark att situationen är så förändrad att vi måste vidta särskilda åtgärder. Då undrar jag: Menar Gunnar Hökmark att osäkerheten är större i dag än under åren 1991–1994? Det var ju då, som Gunnar Hökmark väl kommer ihåg, som statsskulden skenade och budgetunderskotten slog alla rekord. Vi använder fortfarande var sjunde krona för att betala räntorna på de borgerliga budgetarna.

Jag undrar helt enkelt: Har Gunnar Hökmark erfarenheter från den tiden som han gärna vill dela med sig och som han menar skulle vara till gagn för dagens riksdag?

Anf. 116 GUNNAR HÖKMARK (m) replik:

Fru talman! Det är helt rätt. När den borgerliga regeringen tog över makten skenade budgetunderskottet. Som socialdemokrater ibland brukar säga: Det var som störst då. Samtidigt säger de att det var då man vände den utvecklingen.

Vi övertog ett växande budgetunderskott. Ni övertog ett minskande budgetunderskott. Jag tror nog att de företrädare för majoriteten som sitter här kan komma ihåg hur man röstade emot olika förslag till utgiftsminskningar som likväl genomfördes och som lade grunden till att vi vände utvecklingen. Men kom ihåg att utvecklingen vände under borgerlig tid, inte under socialdemokratisk tid. Då startades den utveckling som Sverige fått lida av under 90-talet.

Ett skäl till att man släppte igenom växande kostnader från 1989, 1990, 1991 och in i 1992 var att man tyckte att det fanns för många klubbdärenden, att man inte tog seriöst på och resonerade ärligt och öppet om budgetens olika utgifter.

Det är klart att man kan låtsas som ingenting, Carin Lundberg. Man kan låtsas som ingenting och säga att ingenting händer här utanför, så det kommer att bli precis som det är skrivet i papperen. Men Carin Lundberg tror väl inte att det som nu sker i Telia–Telenor inte skapar risk för att siffrorna är direkt fel.

Jag skulle vilja säga att syftet med den här debatten och diskussionen är att lyfta fram en medvetenhet om detta. Är det så att 95 miljarder eller en stor del av 95 miljarder faller bort är det klart att det påverkar statsbudgeten och ställer krav på en politik av annat slag än den vi nu ser.

Anf. 117 CARIN LUNDBERG (s) replik:

Fru talman! Det här är ju sista dagarna före juluppehållet, och julen är ju en traditionsfylld helg. Förra året inledde moderaternas företrädare en ny tradition före julen. Nu verkar det som om moderaterna utvecklar den med att diskutera statsskuldsräntor på det här sättet.

Jag undrar: Är det här ett exempel på det Lars Tobisson förra året kallade en förlorad höst för oppositionen? Är det så här, för att travestera det han då sade: Strax ska riksdagen åtskiljas före juluppehållet. Men oppositionens problem finns kvar. Vi lägger en förlorad höst bakom oss. Det mesta tyder på att vi går mot en förlorad vår.

Jag undrar, Gunnar Hökmark, är den här debatten exempel på en förlorad höst och risk för en förlorad vår för oppositionen? Vad är avsikten med denna debatt? Är det att vi ska riva upp beslutet om budgeten och börja om?

Anf. 118 GUNNAR HÖKMARK (m) replik:

Fru talman! Förlorarna kan vara svenska folket om vi inte i tid tar vara på det som sker runt omkring i vår verklighet, om vi här i kammaren inte resonerar om verkligheten som den är, utan som den utformas i utskottsbetänkandet som man har skrivit i föreställningen att man inte ska låta sig påverkas. Då blir det förlorat, därför att då leds man in i samma utveckling som Sverige kom in i 1989, 1990 och 1991. Kjell-Olof Feldt har i sina memoarer skrivit om hur man låtsades att allting var bra, att man inte genomförde de reformer som behövdes.

Jag skulle i all enkelhet vilja säga, som svar på frågan om traditioner, att jag tycker att vi i den här kammaren ska ha den bästa av traditioner, nämligen att låta det som sker i verkligheten påverka våra diskussioner. Jag tror att vi ska lämna en annan tradition, som tyvärr är alltför stark, inte minst inom regeringspartierna, åt historien. Det är traditionen att låtsas som ingenting. Det är den sämsta traditionen. Den är ovärdig denna kammare.

Anf. 119 MATZ HAMMARSTRÖM (mp):

Fru talman! Jag säger då det, frågan är vad som är ovärdigt denna kammare. Nu griper den borgerliga oppositionen efter halmstrån. Förra året hade vi ett litet spektakel här sista dagen, nu har vi ett näst sista dagen. Det kanske upprepas i morgon också.

Prot.
1999/2000:47
15 december

Statsskuldsräntor m.m.

Under gårdagens debatt om finansutskottets ärenden ägnade man ungefär en timme i ett glyttigt försök att få majoriteten att skriva in i betänkandet att vi skulle betrakta inkomsterna för såld egendom som osäkra. Nu försöker man alltså göra en jättestor affär av turbulensen i Telia-Telenor-fusionen.

Mats Odell påstår att det som nu händer, som han säger – vad det nu är som händer – gör att vi får ökade utgifter i storleksordningen 4–5 miljarder. Det kunde vara intressant att veta hur Mats Odell kommer fram till den siffran.

Om de här aktierna inte säljs, Mats Odell, har vi kvar aktierna. Då får vi en avkastning på aktierna. Det är inte så att vi gör en förlust i den storleksordning som ni påstår. På Gunnar Hökmark låter det som om det är 95 miljarder som står på spel.

Det framgår av det betänkande vi kommer att justera i morgon att vi har ett finansiellt överskott på 82 ½ miljard. Vi kommer säkerligen att ha ett finansiellt överskott oberoende av hur det går med Telia-Telenor. Men det innebär inte att den affären är oväsentlig eller ointressant.

Det jag tycker är tråkigt är att Mats Odell tycks nöja sig med att läsa löpsedlar och rubriker. Det är bra om man läser hela texten. Jag antar att Mats Odell syftade på Finanstidningen i går när han sade att Miljöpartiet kräver att fusionen rivs upp. Jag tror att det var så Mats Odell sade. Så stod det visst på Finanstidningens löpsedel. Men om man tittar i texten ser man att det står: Den senaste veckans turer har blivit för mycket för Lotta Nilsson Hedström – vårt kvinnliga språkrör – även om partiets ledamot i näringsutskottet, Ingegerd Saarinen, vill ge affären en vecka till.

Där har vi läget i vårt parti. Vi vill ge den här affären en vecka till. Det är för tidigt att dra så stora växlar på den kris i affären som vi nu bevittnar i medierna.

Anf. 120 GUNNAR HÖKMARK (m):

Fru talman! Det blev inte så mycket att replikera på. Jag begärde ursprungligen replik när Matz Hammarström sade att vi grep efter halmstrån. Det går inte att avfärda en diskussion som i grunden handlar om privatisering av statlig egendom omfattande 95 miljarder, och som kan påverka statsskuldsränteutvecklingen i tidigare redovisad storleksordning om 4–5 miljarder, som en diskussion om halmstrån. Det är en högst seriös och allvarlig diskussion.

Jag vill ställa en fråga till Matz Hammarström. Är det inte värt att ta på allvar det som sker i verkligheten eller ska vi låtsas som ingenting? Matz Hammarström sade att statens siffror i budgeten visar ett överskott på 82 miljarder. Ja, det är efter engångsintäkter som bygger på 95 miljarder i privatiseringar. Om det detta år blir 0 blir det underskott redan där. Det bygger på att 45 miljarder förs över från AP-fonden. Om inte det skulle ske skulle underskottet bli ännu större.

Det underliggande budgetunderskottet är drygt 40 miljarder. Det kan bli ännu värre om man låtsas som ingenting, accepterar att det inte sker andra förändringar i budgeten utan låtsas som ingenting och bygger budgeten på föreställningen att man ska få en stor engångsintäkt på 95 miljarder, mer än en tiondel av budgeten, och dessutom minskande räntor till

följd av att man med hjälp av denna försäljningsintäkt kan minska på statsskulden. Det är farligt om man inte bryr sig om verkligheten.

Anf. 121 MATZ HAMMARSTRÖM (mp):

Fru talman! Vi bryr oss också om verkligheten. Ni gör en karikatyr av verkligheten.

Det skulle vara intressant att höra hur ni kommer fram till de 4–5 miljarderna. Det skulle också vara intressant att höra om ni beaktar den uteblivna inkomstminskning som detta innebär om vi behåller aktierna.

Det är uppenbart att det finns andra sätt att få in inkomsterna till staten än just den tilltänkta fusionen. Mats Odell har ju förslag på att vi ska få in 105 miljarder på försäljning av statliga företag. Det går säkert att hitta andra modeller.

Anf. 122 GUNNAR HÖKMARK (m):

Fru talman! Verkligheten är att vi moderater tillsammans med företrädare för de andra borgerliga partierna har föreslagit en rätt lång lista av privatiseringar som ska kunna ske över en längre period av år och som ger grunden för våra preciserade förslag till intäkter i statsbudgeten. Majoriteten har inte ens preciserat vad det är man ska privatisera så att man ska få 95 miljarder. Man har under hand låtit meddela att det avser Telia–Telenor.

En väl så intressant fråga är vilka företag ni tillsammans med Vänsterpartiet och Socialdemokraterna ska privatisera, som ger 95 miljarder, om det inte blir någonting av Telia–Telenor.

Mycket kan sägas om regeringskoalitionen, men det är inte den mest privatiseringshungriga strukturen vi har sett i det här landet. Tvärtom, värnar man och försvarar statligt ägande. Konsekvenserna förskräcker, men när det gäller budgeten just nu vore det intressant att veta från en företrädare för majoriteten vad ni ska göra om det inte blir några intäkter från Telia–Telenor. Vad ska ni då privatisera? Det vore rimligt att i elfte timmen få det redovisat för kammaren.

Anf. 123 MATZ HAMMARSTRÖM (mp):

Fru talman! Det är egendomligt att föra den typen av hypotetiska resonemang utifrån vad som har rapporterats kring turbulensen med Telia–Telenor i massmedierna.

Vi har fortfarande intentionen att tillsammans med Socialdemokraterna och Vänsterpartiet försöka ro affären i hamn. Det handlar inte, som Gunnar Hökmark påstår, om ett underskott på 95 miljarder. Som jag sade förut är det ett finansiellt överskott i statens budget. Hökmark vet att denna affär inte motsvarar hela summan på 95 miljarder.

Sedan får väl Mats Odell prata med mig angående vad vi ska ha sagt om att riva upp fusionen.

Anf. 124 MATS ODELL (kd):

Fru talman! Det här påminner mycket om debatten jag hade med Johan Lönnroth.

Å ena sidan, säger Matz Hammarström, är ambitionen att försöka ro affären i hamn. Å andra sidan kräver man att den ska rivas upp. Nu

Prot.
1999/2000:47
15 december

Statsskuldsräntor m.m.

kommer Matz Hammarström som vanligt med en brasklapp när det gäller Miljöpartiets ständigt återkommande hot mot regeringssamarbetet, nämligen att han har återerat en fördröjningsmekanism ytterligare en vecka. Det är den vanliga modellen. Sedan kommer kravet om ett upprivande.

Detta förändrar inte min fråga till Matz Hammarström. Hur har han tänkt sig att fylla den lucka som uppstår om det blir upprivet? Ni kan inte kasta ur er ett sådant krav utan att ha tänkt igenom hur det ska bli en fungerande statsbudget.

Jag tycker att Matz Hammarström ska försöka besvara mina frågor. Är ni i Miljöpartiet ideologiskt blockerade av att sälja Telia separat, att få en del ut på Stockholmsbörsen för att få en värdering av aktierna, som enligt de allra flesta bedömare skulle vara den bästa metoden för de svenska skattebetalarna att få så mycket som möjligt för bolaget? Är detta en möjlighet för Miljöpartiet, eller kräver ni att Telia först måste buntas ihop med ett annat statligt företag för att det över huvud taget ska vara ideologiskt möjligt för Miljöpartiet att ställa sig bakom en sådan försäljning? Ni är trots allt inne på en försäljning. Krävs det att två statliga företag ska buntas ihop i ett paket innan ni säljer? Det är den frågan jag vill ha svar på, Matz Hammarström.

Anf. 125 MATZ HAMMARSTRÖM (mp):

Fru talman! Det är olyckligt att vi lever i en verklighet där de borgerliga partierna, liksom de flesta tidningarna, karikerar verkligheten. Det är svårt för mig, Mats Odell, att svara för rubriksättningen hos *Finans*tidningen. Det är den han har läst. Den stämmer inte. Vi har inte utfärdat något krav på att riva upp fusionen. Ett av våra två språkrör har sagt att hon tycker att de senaste turerna under de senaste veckorna har varit för mycket. Hon tror inte på affären. Så mycket har hon sagt. Men vår representant i näringsutskottet har sagt att vi får ge detta en vecka till.

Om Mats Odell hade läst hela texten, inte bara löpsedeln och rubriken, hade han sett att det inte finns någon mental eller ideologisk blockering från vår sida mot att privatisera Telia på egen hand.

Anf. 126 MATS ODELL (kd):

Fru talman! Det var ett mycket positivt besked. Det kanske kan bana väg för att frågan kan få en mer konstruktiv hantering än den vi har sett hittills.

Anf. 127 LENA EK (c):

Fru talman och ledamöter! Den diskussion som har varit under de senaste veckorna om Telia–Telenor-affären har budgetpåverkande effekter. Vi måste inse att också det politiska agerandet påverkar effekterna. Det är inte bra om ledamöter i riksdagen hanterar frågan på ett sådant sätt att bolagets värde påverkas och hanteringen av en fusionssituation påverkas.

Vi från Centerpartiets sida har uttryckt åsikten att det är värdefullt i ursprungsläget med den fusion mellan Telia och Telenor som pågår. Den situation som råder nu, att detta arbete håller på att eventuellt gå över styr, är allvarligt.

Centerpartiets hållning är att det är ledningen i det fusionerade bolaget som behöver bytas ut för att man sedan konstruktivt ska kunna fort-

sätta med fusionen. De budgetpåverkande effekterna ser vi som så allvarliga att jag i dag har begärt hos finansutskottets ordförande att utskottet ska få information direkt från behörig minister så snart ske kan.

Prot.
1999/2000:47
15 december

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 11 §.)

11 § Beslut om utskottsbetänkanden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

FiU12 Förstärkt skydd för avvecklingen av förpliktelser på finansmarknaden

Kammaren biföll utskottets hemställan.

FiU2 Utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning

Mom. 5 (fördelningsanalys och könsuppdelad statistik)

1. utskottet
2. res. (m)

Votering:

224 för utskottet

65 för res.

1 avstod

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partis fördelning av rösterna:

För utskottet: 113 s, 1 m, 35 v, 36 kd, 16 c, 11 fp, 12 mp

För res.: 65 m

Avstod: 1 m

Frånvarande: 18 s, 15 m, 8 v, 6 kd, 2 c, 6 fp, 4 mp

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

FiU13 Utvecklingen av den ekonomiska styrningen

Mom. 1

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Mom. 2 (alternativ finansiering av infrastrukturprojekt)

1. utskottet
2. res. (kd, m, fp)

Votering:

190 för utskottet

127 för res.

32 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partis fördelning av rösterna:

För utskottet: 123 s, 36 v, 16 c, 15 mp

För res.: 74 m, 38 kd, 15 fp

Frånvarande: 8 s, 8 m, 7 v, 4 kd, 2 c, 2 fp, 1 mp

Prot.
1999/2000:47
15 december

FiU3 Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner

Mom. 1 (anslagen inom utgiftsområde 25 budgetåret 2000)

1. utskottet

2. res. 1 (kd, m, fp)

Votering:

189 för utskottet

127 för res. 1

33 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 122 s, 36 v, 16 c, 15 mp

För res. 1: 74 m, 38 kd, 15 fp

Frånvarande: 9 s, 8 m, 7 v, 4 kd, 2 c, 2 fp, 1 mp

Mom. 2 (principerna för utjämningsystemet)

1. utskottet

2. res. 2 (m)

3. res. 4 (fp)

Förberedande votering:

80 för res. 2

15 för res. 4

221 avstod

33 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Huvudvotering:

190 för utskottet

75 för res. 2

52 avstod

32 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 123 s, 36 v, 16 c, 15 mp

För res. 2: 74 m, 1 kd

Avstod: 37 kd, 15 fp

Frånvarande: 8 s, 8 m, 7 v, 4 kd, 2 c, 2 fp, 1 mp

Mom. 3 (utformningen av inkomst- och kostnadsutjämnigen)

1. utskottet

2. res. 6 (c)

Votering:

Kammaren biföll utskottets hemställan genom uppresning.

Mom. 7 (kommunal skatteplanering och kommunala koncerner)

1. utskottet

2. res. 9 (m, fp)

Votering:

228 för utskottet

89 för res. 9

32 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 123 s, 36 v, 38 kd, 16 c, 15 mp
För res. 9: 74 m, 1 kd, 14 fp
Frånvarande: 8 s, 8 m, 7 v, 3 kd, 2 c, 3 fp, 1 mp

Prot.
1999/2000:47
15 december

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

FiU4 Utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m.

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.10 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 15.15 då statsminister Göran Persson skulle lämna information om toppmötet i Helsingfors den 10 och 11 december.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 15.15.

12 § Information från regeringen om toppmötet i Helsingfors den 10 och 11 december

*Information från
regeringen*

Anf. 128 TALMANNEN:

Statsminister Göran Persson lämnar nu information om toppmötet i Helsingfors den 10 och 11 december. Efter informationen har ledamöterna tillfälle att i inlägg om högst två minuter ställa frågor eller göra kommentarer. Det är också möjligt att få ytterligare inlägg om högst en minut.

Anf. 129 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! I Köpenhamn 1993 öppnade dåvarande EG för de forna länderna i Central- och Östeuropa möjligheten att bli medlemmar i gemenskapen.

Luxemburg 1997 var det tillfälle när utvidgningsprocessen inleddes. Då var det sex stater som fick beslut om att få börja medlemskapsförhandlingarna, och de övriga fem fick ägna sig åt långsammare förberedelser.

Helsingforsmötet kommer vi nog att säga var det tillfälle då EU:s utvidgningsbeslut blev fullständigt. Nu drivs förhandlingarna med alla ansökarländerna i Öst- och Centraleuropa.

Inga fler grupperingar ska gälla. Det är varje land för sig självt, och resultaten är beroende av de förändringar och den kraft i förberedelserna som landet självt kan åstadkomma.

Unionens åtagande å sin sida är att se om sitt eget hus, så att gemenskapen är redo att ta emot nya medlemmar efter en genomförd regerings-

konferens och den därpå följande ratificeringen. Den förändringen inom unionen ska vara avgjord innan år 2002 har gått till ända.

Det säger sig självt att en utvidgningsprocess med 13 länder är ett gigantiskt åtagande – det är både för unionen och för ansökarländerna en vattendelare. Det sätter sin prägel på politikens alla områden. Det kommer att innebära påfrestningar, men det kommer också att ge stora vinster, naturligtvis, för alla de människor som nu bor i länder som får en samhällsförändring som möjliggör ett EU-medlemskap – en ekonomisk utveckling, säkerhetsmässiga fördelar och miljömässiga fördelar.

Detta är något av Europatankens kärna; att tvinnas samman länder, att få till stånd ett växande samarbete och en ökad integration som möjliggör ömsesidig förståelse och omöjliggör krig mellan länderna i unionen på vår kontinent.

Med den här bakgrunden blir Helsingforsmötet ett stort steg i bygandet av 2000-talets Europa, ett projekt som vi kunde ana men inte vara säkra på den dag Berlinmuren föll.

Vägen hit har inte varit alldeles rak. Det har varit både framgångar och motgångar. Men den svenska regeringen har bedrivit en konsekvent politik. Vi har hela tiden verkat för utvidgning för alla ansökarländer. Vi har ofta gjort det i motvind.

När vi nu ser resultaten kan vi säga att vi har kommit dit vi ville. Jag ser det som ett exempel på att vi kan påverka inom unionen. Sverige har på ett positivt sätt bidragit till detta utvidgningsresultat och därmed också en god utveckling i Europa. Om det råder ingen tvekan.

I utvidgningsdiskussionen har också sagts att vad gäller Cypern är det klarlagt att inget kandidatland har veto mot Cyperns medlemskap i unionen. Det är också klarlagt att en lösning av Cypernfrågan skulle underlätta anslutningen väsentligt, men det kan inte ställas som ett villkor.

Vad gäller Turkiet finns följande att säga. Vi beslutade att Turkiet skulle bli ett kandidatland på basis av samma kriterier som gäller för övriga kandidatländer.

Det är ett gott resultat i det att unionen visar både öppenhet mot Turkiet och trohet mot de principer som har gällt för övriga ansökarländer. Turkiet ska uppfylla samma krav som de övriga och kommer att få samma slags hjälp under processen.

Vi känner de portalkrav som unionen ställer på blivande medlemsländer. Demokrati, mänskliga rättigheter och respekt för minoriteter är mycket framträdande krav. I samband med att premiärminister Ecevit besökte Helsingforsmötet framhöll han att framsteg nu kommer att ske snabbt på MR-området. Turkiet har en lång väg att gå också på andra områden, inte minst det ekonomiska. Förhoppningen nu är att perspektivet av medlemskap ska ha samma goda effekt i Turkiet som det har haft i övriga ansökarländer. Om det inte skulle bli framsteg kommer detta fram i de regelbundna översynerna av Turkiets kandidatlandsstatus som unionen genomför. Det finns en klar och tydlig mekanism: utan framsteg inga medlemskapsförhandlingar. Med framsteg blir det förhandlingar. Processen är enkel att förstå, klar och rättvis.

Låt mig också säga, fru talman, att det har varit utomordentligt värdefullt att beslutet har kunnat fattas i enighet inom den europeiska unionen och att Grekland har beretts möjlighet att ingående ta del av förberedelserna av det beslut som unionen kom att träffa. Det är viktigt att de små

länderna i den europeiska unionen behandlas på ett sätt som gör att de har lika rätt och lika möjlighet att påverka som de stora medlemsstaterna. Beslutet om Turkiet har visat unionens intresse av att också lyssna på och ta hänsyn till ett litet medlemslands intressen och behov.

När det gäller europeisk försvars- och säkerhetspolitik finns följande att säga:

Vi hade en bra diskussion om europeisk försvars- och säkerhetspolitik i Helsingfors. Behovet av att unionen får en bättre krishantering blev alldeles uppenbart under Kosovokriget. Europas länder har genom åren bidragit med civil och militär personal i kriser på många ställen, under de senaste åren huvudsakligen i Balkan. Men Kosovokriget visade tydligt behovet av en snabbare reaktion, kortare beslutsgångar och en effektivare basorganisation för arbetet. EU-ländernas enheter var alldeles för sent på plats i Kosovo. Detta är en kritik som vi får ta på oss. Detta är därför sådant som vi måste hantera.

EU kan inte stå maktlöst vid kriser vid våra egna gränser, kriser som dessutom kan spilla in i grannländer och vars fruktansvärda mänskliga effekter blir påtagliga för oss alla med nya flyktingströmmar. Både av moraliska skäl och av rent egenintresse är det nödvändigt att effektivisera detta arbete. Vi ska samordna, inte dubbelarbeta. Vi ska vara väl förberedda, inte starta varje gång helt från början. Vi ska vara snabba när det behövs och inte låta ens enkla hjälpbehov stå ohulpna på grund av bristande organisation. Europa ska dessutom kunna göra detta självt, inte behöva vänta på att en supermakt ska ta sig tid.

Det handlar faktiskt om något så prosaiskt som effektivisering. Det är inte effektivt att starta om på nytt varje gång eller att låta folk lida när mycket små men snabba insatser skulle lätta på olidliga förhållanden. Det handlar om att göra allt detta utan att slösa med dubbelarbete.

Detta område, EU:s krishantering, har varit föremål för en omfattande debatt i Sverige. Mycket av denna debatt har byggts på rena misstolkningar och på en ren rädsla för orden försvars- och säkerhetspolitik.

I slutsatserna från Helsingfors står det nu, för den som vill läsa, att EU:s krishantering består av både en militär och en civil del. Bl.a. har vi från svensk sida fått gehör för att det ska vara en speciell civil krishanteringskommitté vid sidan av den militära. Så har det varit med vår krishantering, bl.a. i FN, även före detta beslut. Den har bestått av militära styrkor när så har behövts och av civil polis, hjälparbetare och minröjare när detta har varit påkallat.

Det står också uttryckligen i slutsatserna att den styrka som nu ska vara snabbare gripbar än som har varit fallet tidigare är en krishanteringsstyrka, inte en Europaarmé. Den är inte avsedd för försvar av territoriet. Den är avsedd för krishantering när en krishärd håller på att explodera i folkmord, utdrivning, etnisk rensning och flyktingkatastrofer. Det är sådant som har visats i outhärdliga bilder dag efter dag på TV-skärmarna i våra egna hem från vår egen kontinent.

Den som i tid och otid med laddade värdeord misstänkliggör en sådan krishantering och söker skrämja bort det svenska folket från aktivt svenskt deltagande menar jag tar på sig ett stort ansvar.

Sverige har deltagit i krishanteringen sedan 1950-talet. Vi har gjort stora insatser i Kongo, i Korea, på Cypern och i Mellanöstern. Under senare år har vi deltagit i Bosnien, i Makedonien, i Kosovo och på flera

Prot.
1999/2000:47
15 december

*Information från
regeringen*

ställen. Vi ska fortsätta att göra detta. Petersbergsuppgifterna är ett uttryck för krishanteringens samlade uppgifter – militära och civila – som Sverige och Finland har drivit. Vi har inte stått vid sidan i denna debatt.

En sammanfattning:

- Insatser av EU:s krishantering ska ske i enlighet med principerna i FN-stadgan.
- EU:s länder har bundit sig för att snabbare än i dag kunna ställa till förfogande för Petersbergsuppgifter mellan 50 000 och 60 000 man inom en tidsperiod av 60 dagar som ska kunna vara ute i minst ett år.
- Konfliktförebyggande och civil krishantering har en självklar roll parallellt med den militära delen.

Detta är vad beslutet handlar om. Det här är beslutets innebörd. Det är fattat i samförstånd mellan fyra stater som står utanför militära allianser – Sverige, Finland, Österrike och Irland – och resten av EU-länderna som är inne i en militärallians, Nato. Det har varit en ömsesidig respekt och en ömsesidig vilja att hävda en effektivare krishantering på vår kontinent.

Jag ska nu gå över till regeringskonferensen, IGC.

Beslutet i Helsingfors blev att regeringskonferensen ska inledas tidigt under nästa år – i februari – och avslutas i december år 2000. Regeringskonferensen är inkallad för att lösa frågor som måste vara klara för att unionen ska kunna utvidgas. Dagordningen ansluter till detta. Den kommer att omfatta de frågor som blev kvar efter Amsterdam, dvs. kommissionens sammansättning, röstviktning och användande av kvalificerad majoritetsomröstning som beslutsmetod. Därtill kommer ett antal andra därmed sammanhängande frågor. Kölnslutsatserna om en begränsad dagordning är vägledande. Det kommande portugisiska ordförandeskapet har möjlighet att under nästa halvår till Europeiska rådet föreslå att ytterligare frågor tas in i konferensen.

Låt mig i det sammanhanget säga att vi är mycket intresserade av en begränsad dagordning av det enkla skälet att denna begränsade dagordning rymmer frågor som med sin substans är så stora att de mycket väl kan komma att ta lång tid att lösa. Och om vi ska vara förberedda för att ta emot nya medlemmar efter en ratificering i slutet av år 2002 får inte regeringskonferensen dra ut för långt på tiden. Det är där vi har motivet till en begränsad dagordning. Sedan skulle man kanske också kunna lägga till att ju större dagordningen blir, desto mer riskerar regeringskonferensen att fördröjas och därmed gå in i det ordförandeskap som startar det första halvåret år 2001.

Miljö och hållbar utveckling: På miljöområdet ser vi nu de första exemplen på hur det kommande svenska toppmötet i Göteborg i juni 2001 får konkreta uppgifter. Sverige har sedan 1997 aktivt arbetat för att miljöhänsyn och hållbar utveckling ska integreras i unionens alla politikområden. På mötet i Helsingfors uppmanades nu alla de nio berörda råds-konstellationerna att redovisa färdiga integrationsstrategier till mötet i Göteborg. Kommissionen uppmanas vidare att presentera en övergripande strategi för hållbar utveckling till Göteborg, och därutöver ska kommissionen redan före utgången av år 2000 utarbeta förslag till ett sjätte miljöhandlingsprogram. Även detta stöder integrationsarbetet. Vi

betraktar Helsingforsbesluten som goda resultat på miljöområdet som placerar vårt eget toppmöte i centrum.

Folkhälsa och livsmedelssäkerhet: Diskussionerna om folkhälsa och livsmedelssäkerhet är viktiga för unionen. Det är naturligt att det för närvarande mest handlar om just livsmedelssäkerhet. Kommissionens kommande vitbok i detta ämne ska behandlas skyndsamt av ministerrådet, och det kommer troligen att leda till att ett oberoende livsmedelsorgan inrättas. Under nästa halvår kommer Europeiska rådet på nytt att behandla dessa frågor.

Det är att märka att Europeiska rådet dessutom speciellt erinrar om behovet av att säkerställa en hög hälsoskyddsnivå för människor i utformandet av alla gemenskapsstrategier. Det angreppssättet har stor likhet med hur Sverige har drivit arbetet för hållbar utveckling.

Hälsoarbetet kommer att vidgas till att beröra mer än enbart livsmedelssäkerhet. Sverige kommer att vara pådrivande i det arbetet.

När det gäller sysselsättningen fattade vi en del förberedande beslut i Helsingfors, men i huvudsak skjuts den diskussionen till Portugals ordförandeskap nästa halvår.

Som riksdagen känner till blev det ingen framgång med skattefrågorna i Helsingfors. Där blev det en blockering. Storbritannien medverkade inte till ett skattepaket som vi hade hoppats på. Det bestämdes i stället att processen fortsätter. Vi slog fast principen att alla ska vara med och betala skatt i unionen, och att vi före en viss utgång – halvåret 2000 – ska komma tillbaka med ett konkret beslut. Jag har all anledning att understryka vikten av att detta arbete blir framgångsrikt.

I fråga om Tjetjenien protesterade vi kraftfullt mot Rysslands användning av oproportionerligt våld i Tjetjenienkonflikten. Vi antog ett uttalande som inte enbart innehöll skarpa fördömanden i ord, utan vi sade också att EU:s insatser inom Tacis kommer att påverkas av denna konflikt. Vi gjorde dock klart att vi inte ville beröra insatser på t.ex. kärnsäkerhetsområdet.

Vi drev också uppfattningen att det, trots kritiken mot Ryssland, är angeläget att den nordliga dimensionen, som varit ett av inslagen under det finska ordförandeskapet, också i fortsättningen hävdas, nämligen en konstruktiv dialog med ett demokratiskt Ryssland inriktat på marknadsekonomi.

Fru talman! Europeiska rådets möte i Helsingfors fattade viktiga beslut. Jag har här berört några av dem. Arbetet pekar framåt när det gäller utvidgningen, regeringskonferensen, miljöarbetet och försvars- och säkerhetspolitiken. Vi anar redan en hel del frågor som kommer att vara på dagordningen under vårt ordförandeskap. Det finns alltså en del som vi redan i dag kan förutse. Unionen har tagit på sig stora uppgifter.

Jag anser att Helsingforsmötet var ett viktigt steg i utvecklingen och ett toppmöte som också kom att präglas av en yttre ram som var befriande i den meningen att det saknade en del av den pompa och ståt som vi förut har vant oss vid att se omkring EU-toppmöten.

Anf. 130 LARS TOBISSON (m):

Fru talman! Toppmötet i Helsingfors fattade onekligen stora och viktiga beslut. Jag vill först uttrycka min uppskattning över att regeringen inte höll fast de villkor som i somras ställdes upp för att man skulle godta

Prot.
1999/2000:47
15 december

*Information från
regeringen*

Turkiet som kandidatland. Det här ställningstagandet minskar ju risken för att Cypernfrågan blockerar utvidgningen, och det gäller även t.ex. våra grannländer i Baltikum och Polen.

Som jag förutsagt flera gånger i EU-nämnden blev det ingen uppgörelse om ett skattepaket. Statsministern berörde det. Frågan föll på oenighet om förslaget till sparandedirektiv. Det är inte så konstigt, för det finns naturligtvis medlemsländer i EU som vårdar sina finansiella marknadsplatser. De inser att även en låg källskatt skulle driva sparandet utanför EU-området. Ändå omfattar detta direktiv bara banksparande och vissa obligationer, alltså inte aktieutdelningar och reavinst på aktier.

Nu ska arbetet på ett sparpaket drivas vidare i en arbetsgrupp, sade statsministern. Men det behövs i så fall en världsomfattande överenskommelse i dessa frågor. Tror statsministern att en sådan kan uppnås? Medför inte fortsatta förhandlingar inom bara EU att unionens lågskatteländer under tiden föredrar att dra till sig sparande, medan högskatteländer som Sverige får finna sig i att sparandet försvinner utomlands, allt medan man avvaktar resultatet av förhandlingarna?

För min del anser jag att det måste vara mycket bättre att Sverige på egen hand på hemmaplan harmoniserar sina kapitalskatter genom att anpassa dem till den nivå som är vanlig i EU i övrigt.

Anf. 131 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Först om Turkiet: Jag vill nog påstå, Lars Tobisson, att det beslut som vi nu fattade, som ju innehåller ordentliga krav på mänskliga rättigheter, demokrati och hur man hanterar nationella minoriteter, blev bra. Det beror nog i stor utsträckning på att många länder faktiskt har hävdad att detta ska påverka beslutet.

Vi har precis samma uppfattning som i somras och tidigare. En av våra absolut starkaste invändningar förut var att man här var på väg att fatta ett beslut som inte tog hänsyn till Greklands intressen. Lars Tobisson må tycka vad han vill om detta, men för oss som representerar ett litet medlemsland i unionen är det ohyggligt viktigt att när man fattar den här typen av beslut, som rör unionens relationer till länder utanför unionen, har alla medlemsländer samma principiella rätt och möjlighet att påverka besluten.

Som beslutet nu växte fram, bl.a. efter vår intervention, blev Grekland en av arkitekterna bakom beslutet. Jag är övertygad om att den reaktion som vi har sett, inte minst i Turkiet, bland dem som kämpar för demokrati och mänskliga rättigheter är ett uttryck för att detta blev en bra process som var väl avvägd. Jag har all anledning att vara glad över den svenska linjen.

När det sedan gäller kapitalskatterna tror jag inte alls att vi ska börja att skicka ut signalen att vi ska ändra våra kapitalskatter av det här skälet. Det är klart att det finns ett tryck bort från länder som tar ut skatt, men om detta ska resultera i att dessa länder tar bort sin beskattning eller radikalt sänker den får vi snart en situation då mycket av välfärdssamhällets bas kommer att erodera. Och jag har inget intresse, Lars Tobisson, av att t.ex. fördyra villaboendet genom att sänka kapitalskatterna, som ni moderater vill göra.

Anf. 132 LARS TOBISSON (m):

Fru talman! Den svenska regeringen angav i somras ett antal villkor som först skulle uppfyllas innan Turkiet kunde bli kandidatland. Det var sådant som att Turkiet skulle avskaffa dödsstraffet. I och för sig var det goda krav, men risken var ju att man drev bort Turkiet och att man då inte skulle få någon ändring till stånd.

Andra länder har ju insett att man genom att ta in Turkiet som kandidatland har mycket större möjligheter att påverka. Jag har sagt att detta är bra, och jag förstår inte varför statsministern verkar så förnärad över att jag berömmar regeringen för att den har intagit denna ståndpunkt.

Sparadedirektivet har ju stora brister. Det rör i första hand banksparrande, och det begränsar sig till EU:s område. Det innebär att länder som Schweiz och Lichtenstein och för övrigt Kanalöarna, som tillhör EU i någon mening, fortsätter att ta emot flyktskapital. Det kan ju inte vara någon mening från svensk synpunkt med att fortsätta att låta detta pågå. Det måste vara bättre att vi själva inser att vi inte klarar det här – för den händelse att det inte går att träffa en världsomfattande uppgörelse – och att vi därför harmoniserar i den riktning som ska ske inom EU.

Anf. 133 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Nu tror trots allt 14 av 15 medlemsstater att det är den här vägen som vi ska gå. Då får väl svenska moderater bita i det sura äpplet. Det finns regeringar i Europa som vill hålla uppe skatteuttaget också på kapital. Jag tycker att det är en oerhört defensiv och uppgiven linje att säga att bara för att det finns *tax havens* ska vi plötsligt radikalt minska våra kapitalskatter med de fördelningspolitiska effekter detta skulle få. Vi är nästan framme vid en uppgörelse nu. Vi kommer att fortsätta att kämpa för den.

Turkiet återigen: Följ debatten och se vad vi hela tiden har sagt om mänskliga rättigheter och inte minst om små staters möjlighet att hävda sina intressen i sådana här sammanhang. Jag är glad att vi drev den linjen. Det påverkade Helsingforsmötet till att fatta ett beslut som var acceptabelt, inte bara för Turkiet utan också för Grekland och för dem som kämpar för demokratiska fri- och rättigheter.

Anf. 134 LARS OHLY (v):

Fru talman! Statsministern berömmar sig av en konsekvens i den svenska EU-politiken. Jag ska inte gå så långt tillbaka som till folkomröstningskampanjen 1994 för att beskriva den förändrade inställning till en militarisering av EU som har skett. Det räcker med att citera statsministern från den 2 juni i år, då han i en artikel i Svenska Dagbladet skrev: ”EU bör ges en förmåga att också kunna besluta och genomföra begränsade fredsbevarande eller krisförebyggande insatser, som t.ex. minröjning och gränsbevakning. Sådana insatser bör kunna baseras på beslut i FN eller OSSE.”

Nu byggs en militär komponent upp som är nödvändig för att bygga en federal stat i Europa. Krisinsatserna ska inte längre ske efter beslut i FN eller OSSE utan i enlighet med principerna i FN-stadgan.

Vad är det som har föranlett regeringens ändrade inställning till militariseringen av EU?

Den andra frågan berör Turkiet. Turkiet är ett land som ockuperar en tredjedel av Cypern, förtrycker sin kurdiska befolkning, invaderar norra Irak med jämna mellanrum och har otaliga kränkningar av fackliga och mänskliga rättigheter på sitt samvete.

Sverige har, precis som Lars Tobisson sade, tidigare ställt krav på en förändring av den turkiska politiken för att Turkiet skulle kunna accepteras som kandidatland. Jag vill fråga statsministern: Vad har Turkiet gjort som har ändrat den svenska inställningen? På vilket område har Turkiet visat att man bättre respekterar mänskliga rättigheter, att man inte avser att vara en offensiv stat i regionen och att man i fortsättningen kommer att respektera demokratin?

Anf. 135 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Först om krishantering: Det är alldeles rätt citerat ur artikeln i Svenska Dagbladet, och det gäller fortfarande. Men att fatta ett beslut i FN om exempelvis en civil krishantering är en onödig gonggong i många avseenden. Det kan mycket väl räcka med att det vilar på de principer som finns i FN-stadgan.

När det sedan gäller att använda militärt våld i en krishantering vill vi ha ett FN-mandat. Det avspeglas ju också i diskussionerna i EU-kretsen. Där finns inget nytt. Att sedan försöka att beskriva denna krishantering som en början till en Europaarmé och militarisering är ingenting annat än att säga att det som vi nu gör i Kosovo är en Europaarmé eller en militarisering av EU.

Jag tror att vi är ganska eniga i denna kammare om att det är en viktig krishanteringsinsats som Sverige medverkar i just nu i Kosovo. Men det tog för lång tid att komma på plats, för många människor blev mördade och många kom till skada innan vi var där och gjorde de insatser för att hantera krisen som var nödvändiga. Det borde vi lära oss av. Det finns alltså ingenting, tycker jag, som på något sätt strider mot vad vi tidigare har sagt. Det är en konsekvent och klar linje.

Sedan kan vi ha tveksamheter omkring Turkiet. Vi har tillhört dem som har ställt och ställer väldigt tydliga krav på demokrati och mänskliga rättigheter. Jag gjorde också klart i mitt anförande här alldeles nyss att om inte dessa krav motsvaras också av handling, blir det heller inga medlemskapsförhandlingar, för här kommer det att ske regelbundna översyner och regelbunden konsultation. Men det kan också vara så att det som vi nu gör ger ett stöd åt en process inom Turkiet för att just hävda en utveckling i denna riktning.

Sedan finns konflikterna med grannländerna, och det är klart att i det sammanhanget var det av avgörande betydelse för oss att ha grekerna med på beslutet. Jag tror att det är en garant så god som någon för att det här beslutet är väl avvägt just utifrån den utgångspunkten.

Anf. 136 LARS OHLY (v):

Fru talman! Man skulle mycket väl kunna tänka sig att den civila krishantering sker utan beslut i FN:s säkerhetsråd. Men när Anna Lindh, vår utrikesminister, efter Kölnmötet skrev ett brev till sin finska kollega poängterade hon att den svenska tolkningen var att militära insatser från EU:s sida enbart ska kunna ske efter beslut i FN:s säkerhetsråd. Det borde väl inte ha varit omöjligt att skilja på dessa krishanteringsin-

satser och skriva in dem även i beslutet från Helsingfors om det var den svenska positionen.

När det gäller Turkiet hoppades vi efter tullunionen kunna se en positiv utveckling eftersom Turkiet utlovade det. Jag konstaterar att statsministern inte på någon punkt kan visa att Turkiet har förändrat sin politik, vilket skulle ha gjort det motiverat att ändra Sveriges inställning till Turkiet som kandidatland.

Anf. 137 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Jag är inte beredd att gå in och säga att det har Turkiet gjort, och det har Turkiet gjort. Med den här uppläggningsen får de nu en möjlighet att visa att de driver en samhällsförändring som gör det möjligt för dem att förhandla om medlemskap, men det ska först visas. Det kan finnas tecken i den turkiska politiken som går åt rätt håll, exempelvis deras öppning för att gå med konflikter till Internationella domstolen i Haag.

Sedan diskussionen om FN-mandat: Ta bara den enkla situationen i Makedonien, som ju visar hur absurd den linje är som Ohly driver. Där var situationen att vi fick avbryta en framgångsrik mission för att säkra freden. Det lades nämligen ett veto i FN:s säkerhetsråd från Kina, därför att Makedonien diplomatiskt hade erkänt Taiwan. Alla förstod att detta skulle drabba människor som fanns på plats. Men här visade också FN-systemet sin ofullkomlighet.

Egentligen borde vi diskutera hur FN ska reformeras för att förhindra den typen av situationer i stället för att här strida om vad som är skillnaden mellan FN-stadgans anda och FN-mandat.

Anf. 138 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp):

Fru talman! Först vill jag tacka statsministern för en bra och intressant redogörelse för konferensen i Helsingfors. Det var nästan lite finsk sisuslutsputt över de sex månaderna, och det var glädjande rapporter som kom från Helsingfors.

I motsats till föregående talare vill jag understryka att jag och Folkpartiet välkomnar att man nu har kommit till skott med en krishanteringsstyrka och att den nu börjar ta konkret form. Det är glädjande. Det ligger på vårt ansvar att agera i de situationer som statsministern här har berört.

Statsministern sade att vi kan påverka utvecklingen i Europa. Det som är så spännande är att vi nu är med. Vi vill inte gå ur det här samarbetet, utan vi vill sätta axeln till och arbeta konstruktivt. Det är också glädjande att det nu blir ytterligare sex länder som klappar på porten.

När det gäller Turkiet sade jag tidigare i en liknande diskussion att detta är en historisk chans att sy in Turkiet i arbetet. Vi är på väg att göra det, och vi kan ställa krav på Turkiet.

Det blir naturligtvis påfrestningar på EU när 25 eller fler länder ska samarbeta. Det kommer att krävas institutionella reformer. Regeringskonferensen som startar i februari kommer att ta tag i detta. Det kommer också att leda fram till det svenska ordförandeskapet om ett år. Därför vill jag ställa en konkret fråga till statsministern: Vilken är regeringens strategi och hur långt är regeringen beredd att gå beträffande den kommande regeringskonferensen och de institutionella frågorna och refor-

Prot.
1999/2000:47
15 december

*Information från
regeringen*

merna som behöver göras för att utvidgningen ska bli lyckad? Har regeringen något eget konkret förslag på reformer?

Anf. 139 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Låt mig först säga att jag delar Biörsmarks beskrivning av toppmötet. Finländarna gjorde ett utmärkt arbete. De var visserligen hårt kritiserade under själva halvårsperioden, men det resultat som kom ut av ordförandeskapet var, tycker jag, utmärkt. Det är glädjande när man kan redovisa framgång när man kommer till slutet av perioden.

Det är klart att Biörsmark sätter fingret på en central punkt när han talar om den kommande regeringskonferensen. Det är rimligen så att jag skulle vilja ha en ganska förtroendefull diskussion i EU-nämnden omkring positioner vad gäller majoritetsomröstning, positioner vad gäller vilka som ska ha rätt till en kommissionär och vilka som inte ska ha rätt till en kommissionär, positioner vad gäller hur röster ska fördelas och olika typer av uppslag däromkring. Det blir nu en hård förhandling, och jag vill inte stå i riksdagens talarstol och precisera svenska positioner eller ens diskutera tentativt kring möjliga utgångar ur regeringskonferensen utan att först ha fått en ordentlig förankring i EU-nämnden. Det är lyckligtvis så att det som vi säger här i riksdagen också noteras i de 14 andra huvudstäderna som är inne i exakt samma förhandlingssituation som vi.

Anf. 140 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp):

Fru talman! Jag skulle vilja följa upp med en fråga på temat om oppositionens roll och indragning i arbetet. EU-nämnden finns naturligtvis. Där kommer detta att diskuteras och positioner kommer att läggas fram från de olika partierna.

Men frågan är om inte statsministern skulle ta ett initiativ och bjuda in partiledarna eller göra det i någon annan form för att diskutera dessa saker i tid, så att klara signaler kan komma på den nivån. Jag skulle vilja höra hur statsministern ser på detta.

Anf. 141 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Jag har samma uppfattning som Biörsmark, och jag kan avslöja att vi i dag på förmiddagen bestämde en dag för att kalla till en första partiledaröverläggning. Jag kommer att börja med att samtala individuellt med varje partiledare om det kommande ordförandeskapet, om hur vi bör samarbeta och samverka för att få ut maximalt av ansvarsstagande för unionen under en väldigt svår tid och dessutom om hur vi på bästa sätt ska förbereda oss. Jag tror att det är tradition i andra EU-länder att man gör på det sättet inför ett ordförandeskap, och vi tänker från regeringens sida arbeta med maximal öppenhet och beredskap att lyssna på andras synpunkter i nationens och i EU:s intresse.

Anf. 142 CARINA HÄGG (s):

Fru talman! Jag har en fråga till statsministern som berör Turkiet. Jag vill fokusera framför allt på kurderna, där vi var ganska tydliga inför Helsingforsmötet. Men jag hittar ingenting om kurderna skrivet i dokumenten från Helsingfors. Jag hoppas att jag har fel och att statsministern

kan tala om för mig vad som står skrivet om den frågan. EU har ju i årtal sagt sig försöka locka in Turkiet på den demokratiska vägen med hjälp av moroten, ett utvidgat samarbete. Och jag vet att inför tullunionsavtalet mellan EU och Turkiet för några år sedan framförde vi precis samma argumentation om samarbete som vi gör i dag. Men under denna mellantid har vi mycket lite att uppvisa när det gäller förbättringar av de mänskliga fri- och rättigheterna och kurdernas utsatta situation i Turkiet.

Regeringen i Turkiet har i dag faktiskt möjlighet att i det turkiska parlamentet genomföra t.o.m. grundlagsförändringar utan att behöva ha folkomröstning. Man har den politiska möjligheten att demokratisera landet och förbättra kurdernas situation om man skulle vilja. Men den viljan har inte infunnit sig än.

Jag vill därför fråga statsministern: Vad är det som gör att man tror att samma taktik och samma förhållningssätt den här gången ska leda till en förbättrad situation när det inte har fungerat i historien? Jag skulle välkomna att vi såg en förändring när det gäller de mänskliga rättigheterna för kurderna. Men jag kan inte riktigt se vad man i sak grundar detta på.

Anf. 143 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Jag noterade faktiskt att den kurdiske politikern och ledaren Öcalan uttryckte sig positivt häromdagen om det beslut som fattades i Helsingfors med tanke på den kurdiska befolkningens situation och ställning i Turkiet.

Det är rätt som Carina Hägg säger, att vi på EU-toppmötet inte talade specifikt om kurderna utan om de principer som gäller för ett lands inträde i den europeiska unionen. Vid noterade i 12 § i våra slutsatser att vi välkomnar den positiva utvecklingen i Turkiet på senare tid såsom noterats i kommissionens lägesrapport liksom landets avsikt att fortsätta sina reformer i riktning mot uppfyllande av Köpenhamnskriterierna. Däri ligger kraven på demokrati och mänskliga rättigheter. Samtidigt sägs det att om man inte ser att utvecklingen går åt det hållet, då blir det inte heller några förhandlingar. Det blir utvärderingar.

Jag tror att detta är en väl avvägd text. Man kunde naturligtvis ha gått längre. Samtidigt är det en text som gör att vi får chans att följa upp och utvärdera, och vi kommer på inget sätt att släppa vårt engagemang som vi har gett uttryck för genom åren i den kurdiska frågan – definitivt inte.

Anf. 144 CARINA HÄGG (s):

Fru talman! Jag är tacksam för att statsminister Göran Persson är tydlig när det gäller vad som är den svenska linjen. Men jag vill upprepa att det ändå är så att vi har haft samma förhållningssätt och samma förhoppningar om att ett närmande skulle innebära också resultat i fråga om mänskliga rättigheter. Men hittills har vi inte kunnat se något konkret exempel på det. Därför hoppas jag att jag också kan få svar på om man har talat om någon tidsaspekt i detta sammanhang, eftersom man redan i dag i det turkiska parlamentet har möjlighet att i morgon dag gå från ord till handling i detta sammanhang.

Statsministern hänvisade till Ecevit's uttalande. Men såvitt jag förstår har det gjorts olika uttalanden i Helsingfors och i Turkiet, där man inte alls har vidgått det som vi har kunnat läsa i svenska medier och det som

vi har kunnat höra härifrån talarstolen. Jag tror att det är oerhört viktigt att man är tydlig i fråga om en snabb process i detta sammanhang, så att man visar på resultat innan vi kommer vidare.

Anf. 145 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Det är klart att uppläggningsen av Helsingforsbeslutet är sådant att om det inte sker en utveckling i Turkiet i riktning mot demokrati och mänskliga rättigheter så blir det inte heller några förhandlingar. Detta är ju så att säga kärnpunkten i uppgörelsen i beslutet. Sedan är det ju sant som Carina Hägg säger, att vi möts av lite skilda kommentarer från Turkiet. Och där finns naturligtvis också en mångfasetterad politisk debatt med skilda värderingar. Jag har fäst vikt vid vad den turkiske premiärministern Ecevit har sagt, och jag har också noterat vad Öcalan har sagt som kommentar till beslutet i Helsingfors.

Anf. 146 HANS ANDERSSON (v):

Fru talman! Jag aktualiserade i frågestunden förra veckan frågan om Ryssland och Tjetjenien och ställde krav på en aktivitet i det fallet. Och jag tror att statsministern och jag var överens om det. Jag vill följa upp den frågeställningen.

EU har ju uppenbarligen höjt sina säkerhetspolitiska ambitioner. Jag ska inte kommentera den frågan nu. Man har definierat politiken för utvidgningen österut. Vi har i dag inte bara en risk för konflikter i Europas grannskap, i randområdet. Vi har en pågående konflikt och massförstörelse som drabbar civilbefolkning urskillningslöst. Jag vill säga att vi är mycket nära folkmordet – bombning av Groznyj, tömning av byar och städer och en flyktkatastrof.

Min fråga är mer precis, och statsministern berörde den något: Vad gjorde Sverige? Och vad anser EU att man kan göra? Kan OSSE beredas närvaro i enlighet med vad man kom fram till vid OSSE-mötet för några månader sedan? Finns det diplomatiska möjligheter att nå förhandlingsinitiativ åt fredens håll och måhända vapenvila för att rädda civilbefolkningen? Kan man ha ett bistånd som garanterar Röda korset, Läkare utan gränser och andra organisationer att göra ett humanitärt arbete och ge katastrofhjälp från svensk sida? Det är ju vinter nu, och det behövs.

Beträffande ekonomiska sanktioner antydde statsministern att man kanske kunde göra lite. Men ett litet uttalande i protest och kanske en antydan om att göra något som påverkar Ryssland är för lite. Vi måste bryta tystnadens och passivitetens politik. Och jag förutsätter att det finns mer att säga, statsministern.

Anf. 147 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Det finns mer att säga. Och det är ingen tvekan om att irritationen, ilskan och besvikelsen över vad som händer i Tjetjenien är stor och utbredd i Europa. Vi var alldeles tydliga på den punkten, och det var en gemensam uppfattning att det inte räcker med bara ord utan att vi också måste visa att vi menar allvar genom att vidta åtgärder. Dessa åtgärder måste vi också förfoga över, så att det inte bara blir demonstrationspolitik. På tre områden var vi konkreta. Det handlade om sådant som rör partnerskapsavtalet med Ryssland, exempelvis forskningsavtal och andra typer av utbildningsinsatser som senareläggs eller ställs in. Vi sade

också att det nu finns anledning att på handelsområdet ha en strikt tillämpning av våra avtal. Och det är oerhört viktigt för Ryssland, exempelvis på deras stålsida och på andra områden när de dumpar priserna på världsmarknaden. Och vi sade också att Tacis som ju är stort – jag tror att det är bortemot 100 miljoner euro per år som går till Ryssland – i så stor utsträckning som möjligt bör ställas in. I stället bör pengarna föras över till humanitära insatser för att stötta offren i Tjetjenien. Vi gjorde då undantag för de program som syftar till demokratiutveckling och som syftar till kärnsäkerhet i Ryssland. Det var alltså konkret.

Jag tror att det var nödvändigt så att vi inte hamnade i ett läge där vi bara talade om protester och uttryckte vår avsky och oro utan faktiskt också vidtog åtgärder på de områden där vi själva äger åtgärderna.

Anf. 148 HANS ANDERSSON (v):

Fru talman! Jag tackar för svaret, och jag hoppas på mer. Jag vet att det här inte är lätt. Det är väldigt lätt att göra någonting som blir kontra-produktivt, men det räcker inte.

Något mer om möjligheterna för OSSE, något mer om ett tänkbart förhandlingsinitiativ, något mer om möjligheterna av humanitär närvaro av Röda korset osv. – jag vädjar till statsministern att ta initiativ. Om EU ska ha säkerhetspolitiska ambitioner och om man vill säga att det är ett lyckat resultat måste man se att just nu pågår det i grannområdet, alldeles åt det håll EU tänker utvidgas, ett folkmord. Det är oacceptabelt. Vi måste höja ribban. Vi måste vilja mer. Vi måste göra mer. Jag hoppas att statsministern delar min uppfattning.

Anf. 149 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Vi har ingen skild uppfattning, utan här ser vi naturligtvis rester av gamla sovjetiska strukturer som vi ju har anledning, både Hans Andersson och jag, att på ett kraftfullt sätt ta avstånd ifrån.

Anf. 150 STEN LUNDSTRÖM (v):

Fru talman! Jag tänkte också koncentrera mig på enbart Turkiet. Det var med glädje jag såg reaktionen i somras då utrikesminister Anna Lindh inte var beredd att ställa sig bakom kandidatskapet för Turkiet.

Det är med stor förvåning jag sett en förändring nu. Statsministern har tidigare refererat till att man noterat en positiv utveckling. Då skulle jag vilja veta lite mer konkret vad den positiva utvecklingen är. Innebär det att människorättskampar i Turkiet blivit släppta från fängelset? Innebär det att journalister har fått rätt att arbeta fritt? Innebär det att undantagstillståndet i sydöstra Turkiet har hävts? Innebär det att man har rätten att använda sitt eget språk? Innebär det att syrianerna har rätten till sina egna kloster?

Jag är lite nyfiken på vad den positiva utvecklingen i Turkiet innebär, som nu uppenbarligen använts som ett skäl till att den svenska regeringen bytt fot i denna fråga. Vilken är den positiva utveckling man hänvisar till?

Anf. 151 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Den lägesrapport som kommissionen har lämnat, och som naturligtvis bygger på politiska konsultationer med turkiska politiska ledare, ger anledning att tro att de faktiskt nu förstår vikten av att gå i den riktning som betecknas som mänskliga rättigheter och demokrati. Det kan vara en felbedömning. Det kan det vara, men i så fall blir det inga förhandlingar.

För vår del var det viktigt att säga att det tydligt slås fast att det är Köpenhamnskriterierna som gäller och att de gäller som förutsättning för förhandling. Det är också ohyggligt för vår del, vilket vi har sagt hela tiden, att Grekland är med och tar ansvar för beslutet. Det handlar ytterst också om denna stats intressen.

Anf. 152 STEN LUNDSTRÖM (v):

Fru talman! Det gäller också de signaler som man via det här beslutet skickar ut. Det har funnits grupper som under lång tid har verkat för en turistbojkott utifrån bristen på respekt för mänskliga rättigheter i Turkiet och som efterhand har vunnit ett visst gehör i Sverige. När vi nu från svensk sida är beredda att ställa oss bakom ett kandidatskap innebär det också att trovärdigheten för de grupper som kämpar för mänskliga rättigheter i Turkiet i viss mån har fått stå tillbaka.

Jag konstaterar att statsministern bara har förhoppningar. Det finns inga direkta tecken som visar att man är beredd att ändra inställning. Jag var nere i Turkiet med Svenska stödkommittén för mänskliga rättigheter i Turkiet i maj förra året och träffade representanter för samtliga partier. Jag kan konstatera att det i sak inte skett någon förändring sedan i maj.

Anf. 153 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Det är ytterst nu fråga om vilken utveckling vi har framför oss i Turkiet. Jag hoppas naturligtvis att beslutet i Helsingfors medverkar till en demokratisering och ger ett stöd åt de kretsar och grupper i Turkiet som vill ha en sådan utveckling. Jag är glad för att vi har hört uttalanden från exempelvis Öcalan, som har sagt att det här är ett steg i rätt riktning och bör kunna bidra till en god utveckling i Turkiet.

Jag är inte naiv på något sätt. Jag förstår fortfarande att det naturligtvis finns risker i detta. Men man får välja vilken linje man tror är den mest effektiva. När Grekland bestämmer sig för att ta ett konstruktivt ansvar för beslutet, då är vi också beredda att ge Turkiet den möjlighet som kandidatstatusen representerar. Därmed inte sagt att det är ett läge som utmärks av demokrati och mänskliga rättigheter. Dit finns fortfarande en väg att gå. De kraven ställer vi nu gemensamt på Turkiet. Där behövs också i fortsättningen solidaritets- och opinionsbildningsarbete. Det är på inget sätt överspelat.

Anf. 154 INGRID NÄSLUND (kd):

Fru talman! Vi är många partier som är mycket positivt inställda till att alla ansökarländer nu får förhandla. Samtidigt är det sagt att det är upp till varje land hur snabbt man kommer fram till att uppfylla kraven. Det har också sagts att unionen är beredd att ta ansvar för att göra de förändringar som behövs.

Där skulle jag vilja ställa en fråga. Statsministern var så bestämd på att den begränsade agendan skulle gälla. Är den tillräcklig? Finns det någonting utöver den som skulle behöva komma upp på agendan? Det är kanske så att det var ett paket av saker som skulle läggas till, om man skulle lägga till någonting. Är det någonting som borde ha varit med men som inte har varit med enligt statsministerns sätt att se?

Sedan skulle jag vilja ta upp en fråga som inte har varit uppe i dag. Var det något bestämt datum som angavs när EU trodde att EU skulle vara berett att ta emot de nya länderna? Det har efterlysts av flera kandidatländer när vi träffat deras representanter i t.ex. utrikesutskottet. För dem är det oerhört väsentligt att få höra ett sådant datum. Sedan beror det hela på deras egna ansträngningar, och det är de medvetna om.

När det gäller de kriterier som finns sägs det inte så mycket om de sociala förutsättningarna, men de är ändå en realitet. Vi har i vårt Östersjösamarbete och i samarbetet med Central- och Östeuropa talat om att det åligger oss och de andra EU-länderna att försöka att jämna vägen när det gäller att förbättra de sociala förutsättningarna. Jag tänker på sådana saker som ohälsa och extrem fattigdom. Det är bara två länder, såvitt jag vet, som har nått upp till den nivå de hade 1989.

Då vill jag fråga: Hur ser statsministern på att kriminalitet, extrem fattigdom, droger, ohälsa osv. kan bli ett stort problem när vi får in nya medlemsländer och inte har hjälpt dem på den här vägen?

Anf. 155 TALMANNEN:

Jag kommer att behöva vara sträng med talartiden, för det är väldigt många anmällda som ännu inte har fått ordet.

Anf. 156 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Först den konkreta frågan när EU ska vara förberett på att ta emot nya medlemmar. Det finns i slutsatserna, och det är före utgången av år 2002. Då ska vi också ha hunnit med en ratificering av den ordförandekonferens, IGC, som startar nästa år. Så det är knappt om tid. Å andra sidan tror jag att det kommer att lyckas.

Det är klart att det skulle kunna finnas andra frågor som man tog upp i regeringskonferensen. Jag vet, och det var också ett inslag i Helsingfors, att det finns starkt tryck exempelvis från Beneluxländerna att ta upp det de kallar för flexibel integration, att vissa länder ska kunna gå före och fördjupa sitt samarbete utan att det innebär att andra får samma krav på sig att ingå i samarbetet. Den frågan tror jag kommer att komma tillbaka. Det var så pass starka inlägg i den riktningen kring bordet, så den kommer säkert att diskuteras återigen under Portugals ordförandeskap. Jag tror inte att det blir en enkel sak att lösa, men den finns så att säga i luften. Därmed inte sagt att vi från svensk sida driver saken.

De tre frågor som jag nämnde förut – majoritetsomröstningar, kommissionärsfördelningen och röstviktningen – är de frågor som jag tror är absolut nödvändiga att lösa för att kunna ta emot nya medlemmar.

De andra frågor som Ingrid Näslund tar upp är oerhört viktiga. Ekonomisk utveckling, fattigdomsbekämpning och kriminalitet hänger ofta ihop. De är ofta delar av samma problem. Länder som utvecklas ekonomiskt får större förutsättningar att driva en god social politik och kan

därmed undanröja en del av de grunder som finns för exempelvis kriminalitet och utanförskap.

Det är en lång väg att gå, både för de 15 medlemsländerna att förbereda sig och för de 13 länder som siktar på ett medlemskap, att anpassa sitt regelverk och sin ekonomi för medlemskap.

Anf. 157 ÅSA TORSTENSSON (c):

Fru talman! Jag vill liksom statsministern bekräfta att det är väldigt viktiga frågor som hanterats och avhandlats på Helsingforsmötet – frågor som är viktiga inte bara för EU:s framtid utan också i det här sammanhanget och framför allt för Sveriges nationella beslut och fortsatta internationella relationer och hanterande av ett antal frågor.

Centerpartiet har ju ställt sig bakom regeringens positioner vad gäller prioriteringen av utvidgningen, en begränsad dagordning för IGC och de positioner som markerats i fråga om säkerhets- och försvarspolitiken. Dessa frågor är känsloladdade och kräver öppenhet och debatt i det svenska samhället. Därför uppskattar jag den möjlighet till diskussion och information som här ges.

Med dessa laddade politiska ställningstaganden är det också väldigt viktigt att man kan vara klar och tydlig kring vad det är för positioner som förflyttas och vad det innebär.

Fru talman! Jag tänker delvis upprepa den frågeställning som tidigare varit uppe vad gäller det som diskuteras just under de försvars- och säkerhetspolitiska frågorna. Det gäller begreppet FN-stadgans principer. Det är en fortsatt diskussion kring detta. Vi har haft frågan uppe vid ett antal tillfällen men jag undrar:

1. Finns det någon entydig tolkning av principen i enlighet med FN-stadgan?
2. Kan EU ingripa utan att man har stöd i principen i enlighet med FN-stadgan?

Anf. 158 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Den sista frågan är det lätt att svara på. Nej, det som vägleder EU:s agerande är FN-stadgans principer. Det är så. Sedan är det ju så att vi vill ha ett FN-mandat för att exempelvis använda militära insatser. Detta FN-mandat kan vi ibland förvägras. Exempelvis hände det i fråga om Makedonien när Kina veterade i säkerhetsrådet. Det gällde då en fortsättning av den missionen. Då hamnar man i ett läge där man vill fortsätta en verksamhet som enligt vår uppfattning absolut är i linje med FN-stadgan men som till följd av FN:s sätt att fatta beslut inte får ett FN-mandat. Däri ligger konflikten.

Därför är det FN-stadgans principer som är utgångspunkten för EU:s krishantering. I den civila delen är det inga bekymmer, utan det är när man kommer till den militära delen som det *kan* synas vara en konflikt. Alla är oerhört angelägna i de 15 medlemsstaterna i Europeiska unionen om att hävda FN-stadgan och dess principer. Det är ju inga länder som är demokratiskt svaga eller som saknar en folklig förankring eller intern politisk debatt, tvärtom. Svårigheten består i stället ibland i att få till stånd ett beslut i FN på grund av FN:s regelverk för beslutsfattande. Det är väl snarast där som diskussionen borde koncentreras, tycker jag –

alltså hur FN ska reformeras; detta för att inte hamna i ett läge där man blockerar sådant som faktiskt är i linje med FN-stadgans principer.

Prot.
1999/2000:47
15 december

*Information från
regeringen*

Anf. 159 HOLGER GUSTAFSSON (kd):

Fru talman! Min fråga gäller också Turkiet, men först vill jag säga att vi välkomnar att toppmötet öppnade för Turkiet. Det är kanske den mest kraftfulla politiska morot som man kan använda att just öppna för möjligheten för ett medlemskap för att landet verkligen ska börja beträda den väg som vi alla vill se. Jag vill ställa en fråga i den riktningen till statsministern.

Vi kunde ju i medierna följa att när erbjudandet ställdes redovisade man en viss tveksamhet från Ankara. Jag undrar om statsministern lite grann kan belysa vad den tveksamheten egentligen bottnade i och hur pass allvarlig den var.

Anf. 160 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Vad som orsakade den turkiska reaktionen är nog att vi har tagit ett beslut som ställer väldigt tydliga krav på Turkiet för ett medlemskap och där vi gör klart att vi regelbundet kommer att granska hur utvecklingen går och, baserat på detta, bevilja eller icke bevilja en anslutningsförhandling.

Jag tror att det var där som reaktionen så att säga väcktes. Sedan sändes Javier Solana till Ankara, under toppmötets gång, för att på plats gå igenom beslutet. Jag tror att det var en bra gest från EU:s sida att på så sätt ta de turkiska reaktionerna på allvar och mötas i en dialog. Det blev ingen som helst förändring i EU:s beslut eller i EU:s prioriteringar. Där emot blev det ett respektfullt bemötande av en turkisk reaktion som nog öppnade för att den turkiska regeringen sade: Okej, vi tar det här. Vi accepterar de villkor som unionen har satt upp för vår kandidatstatus – en bra politisk process alltså.

Anf. 161 HOLGER GUSTAFSSON (kd):

Fru talman! Jag vill då bara fråga: Bedömer statsministern att den här, låt mig säga, incidenten, tveksamheten, från Turkiet kan komma att påverka den fortsatta processen på något sätt? Drogs slutsatsen i korridorerna att Turkiet är mer tveksamt än vi trodde eller är man fortsatt optimistisk och såg bara detta som en bit på vägen?

Anf. 162 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Det är svårbedömt. Det är klart att Holger Gustafsson pekar på en central politisk omständighet men det är svårbedömt. Jag tror att man ska räkna med den här typen av reaktion och en levande dialog. I en tid då man faktiskt också är uppkopplad till varandra med olika typer av kommunikationsmedel blir det också lätt att träffas. Det var väldigt bra att Bülent Ecevit direkt kom till toppmötet och medverkade under överläggningarna dag 2 med inlägg av typen: Turkiet kommer att anpassa sig mycket snabbare än ni tror till de här kraven. Han såg det som ett oerhört stöd för den demokratiska utvecklingen och den förändring som Turkiet nu kommer att gå igenom.

Jag är försiktigt optimistisk.

Anf. 163 YVONNE RUWAIDA (mp):

Fru talman! Reellt, i verkligheten, har det inte skett några förbättringar av de mänskliga rättigheterna i Turkiet. Förbättringar skulle ju ske när EU slöt en tullunion med Turkiet. Då ställdes det krav på att Turkiet skulle förbättra sig. Det har man inte gjort.

Sverige har intagit ståndpunkten att innan man så att säga kan bli ett kandidatland måste man leva upp till vissa krav. Nu faller detta. Nu säger man: Innan Turkiet ska förhandla om medlemskap ska de leva upp till dessa krav. Men tänk om detta i framtiden faller! Det är det som jag är rädd för. Jag är rädd för att man kommer att backa för en opinion som finns i EU. I EU finns ju en opinion för att Turkiet ska vara kandidatland och det finns EU-länder som inte har samma engagemang i de frågor som rör mänskliga rättigheter.

Jag tycker inte att man kan hänvisa till Öcalan som en sorts legitim sanningssägare för alla kurder. Han sitter dessutom fängslad och är kanske inte den som är bäst på att visa vad kurderna i Turkiet, vad demokratikämparna i Turkiet, tycker.

Alla signaler som jag fått tyder på att man är oerhört kritisk till att EU har tagit detta steg och därmed legitimerat de övergrepp som den turkiska regeringen står för.

Dessutom har den turkiske premiärministern – det var i går – sagt att vad han menar med nationella minoriteter är de kristna armenierna. Detta har han sagt i statstelevisionen. Han tänker inte på kurderna.

Kurdfrågan är otroligt känslig i Turkiet. Greklands ja till Turkiet som kandidatland hänger över huvud taget inte ihop med kurdfrågan och det är kurdfrågan som det främst hänger på.

Anf. 164 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Frågan om kurdernas situation är inte bara känslig i Turkiet. Den är också känslig i Sverige. Den är även känslig i Tyskland och överallt i Europa där det finns människor som på allvar hävdar demokratiska fri- och rättigheter och varje folks rätt att forma sin egen kultur och identitet. Det är självklart.

Jag ska läsa upp texten i rådets beslut:

”Europeiska rådet välkomnar den positiva utvecklingen i Turkiet på senare tid, så som noteras i kommissionens lägesrapport, liksom landets avsikt att fortsätta sina reformer i riktning mot uppfyllande av Köpenhamnskriterierna. Turkiet är en kandidatstat som är förutbestämd att ansluta sig till unionen på grundval av samma kriterier som tillämpas för de övriga kandidatstaterna. Genom att bygga på den befintliga europeiska strategin kommer Turkiet i likhet med övriga kandidatstater att dra nytta av en föranslutningsstrategi för att stimulera och stödja dessa reformer.

Detta kommer att innefatta en förstärkt politisk dialog, med betoning på framsteg mot uppfyllande av de politiska kriterierna för anslutning med särskild hänvisning till frågan om mänskliga rättigheter, samt på de frågor som avses i punkterna 4 och 9 a. Turkiet kommer också att få tillfälle att delta i gemenskapsprogram och gemenskapsorgan och i möten mellan kandidatstaterna och unionen i samband med anslutningsprocessen.

Ett anslutningspartnerskap kommer att utarbetas på grundval av slutsatserna från tidigare europeiska råd, samtidigt som det innehåller prioriteringar som förberedelserna för anslutningen måste koncentreras på mot bakgrund av de politiska och ekonomiska kriterierna och en medlemsstats skyldigheter, i kombination med ett nationellt program för antagande av regelverket. Lämpliga övervakningsmekanismer kommer att fastställas.

I syfte att intensifiera harmoniseringen av Turkiets lagstiftning och praxis med regelverket uppmanas kommissionen att utarbeta en process med analytisk genomgång av regelverket. Europeiska rådet uppmanar kommissionen att föreslå en samlad ram för samordning av alla källor till Europeiska unionens ekonomiska föranslutningsstöd.”

Det viktiga är att vi här lägger fast en process, en rutin, en övervakning, en uppföljning. Lever man inte upp till detta blir det inte heller några förhandlingar.

Anf. 165 YVONNE RUWAIDA (mp):

Fru talman! Det ställdes krav på Turkiet i samma utsträckning när Turkiet skulle ha en tullunion med EU. Det man kanske inte hade var den tydliga övervakningen, men däremot hade man uppföljning.

Det som har hänt i Turkiet innebär absolut ingen förbättring av de mänskliga rättigheterna under de senaste två åren. Det är en situation som är förfärande. Saker som borde ha kunnat ske har inte skett. De signaler som nu kommer från premiärministern tyder inte på att man tar tag i och tar ansvar för kränkningarna av kurderna på det sätt man borde göra om man har samma tolkning av vad detta innebär som Sverige har.

Jag är lite rädd för tolkningsfrågan. I Sverige är det här en stor fråga. Det är en fråga som debatteras. Därför har Sverige sagt att man kan använda sitt veto. Men Sverige har ju backat från det efter påtryckningar i EU-sammanhang. Det är så jag upplever det. Jag är rädd för att man kan komma att backa även under diskussioner om medlemskapsförhandlingar.

Anf. 166 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Återigen: Detta är inte bara en stor fråga i Sverige. Det är också en stor fråga i Tyskland. Det är en stor fråga på många ställen i Europa. Och det är naturligtvis en jättestor fråga i Turkiet. Det är självklart.

Jag tycker att vi här nu har valt en strategi som har goda förutsättningar att lyckas. Men därmed inte sagt att vi kommer att lyckas. Vi får se nu vilken utveckling det blir. Och blir det inte en utveckling som går i den här riktningen blir det heller inga medlemskapsförhandlingar. Det är fastlagt, och det är tydligt skrivet. Det är också fastlagt en rutin för hur den här övervakningen ska gå till. Det var ju just detta som gjorde, skulle jag tro, att den turkiska regeringen upplevde det som någonting som man inte riktigt tyckte var så där alldeles trevligt att behöva läsa – kraven som ställdes och övervakningsmekanismen som lades fast.

Jag ska inte säga att jag på något sätt känner mig lugn. Det gör jag inte. Men jag tror att vi har valt en praktisk politik som kan medverka till en bättre utveckling. Sedan får vi se om det räcker för ett medlemskap.

Anf. 167 STEN TOLGFORS (m):

Fru talman! Jag tycker att det är mycket bra att EU successivt stärker sin förmåga till krishantering och det tycker hela mitt parti.

Däremot är jag lite bekymrad över den oklarhet som den svenska regeringen sprider vad gäller tolkningen av frågan om mandat för krishantering. De svar vi får är nämligen lite olika varje gång.

När statsministern fick frågan av en journalist i Helsingfors svarade han: Det bygger på FN-mandat för våldsanvändning. Han gjorde också tidigare en distinktion mellan militärt våld i krishantering och civila insatser.

Jag har mycket svårt att se att statsministern har täckning för detta i Helsingforsmötets dokument. Det finns inte krav på FN-mandat så tydligt där. Det står: Unionen kommer att bidra till internationell fred och säkerhet i enlighet med principerna i Förenta Nationernas stadga. Det är också den formulering som har använts tidigare, t.ex. i Köln.

Därför vill jag ställa en fråga statsministern. Att det är önskvärt med ett mandat och att vi i de flesta fall kommer att ha det är vi alla överens om. Det är riktigt, viktigt och bra. Men krävs det eller krävs det inte ett FN-mandat också för militära insatser, för fredsframtvängande insatser för EU i de fall då FN-systemet är låst?

Bakgrunden till min fråga är precis den motsatta i förhållande till t.ex. Lars Ohlys tidigare fråga. Jag vill ha en stark och aktiv aktör för freden i Europa och FN. Jag fruktar att länder som Folkrepubliken Kina ånyo i framtiden kan använda veto inom FN-systemet för att förlama fredsinsatser från EU och därmed i förlängningen orsaka ett utökat lidande i Europa och Europas närområde.

Anf. 168 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Jag har redan svarat på den frågan vid två tillfällen under dagens frågestund.

Anf. 169 STEN TOLGFORS (m):

Fru talman! Det har statsministern inte alls gjort. Han har gett ett antal glidningar precis som när det gäller de uppgifter som har förekommit i massmedierna.

Det är anmärkningsvärt. Det är precis samma resonemang, där regeringen försöker fly undan det man egentligen är med att besluta om, som man förde efter Kölnmötet. När utrikesministern då pressades satte hon likhetstecken mellan principerna i FN-stadgan och ett tydligt FN-mandat. Men det går inte att sätta ett sådant likhetstecken. Hon flaggade också – vilket är mycket allvarligt – för eventuell svensk vetoanvändning om det finns olika tolkningar om vad ett FN-mandat innebär.

Då inställer sig frågan: Är den svenska regeringen beredd att stoppa 14 andra medlemsländer från en viktig insats för freden därför att det finns en oklarhet om hur man ska tolka de beslut man varit med om att fatta i t.ex. Helsingfors? Det är en betydande, viktig och central skillnad mellan beslut i enlighet med FN-stadgans principer och ovillkorliga krav, konkreta mandat från FN:s säkerhetsråd. Det är det som statsministern nu måste klargöra.

Anf. 170 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Jag har svarat på frågan vid två tillfällen under dagen. Jag har klart deklarerat synpunkten på FN-mandat och FN-stadgans principer. Om inte Tolgfors har tagit del av svaret hänvisar jag till protokollet.

Anf. 171 MARGARETA VIKLUND (kd):

Fru talman! Återigen till mänskliga rättigheter. Bristen på mänskliga rättigheter har ju varit ett hinder för Turkiet som kandidatland när det gäller att få komma med i EU. Sverige har drivit frågan ganska hårt, vad jag kan förstå. Man har varit negativ till Turkiets medlemskap på grund av bristen på mänskliga rättigheter. Men nu har det således svängt. Vid kommande förhandlingar med Turkiet kommer minoriteternas situation att behandlas och följas. Det har man sagt. Särskilt har man i de sammanhangen nämnt kurdernas situation. Det är bra.

Men det finns också en annan folkgrupp i Turkiet som lever klämd mellan andra grupper. Jag tänker på det kristna minoritetsfolket assyrierna, syrianerna. De har förföljts, trakasserats, fängslats, torterats och fråntagits sina mänskliga rättigheter på alla nivåer under tiotals år – under nästan hela det här århundradet.

Trots att regeringens representanter, nuvarande och tidigare utrikesministrar, har lovat att ta upp deras fråga i olika sammanhang har jag inte sett eller hört någonting om att det har blivit gjort.

Kommer regeringen nu i diskussionerna och i uppföljningen av besluten när det gäller Turkiet, i och utanför EU i olika sammanhang, att ta upp assyriernas situation? För att inte det folket helt ska gå under är det oerhört viktigt att strålkastarljuset sätts på dem. Kommer statsministern att medverka till det?

Anf. 172 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Det tycker jag är mycket rimligt och riktigt. När vi talar om olika grupper i Turkiet tänker vi naturligtvis också på den här gruppen.

Anf. 173 MARGARETA VIKLUND (kd):

Fru talman! Jag tackar för det. Jag ser det som ett löfte.

Anf. 174 INGVAR SVENSSON (kd):

Fru talman! Jag vill ta upp regeringskonferensens dagordning. Med de snäva tidsmarginaler som har angivits i Helsingfors förstår jag att det måste vara en begränsad dagordning. Det är klart att det är viktigt att man ska hinna tidsmässigt, och de tre punkterna – rester från Amsterdam – är viktiga att ta upp.

Men det är ju en enorm utvidgning från 15 till kanske 28 länder med de 13 kandidatländerna. Nu kommer kanske inte alla att gå i mål samtidigt. Men EU har ju även andra institutioner. Jag tänker på domstolen, revisionsrätten och parlamentet med dess funktionssätt och storlek. Finns de med bland de övriga dagordningspunkterna som statsministern nämnde? Jag hoppas verkligen inte att stats- och regeringscheferna är så

naiva att de tror att man kan gå in i en utvidgning utan att ha löst de frågeställningarna.

Anf. 175 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! En del av de saker som Ingvar Svensson tar upp finns med i det som anses vara anslutande frågor. Det är bara så att även de mycket väl kan växa och bli väldigt komplicerade. Det gäller alltså inte enbart de tre frågor som vi kallar *left-overs* från Amsterdam, utan också sådant som ansluter därtill – en del kanske är enkelt tekniskt, men annat kan rymma en del svåra politiska avvägningar. Detta gäller exempelvis för frågor som domstolen, revisionsrätten och parlamentets storlek.

Anf. 176 GÖRAN LENNMARKER (m):

Fru talman! Ett beslut i Helsingfors var särskilt viktigt, nämligen att unionen själv skulle vara klar att ta emot nya medlemmar redan år 2002. Det var kanske det största och mest positiva framsteget, för där kunde mycket ha gått snett. Det gjorde det inte, och det tror jag att vi ska observera.

Det skulle nämligen kunna innebära att vi kunde se de första nya medlemmarna från Central- och Östeuropa komma in redan den 1 januari 2003, om de är snabba i sin egen anpassning.

Detta skulle för svensk del förhoppningsvis kunna innebära att ordförandeperioden vårterminen 2001 medför ett förhandlingsavslut. Det kan nog krävas ett förhandlingsavslut med de första länderna. För ratificering krävs ett eller kanske drygt ett år. Jag tror att detta är ett oerhört viktigt steg i den alldeles dominerande betydelsefulla processen av Europas enande efter 50 års skiljande.

Låt mig också poängtera att det när det gäller regeringskonferensens mandat faktiskt finns ett riksdagsbeslut, inte av denna riksdag men av en tidigare riksdag, inför Amsterdammötet. Sådana ställningstaganden är fastlagda, och vi kan gå tillbaka till dem.

Slutligen, fru talman, får man när det gäller Turkietfrågan, som är så central, ändå hålla reda på sin argumentation. Det viktiga när det gäller Turkiet är två saker. Man ställer exakt samma villkor för Turkiet som man ställer för alla andra kandidatländer. Vidare finns det en oerhört ingående mekanism för att granska detta.

När kommissionen kommer in och gräver i varje vrå av ett land kommer allting fram. Det är poängen med Turkiets kandidatstatus att den kommer att medföra en kraftig möjlighet till förbättring, om Turkiet självt är intresserat av att fullfölja sin medlemskapsansökan. Jag tycker att det skulle ha betonats mer från regeringens sida.

Anf. 177 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Ja, det är möjligt att vi kan betona det mer, men jag tror att det för alla som har lyssnat här i dag tydligt har framgått att det är Köpenhamnskriterierna och den uppföljnings- och övervakningsmekanism som har satts upp som det gäller. Jag bedömer att det var den som utlöste den turkiska reaktionen. Det är tydligt vad det där handlar om. Jag tror att detta är ett bra sätt att markera vikten av att man lever upp till Köpenhamnskriterierna.

Jag ger Lennmarker rätt i att vi kan få ett genombrott under det svenska ordförandeskapet med en färdig förhandling. Jag var i Polen i går, och där hoppas och tror man på detta och har ambitionen att komma så långt att man faktiskt kan avsluta processen då. Vi får se om det lyckas. Skulle vi då inte inom unionen vara klara att ta emot nya medlemmar, skulle det naturligtvis upplevas som ett väldigt misslyckande.

Anf. 178 GÖRAN LENNMARKER (m):

Fru talman! Tack för det, Göran Persson! Låt mig dock faktiskt ge ett råd till regeringen. Jag tror att det är klokt att när det gäller just Turkiet betona dessa mekanismer och dessa lika krav, för att inte att hamna i en diskussion där man på något sätt ska försvara Turkiets utveckling under hösten 1999. Det bisarra är ju att regeringen lite grann har skjutit sig själv i foten genom utrikesministerns olyckliga in hopp i somras och kommit in på en konstig väg.

Låt mig också ge ett annat råd. Det är att jag tror att det när det gäller frågan om mandat, som Sten Tolgfors tidigare tog upp, är klokt att regeringen är extremt tydlig. Annars kommer detta att vara en varböld som kommer att finnas kvar i svensk debatt. Jag tror att det kanske är regeringen själv som mest förlorar om den finns kvar.

Anf. 179 WILLY SÖDERDAHL (v):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka för informationen. Jag tycker att det är bra att EU-frågorna ibland debatteras i kammaren, inte bara i EU-nämnden.

Jag skulle vilja ställa en mer övergripande fråga. EU har självt uppmärksammat problemet med avståndet mellan medborgarna och EU:s institutioner och beslut. Det låga valdeltagandet i det senaste valet till EU-parlamentet är ett tecken på detta.

När avståndet mellan medborgare och beslutsfattare ökar minskar i samma grad beslutens legitimitet. Jag undrar om statsministern ser någonting i slutsatserna från Helsingforsmötet som kommer att minska avståndet mellan medborgarna och besluten inom EU.

Anf. 180 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Det är en bra fråga, som bör uppta egentligen alla ansvariga Europapolitikens analyser och tankar. Jag tror att några saker från Helsingfors är särskilt viktiga att peka på.

Vi håller fast vid och hävdar unionens ansvar för att bekämpa arbetslöshet. Vi lyfter fram den frågan till det portugisiska ordförandelandet med krav på ett handlingsprogram. Vi lyfter också fram saker som folkhälsa och livsmedelssäkerhet. Vi har också omfattande och ordentliga ambitioner på miljöområdet.

Jag menar att detta är exempel på frågor som ligger nära medborgarna och som de förväntar sig att vi på något sätt ska hantera. Det är också många frågor som bäst löses i en gemensam Europapolitik, exempelvis miljöfrågorna.

Vi kan dock inte specifikt säga att en viss sak togs upp i Helsingfors därför att vi trodde att klyftan mellan politikerna, de valda, och deras väljare därmed skulle minska i Europa. Så är inte slutsatserna uppbyggda. Men visst finns det närvarande i samtalen, och visst motiveras

en del insatser med just den typen av argument, inte minst på de områden som jag nyss pekade på.

Anf. 181 WILLY SÖDERDAHL (v):

Fru talman! I slutsatserna står det att vid den kommande regeringskonferensen ska bl.a. behandlas frågan om en möjlig utökning av omröstning med kvalificerad majoritet i rådet. Det gäller också en del följdbeslut där de tidigare inriktningsbesluten kräver enhällighet. Ser statsministern en fara i att detta kommer att minska de nationella parlamentens makt och därmed skapa ytterligare avstånd mellan medborgare och beslut?

Anf. 182 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Om det görs på fel sätt – men det kan ju också vara så att de nationella parlamenten i vissa frågor inte äger någon beslutskraft därför att problemen till sin karaktär inte är nationella. Om då unionen, som kanske består av 20, 25 eller 30 medlemsstater, ska kunna fungera och ta beslut, krävs att vi har beslutsformer som gör att vi är effektiva, dvs. majoritetsbeslut i stället för beslut med enhällighet.

Det kan vara så, vilket jag tror, att en väl avvägd beslutsgång i Europa inom unionen med majoritetsbeslut faktiskt stärker tilltron till politiken och våra möjligheter att hantera problem som medborgarna ser. Därmed får också de nationella parlamenten större legitimitet och högre status.

Anf. 183 NIKOS PAPADOPOULOS (s):

Fru talman! Det var en mycket glädjande information som vi fick från statsministern. Det var mycket efterlängtad att Turkiet kommer att bli kandidatland och kanske kommer in i EU. Jag är optimist, och jag tror att Turkiet kanske kan genomföra reformer som innebär demokratisering, förbättrade mänskliga rättigheter, respekt för grannar, lösning av konflikter och diskussioner om minoriteter.

Jag är dock lite orolig beroende på att Turkiet är ett stort och fattigt land med många analfabeter, ekologiska problem och dålig ekonomi. Min fråga är: Tror statsministern att Turkiet kan ta så starka steg framåt att det kan motsvara dessa krav på reformer innebärande demokratisering och mänskliga rättigheter samtidigt som landet klarar sig ekonomiskt? Finns det någon plan från EU:s sida för att hjälpa Turkiet att komma in?

Anf. 184 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Det är viktiga frågor som Papadopoulos tar upp, och det är också just dessa som vi har ägnat oss åt. Vi har naturligtvis försökt att hitta en sådan framgångsväg. Det är klart att om Turkiet får en sådan utveckling som vi alla hoppas och tror, kommer det att betyda ohyggligt mycket för hela denna del av Europa. Det är i sin tur något som har legat bakom Greklands konstruktiva inställning för att få till stånd ett beslut på detta toppmöte som öppnade för Turkiets kandidatstatus.

Sedan krävs många insatser, t.ex. politiska konsultationer och kanske också insatser via EU-programmen, för att få till stånd en utveckling i Turkiet som ligger i linje med det vi önskar. Hur lång tid det tar vet vi

inte, men vi vet att när man har öppnat den här möjligheten har det i många länder betytt en väldig stimulans för politiken och för inriktningen av samhällsutvecklingen. Så med Greklands konstruktiva medverkan tycker jag att vi fick ett bra beslut som ger oss anledning att vara, som jag sade, försiktigt optimistiska.

Anf. 185 KENTH HÖGSTRÖM (s):

Fru talman! I samband med konstitutionsutskottets granskning av regeringen och Regeringskansliet har vi fått ta del av de ambitiösa förberedelser som Sveriges regering gör inför vårt ordförandeskap år 2001 på hösten. Det är ett mycket stort och oerhört viktigt åtagande som Sverige går in för därvidlag.

Statsministern har nu företrätt vårt land under åtminstone fyra hela år och lite till och har därmed erfarenhet av åtta ordförandeländer. Statsministern har därvidlag en fullständigt unik erfarenhet att tillföra den här kammaren. Då vore det intressant att fråga om statsministern har sett några förändringar i ordförandeskapets praktiska utformning från det första landet till nu det finska, vad vi kan lära av detta och vad vi kan tillföra utifrån t.ex. Finland, som var det första nordiska landet som innehade ordförandeskapet. Det vore roligt och intressant, inte bara för mig tror jag, att få höra statsministerns personliga reflexioner om detta.

Anf. 186 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Det här är någonting som ligger ganska nära att reflektera över med tanke på att vi, som Kenth Högström säger, strax själva ska ta ansvaret för denna jätteuppgift.

Jag upplevde Helsingforsmötet som väldigt väl organiserat och som en bra förebild när det handlar om den yttre ramen för mötet. Sedan avgörs ju – det är ju också en erfarenhet man har – mötet som sådant väldigt mycket av den dagordning som man i praktiken får sig förelagd av dynamiken inom EU och av den inre kraft som hela tiden organisationen utvecklar och som driver fram vissa frågor för avgörande. För Finland blev det frågorna om krishantering, frågorna om Turkiet och inte minst frågorna om utvidgningen som kom att hamna på det ordförandeskapet. Detta krävde väldigt mycket av utrikespolitisk kompetens och diplomatisk talang, som ju Finland visade sig besitta på ett sätt som gjorde att resultatet blev gott.

Vi överblickar ännu inte vilka frågor som kommer att dominera vårt ordförandeskap, men i väldigt stor utsträckning avgörs naturligtvis intrycket av ordförandeskapet av den dagordning som man antingen får sig förelagd eller själv förmår att etablera.

Unionen har de sista åren kraftfullt glidit i en riktning som har satt i fokus frågor om arbetslöshet, miljöförstöring och demokratiska fri- och rättigheter, frågor som ju ofta är förknippade med den dagordning som vi i Norden, inte minst inom socialdemokratien, känner oss hemmastadda med. Det har ju varit detta som har utmärkt de senaste ordförandeskapen, från Amsterdam och framåt, kan man säga.

Anf. 187 TALMANNEN:

Tack! Detta var den sista frågan och det sista inlägget i denna överläggning, som har tagit längre tid än vad som är brukligt, såväl den inle-

Prot.
1999/2000:47
15 december

*Information från
regeringen*

dande informationen som den efterföljande frågestunden. Det är också naturligt med hänsyn till denna frågas stora vikt och betydelse. Vi kommer att behöva ha fler sådana överläggningar under de närmaste åren.

Jag tackar såväl statsministern som kammarens ledamöter för en överläggning som har varit både utförlig, ingående och klargörande.

13 § Avgiften till Europeiska gemenskapen

Föredrogs
finansutskottets betänkande 1999/2000:FiU5
Utgiftsområde 27 Avgiften till Europeiska gemenskapen
(prop. 1999/2000:1 delvis).

Anf. 188 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Fru talman! Utgiftsområde 27 handlar om den medlemsavgift som vi betalar för att vara med i Europeiska unionen, vilken under nästa budgetår beräknas uppgå till 23 083 miljoner kronor, alltså ett ganska betydande belopp.

Jag vill påpeka för kammaren att det här betänkandet kommer upp årligen som ett ärende. I motsvarande betänkande 1997/98 och 1998/99 har finansutskottet med kraft slagit fast att det är viktigt att den svenska regeringen bedriver en stram budgetpolitik i EU när det gäller avgiften till Europeiska gemenskapen.

Det har ju funnits diskussion om hur stor Sveriges avgift ska vara och om den har varit rättvis utifrån våra förutsättningar gentemot andra länder osv. Det har varit ganska väl diskuterat, och som sagt var har finansutskottet påpekat detta ett antal gånger. Som en följd av detta skulle EU också diskutera avgifter, och vid det s.k. Berlinmötet om Agenda 2000 som regeringen deltog i tillsammans med övriga regeringar från Europeiska unionen under våren detta år diskuterades just det här avgiftssystemet.

Man kan konstatera att utfallet från Berlinmötet blev mycket positivt för Sveriges del. Man nådde ett flertal framgångar i diskussionerna om det här och med de krav som man hade drivit. På det principiella planet uppnådde Sverige att budgetrestriktiviteten och bördefördelningen skrevs in i Europeiska rådets slutsatser från Berlin, och de finns alltså med för det framtida arbetet.

Konkret uppnådde Sverige ett avsevärt lägre finansiellt perspektiv. En flerårig budgetplan om det här blev upplagd, det blev en reduktion beträffande vårt betalningsansvar för den brittiska budgetrabatten och det blev ett ökat återflöde från strukturfonderna – nettobetalingen blev alltså mindre på så sätt – samtidigt som strukturfondsinsatserna totalt sett koncentrerades, och ett striktare finansiellt regelverk infördes i samband med det här, helt i den anda som har diskuterats tidigare, bl.a. i finansutskottet. Jordbrukspolitiken kom i och för sig inte så långt som vi önskade men finns ändå med som en viktig del i det fortsatta arbetet när det gäller utvidgningen osv.

Nu är det så här att Agenda 2000, alltså resultatet av mötet i Berlin, ju inte omedelbart får genomslag i den avgift vi ska betala. Det krävs ju också formella beslut fortlöpande i det här så att det kan börja verka.

Men från 2001, 2002 och 2003 kommer vi att märka av det här, dvs. att vår andel av den totala EU-budgeten kommer att minska proportionellt som ett resultat av det här. Vi från utskottsmajoriteten tycker naturligtvis att det är oerhört stimulerande att regeringen har nått så långt i den här frågan, eftersom det har varit en viktig fråga, vilket också har påpekats fortlöpande i den diskussion som har varit.

Det finns en reservation till det här betänkandet som egentligen inte innebär något annorlunda än vad utskottsmajoriteten har skrivit, och därför tycker jag att reservationen i sig slår ett hål i luften. Där talas om precis det här som också majoriteten säger, dvs. att det är viktigt med en stram budgetpolitik. Jag tycker att det har verkställts på så sätt. Det får inte vara så, tycker jag rent politiskt, att man opponerar sig när något ändå har redovisats så tydligt som det har gjorts till finansutskottet från regeringens sida. Statssekreterare Peter Lagerblad har vid minst två tillfällen varit hos utskottet för att berätta om förhandlingsläget men också för att redovisa resultatet, så samtliga partier är väl införstådda med förhandlingsläget och vad man faktiskt har uppnått, och jag tycker därmed att man kan känna sig nöjd från samtliga partier. Då känns det konstigt att man därutöver önskar sig att man ska nå ännu längre. Det finns ändå någon realitet vad gäller vad som är rimligt att uppnå, och det tycker jag att regeringen har lyckats med här.

Därför, fru talman, vill jag till sist yrka bifall till hemställan i betänkandet i sin helhet och avslag på reservationen från Kristdemokraterna.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 16 december.)

14 § Vissa punktskatte- och tullfrågor, m.m.

Föredrogs
skatteutskottets betänkande 1999/2000:SkU11
Vissa punktskatte- och tullfrågor, m.m. (förnyad behandling)
(prop.1999/2000:9 och prop. 1998/99:127).

Anf. 189 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Fru talman! Skatteutskottets betänkande 1999/2000:SkU11 *Vissa punktskatte- och tullfrågor, m.m.*, bygger på regeringens proposition 1999/2000:9 med samma namn, vilken jag skulle vilja kalla en skattepyttipanna. Regeringen har tagit vad som fanns kvar i kylskåpet och tillagat denna skattepyttipanna toppad med en rödbeta. Skattepytten innehåller allt från proviantering, införselregler för alkohol och tobak, höjningar och ändringar av skatter på bensin och diesel, 1,25-procentsregeln för koldioxidskatt till pensionsförsäkringar.

Regeringens recept måste dock ha varit något bristfälligt. När det t.ex. gäller dieselskatten har man inte haft ordning på vad man har gjort tidigare. När det gäller etanolinblandning i bensin har man glömt att beskriva detta. Denna skattepytt är trots allt inte helt oätlig. Men det finns delar som är mindre aptitliga, och det är dessa jag snart ska belysa här.

Prot.
1999/2000:47
15 december

Avgiften till Europeiska gemenskapen

Vissa punktskatte- och tullfrågor, m.m.

Jag vill dock börja med varför betänkandet blev återförvisat för 14 dagar sedan. Fem över tolv kom det fram att det i en bilaga som ska bifogas miljöbalken slås fast att Sverige fr.o.m. den 1 januari år 2000 inte får sälja bensin med tioprocentig etanolblandning. Skälet till detta är att den svenska regeringen i EU varit med och förhandlat fram detta direktiv, som naturligtvis innehåller mer än etanolblandning i bensin. Men det är just etanolblandning i bensin jag kommer att uppehålla mig vid.

Av vad jag har förstått har just etanolfrågan inte varit stor och inte ens vid olika dragningar i EU-nämnden och fackutskotten kommit i fokus. Inte heller berörda branscher har reagerat förrän fem över tolv. Jag kan ha synpunkter på både regeringens och branschens agerande och engagemang i frågan. Men vi moderater tycker ändå att utskottsmajoriteten har kommit fram till det bästa man kan komma fram till i ett läge där direktivet måste antas av Sveriges riksdag.

Vi i skatteutskottet är inte experter på miljöfrågor och har haft svårt att bedöma om de försök som i dag pågår i Sverige med tioprocentig etanolblandning är bättre för miljön än den femprocentiga inblandningen som blir tillåten efter nyår. Jag vill ändå tro att det trots allt funnits och finns en tanke bakom de svenska försöken med tioprocentig etanolinblandning.

Utskottet skriver: "Det är därför viktigt att regeringen följer utvecklingen av produktionsmetoder samt eventuellt nya forskningsrön vad gäller etanolblandning i drivmedel. Ges därvid anledning till antagande att maximivärdet för etanolblandning i bensin bör förändras förutsätter utskottet att detta aktualiseras under de fortsatta förhandlingarna inom Auto/oil-programmet. Vidare anser utskottet att regeringen i avvaktan på att Auto/oil-programmets andra del slutförs bör pröva möjligheten att av kommissionen få dispens från direktivets bestämmelse om högsta tillåtna volymhalt etanol i bensin." Detta ska alltså ges regeringen till känna.

Att så här i efterhand försöka få en ändring, dvs. dispens, är om jag ska vara ärlig kanske inte helt enkelt. Men det är i vart fall en mer ärlig och verklighetsförankrad inställning än den som Vänsterpartiet och Miljöpartiet har. Dessa partier ger sken av att Sverige ensidigt kan låta bli att anta just denna del av direktivet. Vad skulle hända om alla länders parlament efter det att respektive regering förhandlat färdigt plockar ut olika delar av direktivet som anses som mindre tilltalande? Anarki skulle uppstå, och hela tanken med EU skulle undergrävas. Jag kan misstänka att det är just det de två EU-fientliga partierna Vänsterpartiet och Miljöpartiet vill åstadkomma.

Fru talman! Om vi nu ska sätta i oss denna skattepyttipanna kan det kanske vara bra att ha något att dricka till. Vi moderater har föreslagit att Sveriges undantag från EU:s regler om privatinförsel av alkoholdrycker och tobaksvaror avvecklas. Varför kan medborgare i de flesta andra EU-länder få ta med sig 10 liter starksprit när vi i Sverige bara får ta in 1 liter? Varför får andra EU-medborgare ta in 90 liter vin när vi bara får ta in 5 liter? Varför får andra EU-medborgare ta in 110 liter starköl när vi bara får ta in 15 liter?

Utskottsmajoritetens svar på dessa enligt mig mycket relevanta frågor står att läsa i betänkandet: "Utskottet har avstyrkt motionsyrkandena med motiveringen att det skulle vara svårt för Sverige att upprätthålla en hög

prisnivå på alkoholdrycker utan det svenska undantaget från EG:s regler om införsel.”

Prisnivån är hög i Sverige. T.ex. är priset på en flaska Absolut vodka 700 ml 219 kr. Alkoholskatten utgör 140 kr och moms 44 kr, dvs. totalt 184 kr. Priset på vodkan är alltså 35 kr. Skatt och moms utgör 84 % av priset. Vi går tillbaka till det jag förut läste ur utskottets svar på motionen. Det står faktiskt svart på vitt vad det handlar om. Det är statens inkomster man värnar om. Det är inget annat. Pratet om folkhälsan kan man glömma.

Låt oss närmare granska om statens inkomster värnas. 35 %, ja kanske upp till 50 %, av alla alkoholhaltiga drycker som konsumeras i Sverige köps inte på Systembolaget. Av detta kan var och en dra sina egna slutsatser. En fråga till socialdemokraterna: Hur länge kan Sverige ha alkoholskatter som så kraftigt avviker från andra EU-länders? Behöver vi undantaget beträffande införselregler för att få in skattepengar? Har inte systemet redan havererat?

Vi moderater vill att undantaget tas bort och att regeringen meddelar EU detta så att vi fr.o.m. mitten av nästa år har EU:s regler. Jag yrkar bifall till reservation 1 under mom. 1.

Denna skattepyttipanna hade jag tänkt inta på en restaurang, och jag tar bilen dit och tankar på vägen. Jag tankar alltså grön 95-oktanig bensin. Jag kan titta på mitt kvitto. Jag har tankat för 400 kr och 13 öre. Skatten utgör 208 kr och 70 öre, och moms 80 kr och 3 öre. Skatter och moms utgör sammanlagt 288 kr och 73 öre. Bensinen kostar 111 kr och 40 öre.

Fru talman! Sverige är ett glest befolkat land. För många hushåll är resor till och från arbetet långa. Kollektivtrafiken är i många fall inget alternativ. Den finns helt enkelt inte. Dessutom behövs bilen ofta för privata ändamål för att det ska vara möjligt att bo kvar i mindre tätbefolkade områden. Hög bensinskatt försvagar hushållsekonomin och minskar intresset att ta arbete på större avstånd från hemmet, och det minskar rörligheten på arbetsmarknaden. Moderaterna har i sitt budgetförslag föreslagit en skattesänkning på bensin på 20 öre plus moms, dvs. 25 öre, som en första början.

Nu kanske någon undrar hur jag ska få ihop skattepyttipannan med 1,2-procentsregeln för cement- och kalkindustrin. Jag har ett hus som ska kalkas. Nog är det väl trevligt om kalken kommer från Sverige, ja rentav från Gotland. 1,2-procentsregeln innebär att koldioxidskatten inte överstiger 1,2 % av de tillverkade produkternas försäljningsvärde. Detta gäller främst för cement- och kalkbranscherna.

Trots att jag under våren och sommaren flera gånger försökt få besked från finansministern om regeringen avser att förlänga 1,25-procentsregeln har regeringen dröjt in i det sista med att ge besked. Nu när beskedet ges gäller det bara ett år. Hur ska kalk- och cementindustrin i Sverige, som ofta har stor internationell konkurrens, kunna planera sin verksamhet? Vi moderater vill att regeln ska gälla tillsvidare så att samma problem inte uppstår nästa år.

Självfallet är det inte särregler som vi ska ha. 1,25-procentsregeln, som är ett undantag, är ett bra exempel på hur de höga svenska energiskatterna annars skulle slå ut delar av den svenska industrin. Det är viktigt att den svenska energibeskattningen är konkurrenskraftig och lång-

Prot.

1999/2000:47

15 december

Vissa punktskatte- och tullfrågor, m.m.

siktig. I annat fall riskerar vi att svensk energiintensiv industri, och inte bara kalk- och cementindustrin, flyttar till andra länder med gynnsammare beskattningsklimat.

Ofta motiveras Sveriges höga energiskatter av miljöhänsyn. Dessa höga skatter kan leda till att verksamheter flyttar utomlands till länder med lägre skatter och i många fall sämre miljömedvetenhet. I Sverige försvinner då inte bara arbetstillfällena. Handelsbalansen försvagas också, och den globala miljön försämras. Moderaternas mål är inte fler undantag, utan sänkta energiskatter.

Fru talman! Så är denna skattepyttipanna konsumerad med högt beskattade tillbehör och en kostsam färd dit på grund av högt beskattad bensin, samt en fortsatt osäkerhet för kalk- och cementindustrin.

Vi moderater står givetvis bakom alla våra reservationer, men som jag tidigare har anfört nöjer jag mig för tids vinnande med att yrka bifall till reservation 1 under mom. 1.

Anf. 190 CLAES STOCKHAUS (v):

Fru talman! Skatteutskottets betänkande 1999/2000:SkU11 är en fortsättning på betänkandet SkU8. Skälet till det är att ärendet återförvisades för 14 dagar sedan. Det var frågan om etanolinblandning i bensin som var stötestenen.

I utgångsläget, när vi i Vänsterpartiet studerade propositionen 1999/2000:9 om vissa punktskatte- och tullfrågor, reagerade vi speciellt på förslagen om skattejusteringar för miljöklasserna på bensin respektive diesel. Regeringens skäl var vad gäller bensin att dels nå närmare överensstämmelse med skillnaden i tillverkningskostnader, dels behålla styrningen mot den bättre miljöklassen. Det var de delarna som lyftes fram. Men fäster man blicken på den miljöstyrande delen blir detta obegripligt för oss i Vänsterpartiet, eftersom skattesatsskillnaden närmast föreslås bli obefintlig – från 7 till 3 öre. Det var en kraftig styrning! I reservation 3 har vi tillsammans med Miljöpartiet vidare redovisat vår syn på den delen.

Vi reagerade som sagt, och detta återfinns i motion Sk7, vilken även behandlar skattejusteringsförslaget på diesel. Förslaget om skattejusteringar för miljöklasser på diesel är om möjligt ännu mer obegripligt, eftersom sänkningen av skattesatsen på dieselolja, miljöklass 3, skattebortfallsvägen skulle kompenseras av en höjning av skatten på den miljövänligare dieseloljan, miljöklass 1. Där kan vi snacka om miljöstyrning!

I vissa fall skulle detta också få ge vika för andra styrningar. Utskottet var ändå så klokt att det avslog denna del av propositionen. Detta kan utläsas under mom. 4.

Då går jag över till huvudskälet för senareläggningen i riksdagsbehandlingen. Det gäller frågan om inblandning av etanol i bensin och EU-direktiv med anledning av detta.

Marietta de Pourbaix-Lundin sade fem över tolv, men det är inte riktigt så – vi har ju några dagar kvar av det här året. Det var i och för sig inte heller fem i tolv, utan kanske snarare en minut i tolv som vi blev uppmärksammade på denna slamkrypare i en bilaga som i första hand inte är en fråga för skatteutskottet, som vi ser det i Vänsterpartiet.

Det visade sig att det redan 1996 förhandlades fram direktiv som innehöll detta för att antas i rådet 1998. Det innehöll begränsningar på bl.a. inblandning av etanol i miljöklassbensin. Men under tiden har försöksverksamhet med olika inblandningsprocent av etanol i bensin pågått i Sverige. På en del mackar finns blandarpumpar uppsatta.

Här måste jag stanna upp lite grann och säga som den gamle ärrade riksdagsledamot som jag inte är – men jag kan väl låtsas det just nu: Än så länge låter det här kanske ganska enkelt, men vänta till dess att jag börjar förklara det hela!

Följden av EU-direktivets begränsning är att några blandarpumpar inte får finnas efter årsskiftet. Som vi tror kommer det att direkt slå mot de försöksbilar som använder bränslet E 85. Det handlar nämligen om framtida tillgänglighet. Finns det inga blandarpumpar efter årsskiftet blir det förstås svårare för just den här fordonsparken att kunna få tag på bränsle.

Hur reagerade då utskottets övriga partier, utom Vänsterpartiet och Miljöpartiet? De anser att genom Sveriges medlemskap i EU är det utslutet att agera på annat sätt än att begränsa inblandningen av etanol i miljöbensin till högst 5 %. Vi ska tydligen återigen vara bäst i klassen inom EU, även om det i det här fallet innebär stopp och halt inför möjliga landvinningar på miljöområdet.

Samtidigt uttalas av alla de andra partierna att om nya forskarrön säger annat förutsätts det att detta aktualiseras under de fortsatta förhandlingarna inom Auto/oil-programmet.

De säger vidare att möjligheten bör prövas att av kommissionen få dispens i avvaktan på att Auto/oil-programmets andra del slutförs. Detta vill man ge som ett tillkännagivande.

Men varför inte i stället avslå propositionen vad gäller gränsvärdet för etanolinblandning i bensin? Nej, här ska det göras en kringelkrok som riskerar att låsa fast proportionen av bioalkohol i bioalkoholbaserade drivmedel för lång överskådlig tid.

Återigen: Varför inte avslå gränsvärdet? Sverige är ju ändå bäst i klassen vad gäller miljöbensin och miljöklass 1. Efter ett frivilligt åtagande från svensk oljeindustri genomförs fr.o.m. nästa år en svavelhaltsnivå som kommer att bli så låg att den motsvarar direktivets krav för år 2005. Det införs redan vid årsskiftet! Det tycker vi att Sverige måste kunna få bonus för. Här har vi ju gått fem år före i tiden. Den bonusen borde vara att Sverige inte behöver införa en begränsning av etanolinblandning i bensin. I stället borde vi endast lämna in en dispensansökan.

Marietta de Pourbaix-Lundin ställde en fråga. Jag hinner kanske med den före avrundningen. Hon sade att det skulle bli anarki om inte alla länder följde direktiven. Men om vi blickar bakåt i historien och ser på allt som det har fattats beslut om i EU-parlamentet och de direktiv som har utfärdats av kommissionen – hur många av EU-länderna har följt precis varenda direktiv? Det är min motfråga.

I det här fallet blir ju miljön bättre. Vem kan då säga att vi gör fel från miljösynpunkt? Ingen kan göra det.

Gör alltså inga kringelkrokar som riskerar att föra oss på villovägar! Vi vill ha raka spår och mer etanol i tanken!

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 2 samt reservation 3.

Prot.
1999/2000:47
15 december

Vissa punktskatte- och tullfrågor, m.m.

Anf. 191 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m) replik:

Fru talman! Jag vill ändå fråga Claes Stockhaus om han verkligen tror att det är realistiskt att olika länder plockar ut olika bitar av listan som de inte tycker är tilltalande. Om man i ett land säger: Det här med högsta halten av bly per liter tycker inte vi är så viktigt, så det vill inte vi ha. Så säger man t.ex. i England. Sedan kommer nästa land och säger att man där vill ta ut en annan bit som Sverige tycker är jätteviktig, men som det landet inte vinner på. Nog blir det väl anarki då?

Jag tycker inte att man i Vänsterpartiet är sanningsenlig när man här i riksdagen ger sken av att Sverige kan plocka ut en liten bit av ett direktiv och säga: Den här lilla biten tar vi inte, men det andra tar vi! Sådan är inte verkligheten, och jag tycker inte att det är sanningsenligt att göra på det här sättet.

Claes Stockhaus säger att vi skulle få bonus på något sätt därför att vi är så bra på de andra områdena. Därför skulle vi kunna ha kvar vår 10-procentiga etanolinblandning, menar han. Det låter ju som att Claes Stockhaus inte tror att 10 % etanolinblandning är bra för miljön, eftersom det skulle jämnas ut mot att vi gör andra saker som är bra för miljön.

Jag är alltså inte lika tvärsäker, men som jag sade i mitt inledningsanförande vill jag ändå tro att det har funnits en tanke bakom att vi har 10 %. Jag är beredd att se om EU går med på att vi får dispens för detta. Ärligt talat tror jag att det är svårt, men jag tycker att man kan försöka.

Om det kommer fram att detta är väldigt bra för miljön ska det vara möjligt för alla EU-länder. Då ska det inte vara något unikt för Sverige att få denna dispens – eller hur?

Anf. 192 CLAES STOCKHAUS (v) replik:

Fru talman! Jag nämnde aldrig siffran 10 %, Marietta de Pourbaix-Lundin. Jag sade att man ska slopa begränsningen vad gäller etanolinblandningen. Siffran 10 % får Marietta de Pourbaix-Lundin stå för. Det kan hända att det finns högre procentsatser som är betydligt bättre.

Men detta är ju att jämföra äpplen och päron. Här är det fråga om någonting som kan förbättra för miljön. Det kan man väl knappast jämföra med någonting som klart försämrar för miljön, även om det råkar finnas med i samma direktiv. Det går inte att jämföra de här delarna. Det behöver inte kommenteras mer. Det går inte att jämföra dessa två delar.

Anf. 193 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m) replik:

Fru talman! Claes Stockhaus från Vänsterpartiet tycker alltså inte att det finns några betänkligheter i att stå här i kammaren och ge sken av att ett land kan rycka ut en liten bit ur ett direktiv och säga att just den lilla biten antar inte vi. Det är ju vad Vänsterpartiet gör här i kammaren. Jag tycker inte att det är ärligt. Det är ärligare att göra som större delen av utskottet har gjort, förutom Vänsterpartiet och Miljöpartiet, och säga att vi ska se om det går att få en dispens, men vi antar direktivet.

Vi fick också ganska klart reda på att om man rycker ut en bit får man ta bort hela direktivet. Då kan man inte anta något av det. Man kan alltså inte bara rycka ut en liten bit. Vad innebär det för miljön om man inte antar direktivet över huvud taget? Det finns ju en massa andra bitar, som Claes Stockhaus själv har sagt, som är bra. Då skulle vi inte anta något av det över huvud taget.

Jag vill fortfarande ha ett svar på om Claes Stockhaus tycker att han talar i enlighet med sanningen när han här i kammaren säger att det är helt okej att rycka ut en liten bit.

Prot.
1999/2000:47
15 december

Anf. 194 CLAES STOCKHAUS (v) replik:

Fru talman! Ja, vi tycker det. Det är helt okej i det här fallet att rycka ut en liten bit. Jag sade också att vi skulle skicka in en dispensansökan så fort som möjligt. Men vi ska inte införa den här begränsningen vid årsskiftet. Följden blir att man stannar upp en process som är positiv för landet när det gäller bränslen till fordon. Vad kommer det att innebära på mackarna framöver om man tvingas plocka bort blandarpumparna, eller åtminstone inte får använda dem? Vilka signaler ger det? Vilka signaler ger det till oljebolagen? Hur mycket intresse kommer det att finnas i fortsättningen för att pröva den här vägen? Det är möjligt att man prövar andra vägar till renare bränslen, men på den här vägen är det stopp.

Jag ställde en motfråga när det gällde att följa alla direktiv. Vilket EU-land har följt alla direktiv till punkt och pricka? Vilka övriga EU-länder har gjort det bakåt i historien? Det finns nog inte ett enda. En del obstruerar tydligt fast de är EU-medlemmar i alla fall.

Jag kan inte se att det skulle finnas ett enda enskilt land som skulle finna det meningsfullt att attackera Sverige för att man inte i just den här delen sätter ett begränsningstak vad gäller inblandningen av etanol i bensin. De övriga länderna skulle ju göra sig löjliga om de skulle protestera öppet mot detta.

Visst kan man anta alla övriga delar i direktivet. Jag kan inte se något problem i den delen. Varför ska vi vara bäst i klassen igen? Vi har ju varit bäst i klassen när det gäller svavelhalten i bensinen och ligger fem år före vår tid. Det måste väl räcka gott.

Anf. 195 KENNETH LANTZ (kd):

Fru talman! Låt mig börja med att än en gång beklaga det tidigare beslutet om en skattehöjning med 25 öre per liter diesel. Att regeringen nu gjort ännu ett försök att försämrå för jordbruks- och åkerinäringen är ytterligare en belastning som är och kommer att bli svår att försvara. Betänkandet som vi arbetar med just nu behandlar emellertid inte de här frågorna, vilket föranleder mig att inte här och nu ytterligare kommentera denna skattehöjning. Men jag skulle önska att kammarens ledamöter fick del av många åkares och jordbrukares tunga och djupa suckar samt deras beklaganden över regeringens hårdhänta styrning av svensk konkurrens-kraft i Europa.

Förändringarna i fordonsskattelagen mottar vi emellertid med tack-samhet. Jag har under mina år inom försäkringsbranschen mött många trafikanter som kommit bl.a. till Helsingborg utan kompletta tullhand-lingar och försäkringsbrev. Det har visat sig vara stört omöjligt för dem att köra vidare till sina respektive hemorter. Den gamla lagen var definitiv. Nu kommer det en lag som kräver uppsåt eller oaktsamhet, och det är en bra hjälp på vägen till enklare administration.

Ännu en försäkringsmässig förändring i det här betänkandet är en ef-terlängtd reform som kommer att tillåta kunder att överlåta sina pens-ionsmedel till annan försäkringsgivare. Försäkringsbolaget som överlåter kommer att ansvara för att åtagandet stämmer med försäkringstagarens

Vissa punktskatte- och tullfrågor, m.m.

syfte med avtalet. Det nya bolaget ska således mottaga en ny kund och dennes kapital. Det är värt att notera kravet i lagtexten att försäkringen inte tillåts att bli ändrad i omfattning eller åtagande.

Detta skapar bättre konkurrensmöjligheter, och det i sin tur leder till bättre produkter för konsumenterna. Detta är absolut inget som vi kristdemokrater motsätter oss. Detta är tvärtom en klar förbättring.

Fru talman! Enligt rubriken på detta betänkande handlar det om punktskatter. Vi har noterat att majoriteten avstyrker förslaget och kan inte annat än hålla med. Det är riktigt att regeringen får en signal om att beskattning inte ska vara ett eget syfte. Det krävs mål och motiv för att driva genom ytterligare höjningar av beskattningskvoterna.

Det är beklagligt att vi inte har möjlighet att samla oss bakom en gemensam reservation. Nu har vi kristdemokrater några motioner i detta betänkande. Jag yrkar bifall till reservation 4 under mom. 3 och nöjer mig med detta för tids vinnande. Jag står bakom övriga kristdemokratiska reservationer.

Vi vill avslå regeringens förslag med den motiveringen att man måste tänka helt nytt beträffande beskattningen av drivmedel i allmänhet och kanske slaget av drivmedel i synnerhet. Jag har frågat mig många gånger hur länge vi ska fortsätta att köra på dessa ålderdomliga drivmedel som dessutom är starkt miljöpåverkande.

Efter bordläggningen har utskottet enats om vikten av att regeringen ska följa utvecklingen av de nya forskningsrön som säkerligen kommer vad gäller drivmedel i allmänhet och, dagen till ära, etanolinblandningen i synnerhet. I denna del står vi bakom utskottets betänkande. Jag berör inte detta ytterligare eftersom Marietta de Pourbaix-Lundin har redogjort för det ganska utförligt.

Vi har föreslagit att regeringen får i uppdrag att återkomma med nya tankar om beskattning av drivmedel och, kanske viktigast av allt, ett genomarbetat förslag när det gäller drivmedel till våra transporter. Det måste regelbundet ske en utveckling av våra bensin- och dieseldrivna fordon. Förbränningsmotorn bör ersättas med konstruktioner som har en helt annan uppbyggnad och blir ännu mindre skadliga för vår miljö.

Vi yrkar alltså bifall till reservation 4 under mom. 3 och står för övrigt bakom hemställan i betänkandet.

Anf. 196 YVONNE RUWAIDA (mp):

Fru talman! Jag skulle vilja att ni här träffade de anhöriga till dem som dött i cancer på grund av dieselavgaser. Det är en verklighet. Människor dör på grund av dieselavgaser. Statens institut för kommunikationsanalys har gjort beräkningar som visar att de dödsfall som inträffar till följd av partikelutsläpp kostar ett par tusenlappar per stockholmare varje år. Det blir över 3 miljarder kronor för hela Storstockholm. Förutom det omänskliga faktum att människor dör är det också en kostnad för samhället. Det är en kostnad som både diesel och bensin bidrar till men som varken bensinen eller dieseln står för i dag.

Höj bensinpriset till 11:30! Det är inte jag som säger det. Det är Statens institut för kommunikationsanalys som säger att bensinpriset måste höjas till 11:30 kr för att man ska få en säker och miljömässigt bra trafik. Målet är att koldioxidutsläppen ska ligga på samma nivå 2010 som de gjorde 1990 och att antalet dödade i trafiken inte ska få överstiga 250 år

2007. För att klara detta anser Statens institut för kommunikationsanalys att det krävs en skattehöjning med 3:10 kr per liter.

Det finns också andra allvarliga frågeställningar om man ser på framtiden. Hur länge tror ni att oljan kommer att räcka? En undersökning som oljebolagen själva ligger bakom visar att från 2015 kommer produktionen av och utarmningstakten på olja inte längre att öka. Det är dags att förbereda sig för andra alternativ. Samtidigt ser man att bilismen ökar. Antalet fordon och bilåkandet ökar också.

Vilka krav ska man då ställa på ett framtida drivmedel? Det finns fyra krav som vi tycker är relevanta.

Det första är att det ska vara användbart i ett framtida driftsystem, t.ex. bränslecell och eldrift.

Det andra är att ett framtida drivmedel ska möjliggöra nollvisionen när det gäller utsläpp av skadliga ämnen.

Det tredje är att det ska vara tillverkat av eller överförbart till förnyelsebara råvaror.

Det fjärde kravet är att det ska vara lätthanterligt och att det ska kunna handlas internationellt.

Det kommer att vara en ganska lång process innan man får ett nytt framtida drivmedel. Det drivmedel som står och knackar på dörren är framför allt bränsleceller. Det anses vara framtidens teknik, en teknik som bygger på en kemisk motor och inte på en förbränningsmotor. Energiutvinningen sker därför under lägre temperatur.

Om en sådan teknik ska ha en möjlighet att basera sig på bioalkoholer måste man ha byggt ut en infrastruktur som är flexibel och som kan skapa förutsättningar för att bränsleindustrin kommer att satsa på de hållbara alternativen.

Vad är då ett bra system för att bygga ut till en sådan infrastruktur? Jo, det är att ha blandpumpar. I dag i Sverige finns det 30 mackar som har blandpumpar och 20 mackar som bara har E 85. Jag tror inte på någon stalinistisk, kommunistisk eller någon s.k. liberal nationalekonomisk lösning som säger att detta är enda alternativet. Man måste ha ett flexibelt system.

I Örnsköldsvik har man haft ett överskott på etanol. Det har man velat använda för att dryga ut sina bränslen med, och det är positivt. Det kräver inga extra transporter. Man använder ett lokalt överskott som redan finns, ett överskott från pappersmassfabriken. Detta är bra.

Men vi kan inte ha ett flexibelt system när vi har en regel som säger: Nej, nu ska vi bara ha 5 % etanol i bensinen, eller också kan man ha E 85. Även E 85:s framtid minskar när man inte bygger ut blandpumparna.

Vi har hört argumentet: Ja, men vi kan ju låsa blandpumparna vid 5 % etanol. Det är ingen lösning. Det behövs en pump som det står etanol på och en pump som det finns bensin i. Om pumpen är låst vid 5 % kan etanelpumpen inte användas till det som den är avsedd för.

I framtiden kommer man kanske att byta ut etanolen mot andra bioalkoholer, men vi behöver ett sådant system. I Finansdepartementets promemoria som vi i skatteutskottet fick oss till handa sade man att blandpumpar inte kommer att finnas i framtiden. EU-direktivet får den konsekvensen. Det vore verkligen allvarligt, allvarligare än gränsen på 5 % etanol i bensin, men det är också ganska dumt.

Prot.
1999/2000:47
15 december

Vissa punktskatte- och tullfrågor, m.m.

Jag kan ibland känna att verkligheten förvandlas snabbare än EU:s apparat. Det blir verkligen ohållbart om vi ska följa EU-apparatens arbetstakt. Jag anser – och det har jag också drivit tillsammans med Vänsterpartiet – att om man tar bort maxvärdet på etanol i direktivet och implementerar direktivet – förutom den delen – den 1 januari och begär ett undantag skulle det vara möjligt att man fick ett svenskt sådant.

Det finns länder som får undantag för bly och svavel. När det gäller miljöfarliga ämnen kan enskilda länder begära undantag av nationella skäl. Men vi ska inte glömma att frågan om etanol – s.k. låginblandning – inte var särskilt stor, inte i Sverige och inte någonstans, när detta direktiv antogs, och det var 1996.

Ibland måste man vara lite flexibel, och i det här fallet är det inget EU-trots om vi säger att vi gör en implementering men inte av den här delen. Vi förklarar för EU varför, och då kanske vi kan få gehör.

Det som jag är lite rädd för är att skälet för vissa EU-länder att ha ett maxvärde för etanol är att de är rädda för att Sverige ska satsa på etanolproduktion och kunna få EU:s jordbruksstöd för detta. Men då kan vi säga att vi avhåller oss från att söka jordbruksstöd till etanolproduktion.

Det finns lösningar, men nu har man skapat en väldigt svår situation. Vi har låst fast oss vid att ha max 5 % etanol i bensin. Vi vet inte heller hur det är med blandpumparna. Men när det gäller dessa kan faktiskt vi från riksdagen och regeringen säga att vi kan ha kvar blandpumparna trots EU:s direktiv, och det hoppas jag verkligen att man kommer att göra.

Sedan togs det upp några diskussioner kring den höga beskattningen. Jag vill bara kort kommentera dem.

Sverige är inte det land som har högst beskattning av bensin eller diesel. Storbritannien har en beskattning av diesel som är dubbelt så hög som den Sverige har, och detta av rena miljö- och hälsoskäl. Italien, Frankrike, Irland, Nederländerna och Tyskland har en bensinbeskattning som är högre än den svenska. Bensin och diesel står i dag inte för sina kostnader. Jag säger bara: PPP, *polluters pay principle*, det är förbrukaren som ska betala.

Jag kommer naturligtvis att stödja reservationerna nr 2 och 3.

Anf. 197 LISBETH STAAF-IGELSTRÖM (s):

Fru talman! Det betänkande vi nu debatterar behandlar förslag som regeringen har lagt fram i propositionen *Vissa punktskatte- och tullfrågor, m.m.* Betänkandet innehåller, som titeln säger, en rad olika förslag, och jag ska här i mitt anförande beröra några av dem.

Efter återförvisning från kammaren har delar av propositionen behandlats på nytt i utskottet. Utifrån detta föreslår utskottet ett tillkännagivande till regeringen när det gäller frågan om etanolinblandning i bensin. Vidare avstyrker utskottet med anledning av motionsyrkanden regeringens förslag om ändrade skattesatser för de olika miljöklasserna på dieselolja.

Fru talman! Vid kammarbehandlingen den 1 december beslutade alltså riksdagen att återförvisa det ärende som vi nu debatterar. Vid den fortsatta beredningen har skatteutskottet behandlat frågan om högsta tillåtna volymhalt etanol i bensinen. Enligt den föreslagna ändringen i

bil. 1 till miljöbalken, Auto/oil-direktivet, begränsas inblandningen av etanol i bensin till en volymhalt om högst 5 %.

Direktivet innebär inte något hinder mot fortsatt användning av E 85, och det påverkar inte heller möjligheterna att använda ren etanol i bussar i kollektivtrafik.

Direktivet presenterades i juni 1996 och antogs slutligen av rådet i september 1998. Bestämmelserna i direktivet ska tillämpas i samtliga medlemsländer fr.o.m. den 1 januari år 2000.

Under den långa förhandlingstiden inom EU har det inte framkommit något tungt vägande skäl mot införande av begränsningar för ett antal syrenehållande alkoholer, däribland etanol och metanol. Sverige var under hela förhandlingsprocessen drivande för att kvalitetskraven på bensin och diesel skulle skärpas särskilt avseende svavelhalten.

Från utskottsmajoritetens sida anser vi att direktivet ska genomföras i svensk lagstiftning genom de ändringar i miljöbalken som föreslås i propositionen. På grund av vårt medlemskap i EU är det enligt vår mening uteslutet att göra på något annat sätt. Det finns dock vissa frågetecken, t.ex. hur detta kommer att påverka produktionen av etanol samt vilken påverkan begränsningen till 5 volymprocent kan komma att få på miljön. Därför ger vi regeringen till känna att det är viktigt att den följer utvecklingen av produktionsmetoder samt eventuella nya forskningsrön vad gäller etanolinblandning i drivmedel.

Om nya rön ger anledning att förändra maxvärdet för etanolinblandning i bensin förutsätter vi att detta tas upp i de fortsatta förhandlingarna inom Auto/oil-programmet eller att regeringen, i avvaktan på att Auto/oil-programmets andra del slutförs, prövar möjligheten att av kommissionen få dispens från direktivets bestämmelser om högsta tillåtna volymhalt etanol i bensin.

Fru talman! Vissa ändringar föreslås i bestämmelserna om förenklat ledsagardokument i lagarna om alkohol- och tobaksskatt. Syftet är att få ett förenklat förfarande för näringsidkare som regelmässigt transporterar beskattade varor via Sverige eller annat EU-land. Ändringar föreslås även i privatinförsellagen. Förslagen läggs fram utifrån att den skattefria försäljningen inom EU upphörde den 1 juli 1999.

Som vanligt och som enda parti har Moderata samlingspartiet en reservation i den sistnämnda frågan. Man vill avveckla Sveriges särskilda undantag från EG:s regler om privatinförsel bl.a. när det gäller alkohol-drycker och tobaksvaror.

Från utskottsmajoritetens sida anser vi att Sverige ska fortsätta att hävda undantaget, bl.a. för att vi inte ska tvingas sänka priset på alkohol-drycker, vilket skulle leda till ökad konsumtion och ökade alkoholrelaterade skador.

Ni inom Moderata samlingspartiet kan kanske glömma folkhälsoperspektivet, men det gör inte övriga partier i riksdagen.

I dag, fru talman, finns det endast bensin av miljöklass 2 på den svenska marknaden. Genom ett frivilligt åtagande från svensk oljeindustri kommer en ny miljöklass på bensin att introduceras vid kommande årsskifte. Denna nya miljöklass 1 kommer då att ersätta nuvarande miljöklass 2.

Prot.
1999/2000:47
15 december

Vissa punktskatte- och tullfrågor, m.m.

I likhet med regeringen anser vi i utskottsmajoriteten att skattesatsen för den nya miljöklass 1-bensinen ska vara densamma som i dag gäller för den bensin som finns på marknaden.

Vi har dock förståelse för de motionärer som önskar styra bensinkonsumenternas val till den nya och ur miljösynpunkt bättre miljöklassen genom beskattningen. Därför bör skattesatsen för bensin 1 i miljöklass 2 vara några öre högre per liter än för bensin i miljöklass 1. Med hänsyn till att det blir avsevärt bättre ur miljösynpunkt bör dock skillnaden inte vara så stor som sju öre mellan miljöklasserna. Vi anser att regeringens förslag är en rimlig avvägning av de faktorer som bör bestämma skatten för de olika bensinsorterna.

När det gäller andra fossila bränslen har gasol, metan och naturgas miljöfördelar i form av t.ex. lägre koldioxidemissioner. Miljöfördelarna gör bränslena till bra alternativ som drivmedel. Därför är det av vikt att förutsättningarna för fortsatt utveckling är goda. Detta gäller särskilt naturgasen. Därför anser utskottsmajoriteten, i likhet med regeringen, att en enhetlig energiskattesats ska införas för naturgas oavsett användningsområde. Det får ersätta skattelättnader med stöd av pilotprojektbestämmelserna i energiskattelagen. Nivån på skatten bör motsvara den som i dag tas ut för bränslet när det används för uppvärmning. Motsvarande bör gälla för metan och gasol.

För dagens innehavare av pilotprojektdispenser avseende naturgas innebär förändringen i praktiken en höjning av den sammanlagda energi- och koldioxidskatten. Vi tror inte att denna höjning om knappt 5 % nämnvärt kommer att påverka förutsättningarna för den fortsatta introduktionen av naturgas som drivmedel.

I denna fråga har kd en reservation där man anför att regeringens förslag innebär en kraftig sänkning av skatten på naturgas om den används till fordonsdrift. Min lilla undran är: Vad grundar ni detta påstående på?

Regeringen föreslår vidare i propositionen att övergångsbestämmelsen om begränsningsregel avseende kalk- och cementbranscherna, den s.k. 1,2-procentsregeln, ska förlängas ytterligare ett år. Som skäl anføres att det är viktigt att energi- och koldioxidbeskattningen har en utformning som ger goda förutsättningar för den svenska industrin att konkurrera internationellt och att 1,2-procentsregeln bör förlängas i avvaktan på den pågående översynen av energibeskattningsens framtida utformning. Från utskottsmajoritetens sida instämmer vi i regeringens bedömning.

Vidare, fru talman, har utskottet, som jag nämnde inledningsvis, en avvikande bedömning från den i propositionen när det gäller skattejusteringar för miljöklasser på diesel. Regeringen bör vara försiktig vid införandet av minskade skatteskillnader mellan olika miljöklasser på diesel när det sker förändringar av miljöspecifikationerna. Man bör därför vänta tills effekterna kan avläsas på bränslemarknaden.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Jag vill också passa på att kommentera Moderaterna och deras meny, pyttipannamenyn. Så målande som Moderaternas företräderska beskrev denna meny blev jag nästan lite hungrig, får jag tillstå. Men jag ställer mig frågan med vad denna meny ska betalas. Jo, det är med skattesänkningar, och det innebär ju mindre pengar till vården, omsorgen och skolan.

Bensinskattesänkningen gör ni ett oerhört stort nummer av. Men ni talar väldigt, väldigt tyst om att ni vill överföra kostnader för skador som uppstår i samband med trafikolyckor till trafikbilförsäkringen. Jag tycker därför att ni också ska redogöra för hur dyr den framtida trafikbilförsäkringen kommer att bli. Vad kommer detta att innebära för dem som är beroende av bilen? Min bestämda uppfattning är att bensinskattesänkningen kommer att vara uppäten i ett nafs.

Prot.
1999/2000:47
15 december

Vissa punktskatte- och tullfrågor, m.m.

Anf. 198 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m) replik:

Fru talman! När det gäller Sveriges undantag från införselregler för alkohol som kan tas bort från mitten av nästa år, vilket regeringen ska meddela EU, kan jag åter citera ur utskottsbetänkandet: Utskottet har avstyrkt motionsyrkandena med motiveringen att det skulle vara svårt för Sverige att upprätthålla en hög prisnivå på alkoholdrycker utan det svenska undantaget från EG:s regler om införsel.

Ni har i klartext skrivit att det handlar om att få in skattepengar. Det handlar inte om någonting annat än att få in skattepengar. Då skulle jag vilja hälsa Lisbeth Staaf-Igelström välkommen till verkligheten, eftersom vi vet att 35–50 % av de alkoholdrycker som konsumeras i Sverige inte köps på Systembolaget. Det är egentligen bara att välja vilket sätt man inte vill få in skatteintäkter på. Är det genom att folk köper svartsprit och smugglar, eller är det genom att regeringen sänker alkoholskatterna? Vilket sätt är det mest tilltalande att inte få in skatter på?

Min andra fråga gäller 1,2-procentsregeln – som jag tyvärr kallade 1,25-procentsregeln trots att jag vet att den heter 1,2-procentsregeln – när det gäller kalk- och cementindustrin. Tycker inte socialdemokraterna att näringslivet behöver lite bättre förutsättningar än att ett par månader innan få veta att den här regeln ska förlängas? Hur kommer det att bli nästa år? Det sitter ju en interdepartemental utredning. Kommer den att vara färdig i tid så att energiskatterna sänks totalt? Det är nämligen det som är förutsättningen, annars måste det ju göras ett undantag igen. Ska man då vänta till december på att få veta om man får detta undantag?

Det är inga bra förutsättningar för det svenska näringslivet att ha det på det här sättet.

Anf. 199 LISBETH STAAF-IGELSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Först vill jag säga till Marietta de Pourbaix-Lundin att jag är i verkligheten. Att vi när det gäller alkoholinförsel inte skrev in i vårt betänkande just detta med folkhälsoperspektivet berodde på att vi nyligen har behandlat denna fråga, och den har nyligen tagits upp i riksdagen. Vi ser till folkhälsoperspektivet, som jag sade här tidigare, men Moderaterna är tydligen det enda partiet som inte gör det, eftersom ni är ensamma i denna syn på alkohol.

Beträffande 1,2-procentsregeln pågår det en översyn av vårt framtida energiskattesystem. Det är en översyn som har tagit lite tid. Men vi anser från utskottsmajoritetens sida att det får ta denna tid, eftersom det är en oerhört viktig fråga hur vårt framtida energiskattesystem ska se ut. Och då får det ta denna tid.

När det gäller hur svensk industri står sig i den internationella konkurrensen handlar det ju inte enbart om skatter utan om mycket annat

också. Vi har låga räntor, låg inflation och hög tillväxt i vårt land i nuläget. Det är annat än hur det var under den borgerliga tiden.

Anf. 200 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m) replik:

Fru talman! Då vill jag ställa en fråga till Lisbeth Staaf-Igelström. Vilken beredskap har socialdemokraterna – jag förstår att hon inte kan svara för regeringen, men hon tillhör ändå regeringspartiet – om EU säger nej till att Sverige får fortsätta att ha detta undantag när det gäller införselreglerna? Vilken beredskap har socialdemokraterna? Kan man då ha kvar de höga svenska alkoholskatterna? Har man någon beredskap för det? Det kan ju bli verklighet om sex sju månader. Då står vi där. Vilken beredskap har man för det?

Jag vill fortfarande påstå att verkligheten är sådan att man faktiskt får välja vilket sätt man inte får in skatter på och vilket som är det bästa, och det är väl kanske att sänka alkoholskatterna och göra det redan nu och inte under galgen.

När det gäller 1,2-procentsregeln fick jag inget svar om den utredning som har suttit ganska länge. Den har man hänvisat till i många sammanhang under flera år. Så fort det blir tal om några energiskattefrågor hänvisar man till denna interdepartementala utredning. Kommer den i tid nästa år, eller kommer vi att stå här på samma sätt i december nästa år och förlänga denna 1,2-procentsregel, vilket jag inte tycker är bra, eftersom man måste ha långsiktighet och konkurrenskraftiga energiskatter? Just cement- och kalkindustrin är en väldigt känslig industri. Det behövs bara mycket små prisökningar för att den ska slå ut i Sverige och all produktion läggas utomlands. Flera av de företag som bedriver denna verksamhet är också internationella. Det är därför väldigt lätt att bara lägga ned det som finns i Sverige och bedriva verksamheten i ett annat land. Det tycker jag vore väldigt olyckligt. Många av dessa industrier ligger på Gotland. Och jag tror att alla vill att Gotland ändå ska ha kvar ett antal arbetstillfällen. Gotland är ett väldigt känsligt område där man inte har vilka möjligheter som helst.

Därför vill jag åter ställa frågan: Kan Lisbeth Staaf-Igelström garantera att det inte blir samma visa att man i december får veta med säkerhet att man kan klara sin verksamhet?

Anf. 201 LISBETH STAAF-IGELSTRÖM (s) replik:

Fru talman! När det gäller alkoholinförslaget och om vi kan få behålla våra undantag kan jag säga att vi kommer att fortsätta att hävda att vi ska få göra det. Om vi inte får det i framtiden får vi då diskutera vad vi ska göra.

Vi socialdemokrater kommer aldrig att äventyra svensk industri. Vi jobbar med energibeskattningen och ett nytt förslag. Och vi räknar med att det ska komma någon gång nästa år, och då får vi ta ställning till det. Vi räknar också med att detta kommer upp i de fortsatta skattesamtalen.

Fru talman! Jag kan notera att den moderata företräderskan inte svarade på min fråga om hur dyr bilförsäkringen kommer att bli i framtiden med moderaternas förslag.

Anf. 202 YVONNE RUWAIDA (mp) replik:

Fru talman! Jag har två frågor. Den ena rör blandpumpar. Delar socialdemokraterna här i riksdagen Finansdepartementets uppfattning att blandpumpar inte kan finnas i framtiden, eller kommer de att verka för att blandpumpar ska finnas och i så fall hur?

Jag försökte lyssna på det som sades om dispens från direktivets bestämmelser om högsta tillåtna volymhalt etanol i bensin. Det står ju i betänkandet att regeringen ska verka för dispens. Det innebär inte att man ska jobba med detta inom Auto/oil-direktivet, utan det handlar om att man nu ska begära dispens utanför ramen och på andra sätt.

Jag blir inte klok på vilken som var socialdemokraternas linje i detta sammanhang. Jag vill helt enkelt veta hur socialdemokraterna kommer att verka för att få dispens från direktivets bestämmelse om högsta tillåtna volymhalt etanol.

Anf. 203 LISBETH STAAF-IGELSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Vi har skrivit i betänkandet, vilket jag redogjorde för i mitt inledningsanförande, att om nya forskningsrön kommer fram kommer regeringen att ha vårt uppdrag att söka dispens. Det skriver vi i vårt betänkande.

När det gäller pumparna som Yvonne Ruwaida talade om här har vi hemma i Värmland fem pumpar. Jag har varit i kontakt med det bolag som har hand om detta. Man säger att man har gjort en investering. Men man ser inte denna investering som bortkastad, utan den kommer att finnas kvar även framöver. Man kommer då att kunna ha etanol uppblandad till drygt 5 % plus att man kan ha E 85 kvar i pumparna.

Anf. 204 YVONNE RUWAIDA (mp) replik:

Fru talman! Jag måste tolka det som att man inte kommer att söka dispens om undantag, i alla fall inte i nuläget. Jag vet inte om alla som stödde betänkandet var medvetna om detta.

När det gäller blandpumparna anser jag att det är någonting som är önskvärt. Vi vill utveckla en infrastruktur som möjliggör en omställning till hållbara bränslen. Då vill man gärna ha blandpumpar. Men vad som nu sägs här innebär att blandpumpar inte kommer att vara tillåtna, och det vore oerhört olyckligt.

Anf. 205 LISBETH STAAF-IGELSTRÖM (s) replik:

Fru talman! När det gäller dessa pumpar svarar man mig hemma i Värmland, där man har detta på fem olika ställen i länet, att det är en investering för framtiden och att man då kan komma att använda dessa pumpar även framdeles.

När det gäller vårt tillkännagivande till regeringen skriver vi:

”Det är därför viktigt att regeringen följer utvecklingen av produktionsmetoder samt eventuellt nya forskningsrön vad gäller etanolinblandning i drivmedel. Ges därvid anledning till antagande att maximivärdet för etanolinblandning i bensin bör förändras förutsätter utskottet att detta aktualiseras under de fortsatta förhandlingarna inom Auto/oil-programmet.”

Och vi vet att Auto/oil-programmet kommer att träda i kraft år 2005.

Vidare står det i betänkandet:

”Vidare anser utskottet att regeringen i avvaktan på att Auto/oil-programmets andra del slutförts bör pröva möjligheten att av kommissionen få dispens från direktivets bestämmelser om högsta tillåtna volymhalt etanol i bensin. Vad utskottet nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.”

Nu ligger alltså bollen hos regeringen i denna fråga.

Anf. 206 CLAES STOCKHAUS (v) replik:

Fru talman! Om jag tittar på utskottsmajoritetens skrivning när det gäller dispens osv. slår det mig att genom att man skriver på detta sätt tycker man ändå att det är bra tokigt egentligen. Jag får en känsla av att majoritetspartierna i denna fråga har skämts, och då blir det en sådan här skrivning. Man skäms utifrån hur det här ärendet har hanterats under vägen.

Likt gammaldags militära order ska ändå i det här fallet ordena följas. Även om en order visar sig peka alldeles åt skogen och skulle få ödesdigra följder ska en sådan order följas. Här är det generaler, EU-generaler, som i vissa fall saknar en lokal verklighetsförankring.

Det har talats mycket om pyttipanna tidigare här. Jag håller mig till soppa – till soppan i tanken. Är det inte bättre då att de svenska kockarna vad gäller bränslet i det här fallet får blanda sin soppa? Man behöver inte lyssna så hårt på EU-generalerna i just det här delmomentet. Ju mer jag läser utskottsmajoritetens skrivning, desto mer framgår det att man tycker lika. Men man gör en kringelkrok. Annars skulle man ju inte ha lagt ned så mycket arbete på att formulera sig på det här sättet.

Är det ändå inte bättre att slopa den här begränsningen? Det kommer inte att hända speciellt mycket från de andra ländernas sida gentemot Sverige. Det här är ju trots allt något som blir bättre för miljön.

En sista chans ges nu. Blir det alltså inte bättre att slopa den här gränsen?

Anf. 207 LISBETH STAAF-IGELSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Nu blandas soppa in här. Det märks att det börjar bli jul-tid då många börjar tänka på mat.

Vi i utskottsmajoriteten anser, Claes Stockhaus, att ingångna avtal ska följas. Vi kan inte välja och vraka. Sverige är nu medlem i EU. Vi kan inte välja och vraka från deras meny, om vi nu ska hålla oss till maten, utan vi måste följa ingångna avtal. Detta anser vi i utskottsmajoriteten är viktigt.

Vi ska också komma ihåg att när direktivet antogs ansåg man det vara en stor framgång. Vi ska absolut inte glömma att detta är en stor miljöframgång för hela Europa. Vi kommer alltså att följa det ingångna avtalet. Vidare hänvisar jag till den skrivning som finns från utskottsmajoritetens sida i denna fråga.

Anf. 208 CLAES STOCKHAUS (v) replik:

Fru talman! Visst är det mycket i direktivet som är en stor framgång. Speciellt gäller det då svavelhalten. Sverige är där fem år före sin tid. Med tanke på att Sverige bjuder till långt utöver vad som krävs – man fullföljer en order och slutför den fem år tidigare vad gäller en del – måste det finnas lite bonus här, en extra permission, en extra fridag, för

de svenska soldaterna så att man inte behöver tjänstgöra med en ändring av gränsen vid årsskiftet, utan det får man se längre fram. Borde vi inte kunna få det?

Anf. 209 LISBETH STAAF-IGELSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Vi fullföljer inte någon order, utan vi fullföljer ett ingånget avtal.

Som jag tidigare sade kan man inte välja och vraka från ett bord och olika menyer. Har man ingått ett avtal ska man också hålla det avtalet.

Anf. 210 KENNETH LANTZ (kd) replik:

Fru talman! Jag vill bara ge ett kort besked till Lisbeth Staaf-Igelström angående den här frågan. Naturligtvis har vi inga ambitioner att höja några skatter. Däremot tycker vi att de fossila bränslena gott kan bära ett lite större beskattningsansvar eftersom de på ett sätt är vanskliga för miljön. Det är detta som har legat till grund för det synsätt som har framförts i de här motionerna.

Anf. 211 LISBETH STAAF-IGELSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Jag tror inte att jag blev klokare av det svaret från Kristdemokraterna. Ni säger ju i er reservation att förslaget när det gäller naturgasen kommer att innebära en kraftig sänkning av skatten i de fall naturgasen används till fordonsdrift.

Enligt den uppgift som vi har fått och som samtliga andra partier i utskottet står bakom innebär detta en höjning med ungefär 5 %. Det är därför som jag undrar vad ni grundar ert reservationsyttrande på. Jag har läst motionen, och inte heller där nämns någonting om vad ni grundar påståendet på.

Anf. 212 KENNETH LANTZ (kd) replik:

Fru talman! Jag kan bara meddela att jag inte är beredd att just nu ge ett svar.

Anf. 213 ROLF KENNERYD (c):

Fru talman! Det här ärendet är, som tidigare sagts, ett av kammaren tidigare återförvisat ärende. Anledningen har också tidigare berörts, så jag går inte nu in på den.

Det är naturligtvis lite generande för oss alla att ingen – inte EU-nämnden, inte fackutskotten och inte vårt eget utskott – under tidigare behandling har noterat den här slamkryparen.

Det är för oss en klen tröst men det är ändå ett faktum att det är mångfalt mer generande för regeringen att vi har hamnat i den situation som vi nu befinner oss i. Det innebär ju att vi nu har två veckor kvar till den tidpunkt då lagstiftningen enligt EU-direktivet ska genomföras. Det framstår som uppenbart att regeringen har underlåtit att pröva möjligheten att i det här hänseendet få dispens från EU-direktivet. Som lika uppenbart framstår att en sådan dispensbegäran borde ha inlämnats långt tidigare.

När nu den här slamkryparen uppmärksammats av utifrån kommande krafter har vi i skatteutskottet nått en bred majoritet för att ge regeringen

Prot.
1999/2000:47
15 december

Vissa punktskatte- och tullfrågor, m.m.

till känna att en sådan dispensansökan ska inges till EU-kommissionen. Jag välkomnar denna breda uppslutning och har i utskottet aktivt verkat för dess tillkomst.

Reservanternas uppfattning på den här punkten är möjlig att hävda enbart i opposition. Den är icke möjlig att genomföra i realiteten.

Min nu återstående förhoppning är att regeringen så snart som möjligt utformar en gedigen och genomarbetad dispensansökan som därmed har möjlighet att vinna kommissionens gehör. Om detta lyckas kommer olägenheterna till följd av lagstiftning enligt direktivet att bli kortvariga och tillfälliga.

I den förhoppningen ingår också att det som nu skett i frågan blir den signal som av allt att döma behövs för att regeringen ska vara mer observant och engagerad i arbetet för att hävda Sveriges goda position i miljöarbetet inom Europeiska unionen.

Fru talman! Jag yrkar bifall till hemställan i betänkandet i dess helhet.

Anf. 214 YVONNE RUWAIDA (mp):

Fru talman! Rolf Kenneryd säger att en dispensansökan ska inges av regeringen. Jag önskar att så vore fallet, men Lisbeth Staaf-Igelström från Socialdemokraterna har här medgett att det inte handlar om att en dispensansökan ska inges. Det står tydligt i betänkandet att det är först om det kommer fram forskningsrön som säger att det är önskvärt med en hög etanolinblandning som dispensansökan ska inges.

Jag skulle gärna vilja ha – om nu Rolf Kenneryd kan svara på frågan – ett förtydligande från Socialdemokraterna, inte bara att man läser upp ur utskottets betänkande. Kommer dispensansökan att inges ...

Anf. 215 TREDJE VICE TALMANNEN:

Repliken gäller Rolf Kenneryd.

Anf. 216 YVONNE RUWAIDA (mp):

Fru talman! ... eller inte? Det är oerhört viktigt att vi får svar på denna fråga, för jag tror att olika partier som stöder betänkandet i denna del har olika uppfattning om vad det innebär.

Anf. 217 ROLF KENNERYD (c):

Fru talman! Jag kan naturligtvis å regeringens vägnar inte utfärda några garantier på det sätt som Yvonne Ruwaida begär. Jag vet erfarenhetsmässigt att det inte är alltid som regeringen följer de tillkännagivanden som denna kammare utger. Men jag vet också erfarenhetsmässigt att chansen är så mycket större om det finns en bred majoritet bakom ett tillkännagivande. Därför beklagar jag att det inte är största möjliga majoritet bakom detta tillkännagivande.

Anf. 218 YVONNE RUWAIDA (mp):

Fru talman! Jag hade gärna tillsammans med Rolf Kenneryd sett att dispensansökan skulle inges. Jag kan inte förstå att Rolf Kenneryd nu anser såsom socialdemokraterna tidigare här markerat, att dispensansökan bara ska inges om nya forskningsrön säger att det är behövligt. För det är det besked vi fick här från talarstolen.

Jag förstår att Rolf Kenneryd inte är ansvarig för denna förvirring, men jag tyckte att det var viktigt att ta upp denna fråga.

Prot.
1999/2000:47
15 december

Anf. 219 ROLF KENNERYD (c):

Fru talman! Jag vill bara helt kort påpeka för Yvonne Ruwaida att det bästa sättet att påverka inte är att reservera sig, utan det är att medverka till ett beslut som är möjligt att genomföra. Det har jag försökt göra. Låt oss nu hålla trycket på regeringen uppe i denna fråga. Det är bästa sättet att få en god lösning till stånd så fort som möjligt.

Vissa punktskatte- och tullfrågor, m.m.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 16 december.)

15 § Beslut om fortsatt ärendehantering

Kammaren beslutade att ärendehantering fick fortsättas vid arbetsplenium torsdagen den 16 december.

16 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades
Proposition
1999/2000:39 Registrering av fastighetsrättsliga förhållanden, m.m.

Skrivelse
1999/2000:37 1999 års redogörelse för tillämpningen av lagen (1991:572) om särskild utlänningskontroll

17 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 15 december

1999/2000:376 av *Kenneth Johansson* (c) till socialminister Lars Engqvist

Tillgång till hjälpmedel

1999/2000:377 av *Johan Pehrson* (fp) till statsrådet Maj-Inger Klingvall
Balanserna hos Invandrarverket

1999/2000:378 av *Yilmaz Kerimo* (s) till utrikesminister Anna Lindh
Assyrier/syrianer

1999/2000:379 av *Henrik S Järrel* (m) till finansminister Bosse Ringholm

F-skattebevis

1999/2000:380 av *Gudrun Lindvall* (mp) till försvarsminister Björn von Sydow

Sotningsverksamheten

Prot.
1999/2000:47
15 december

1999/2000:381 av *Gudrun Lindvall* (mp) till miljöminister Kjell Larsson
Miljögiftet triclosan
1999/2000:382 av *Göran Norlander* (s) till justitieminister Laila Freivalds
Sjöfyllerilagen
1999/2000:383 av *Göran Norlander* (s) till näringsminister Björn Rosengren
Lagstiftning angående vinterdäck
1999/2000:384 av *Sten Tolgfors* (m) till finansminister Bosse Ringholm
Valutaunionen
1999/2000:385 av *Carl Fredrik Graf* (m) till finansminister Bosse Ringholm
Förmånsbeskattning av tjänstebilar
1999/2000:386 av *Ulla-Britt Hagström* (kd) till jordbruksminister Margareta Winberg
Tjänsteutnämning vid universiteten
1999/2000:387 av *Margareta Viklund* (kd) till utrikesminister Anna Lindh
Assyrierna i Turkiet

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 18 januari 2000.

18 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 15 december

1999/2000:301 av *Carl Erik Hedlund* (m) till finansminister Bosse Ringholm
Inköp från utlandet
1999/2000:318 av *Henrik Landerholm* (m) till försvarsminister Björn von Sydow
Informationskrigföring
1999/2000:331 av *Ewa Larsson* (mp) till näringsminister Björn Rosengren
Central jämställdhetsverksamhet
1999/2000:334 av *Carina Adolfsson* (s) till näringsminister Björn Rosengren
Brist på utbildade yrkesarbetare
1999/2000:336 av *Ulla-Britt Hagström* (kd) till socialminister Lars Engqvist
Legitimation för utländska läkare
1999/2000:337 av *Maria Larsson* (kd) till näringsminister Björn Rosengren
Konkurrensnackdelar för datakommunikation
1999/2000:339 av *Agneta Ringman* (s) till socialminister Lars Engqvist
Brist på reumatologspecialister

1999/2000:341 av *Amanda Agestav* (kd) till näringsminister Björn Rosengren

Den svenska elförsörjningen

1999/2000:342 av *Ulla-Britt Hagström* (kd) till statsrådet Mona Sahlin
Familjehemmens ställning på arbetsmarknaden

1999/2000:345 av *Sten Tolgfors* (m) till statsminister Göran Persson
Koordination i Regeringskansliet

1999/2000:346 av *Kent Härstedt* (s) till socialminister Lars Engqvist
Transplanterade patienter

1999/2000:348 av andre vice talman *Eva Zetterberg* (v) till utrikesminister Anna Lindh

Israel och tortyr

1999/2000:353 av *Lena Ek* (c) till finansminister Bosse Ringholm
Skatteväxling

1999/2000:358 av *Göte Jonsson* (m) till näringsminister Björn Rosengren

Sårbarheten inom eldistributionen

1999/2000:360 av *Carina Hägg* (s) till försvarsminister Björn von Sydow

Lottorna

1999/2000:362 av *Susanne Eberstein* (s) till statsrådet Ingela Thalén
Föräldrapenning

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 18 januari 2000.

19 § Kammaren åtskildes kl. 18.00.

Förhandlingarna leddes

av förste vice talmannen från sammanträdets början t.o.m. 8 § anf. 35 (delvis),

av talmannen därefter t.o.m. 9 § anf. 71 (delvis),

av andre vice talmannen därefter t.o.m. 10 § anf. 127,

av talmannen därefter t.o.m. 14 § anf. 189 (delvis) och

av tredje vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

ULF CHRISTOFFERSSON

/Barbro Nordström

Prot.

1999/2000:47

15 december

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Meddelande om arbetsplenium torsdagen den 16 december	1
3 § Hänvisning av ärende till utskott	1
4 § Förnyad bordläggning.....	1
5 § Beslut om utskottsbetänkanden som slutdebatterats den 14 december.....	1
SfU5 Vilande förtidspension.....	1
SfU1 Anslag inom socialförsäkringsområdet (utgiftsområdena 10, 11 och 12).....	2
SfU6 Statlig förvaltning av premiepensionsmedel.....	8
SfU2 Utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar.....	8
6 § Förstärkt skydd för avvecklingen av förpliktelser på finansmarknaden	10
Finansutskottets betänkande 1999/2000:FiU12	10
(Beslut fattades under 11 §.)	10
7 § Samhällsekonomi och finansförvaltning.....	10
Finansutskottets betänkande 1999/2000:FiU2	10
Anf. 1 ANNA ÅKERHIELM (m).....	10
Anf. 2 PER LANDGREN (kd).....	11
Anf. 3 LENA EK (c).....	12
Anf. 4 BIJAN FAHIMI (fp).....	13
Anf. 5 LISBET CALNER (s).....	14
Anf. 6 LENA EK (c) replik.....	16
Anf. 7 LISBET CALNER (s) replik.....	16
Anf. 8 LENA EK (c) replik.....	16
Anf. 9 LISBET CALNER (s) replik.....	16
Anf. 10 PER LANDGREN (kd) replik	17
Anf. 11 LISBET CALNER (s) replik.....	17
Anf. 12 PER LANDGREN (kd) replik	17
Anf. 13 LISBET CALNER (s) replik.....	17
Anf. 14 BIJAN FAHIMI (fp) replik.....	18
Anf. 15 LISBET CALNER (s) replik.....	18
Anf. 16 BIJAN FAHIMI (fp) replik	18
Anf. 17 LISBET CALNER (s) replik.....	18
Anf. 18 ANNA ÅKERHIELM (m) replik.....	18
Anf. 19 LISBET CALNER (s) replik.....	19
Anf. 20 ANNA ÅKERHIELM (m) replik.....	19
Anf. 21 LISBET CALNER (s) replik.....	19
Anf. 22 MATZ HAMMARSTRÖM (mp)	19
(Beslut fattades under 11 §.)	20
8 § Utvecklingen av den ekonomiska styrningen	20
Finansutskottets betänkande 1999/2000:FiU13	20
Anf. 23 FREDRIK REINFELDT (m).....	20
Anf. 24 MATS ODELL (kd).....	22

Anf. 25	BO KÖNBERG (fp)	25
Anf. 26	HANS HOFF (s)	27
Anf. 27	FREDRIK REINFELDT (m) replik	28
Anf. 28	HANS HOFF (s) replik	28
Anf. 29	FREDRIK REINFELDT (m) replik	29
Anf. 30	HANS HOFF (s) replik	29
Anf. 31	MATS ODELL (kd) replik	30
Anf. 32	HANS HOFF (s) replik	30
Anf. 33	MATS ODELL (kd) replik	31
Anf. 34	HANS HOFF (s) replik	31
Anf. 35	JOHAN LÖNNROTH (v)	31
Anf. 36	MATS ODELL (kd) replik	33
Anf. 37	JOHAN LÖNNROTH (v) replik	34
Anf. 38	MATS ODELL (kd) replik	34
Anf. 39	JOHAN LÖNNROTH (v) replik	35
Anf. 40	FREDRIK REINFELDT (m) replik	35
Anf. 41	JOHAN LÖNNROTH (v) replik	36
Anf. 42	FREDRIK REINFELDT (m) replik	36
Anf. 43	JOHAN LÖNNROTH (v) replik	37
Anf. 44	BO KÖNBERG (fp) replik	37
Anf. 45	JOHAN LÖNNROTH (v) replik	38
Anf. 46	BO KÖNBERG (fp) replik	38
Anf. 47	JOHAN LÖNNROTH (v) replik	39
Anf. 48	LENA EK (c)	39
Anf. 49	MATZ HAMMARSTRÖM (mp)	41
	(Beslut fattades under 11 §.)	41
9 §	Allmänna bidrag till kommuner	42
	Finansutskottets betänkande 1999/2000:FiU3	42
Anf. 50	PER LANDGREN (kd)	42
Anf. 51	LENA EK (c)	44
Anf. 52	BIJAN FAHIMI (fp)	46
Anf. 53	SONIA KARLSSON (s)	48
Anf. 54	BIJAN FAHIMI (fp) replik	52
Anf. 55	SONIA KARLSSON (s) replik	53
Anf. 56	BIJAN FAHIMI (fp) replik	53
Anf. 57	SONIA KARLSSON (s) replik	53
Anf. 58	LENA EK (c) replik	53
Anf. 59	SONIA KARLSSON (s) replik	54
Anf. 60	LENA EK (c) replik	54
Anf. 61	SONIA KARLSSON (s) replik	55
Anf. 62	PER LANDGREN (kd) replik	55
Anf. 63	SONIA KARLSSON (s) replik	56
Anf. 64	PER LANDGREN (kd) replik	56
Anf. 65	SONIA KARLSSON (s) replik	56
Anf. 66	Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s)	56
Anf. 67	LENA EK (c) replik	60
Anf. 68	Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s)	60
Anf. 69	LENA EK (c) replik	61
Anf. 70	Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s)	61

Anf. 71 PER LANDGREN (kd) replik	62
Anf. 72 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	62
Anf. 73 PER LANDGREN (kd) replik	63
Anf. 74 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	63
Anf. 75 BIJAN FAHIMI (fp) replik.....	63
Anf. 76 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	64
Anf. 77 BIJAN FAHIMI (fp) replik.....	64
Anf. 78 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	65
Anf. 79 SIV HOLMA (v).....	65
Anf. 80 PER LANDGREN (kd) replik	68
Anf. 81 SIV HOLMA (v) replik.....	69
Anf. 82 PER LANDGREN (kd) replik	69
Anf. 83 SIV HOLMA (v) replik.....	70
Anf. 84 BIJAN FAHIMI (fp) replik.....	70
Anf. 85 SIV HOLMA (v) replik.....	71
Anf. 86 BIJAN FAHIMI (fp) replik.....	71
Anf. 87 SIV HOLMA (v) replik.....	71
Anf. 88 MATZ HAMMARSTRÖM (mp) replik	72
Anf. 89 LENNART HEDQUIST (m)	72
Anf. 90 SONIA KARLSSON (s)	73
Anf. 91 LENNART HEDQUIST (m)	74
Anf. 92 SONIA KARLSSON (s)	74
Anf. 93 LENNART HEDQUIST (m) replik	74
Anf. 94 MATZ HAMMARSTRÖM (mp) replik	75
Anf. 95 LENNART HEDQUIST (m) replik	75
Anf. 96 MATZ HAMMARSTRÖM (mp) replik	76
Anf. 97 LENNART HEDQUIST (m) replik	76
Anf. 98 SIV HOLMA (v) replik.....	76
Anf. 99 LENNART HEDQUIST (m) replik	76
Anf. 100 SIV HOLMA (v) replik.....	77
Anf. 101 LENNART HEDQUIST (m) replik	77
Anf. 102 SONIA KARLSSON (s)	77
Anf. 103 LENNART HEDQUIST (m) replik	78
Anf. 104 SONIA KARLSSON (s) replik.....	79
Anf. 105 LENNART HEDQUIST (m) replik	79
Anf. 106 SONIA KARLSSON (s) replik.....	79
Anf. 107 PER LANDGREN (kd).....	80
(Beslut fattades under 11 §.)	80
10 § Statsskuldräntor m.m.	80
Finansutskottets betänkande 1999/2000:FiU4	80
Anf. 108 MATS ODELL (kd).....	80
Anf. 109 CARIN LUNDBERG (s)	82
Anf. 110 MATS ODELL (kd) replik.....	83
Anf. 111 CARIN LUNDBERG (s) replik	83
Anf. 112 MATS ODELL (kd) replik.....	84
Anf. 113 CARIN LUNDBERG (s) replik	84
Anf. 114 GUNNAR HÖKMARK (m)	84
Anf. 115 CARIN LUNDBERG (s) replik	86
Anf. 116 GUNNAR HÖKMARK (m) replik	86

Anf. 117 CARIN LUNDBERG (s) replik	87
Anf. 118 GUNNAR HÖKMARK (m) replik	87
Anf. 119 MATZ HAMMARSTRÖM (mp).....	87
Anf. 120 GUNNAR HÖKMARK (m).....	88
Anf. 121 MATZ HAMMARSTRÖM (mp).....	89
Anf. 122 GUNNAR HÖKMARK (m).....	89
Anf. 123 MATZ HAMMARSTRÖM (mp).....	89
Anf. 124 MATS ODELL (kd)	89
Anf. 125 MATZ HAMMARSTRÖM (mp).....	90
Anf. 126 MATS ODELL (kd)	90
Anf. 127 LENA EK (c)	90
(Beslut fattades under 11 §.).....	91
11 § Beslut om utskottsbetänkanden som slutdebatterats vid	
 dagens sammanträde	91
FiU12 Förstärkt skydd för avvecklingen av förpliktelser på	
finansmarknaden	91
FiU2 Utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och	
finansförvaltning	91
FiU13 Utvecklingen av den ekonomiska styrningen	91
FiU3 Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner	92
FiU4 Utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m.	93
Ajournering.....	93
Återupptagna förhandlingar	93
12 § Information från regeringen om toppmötet i Helsingfors	
 den 10 och 11 december.....	93
Anf. 128 TALMANNEN.....	93
Anf. 129 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	93
Anf. 130 LARS TOBISSON (m)	97
Anf. 131 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	98
Anf. 132 LARS TOBISSON (m)	99
Anf. 133 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	99
Anf. 134 LARS OHLY (v).....	99
Anf. 135 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	100
Anf. 136 LARS OHLY (v).....	100
Anf. 137 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	101
Anf. 138 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp).....	101
Anf. 139 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	102
Anf. 140 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp).....	102
Anf. 141 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	102
Anf. 142 CARINA HÄGG (s).....	102
Anf. 143 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	103
Anf. 144 CARINA HÄGG (s).....	103
Anf. 145 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	104
Anf. 146 HANS ANDERSSON (v).....	104
Anf. 147 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	104
Anf. 148 HANS ANDERSSON (v).....	105
Anf. 149 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	105
Anf. 150 STEN LUNDSTRÖM (v).....	105
Anf. 151 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	106

Anf. 152	STEN LUNDSTRÖM (v)	106
Anf. 153	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	106
Anf. 154	INGRID NÄSLUND (kd)	106
Anf. 155	TALMANNEN	107
Anf. 156	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	107
Anf. 157	ÅSA TORSTENSSON (c)	108
Anf. 158	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	108
Anf. 159	HOLGER GUSTAFSSON (kd)	109
Anf. 160	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	109
Anf. 161	HOLGER GUSTAFSSON (kd)	109
Anf. 162	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	109
Anf. 163	YVONNE RUWAIDA (mp)	110
Anf. 164	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	110
Anf. 165	YVONNE RUWAIDA (mp)	111
Anf. 166	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	111
Anf. 167	STEN TOLGFORS (m)	112
Anf. 168	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	112
Anf. 169	STEN TOLGFORS (m)	112
Anf. 170	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	113
Anf. 171	MARGARETA VIKLUND (kd)	113
Anf. 172	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	113
Anf. 173	MARGARETA VIKLUND (kd)	113
Anf. 174	INGVAR SVENSSON (kd)	113
Anf. 175	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	114
Anf. 176	GÖRAN LENNMARKER (m)	114
Anf. 177	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	114
Anf. 178	GÖRAN LENNMARKER (m)	115
Anf. 179	WILLY SÖDERDAHL (v)	115
Anf. 180	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	115
Anf. 181	WILLY SÖDERDAHL (v)	116
Anf. 182	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	116
Anf. 183	NIKOS PAPADOPOULOS (s)	116
Anf. 184	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	116
Anf. 185	KENTH HÖGSTRÖM (s)	117
Anf. 186	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	117
Anf. 187	TALMANNEN	117
13 §	Avgiften till Europeiska gemenskapen	118
	Finansutskottets betänkande 1999/2000:FiU5	118
Anf. 188	SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s)	118
	(Beslut skulle fattas den 16 december.)	119
14 §	Vissa punktskatte- och tullfrågor, m.m.	119
	Skatteutskottets betänkande 1999/2000:SKU11	119
Anf. 189	MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	119
Anf. 190	CLAES STOCKHAUS (v)	122
Anf. 191	MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	
	replik	124
Anf. 192	CLAES STOCKHAUS (v) replik	124
Anf. 193	MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	
	replik	124

Anf. 194	CLAES STOCKHAUS (v) replik	125
Anf. 195	KENNETH LANTZ (kd)	125
Anf. 196	YVONNE RUWAIDA (mp)	126
Anf. 197	LISBETH STAAF-IGELSTRÖM (s).....	128
Anf. 198	MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m) replik.....	131
Anf. 199	LISBETH STAAF-IGELSTRÖM (s) replik	131
Anf. 200	MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m) replik.....	132
Anf. 201	LISBETH STAAF-IGELSTRÖM (s) replik	132
Anf. 202	YVONNE RUWAIDA (mp) replik	133
Anf. 203	LISBETH STAAF-IGELSTRÖM (s) replik	133
Anf. 204	YVONNE RUWAIDA (mp) replik	133
Anf. 205	LISBETH STAAF-IGELSTRÖM (s) replik	133
Anf. 206	CLAES STOCKHAUS (v) replik	134
Anf. 207	LISBETH STAAF-IGELSTRÖM (s) replik	134
Anf. 208	CLAES STOCKHAUS (v) replik	134
Anf. 209	LISBETH STAAF-IGELSTRÖM (s) replik	135
Anf. 210	KENNETH LANTZ (kd) replik	135
Anf. 211	LISBETH STAAF-IGELSTRÖM (s) replik	135
Anf. 212	KENNETH LANTZ (kd) replik	135
Anf. 213	ROLF KENNERYD (c)	135
Anf. 214	YVONNE RUWAIDA (mp)	136
Anf. 215	TREDJE VICE TALMANNEN	136
Anf. 216	YVONNE RUWAIDA (mp)	136
Anf. 217	ROLF KENNERYD (c)	136
Anf. 218	YVONNE RUWAIDA (mp)	136
Anf. 219	ROLF KENNERYD (c)	137
	(Beslut skulle fattas den 16 december.).....	137
15 §	Beslut om fortsatt ärendehan- dning	137
16 §	Bordläggning	137
17 §	Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	137
18 §	Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	138
19 §	Kammaren åtskildes kl. 18.00.....	139

Prot.
1999/2000:47
15 december

Prot.
1999/2000:47
15 december

Elanders Gotab, Stockholm 2000